Arundel 3-16-

Schola Cordis

1645 15/-

19/312

1635

50. Haeften, Benedict. SCHOLA CORDIS. With engraved title and 55 engraved emblems. Thick 8vo, wallet-edged vellum. Antwerp, Meursius, 1635. $90.00

The second edition.—The heart became one of the favorite emblems of the 17th century, when the cult of the heart of Jesus was revived by Jean Eude and Marguerite Aloque. In Haeften's Schola Cordis, we find the figures of the two children, Anima and Love (the Soul and Christ), in 55 different actions round a huge heart. The heart is weighed on the scales, reflected in a mirror, crowned with thorns, crushed in a press, tied with knots, and split in two to show the mystical figures within it. So the heart, which in the beginning had left God (fuga cordis) and played with the world's vanities (vanitas cordis) is brought back to God, instructed by Divine Love, and at last is laid to rest in Christ's sepulchre. The text quotes abundantly from the Scriptures, Church Fathers, classical writers (Seneca, Aristotle, Cicero, etc.) medieval hymn writers and mystical writers from the early Middle Ages to the 17th century.

The emblems are by Boethius de Bolswert.

3 leaves repaired, with loss of a few letters of text, otherwise in fine condition. Praz 361; Landwehr 77b.

Haeftenus

Schola Cordis

Antwerp Meursius 1635

55 plates

36l

Pias

BENEDICTI HAEFTENI SCHOLA CORDIS,

SIVE

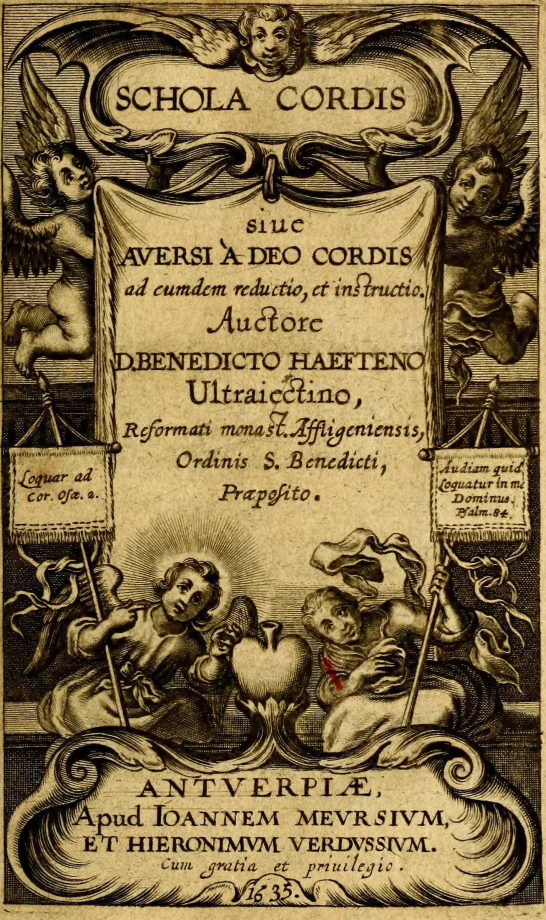
AVERSI A DEO CORDIS,

AD EVMDEM

REDVCTIO,

ET

INSTRVCTIO.

SCHOLA CORDIS
siue
AVERSI À DEO CORDIS
ad eumdem reductio, et instructio.
Auctore
D. BENEDICTO HAEFTENO
Ultraiectino,
Reformati monast. Affligeniensis,
Ordinis S. Benedicti,
Præposito.
Loquar ad Cor. Osæ. 2.
Audiam quid Loquatur in me Dominus. Psalm. 84.
ANTVERPIÆ,
Apud IOANNEM MEVRSIVM,
ET HIERONIMVM VERDVSSIVM.
Cum gratia et priuilegio.
1635.

ILLVSTRISSIMO

ET

REVERENDISSIMO

DOMINO

D. IACOBO BOONEN,

ARCHIEPISCOPO

MECHLINIENSI,

BELGICÆ PRIMATI,

ABBATIÆ AFFLIGENIENSIS

PRÆLATO.

SCHOLAM hanc CORDIS, quam tumultuario opere, & velut aliud agens ſcripſi; lubens meritoque ILLVSTRISSIMO nomini Tuo, PRÆSVL AMPLISSIME,

*3 in-

inſcripſi. Debebam ſanè, neque vna ex cauſa; ſed inter varias, illæ mihi principes, quæ ipſum COR ſpectant. Quid enim in arcano ſermone COR, niſi Templum Dei viui, ſed à Pontifice dedicandum: Altare diuini amoris igne iugiter ardens, ſed à Sacrorum Antiſtite conſecrandum: debitum ſummo Numini ſacrificium, ſed à Sacerdote offerendum? Tu verò, ILLVSTRISSIME & REVERENDISSIME DOMINE, Princeps Paſtorum, & Animarum noſtrarum Epiſcope, hiërarchicas has functiones CORDI meo, ſi dignaberis, impendes. Neque eſt cur addubitem. Reſtauraſti iam pridem egregio, regioque animo, magniſque-

nisque impendiis AFFLIGENIENSE Templum; ipsum, Arasque in eo plures dedicasti; solemne Sacrificium, gratulantibus nobis, non semel in eo obtulisti: quidni confidam eadem Libello huic meo abs Tuâ benignitate exhibenda?

DIVINA lege ita olim sancitum fuit: Tolles de cunctis frugibus tuis primitias, & pones in cartallo, pergesque ad locum, quem Dominus Deus tuus elegerit, vt ibi inuocetur nomen eius: accedesque ad Sacerdotem, qui fuerit in diebus illis: suscipiensque cartallum de manu tua, ponet ante Altare Domini; & dimittes eas in conspectu Dei tui. Præceptum hoc, quâ

Deuter. 26.2.

licet, adimplere CORDI mihi eſt. Primum quod in homine naſcitur, primum quod ab homine poſçitur, COR eſt: primus renouati AFFLIGENII Tui fructus, hæc SCHOLA CORDIS. Has igitur primitias, Volumine hoc, velut vimineo incluſas calatho, iuxta præceptum Domini, ad Te, ILLVSTRISSIME & REVERENDISSIME PRÆSVL, adfero; vt eas ante Altare Dei ſiſtas, eidemq́ue pro me offeras. Caniſtri vilitatem, & malè textam orationis ſtructuram ipſe ego non parùm erubeſco; ſed fiduciam ſuggerit COR non malum. Illam ſi deſpicias, hoc quæſo reſpice; quod viliſsimis etiam rebus pretium con-

conciliat. Euangelica illa vidua æra minuta duo in gazophylacium misit; at æterno Christi elogio tenue hoc munus commendatum fuit. Non in victimis (ait Seneca) licet opimæ sint, auroque præfulgeant, Deorum honos est; sed piâ ac rectâ voluntate venerantium. Artaxerxi obequitanti Paganus, nescio quis, è præterfluente Cyro flumine cauis manibus lympham obtulit. Donum hoc, exiguum licet, aureâ phialâ exceptum, & in pretiosissimis habitum fuit. Galliarum Regem Ludouicum Vndecimũ Conon agricola prægrandiore donauit rapâ: munus fuit & hoc longè gratissimum, auroque repensum. Quis verò vndis, aut

Luc. 21. 2.

Sen. lib. 1. de benef. cap. 6.

Aelian. lib. 1. variar. hist. cap. 32.

rapis hoc pretium posuit, nisi COR rectum? Et hoc ipso dumtaxat ILLVSTRISSIMÆ GRATIÆ Tuæ fœtum meum probari desidero.

LAVDVM Tuarum præconia vt hîc prætermittam, facilè permittes; qui honorifica hæc flabella, cum S. Martyre Ignatio flagella arbitraris. Nec Solem ego totâ Belgicâ prudentiæ, pietatis, misericordiæ, magnanimitatis, aliarumque virtutum radiis longè lateque coruscantem, accensâ faculâ illustrare conabor. Manent cælo reposita, quæ celari pro Tuâ modestiâ desideras, innumera amplissimaque merita. Numerabit illa, remunerabitque CORDIVM inspector Deus.

Nos

Nos interim in laude quoque Tua gloriamur; & quidquid alij meritiſsimæ cõmendationis in Te conferunt, noſtrum id arbitramur; quia tanti Parentis, Filij. Sed iniquus beneficiorum Tuorum æſtimator iure habear, ſi vnum illud ſilentio inuoluero, cuius vel ſola recordatio nobis eſt gratiſsima. Prudenti nempe gubernatione, & induſtriâ Tuâ, CORDATISSIME PRÆSVL, id effeciſti; vt non muros tantùm, ſed & mores noſtros erigeres; & potiorem CORDIVM, quàm corporum curam Te habere demonſtrares. Te enim cum primis Auctore, Te Directore (ad quod auidè hactenus aſpirabamus) primæua illa Benedictinæ Regulæ ob-

obſeruantia AFFLIGENIO Tuo reſtituta fuit: quo nomine priſcam loci famam, & nos ad pietatem pariter excitaſti. Immò bis Tuos feciſti. Patrem enim iam antè exhibueras, nunc etiam Matrem; cùm Filiolos Tuos iterùm parturis, donec formetur Chriſtus in eis.

Galat. 4. 19.

MACTE hac laude ANTISTES MAXIME! & porrò etiam perge Spiritum illum reſuſcitare, cui B. BENEDICTVS ſeruiuit. Id, inquam, conſilio, & precum Tuarum, quo vales auxilio effice, vt per IESVM CHRISTVM, quem ſimilem nobis foris agnouimus, intùs, & in CORDE reformari mereamur. Eumdem ego ſubmiſiſsimè rogo,

go, ILLVSTRISSIMAM & REVERENDISSIMAM TVAM GRATIAM efficacissimâ suâ gratiâ ita prosequatur, nulla vt ei, siue in spiritualibus, siue in temporalibus desit benedictio; & in extremo illo Iudicij die, cum grege sibi credito audire valeat, VENITE BENEDICTI.

Quod CORDE, Animoque voueo,

Illustrißimæ & Reuerend. D. T.

Humilis Filius, & Seruus in Domino,

F. *BENEDICTVS HAEFTENVS.*

REGI SÆCVLORVM
IMMORTALI,
ET
INVISIBILI,

CORDIVM
SCRVTATORI,
ET
AMATORI,
DEO CORDIS MEI,
COR MEVM,

Et hæc quæ de eo, & cum eo meditatus ſum,

Dico, Conſecroque.

Pſal. 32. 15.

CVI enim COR, *niſi ei qui finxit ſingillatim* CORDA *hominum? qui ea creauit, redemit, expurgauit? cui alteri* COR, *quàm ei, qui tam ſeriò ait: Præbe fili mi* COR *tuum mihi? Hæc autem quæ de* CORDE *congeſſi noua & vetera, cuſ-*

Prouerb. 23. 26.

euinam offeram, nisi ei qui nouit abs-condita CORDIS: *& in cuius conspectu meditatio* CORDIS *mei semper? Tibi igitur, ô Deus* CORDIS *mei, & pars mea Deus in æternum, Tibi, dixit* COR *meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. Ne auertas faciem Tuam à seruo tuo; sed sicut respicere dignatus es ad Abel puerum tuum, & munera eius: ita, quæso, respice in me, & suscipe debitum Tibi tributum* CORDIS *mei, & hoc, quod cum eo Diuinæ Maiestati Tuæ dedico Opusculum. Vtrumque, fateor, admodum exile, nec dignum cui apponas* COR *Tuum. Illud enim vitiis, eheu! quàm plurimis coinquinatum; istud simplici sermone nimis incultum. Sed scio, Deus meus, quòd probes* CORDA, *& simplicitatem diligas; vnde & ego in simplicitate* CORDIS *mei hæc*

Psal. 43. 22. Psal. 18. 15. Psal. 72. 26. Psal. 26. 8. Genes. 4. 13. 1. Paral. 29. 17.

qua-

qualiacumque lubens meritoque offero.

Votum mihi fuit, peccatores (quorum primus ego sum) reuocare ad COR *suum; & ad Te Deum* CORDIS *sui. Verùm, inanis est sermo meus, nisi Tu Deus, ei tribuas virtutẽ, quæ* CORDA *penetret. Frustrà hæc legẽtur, nisi Tu, qui solus habes claues* CORDIS, *illud aperire digneris. Quare rogo Te, ô Dilecte votorũ meorum, voto huic benignus aspira; vt dum verba auribus percipiũtur, Tu intùs ad* COR *loquaris, illudque immutes, & conuertas ad Te Creatorẽ & Redemptorem suum. Complaceant, oro, dulcissimo* CORDI *tuo, eloquia oris mei, & meditatio* CORDIS *mei, diligere Te satagentis. Quæcumque verò in hisce Libris dixi de Tuo, agnoscas Tu, agnoscant & tui: si quæ de meo, ignoscas Tu, ignoscant & tui; quibus, vt minus valui, prodesse saltem volui.*

Psal. 18. 15.

Aug. 15. de Trin. in calce.

IN

IN
SCHOLAM
CORDIS

Reuerendi in Christo Patris ac Domini D. BENEDICTI HAEFTENI,

Monasterij AFFLIGENIENSIS Præpositi dignissimi.

COR Animæ sedes, rapidi COR *furnus amoris,*
Vnde tot enatæ, tela timenda, faces;
Quàm vario, incōstans COR, *sæpè ardore calescis;*
Rarò Christe tuo, Cypria sæpè tuo:
Non sic excussas, venti ludibria, naues
Hippotadæ, quasso, ventilat ira, salo.
Aestuat, & propriis COR *mobile fluctuat auris;*
Nec potis adductâ sistere vota manu:
Nunc placet oppanso malè splendida gloria fuco,
Spiculaq; obtruso calcare subdit honos:
Nunc iuuat horrifico taratantia classica bombo,
Martiaq; egregio sub Duce signa sequi.
Nunc magis aurato cistas cumulare metallo,
Et grauidâ extremos findere puppe sinus:

** Nec

Nec ſatis eſt; proprio ſidunt hæc pondere vota;
Grandior exciſo germine turba ſubit.
Ancipiti trahitur ſtudia in contraria mente;
Vt pila ab aduerſa pulſa, repulſa manu:
O COR, *cæleſtis,* COR, *floſcule, lectule Sponſi;*
O COR, *ô Animæ pars quotacumque meæ!*
Quid te errabundum diſcrimina mille viarum
Ad portum impediunt ſiſtere vota tuum!
E cælo es: cælum votorum meta tuorum;
Quid cælo natum, turpiter hæret humo?
In cælo tuus eſt theſaurus; ſcandite vota;
Scande COR, *in cælo vitaq́; ſpeſq́; tua eſt.*
Mitte graues curas, diuiſæ retia mentis;
Multiplicis valeat vana libido ſpei.
Diſce vno cæli, meliori ardore calere;
Diſce vno vnius igne flagrare Dei:
Exige diſtractum, diuini ad CORDIS *amuſſim,*
Illud habet formæ multa imitanda tuæ.
Ne dubites, hāc volue SCHOLAM, *Liber iſte docebit,*
Prototypo, inconſtans te, ſtabilire Cruce.

AD

AD AVCTOREM SYNCHARMA.

INtima nosse sui CORDIS *penetralia, & eius*
Imposito motus flectere nosse iugo:
Nosse errabundum rectam ad rationis amussim,
Atque ad prototypon COR *reuocare suum,*
Sanctorum est diuina scientia, tutior omni
Siue tuâ Plato, siue Licurge tuâ.
Hanc BENEDICTE *docet* CORDIS SCHOLA, *vitaq; vestra:*
Perge, manet tantum dogma perenne lythrum.

Applaudebat

F. BENEDICTVS RVTEAV,
Monasterij S. Dionysij Religiosus Benedictinus.

ORDO, ET INDEX LIBRORVM, CLASSIVM, ET LECTIONVM.

LIBER PRIMVS.

Præuia ad Doctrinam Cordis Introductio.

Lect. X.

LIBER SECVNDVS.

Auersi Cordis ad Deum Conuersio, & Directio.

PRIMA CLASSIS.

SECVNDA CLASSIS.

TERTIA CLASSIS.

LIBER TERTIVS.

Dei erga Cor humanum beneficia.

QVARTA CLASSIS.

SEPTIMA CLASSIS.

AVCTORVM
Qui in his Libris citantur
SYLLABVS.

A

ADo.
Ælianus.
Alardus Gazæus.
Alphonſus Salmeron.
Ambroſius.
Andreas Capella.
Anſelmus.
Antoninus.
Antonius Poſſeuinus.
Antonius Senenſis.
Ariſtoteles.
Athanaſius.
Auguſtinus.
Auſonius.

B

BAlduinus Cabilliauus.
Baptiſta Mantuanus.
Baſilius.
Beda.
Benedictus.
Bernardus.

Elias

E

F

G

H

Hora-

L

LActantius.
Laurentius Beyerlinck.
Laurentius Iustinianus.
Laurentius Surius.
Leo Magnus.
Lucianus.
Lucretius.
Ludolphus Carthusianus.
Ludouicus Blosius.
Ludouicus Granatensis.
Ludouicus de Ponte.

M

MAcharius
Macrobius
Marcus Eremita.
Marsilius Ficinus.
Martinus Delrio.
Matthiolus.
Maximus Taurinensis.
Mechtildis.
Michael Gislerius.
Missale Romanum.

N

NIcephorus.
Nicolaus Lyranus.

O

ORigenes.
Ouidius.

P

Q

R

S

SAlonius.
Sebastianus Barradius.
Sedulius.
Seneca Philosophus.
Seneca Tragicus.
Septuaginta Interpretes.
Sozomenus. Strabo.

T

TErtullianus.
Theodoretus.
Theophrastus.
Theophylactus. Theresia.
Titus Bostrensis.
Titus Liuius.
Thomas Aquinas.
Thomas Bozius.
Thomas Cantipratanus.
Thomas à Kempis.
Thomas Stapletonus.

V

VAlerius Maximus.
Varro.
Vatablus.
Venantius Fortunatus.
Virgilius. Vitæ Patrum.

X

XAntes Pagninus.

FINIS.

LAETETVR

COR

QVÆRENTIVM

DOMINVM.

Pſalmo 104. 3.

SCHO-

SCHOLÆ CORDIS

LIBER PRIMVS.

Præuia ad Doctrinam CORDIS introductio.

LECTIO PRIMA.

Argumentum huius Scholæ.

CORDI tuo, Lector CORDATE, Gymnasium CORDIS aperimus; in quo de CORDE tuo, ad COR tuum loquimur. Quidquid enim hoc qualicumque Opusculo pertractatur, eò potissimùm spectat, vt quale COR hominis esse, quomodo ad Deum dirigi, illi aptari, eidemque vniri debeat, edoceamus. Multi enim multa sciunt, & seipsos nesciunt: Corpus curant, & COR negligunt. Et tamen nihil tam nobis CORDI esse debet,

 quàm

Prouerb. 4.23. quàm ipſum COR noſtrum, à quo vita procedit. Caloris ac ſpirituum vitalium, ſine quibus nec motus, nec ſenſuum functio obiri poteſt, officina & ſcaturigo eſt COR. Quare Heraclitus, vt aſſerit Ariſtoteles, *Lib. de anima cap. 2.* ſentiebat animam eſſe calidam exhalationem ſemper è CORDE fluentem. Quam ſententiam etiam ſacra Scriptura expreſſit, cùm ait: *Sapient. 2.2.* Sermo ſcintilla ad cōmouendum COR noſtrū, quâ extinctâ cinis erit Corpus noſtrū, & Spiritus diffundetur tamquam mollis aër. Quod ita exponit Ianſſenius: Vita noſtra nihil aliud eſt, quàm igniculus viuax in Corde noſtro, quod cùm mouetur, à ſe emittit iaculaturque ſcintillas, (verba ſcilicet quæ loquimur) & fumum, nempe ſpirationem: non ſecus atque ignis motus eadem euomit. Proinde quemadmodum ignis, cùm ſcintillæ deficiunt, redigitur in cineres: ita vbi deſinit in nobis ſermo, & CORDIS motus; Corpus etiam noſtrum in cinerem abit. Totius igitur Corporis conſeruatio à CORDE pendet. Sed & in Anima eodem modo agitur: habet enim ipſa ſpirituale quoddam COR; à quo ipſius vita, non minùs quàm Corporis à CORDE materiali procedit. Nam *Chriſt. à Caſtro in Sap.* Spiritus Sanctus diuini caloris officinam in CORDE noſtro conſtituit; vnde ait Apo-

Apostolus: Charitas Dei diffusa est in CORDIBVS nostris per Spiritũ Sanctum, qui datus est nobis. Ex hoc autem fonte in omnes humanas actiones deriuatur calor spiritualis; qui tamquam scintilla quædam emicat in verbis, in factis, in cogitationibus. Extinctâ verò charitatis scintillâ, Anima prorsus friget, & omnes actiones viuaci calore destituuntur; itaque Anima ipsa, læso eius CORDE, vitâ gratiæ priuatur. Quare quod in cœlestibus illis orbibus est primum mobile; quod in vniuerso hoc, Sol; quod in plantis, radix; quod in circulo, centrum; quod in Paradiso fuit fons ille qui irrigabat vniuersam faciem terræ; hoc in homine est COR, à quo omnis lux, omnis calor, omnis motus, omniumque operationum principium in reliqua membra deriuatur. Ex quibus liquidò iam apparere potest, quàm necessaria sit huius Scholæ Doctrina; quæ omnia illa tradit, & explicat; quibus CORDIS vita conseruari, & custodiri queat. Hinc quale vniuscuiusque COR est, talis & ipse est. Superbus, COR habet elatum; Humilis, depressum; Durus, lapideum; Compatiens, emollitum; Benignus, mansuetum. Qui fraudes dolosque meditatur, duplici CORDE est: Sincerus & verax, simplici. Ambitiosi

Rom. 5. 5.

Genes. 2. 10.

tiosi COR vanum est; Voluptuarij graue: deniq; in brutum homo migrat, si ei COR bruti inseratur; Pecus in hominem transit, si ei COR humanum addatur. Optimo id exemplo sacra confirmat Scriptura: Nabuchodonosorem regem voluit Deus fieri bestiam, & inter illas velut vnam ex illis agere, ideòque iussit: COR eius ab humano commutetur, & COR feræ detur ei. Sed voluit bonus Deus vt hæc bestia denuò in hominem mutaretur: factum est, & super pedes suos quasi homo stetit, & COR hominis datum est ei. Ecce mutato CORDE, mutatus & homo est. Magna igitur solicitudo CORDI nostro adhibenda est, ne in belluinum fortè degeneret; quotidieque hæc Schola frequentanda, quæ CORDIS directionem docet. CORDI, quod à cura sic dictum Isidorus tradit, diligentissima adhibenda est cura, si totos nos saluos velimus. Fuit id Romanis, & Ægyptijs in primis CORDI; apud hos enim bulla è collo in pectus dependere solebat, quo significabant; verba, quæ ore proferebant, CORDI respondere oportere. Apud Romanos, vt Pierius ex Macrobio refert, bulla CORDIS effigiem habebat, eratque pueritiæ ornamentum; quo indicabatur ingenuis pueris, se tum demùm

Dan. 6. 13.

Isidorus lib. 11. Ety. c. 1.

Pierius Hierogli. lib. 41.

Macrob. lib. Saturn. 6.

demùm homines futuros cogitarent, si CORDE præstarent. Quòd si Gentiles hæ nationes tantam CORDIS curam habendam putauerint, vt eam externo symbolo ab ipsa infantia pueris commendare voluerint; quid non deceat Christianos, qui certissimâ fide credunt Christum Dominum eâ gratiâ de cælis in terram descendisse, hominem assumpsisse, vt ijs CORDIS Scholam aperiret, in qua ab eo discerent mites esse, & humiles CORDE? *Matth. 11.29.* Quinimmò ideò Sanguinem suum fudisse, vt illo CORDA nostra lauaret, atque emundaret? Ideò, vt cum S. Iob loquar, viri CORDATI audite me; & nolite abijcere Doctrinam Scholæ huius: sed diligenter auscultantes, ponite eam in CORDIBVS vestris. *Iob. 34. 10.*

LECTIO II.

Instituti nostri ratio.

CVm ad cuiuscumque tractationis materiam ritè intelligendam, nō parùm conducat totius Operis formam, & structuram agnoscere; opportunū fuerit in huius Libri fronte non-

nihil de eius ſyntaxi, methodo, ac ſcopo præfari: ne quid Lectorē remorari poſſit.

ET primus quidē hic Cardiogogiæ noſtræ Liber, apparatum quemdam ad reliquos, & Prolegomena exhibet; quibus de ipſo CORDE, eiuſque, vt vocant, PRINCIPALI, de Scholæ CORDIS Magiſtro, Diſcipulis, excellentiâ, amplitudine, prerogatiuis, ſimilibuſq; tractatur. Sequentibus deinde tribus Libris Doctrinam eam quæ ad CORDIS directionem pertinet, expendimus: in qua explicanda primùm varias, quæ de humano CORDE in Sacris litteris habentur ſententias, in certas Claſſes ac titulos Ordine quodam digeſſimus: ſingula deinde lemmata copioſiùs expendentes, SS. in primis Patrum, aliorumque cuiuſcumque ordinis Scriptorum verbis illuſtramus. Cùm enim vix quidquam dici poſſit, quin dictum iam illud ſit priùs; placuit ipſos Auctores ſuis verbis loquentes potiùs audire, quàm rudi noſtro ſtylo eorum conceptus Lectoribus repræſentare. Habent enim SS. Patres, vetereſque Scriptores plurimum roboris, auctoritatis, atque elegantiæ, quibus animus hominis efficaciſſimè conuincitur.

SECVNDO, tametſi ea quæ ad ſingulos titulos attulimus, per modum conſiderationum

tionum ferè tradiderimus; placuit tamen Lectionum potiùs, quàm Meditationum nomine insignire: cùm quòd Scholæ nomine id magis congruere videretur: tum vt varij Auctores, (qui passim in hoc Opusculo citantur, interque illos subinde etiam Poëtæ, Ethnicique Scriptores) meliùs suâ phrasi loquerentur: quod Meditationum forma non ita cōmodè forsitan admisisset.

LECTIONIBVS porrò singulis Distichon vnum præfiximus: vt ita rei summam breuissimè, & nō sine aliquâ voluptate exhiberemus. Ipse enim carminum flexus & numerus, vt animum allicit, sic memoriæ firmiùs hæret, variâque iucunditate mentem permulcens, facit ne penè vmquam ea, quæ rectè percepit, obliuiscatur. Quare non malè quidam censuerunt, Poësin adolescentis animi nutricem & alumnam vocandam. Cùm verò ea sit inter Poësin & Picturam societas, vt quod illa verbis, tropis, alijsque dictionum luminibus præstat; hæc coloribus, lineamentis, atque vmbris repræsentare conetur: vtraque item, quidquid in quouis genere præstantissimum reperit, id è multis in vnum, quod sibi proposuerit, transferat; vt non tam à Personis, aut à natura discere, quàm potiùs his leges præscribere videatur:

Anton. Posseuin. biblioth. select. lib. 17.

Non leue operæ pretium me facturum arbitratus ſum, ſi geminas has ſorores in hoc Opuſculo vtcumque coniungerem: & quæ breuibus iſtis Diſtichis comprehenduntur, eadē etiam Iconibus expreſſa oculis obiicerem. Vt ita vtilitati ſancta quædam ac ſalutaris voluptas, quæ ex Imaginum aſpectu capi poſſet, ſociaretur. Habent ſiquidem pictæ Imagines, præter delectationem quam adferunt, quamdam energiam ad hominum CORDA ſuauiter permouenda. Veriſſimum enim eſt quod Venuſinus vates olim cecinit:

Horat. *Segniùs irritant animos demiſſa per aurem,*
Quàm quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus, & quæ
Ipſe ſibi tradet ſpectator.

Auguſt. Ep. 119. Cui quidem conſentiens Hipponenſis Præſul, ait: quòd ipſe animi motus, quàm diu rebus adhuc terrenis implicatur, pigriùs inflammatur; ſi verò feratur ad ſimilitudines corporales, & inde ad ſpiritualia, quæ illis ſimilitudinibus figurantur, ipſo quaſi tranſitu vegetatur; & tamquam in facula ignis agitatus accenditur, & ardentiore dilectione rapitur ad requiem & quietem. Hæc Auguſtinus.

VT igitur compendio dicam, Scopus mihi in hoc Opere non alius fuit; quàm Imaginibus, oculos; verſibus, aures; ipſis

denique

denique Lectionibus, animum & COR oblectare, instruere, & permouere. Id verò assecutusne sim, aliorum esto iudicium. Equidem affirmare non verebor, me afflictâ ferè valetudine hoc, quidquid est Libri, vni Confratrum meorum properè admodum, ideoque (vt ingenuè agnosco) minùs prosperè, dictasse; & iam exaratum vix ipse mihi satisfacere potuisse: vt proinde leuiùs omninò laturus sim, si aliorum exactissimo iudicio non vsquequaque probetur. Stylo enim hîc vsus sum planè vulgari ac obuio, & verè cum S. Prospero dicere mihi licebit: De accuratione dictionis elaboratæ non satago; nec mihi pudori est, si disputatio mea, quæ fortè probatur in rebus, aliquos inanium verborum sectatores horrore incomptæ Orationis offendat. Nam si Demosthenes clarissimus Oratorum, negauit in eo positas esse fortunas Græciæ hoc an illo verbo vsus esset: quantò magis nos verba negligere debemus, qui sermonis vtilitatem potissimùm spectamus? Neque admodum erubesco, quòd ex varijs Auctorum, quos adfero, verbis, polymita existat Orationis nostræ vestis: quia præsens Opus (vt de suo aiebat Macrobius) non eloquentiæ ostentationem; sed noscendorum & agen-

S. Prosp.

Macrob. lib. I. Saturn. c. 5.

agendorum congeriem pollicetur. Et boni consulat Lector oportet, si præcepta morum, modò meis non obscurè, modò ipsis antiquorum & recentium verbis recognoscat, prout quæque se vel enarranda, vel referenda suggesserint.

LECTIO III.

Quid CORDIS *nomine significetur.*

QVANDOQVIDEM continuus nobis de CORDE futurus sit sermo, rationi omninò consentaneum videtur, vt varias, quas in sacra Scriptura habet significationes, hîc aperiamus.

PRIMO autem significat notissimam illam in animalibus partem, quæ in medio iuxta pulmones sita est, vt per ipsum vita toti corpori vndique subministretur: & vt spiritus vitalis, velut à centro, ad membrorum circumferentiam deferatur. Est autem COR membrorum omnium nobilissimum, primum quod Natura format; præcipuum inter viscera, & vitæ ipsius sedes; arteriarum & caloris natiui, quo animal regitur, quasi fons quidam & domicilium.

SECVN-

SECVNDO, deſumptâ hinc ſimilitudine, COR medium locum ſignificat; ſic COR Maris, eſt profunditas illius: & COR terræ, centrum. Ita Ionas ad Dominum clamat: Et proiecisti me in profundum in CORDE Maris. Et Chriſtus Dominus: Sicut fuit Ionas in ventre Ceti; ſic erit Filius hominis in CORDE terræ tribus diebus, & tribus noctibus. Vbi COR terræ pro limbo Patrum accipitur, in quem Chriſtus poſt mortem deſcendit. Is autem eſt circa infernum & circa centrum mundi, de quo D. Hieronymus ait: Sicut COR eſt in medio animalis; ita infernus in medio terræ eſſe perhibetur.

Ion. 2. 4. Matth. 12. 40. Hieron.

TERTIO, ſignificat COR omnia interiora Corporis, id eſt viſcera; vt Pſalmo 21. Factum eſt COR meum tamquam cera liqueſcens in medio ventris mei. Et: Gladius eorum intret in CORDA ipſorum. Et Oſeæ 13. vbi nos legimus, dirumpam interiora iecoris eorum; in Hebræo eſt, interiora CORDIS eorum.

Pſal. 21. 15. Pſal. 36. 15. Oſeæ. 13. 8.

QVARTO, COR ipſam Animam ſignificat, vnde Pſalmiſta ait: COR meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum; id eſt, Anima & Corpus gaudio geſtierunt in Deo ſuo. Sic etiam accipitur illud Ieremiæ: Laua à malitia COR tuum.

Pſ. 83. 3. Ier. 4. 14

QVINTO,

QVINTO, mentem quoque significat, vt apud Prophetam: Et factus est Ephrem quasi columba seducta nō habens COR; id est, factus est demens, stolidus & amens. Et alius Propheta: Audi popule stulte, qui non habes COR. Sic etiam intelligitur illud in Oratione Salomonis: Dabis ergo seruo tuo COR docile, vt populum tuum iudicare possit. Similiter illud Saluatoris intelligi potest: Beati mundo CORDE, quoniam ipsi Deum videbunt. Atque illud Psalmistæ: Innocens manibus, & mundo CORDE. Et à CORDE pro mente dicti sunt vecordes, socordes, & excordes. Et contrà, CORDATI, vt Auctor est Cicero. Et Nasica ille Sapiens dictus est CORCVLVM. Et S. Hieronymus in Matth. scribens nomen Lebbæi, quod à CORDE deducitur, CORCVLVM interpretatur.

Osea 7. 10. *Ier. 5. 21* *3. Reg. 3. 9.* *Matt. 5. 8.* *Ps. 23. 4.* *Cicero 1. Tusc.* *Hiron.*

SEXTO, accipitur aliquando pro iudicio & intellectu; vt apud eumdē Psalmographum: COR meum dereliquit me. Et apud D. Paulum: Obscuratum est insipiens COR eorum. Iterumq́ue: Deus det vobis illuminatos oculos CORDIS vestri, vt sciatis quæ sit spes vocationis vestræ. Cui affinis est significatio ea, quâ COR sententiam significat. COR enim conuerti dicitur, cùm sententia mutatur: Conuertit

Ps. 39. 13 *Rō. 1. 21.* *Ephes. 1. 18.* *Ps. 104. 25.*

COR

COR eorum, vt odirent populum eius. Et 3. Regum 18. Et tu conuertisti COR eorum iterùm. Vnde de non mutaturo sententiam dicitur: Confirmatum est COR eius, non commouebitur. Ponere autem COR in aliqua re, vel, ponere aliquid in CORDE, aut super COR, idem est quòd diligenter meditari, considerare, & recogitare. Isaiæ 47. Non posuisti hæc super COR tuum, nec recordata es nouissimi tui. Et Ezechielis 40. Fili hominis vide oculis tuis, & auribus tuis audi, & pone COR tuum in omnia quæ ostendam tibi. Et Aggæi 1. Ponite CORDA vestra super vias vestras.

3. Reg. 18.37.
Ps. 111. 8.
Isa. 47.7
Ezech. 40.4.
Aggæi. 1. 5.

SEPTIMO, COR pro voluntate sæpissimè ponitur, vnde dicimus desideria CORDIS; atque ita accipitur cùm Dauid ait: Paratum COR meum Deus. Et cùm de Dauide Dominus ait: Inueni Dauid filium Iesse, virum secundùm COR meum. Et Samuel: Quæsiuit Dominus virum juxta COR suum. Ita intelligendum est præceptum Domini: Diliges Dominum Deum tuum ex toto CORDE tuo. Atque ita intelligendus est Christus, cùm dixit: Quòd omne extrinsecus introiens in hominem, non possit eum coinquinare: quia non intrat in COR eius. Nihil enim hominem

Ps. 56.8.
Act. 13. 22.
1. Reg. 13.14.
Matth. 22.37.

minem coram Deo abominabilem & coinquinatum facit, niſi peccatum. Peccatum autem niſi ſit voluntarium, peccati rationem non habet. Sic quoque accipitur illud Eccleſiaſtici: COR ingrediens duas vias, non habebit ſucceſſus; hoc eſt, voluntas propenſa ad vitia, eaque amplectens, virtutem fingens, & ſcelera honeſtatis ſpecie tegens, ambulans coram Deo per viam flagitiorum, & coram hominibus per viam virtutum, infelicem habebit ſucceſſum. Externi quoque Scriptores in eadem ſignificatione COR accipiunt, cùm aiunt aliquid alicui CORDI eſſe, vt Virgilius:

Eccli. 3. 28.

cui carmina ſemper
Et cytharæ CORDI, *numeriſq; intendere neruos.*

9. Æneid.

ATQVE hæ ſunt potiſſimæ CORDIS ſignificationes in ſenſu literali: Myſticas enim hîc præterimus, quas magnâ copiâ haurire licet ex Silua Allegoriarum noſtri Hieronymi Laureti.

LE-

LECTIO IV.

Quid sit PRINCIPALE CORDIS.

NON infrequens apud SS. Patres loquendi forma est, vt principem animæ partem, PRINCIPALE CORDIS appellent: quod Platonici τὸ Ἡγεμονικὸν nominare soliti sunt; de quo Cicero ait: Principatum autem dico, quod Græci Ἡγεμονικὸν vocant: quo nihil quoquo in genere nec potest, nec debet esse præstãtius. Tertullianus verò idẽ definiens ait: esse summum in Anima gradum, vitalem & sapientialem. Idipsum verò S. Hieronymus contra Iouinianum scribens, PRINCIPALE CORDIS vocat: Fratruelis, inquit, meus, mihi, & ego illi, in medio vberum meorum cõmorabitur; in PRINCIPALI CORDIS, vbi sermo Dei habet hospitium. Et ante eum Origenes ex eiusdem Sancti Hieronymi interpretatione: Quis, inquit, ita beatus, vt habeat hospitem in PRINCIPALI CORDIS, in medio vberum, in pectore suo sermonem Dei. Didymus verò in Libris de Spiritu Sancto

Cicero lib. 2. de Nat. Deor.

Lib. 1. cap. 17.

Homil. 2. in Cant.

Lib. 3.

Sancto eâdem voce vtitur, quam etiam *Adytum* CORDIS appellat: Respondendum, inquit, ad id quod scriptum est: Quare impleuit Satanas COR tuum? quòd Satanas mentem alicuius, & PRINCIPALE CORDIS impleat, non ingrediens in eum, & in sensum eius; atque vt ita dicam, *Adytum* CORDIS introiens; (siquidem hæc potestas solius est Trinitatis) sed quasi callidus quidam, & nequam, ac fallax, fraudulentusque deceptor, in eos animam humanam malitiæ affectus trahit per cogitationes & incentiua vitiorum, quibus ipse plenus est. Ita Didymus. Quem imitatus videtur Sanctus Bernardus, qui PRINCIPALE *Pectoris*, & *Adytum Pectoris* interpretatur id, quod Sponsa dicit: Inter vbera mea commorabitur. Cassianus quoque ita loquitur, cùm Domini verba, quibus Diabolo præcepit, vt animam Sancti Iob custodiret, ita explicat: Tantummodò eum amentem non facias, debilitato animæ domicilio, & intellectu inuaso, aut rationis organo, per quam eum tibi resistere necesse est, sauciato: neque obruas intellectum ac sapientiam resistentis, PRINCIPALE scilicet CORDIS eius tuo pondere præfocans. Quid autem sit CORDIS PRINCIPALE explicat Origenes: Potest, inquit,

Homil. 43. in Cant.

Collat. 7. cap. 12.

inquit, intrà se agere pars illa, quæ in eo est pretiosissima omnium, quod quidam PRINCIPALE CORDIS appellant, alij rationalem sensum, aut intellectualem substantiam, vel quomodocumque appellari potest in nobis; portio nostri illa, per quam capaces esse possimus Dei. Et S. Augustinus ait: PRINCIPALE nostrum, nempe partem Animæ rationalem, Spiritum dici. Mens igitur ac Spiritus, PRINCIPALE CORDIS appellatur. Verùm vlteriùs quæritur, quo in loco sedem habeat? Philosophi enim hîc in varias & monstrosas opiniones abierunt, quas recẽset & explodit Tertullianus: qui & Ἡγεμονικὸν esse, & certo in Corpus recessu ei locum consecratum, ex compluribus Scripturis probat. Si enim, ait, scrutatorem & Dispectorem CORDIS Deum legimus: si etiam Prophetes eius occulta CORDIS traducendo probatur: si Deus ipse recogitatus CORDIS in populo præuenit. Quid cogitatis in CORDIBVS vestris nequam! Si & Dauid: COR mundum conde in me Deus. Et Paulus: CORDE, ait, credi in iustitiam. Et Ioannes: CORDE, ait, suo vnumquemque reprehendi. Si postremò, qui viderit feminam ad concupiscendum, iam adulterauit in CORDE: Simul vtrumque dilu-

Hom. 9. *in Exod.*

Lib. de figde & symb. c. 10.

Lib. de anima cap. 15.

Sap. 1.6.

Prou. 23

Ps. 138.

Mat. 9.4

Ps. 50.12

Rõ. 10.10

1. *Ioã.* 3. 20.

Matt. 5. 28.

cet, & esse PRINCIPALE in Anima, quòd intentio diuina conueniat, id est vim sapientialem atque vitalem: quod enim sapit, viuidum est; & in eo thesauro Corporis haberi, ad quem Deus respicit. Eadem docet de resurrectione Carnis: cui etiam consentiunt, vt Pamelius annotauit, Philo Iudæus, Opusculo, de eo quòd deterius potiori insidietur. B. Hieronymus, libro secundo super Matthæum, capite decimo-quarto. Theodoretus, sermone tertio de Prouidentia. Gregorius Nyssenus, Oratione prima de Resurrectione Christi. Solus Lactantius dubiũ relinquit, an in CORDE, an verò in cerebro sit sedes mẽtis. Et in posterius hoc magis inclinat. Verùm Sanctus Hieronymus eum refutat; ad Fabiolam enim scribens, ait: Quæritur vbi sit Animæ PRINCIPALE? Plato in cerebro, Christus monstrat in CORDE: Beati mundo CORDE, quoniam ipsi Deum videbunt. Et, de CORDE procedunt cogitationes malæ. Hinc quoque Sanctus Ambrosius ait: COR tuum cogitationum tuarum est scaturigo. In eadem sententia est Aristoteles libro de sensu & sensibili, vt annotauit quoque Alardus Gazæus; & Lucretius, qui libro tertio ita cecinit:

Lib. de resurrect. Carn. c. 15.

Lib. de opif. Dei cap. 16.

Mat. 5. 8

Serm. 11 in Psal. 118.

Alard. ad col. 7. Cas. c. 12

Consilium, quod nos animum, mentemq; vocamus;
Idq; situm media regione in pectoris hæret.

ATQVE hæc quidem eâ gratiâ à nobis allata sunt, vt humani CORDIS dignitatem, & singularem eam, quâ alijs membris præcellit, eminentiam ostenderemus. Nam etsi Anima sit tota in toto corpore, & tota in singulis eius partibus; in CORDE tamen, velut in Arce quadam, & regali Solio, principem locum sibi consecratum habet. Nihil proinde mirum est, si cogitare, reminisci, velle, desiderare, aliaque similia, quæ superiore capite attulimus, ipsi CORDI tribuantur: licet enim Anima per suas potentias istos actus eliciat; tamen, quia in CORDE præcipuè residet, ideò CORDI rectè asscribuntur. Ex quo capite & COR nostrum, & Doctrinam illam, quâ illud ad omnem perfectionem instruitur, magni facere, atque æstimare debemus.

LECTIO V.

Scholæ CORDIS *Encyclopædia.*

DIGNITAS huius Scholæ ex eo capite cum primis elucet, quòd non anguſtis vnius ſcientiæ limitibus eius Doctrina comprehendatur, ſed latiſſimè per omnes ferè artes euagetur. Nō enim triuialis hæc Schola, ſed ampliſſima quædam Academia cēſenda eſt: in qua Encycliâ Doctrinarū omnium diſciplinâ COR inſtruitur. Apparere id facilè poterit ex ſingulis propemodum Lectionibus: verùm vt tam Lectori voluptatem, quàm Scholæ noſtræ commendationem adferamus, non inutile fuerit, Encyclopædiam hanc breuiter explicare.

ORDIOR à GRAMMATICA, quæ tres huius nominis, COR, literas ex ſpiritualium quorumdam Doctorum ſenſu ita explicat, vt ſit; Cuſtodia omnium rerum: vel, vt alijs placet; Cubiculum Omnipotentis Regis.

Lib. II. Ety. c. I. ETYMOLOGIA verò CORDIS, ex Iſidori mente, deducitur à curâ, quòd omni curâ cuſtodiendum ſit, in eo omnis ſollicitudo

tudo & ſcientiæ cauſa maneat. Hîc porro docetur anima declinare COR vanum, graue, inſatiabile, durum. Comparare verò COR contritum & humiliatum, COR mundum & rectum, in quo Deus velut in tabula legem ſuam ſcribat. Traditur hîc etiam COR nomen eſſe ſimplex, non compoſitum; quia diuidi omninò nequit: vult enim Deus totum COR ſibi dari.

OPTIMA verò CORDIS SYNTAXIS eſt, ſi conſtruatur cum his verbis; dare, ſacrificare, cuſtodire, vigilare, vnire, & à ſolo nomine & numine Dei regatur.

QVOD POESIN ſpectat, non malè obſeruatum, COR ideò ancipitem eſſe ſyllabam, & modò produci, modò corripi poſſe, vt denotaretur COR noſtrum ad proſpera & aduerſa indifferens eſſe debere, aptumque vt quouis loco à Deo collocetur. Siue enim illud in camino tribulationis malleo aduerſitatis, velut laminam quamdam, crebris ictibus longiùs producat, cum Dauide reſpondere debet: Paratum COR meum Deus: ſiue illud corripiat & reprehendat; itidem reſpondere debet: Paratum COR meum. *Pſ. 56. 8.*

QVID verò de RHETORICA & DIALECTICA dicemus, cùm Cardiogogus noſter non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ *1. Cor. 2. 4.*

pientiæ verbis, ſed intùs in CORDE ſine ſtrepitu verborum multò copioſiùs dicat quouis Demoſthene aut Cicerone? multò efficaciùs COR conuincat, quàm acutiſſimi Philoſophi ſuis ſyllogiſmis & argumentis? Nam vt rectè dixit Gregorius: Mutum eſt omne os quod loquitur, ſi Deus interiùs in CORDE non clamet: qui etiam aſpirat verba, quæ audiuntur.

Greg. li. 11. Mor. cap. 5.

IAM verò vt ad MATHEMATICAS diſciplinas deſcendamus, ARITHMETICA docet Deum, ſicuti vnus eſt, ita vnicæ columbæ ſuæ vnum COR deſiderare. Diſplicent enim ei qui in CORDE & CORDE loquuntur: qui duplices ſunt animo, & multicordes. Diligit verò ſimplicitatem, & vnitatem CORDIS. Rectè ait Auguſtinus: Sicut omnia ab vno in multa proceſſerunt: ſic cuncta quæ ad illud vnum redire conantur, neceſſe eſt exuere multitudinem: feliciter ergo Anima non diligit, donec ad vnum & ſummum bonum per amoris deſiderium ſe conuertat. Hanc porrò CORDIS monadem adeò Deus amat, vt cùm in amante & amato duo ſint CORDA, velit ea in vnum coïre, & colliqueſcere. Ternarius verò numerus in litera huius vocabuli COR apparens, eiuſdem perfectionem deſignat. Perfectiſſimus enim nume-

Pſ. 11. 3.

Auguſt.

rorum

rorum ternarius censetur; quia in se vnitatem & numerum complectitur: cui & hoc contigit, vt inter duo summa, medium quo vinceretur acciperet. In numero enim ternario est principium, medium, & finis: vnde tria sunt omnia. Quamobrem Aristoteles affirmauit: nihil perfectum esse nisi Trinitatem. Quia igitur

Numero Deus impare gaudet;

COR humanum, ternis atque imparibus descriptum literis, illi in primis charum est.

Macrob. 1. de sō. Scip. Georg. vē. cāt. 1. to. 3. c. 2. Arist. lib. 1. de cæl. & mundo c. 1.

IN eâdem ferè consideratione hæret GEOMETRIA; quæ Pyramidis formam sua figura COR referre, ac triangulare esse expendit, atque hinc concludit, non nisi trigono illud impleri posse. Tantam enim nobis Deus Optimus Maximus contulit CORDIS latitudinem, vt toto mundo repleri nequeat. Sola enim est sanctissima Trinitas, quæ adæquatè totam CORDIS amplitudinem suâ maiestate occupet. Omitto alios considerare inueniri in voce COR

Dimidium sphera, spheram, cum principe Roma.

ASTROLOGIA verò ad sidera COR euehens, illud sursum tendere, in cælum scandere, & in Deo quiescere facit. Scalam

verò, & aſcenſiones, quibus gradatim tam ſublime nititur in CORDE diſponit; quinimmò quod in cælo eſt Sol, hoc in Corpore humano eſt COR ſcilicet, fons lucis & vitæ. Vnde Stoïci mundum arbitrantes eſſe animal magnum, ſenſu & ratione præditum, Solem propriè COR mundi eſſe cenſebant. Hinc Plutarchus ait: Stellæ ſunt oculi lucentes in facie vniuerſi; Sol vi præditus CORDIS, vt hoc ſanguinem & Spiritum, ſic Sol diffundit ex ſe vegetantem calorem & lucem. Terrâ & Mari Mundus quaſi ventre & veſicâ vtitur. Luna, inter Solem & terram, vt inter COR & ventrem, velut iecur, aut aliud molle viſcus eſt. Habet quoque COR magnam cum ipſo cælo ſimilitudinem: vt enim cælum numquam quieſcit; ita continuò COR mouetur: & ſicuti ceſſante motu cælorum, motus generationis & corruptionis, atque etiam alterationis omninò ceſſaret; ita quoque ſi CORDIS motus intermitteretur, vita animalis deficeret. Eadem quoque eſt ratio de interiori CORDE Animæ, ſiue voluntate; quæ itidem quietis eſt expers, & ſuo imperio omnes alias potentias mouet: atque ita primo mobili aptè comparari poteſt. Quemadmodum enim illud ſuo motu omnes inferiores orbes rapit: ita COR

Tract. de facie in orb. Lun.

S. Anton. 1. par. Sũ. theolog. tit. 4. c. 13.

&

& voluntas, omnibus alijs facultatibus imperant, easque suo nutu mouent.

QVAM suauis verò est ac sonora CORDIS MVSICA! quæ concordi harmoniâ dulcissimè sonat in auribus diuinæ maiestatis. Mutæ enim sunt omnes MVSICORVM voces, nisi Spiritu CORDIS animentur. Nam vt quidam dixit:

Non vox, sed votum; non MVSICA *chordula, sed* COR;
Non clamor, sed amor psallit in aure Dei.

HINC spiritualis Phonascus nos admonet: Impleamini Spiritu Sancto, loquentes vobismetipsis in Psalmis, & Hymnis, & canticis spiritualibus; cantantes & psallentes in CORDIBVS vestris Domino. Fecit id sanctissima Virgo Cæcilia, quæ cantantibus Organis soli Deo decantabat: Fiat COR meum & Corpus meum immaculatum. Canticū hoc nouum (vt ait Parisiensis Cancellarius) rationabiliter appellatur Canticordū, id est, Canticū CORDIS, vel CORDIVM. Suum quippe subiectum, suum instrumentum, sua chorda, quæ dicitur à CORDE, suus auditus, sua vox, suum os, sua modulatio est introrsùs, vel in CORDE mentis, vel in mente CORDIS. Has verò CORDIS modulationes, etiam tacente voce, solus Deus audit & intelligit;

Ephes. 5. 19.

Breuiar. Rom.

Ioā. Gersō 3. par. tract. 2. de Cant.

vnde Moyſi nulla verba proferenti, dixit: Cur clamas ad me. Clamabat enim CORDE, qui tacebat ore. Hunc verò clamorem, & incenſum CORDIS deſiderium percipiebat Dominus, de quo Pſalmiſta canit: Deſiderium pauperum exaudiuit Dominus; præparationem CORDIS eorum audiuit auris tua. Quis melior, quæſo, concentus auribus percipi poſſit, quàm ſi COR & voluntas noſtra velut Baſſus quidam, æquabili tenore reſpondeat Superiori; CORDI, ſcilicet & voluntati Dei? Scribit Cardanus: ſi duæ teſtudines æquali ſono temperentur, alterique earum ſtramen imponatur, eumdem eam prorſus ſonum, ſine vllo attactu, edituram, quæ in altera manu pulſata reſonat. Quid quæſo hoc eſt aliud, quàm dulciſona illa ſymphonia diuini & humani CORDIS? Hoc enim ſi cum illo per omnia conſentiat, qualemcumque ſonum diuinæ voluntatis audierit, eumdem ſtatim repræſentabit, & æquali prorſus voce reſpondebit. Nouerat hanc Muſicam Iudas Machabæus, qui dicebat: Sicut fuerit voluntas in cælo, ſic fiat. Nouerat & Sanctus Iob, qui ærumnis planè obſitus, lætus decantabat: Dominus dedit, Dominus abſtulit; ſicut Domino placuit;

Exod. 14. 15. *Pſ. 10. 17.* *Hieron. Card. lib. 8. de ſubtilit.* *1. Mach. 3. 60.* *Iob 1. 21*

cuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum.

LECTIO VI.

De alijs scientijs quæ in hac Schola explicantur.

PRÆTER septem illas, quas vocant Artes liberales, quas in hac Schola explicari iam vidimus, superiores etiam scientias, Ethicam, Physicam, Medicinam, Iurisprudentiam, Theologiam, & quasdam etiam Mechanicas Artes suo ambitu eadem Schola complectitur. Quod breuiter Lectione hâc declarabimus.

Et quidem Moralem PHILOSOPHIAM hîc tradi, nihil opus est demonstrare: cùm omnia penè, quæ hoc Opusculo explicantur, Ethicen sapiant, & ad mores componendos referantur.

QVAM multa verò ex MEDICINA petita de CORDIS situ naturali, figurâ, & colore, de præcordijs, alijsque hîc inseruntur? Quid quòd ea quæ de carnali CORDE Hippocrates, Galenus, & post eos tota Medicorum Schola tradunt, illa ipsa in

in voluntatem noſtram (quæ Animæ COR eſt) aptiſſimè conuenire demonſtrentur? Sicut enim COR eſt officina Spirituum, quos toti Corpori ſubminiſtrat, per eoſque eſt principium & cauſa omnis motus, & actionis animalis; ita voluntas eſt officina virtutis & vitij, meriti & demeriti, omniſque actionis bonæ vel malæ.

Cornel. in c. 36. Ezech.

TRADVNT Phyſici quatuor partes eſſe vitales, quibus maximè vita conſtat, & conſeruatur; COR, Cerebrum, Hepar, Pulmonem. COR enim calorem & Spiritus Corpori ſubminiſtrat; Hepar ſanguinem, quo Corpus nutritur; Cerebrum Spiritus animales, quibus ſenſatio, intellectio, & motio localis conficitur; Pulmo quaſi follis, CORDI dat refrigerium. Ita vita ſpiritalis conſtat rectâ voluntate, quaſi CORDE; prudentiâ, quaſi cerebro; iuſtitiâ, quaſi Hepate, ſanguinis decoriſque effectore; continentiâ, quaſi pulmone, affectus moderante, & refrigerante.

NE quid verò ſpiritualis MEDICINÆ deſit; COR graue hîc alleuiatur, durum emollitur, ſuperbum & vanum deprimitur, & compungitur; denique à malis humoribus COR expurgandum & euacuandum docetur, cùm velut aqua iubetur effundi. Si quæ verò tubera, diſtorſiones, aut vlce-

Thren 2. 19.

ra

ra CORDI fortè adnata fuerint, circumcidendum COR præcipitur, vt ſanies effluat. Quid verò pijſſimus Animarum noſtrarum Medicus CORDI non facit, vt illius valetudinem aut tueatur bonam, aut corrigat malam? In ſacro enim ſudore ſuo, ægroto balneum; in Sanguine pretioſiſſimo, ſordido CORDI lauacrum præparauit. Vino etiam torculari Crucis è ſacro latere eius expreſſo, COR hominis lætificat: quin & in eodem lateris thalamo, molliſſimum CORDIS lectulum ſtrauit. Ipſe ſiquidem MEDICVS eſt ſanans omnem languorem & omnem iniquitatem; qui & ad hoc ſe miſſum teſtatur, vt mederetur contritis CORDE. Atque hæc de MEDICINÆ ſcientia.

Matt. 4. 23.

Iſa. 61. 1.

IAM verò ſi IVRISPRVDENTIAM, & legum cognitionem adire iuuat; inueniemus in hac Schola exactam tradi iuſtitiæ formam, quæ eſt vnicuique ius ſuum tribuere. Proinde COR noſtrum non mundo, non carni, non diabolo; ſed vni Deo, cui ſolo iure debetur, totum ita dari mandatur, nulla vt pars, quantumcumque parua alteri cedat. COR verò ſic Deo donatum, æquiſſimâ lance expenditur, an ſtatutum à legibus diuinis pondus habeat. Quid verò de ipſis legibus dicemus, quas æter-

nus

2.Cor. 3.3. nus Legiſlator digito ſuo in tabulis CORDIS carnalibus inſcribit?

DE ſacra verò THEOLOGIA ſuperuacaneum foret, probare illam hoc quoque Opuſculo includi, cùm potiſſimus eius ſcopus ſit auerſum à Deo COR ad eum reducere, iuxta diuinum eius COR, noſtrum rectum facere, diuinæ illud maieſtati in ſacrificium offerre, illi COR vnire, vt in eo tandem feliciſſimè quieſcat. Diuinus verò amor, Scholæ huius Gymnaſiarcha, COR illuminat, accendit, ſurſumque ſubleuat, vt diuinas affectiones recipere poſſit; quæ omnia ad Theologiam Myſticam ſpectant. Lubens autem pertranſeo, plurima ſacræ Scripturæ loca & Theologiæ arcana hoc Libello recludi.

NEQVE verò aliæ Mechanicæ Artes ab hoc Athenæo prorſus exulant. Agit enim hic cæleſtis Doctor Negotium Chriſtianum, atque ad ſpiritualem militiam COR inſtruit; ſiue dum illud inſtar Fortalitij, & Caſtri cuiuſdam munitiſſimi, enſe diuini amoris tuetur, & velut excubias ante illud agit; ſiue dum ſcuto laboris ſui, & vniuerſa Paſſionis ſuæ panoplia COR protegit aduerſus ignita iacula inimici. Habet & Vitruuius hîc ſuas partes; vt, tamquam optimus Architectus, CORDIS domicilium

Thren. 3. 65.

lium construat, quod spatiosissimum fiat Spiritus Sancti habitaculum; in quo, vt Bernardus dixit, spatia & deambulatoria distinguat, ad opus diuinæ maiestatis. Quin & scalas, & ascensiones in CORDE disponit, quibus ad cælum Deumque ipsum conscendat. Sed & columna Christi labantem CORDIS domum, dum opus est, opportunè fulsit, totum denique ædificium, titulo Crucis inscriptum, Deo dedicat, consecratque. Si pictura animum oblectat, ipsum COR hîc pro tabula est, aut potiùs pro telâ, in qua acu coronæ spineæ Dilecti facies depingitur.

Bernard. serm. 27 in Cant.
Ps. 83. 6.

DENIQVE nec de re rusticâ, atque agriculturâ diuinus amor Animam instruere neglexit. Vis spiritualem videre Varronem? attende Scholæ huius Magistrum velut hortulanum quemdam, nunc aratro Crucis terram CORDIS proscindere, mox semina verbi Dei in COR iacere, deinde COR irrigare, ac flores colligere. Aliàs Crucis arborem CORDI inserit, mustum torculari Crucis exprimit, quod CORDIS vase recipiatur. Totum denique CORDIS hortulum spineæ coronæ sepe circumdat, atque munit. Ex quibus omnibus liquidò patet, amplissimè sese Academiæ CORDIS disciplinas extendere, &

omnium

omnium Artium Encyclopædiam in hoc Gymnasio aliquousque edoceri.

LECTIO VII.

De Magistro & Discipulis Scholæ CORDIS.

Ambros. lib. 2. de Virgin.

CVM, iuxta Sancti Ambrosij assertionem, primus discendi ardor nobilitas sit Magistri; dignissimum omninò est, vt præcellentiam Magistri huius Scholæ accuratiùs expendamus. Non est autem alius CORDIS Magister, quàm ille ipse, qui finxit singillatim CORDA hominum; qui scrutatur CORDA & renes, omnesque Discipulos suos vult esse eruditos CORDE in sapientia. Fingit enim Deus CORDA hominum, non tantùm secundùm substantiam; sed etiam secundùm pietatis affectum. Sicut enim Deus COR mundum creat in homine innouatione iustitiæ, sic COR innouatum fingit confirmatione Doctrinæ, idque singillatim; quia alteri datur Spiritus sapientiæ, alteri scientiæ, alteri fidei. Quamuis autem omni tempore diuina bonitas hominum CORDA salutari instruxerit Doctrinâ, id tamen

Ps. 32.15 Ps. 89. 12.

Iansson. in prim. expos. Ps. 32.

tamen luculentiùs per Vnigenitum Dei Filium Iesum Christum in Nouo præstitit Testamento; ita enim olim de eo promiserat Pater: Et feriam vobiscum pactum sempiternum, misericordias Dauid fideles. Ecce testem populis dedi eum, Ducem ac Præceptorem gentibus. Quàm sedulò autem hoc Doctoris munus Messias noster obiturus esset, idem Propheta alibi docet, dicens: Erunt oculi tui videntes Præceptorem tuum, & aures tuæ audient vocem post tergum monentis: hæc est via, ambulate in ea. Quis enim non miretur hanc diligentiam? non enim expectat vt Discipuli ad Scholam veniant; sed proteruos & fugitiuos ponè subsequitur, & blandissimè reuocat à via perditionis. Propheticas autem has promissiones in Nouo Testamento adimpletas esse, Apostolus testis est, qui ait: Multifariàm multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouissimè diebus istis locutus est nobis in Filio, quem constituit heredem vniuersorum, per quem fecit & sæcula. Quid nobilius hoc Doctore? quem cælestis Pater in monte Thabor ad Magisterium promouit, & hoc ei testimonium dedit: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui, ipsum

Isa. 55.3

Idē 30. 21.

Heb. 1.1

Mat. 13. 17.

Baruch. ſum audite? Hic, vt Baruch teſtatur, ad-
3.37. inuenit omnem viam diſciplinæ, & tradi-
dit illam Iacob puero ſuo, & Iſraël di-
lecto ſuo. Hic ille eſt Magiſter, in quo re-
Col.2.3. conditi ſunt omnes theſauri ſapientiæ &
ſcientiæ Dei. Hic eſt, qui docuit ſapientiam
1.Cor.2. quamdam cæleſtem, quam nemo Prin-
8. cipum huius ſæculi cognouit, quam præ-
deſtinauit Deus ante ſæcula in gloriam no-
1.Cor.1. ſtram. Quis igitur non glorietur in Domi-
31. no, ſe talem nactum eſſe Magiſtrum? Non
Pſ. 147. enim fecit Deus taliter omni nationi, & iu-
20. dicia ſua non manifeſtauit eis. Quis hîc
Deut. 4. non vſurpet illud: Non eſt alia natio
7. tam grandis, quæ habeat Deos appropin-
quantes ſibi, ſicut Deus noſter adeſt cun-
ctis obſecrationibus noſtris? Quæ eſt enim
alia gens ſic inclyta, vt habeat ceremonias,
iuſtaque iudicia, & vniuerſam legem? Me-
Ioel. 2. ritò igitur hortatur Propheta: Filiæ Sion
23. exultate in Domino Deo veſtro, qui dedit
vobis Doctorem iuſtitiæ. Felices prorſus
Pſal. 93. Diſcipuli tali Doctore ac Magiſtro! Bea-
12. tus homo, quem tu erudieris Domine, &
de lege tua docueris eum! Ex quibus iam
facilè videre eſt, quo honore hic Magi-
ſter proſequendus, quâ auiditate au-
diendus, quanto ſtudio & animi pro-
penſione illi in omnibus obediendum ſit:
quantam

quantam deinde diligentiam Discipulos adhibere par sit, vt omnes huius Magistri Lectiones, quas non verbis modò, sed & opere docuit, ediscant, & factis sese didicisse ostendant. Hoc enim est quod benignissimus Magister voluit, cùm dixit: Discite à me quia mitis sum, & humilis CORDE. Itemque: Si ego laui pedes vestros, Dominus & Magister, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.

Matth. 11.29.

Ioan. 13. 14.

IAM verò quinam sint huius Scholæ Discipuli, non admodum difficile explicatu est: omnes enim qui COR habent, & quibus sanitas CORDIS CORDI est, ad hanc Scholam pertinent, quibus Magister noster illud Iob dicere potest: Viri CORDATI audite me.

Iob. 34. 10.

SED nec illi omninò exclusi sunt qui indigent CORDE, æterna enim Sapientia volens omnes Doctrinæ suæ participes facere, mittit præcones suos ad mœnia ciuitatis, qui clament: Si quis est paruulus, veniat ad me. Et insipientibus locuta est: Venite, comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis. Relinquite infantiam, & viuite; & ambulate per vias prudentiæ. Omnis igitur ætas, omnis sexus ad

Prouerb. 9. 4.

hanc Scholam inuitatur & admittitur; Iuuenes, & virgines, ſenes cum iunioribus, ſimul in vnum diues & pauper in hoc Gymnaſio reſident: ſoli illi ab huius Doctrinæ participatione ſecernuntur, qui rebelles lumini, nec poſt terga monentem præcepta audire dignantur, ſed ſponte in deuia & præcipitia ruunt.

Pſ. 148. 12.
Pſ. 48. 3.
Iſa. 30. 21.

LECTIO VIII.

Quàm ſuauiter ad Scholam CORDIS *Magiſter inuitet.*

DVLCISSIMVS Gymnaſiarcha noſter non ſatis habet publicè ludum aperire, omnes paſſim admittere, illiſque abſque argento & auro, aut vllo pretio Doctrinam ſuam communicare; ſed tenerrimè etiam omnes Diſcipulos (quos Filiorum loco habere non dedignatur) ad diſcendum inuitat & allicit; idque voce tam ſuaui, & flexanimâ, vt non niſi à duro & lapideo CORDE reſpui poſſit. Molliti ſiquidem ſunt ſermones eius ſuper oleum; & ipſi ſunt iacula, quibus intima CORDIS penetrantur & compunguntur.

Pſal. 54. 22.

Viuus

Viuus eſt enim ſermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vſque ad intima compagum & medullarum, conuertens Animas, & intellectum dans paruulis. O quàm magna multitudo dulcedinis eſt in verbis diuini huius Magiſtri! lac & mel ſub lingua eius, & labia illius lilia ſtillantia Myrrham primam, id eſt, electam, perfectiſſimam, inſigni odore fragrantem. In lilijs, ſi colorem ſpectes, puritatem: ſi odorem, ſuauitatem: ſi aureas intùs virgulas, diuinitatem intellige. Perinde eſt igitur ac ſi dicat: Verba quæ Sponſus meus profert, omni candore ac puritate conſpicua ſunt, omnimodis odoribus, ac ſuauitatibus referta: denique talia, qualia eſſe decet quæ ab homine-Deo proferuntur, ſimul habentia candorem, & iucunditatem amœniſſimam, à lilijs; ſimul ſalubritatem mirificam, & vim arcendæ corruptionis, à Myrrhâ. Sed quanta gratia diffuſa ſit in labijs Magiſtri noſtri, quæ verborum ipſius energia, nullus meliùs explicare poterit, quàm qui expertus eſt. Dilecta Sponſa clamat: Anima mea liquefacta eſt, vt Dilectus locutus eſt. Duo Diſcipuli qui cum Magiſtro ibant in Emmaus ignito eloquio accenſi, interrogant: Nónne COR

Hebr. 4. 12.
Pſ. 118. 130.
Claud. Aquar. in Pſ. 44.
Pſ. 44. 3.
Cant. 5. 6.
Luc. 24. 32.

noſtrum ardens erat in nobis, dum loque-
retur in via, & aperiret nobis Scripturas?
Et qui miſſi fuerant à Pontificibus & Pha-
riſæis vt apprehenderent eum, cùm audiſ-
ſent eius ſermones, dixerunt: Hic eſt verè
Propheta. Hic eſt Chriſtus. Numquam ſic
locutus eſt homo, ſicut hic homo. Cùm
autem in Synagoga doceret in Nazareth,
omnium oculi erant intendentes in eum.
Et omnes teſtimonium illi dabant, & mi-
rabantur in verbis gratiæ, quæ procede-
bant de ore ipſius. Et cùm in Caphar-
naum doceret Sabbatis, ſtupebant in
Doctrina eius, quia in poteſtate erat ſer-
mo ipſius. Meritò ergo Sanctus Petrus
(cùm abeuntibus quibuſdam Diſcipulis in-
terrogaſſet Chriſtus: Numquid & vos vul-
tis abire?) reſpondit omnium nomine:
Domine, ad quem ibimus? verba vitæ
æternæ habes. Hunc igitur cæleſtem Magi-
ſtrum, dulciſſimis atque efficaciſſimis ver-
bis Diſcipulos ſuos ad hauriendam ſaluta-
rem Doctrinam inuitantem & exhortan-
tem, ſedulò audiamus: Venite, inquit, fi-
lij, audite me, timorem Domini docebo
vos. Audite filij diſciplinam Patris, & at-
tendite vt ſciatis prudentiam, donum bo-
num tribuam vobis, legem meam ne de-
relinquatis. Sed pulcherrimam prorſus

Ioan.7. 40. *Luc.4. 22.* *Ibid.v. 32.* *Ioan.6. 68.* *Pſal.33. 12.* *Prou.4.1*

Con-

Concionem, quam Magiſter noſter ſub nomine Sapientiæ ad Diſcipulos ſuos habuit, Salomon in Prouerbijs proponit: Numquid, ait, non Sapientia clamitat, & prudentia dat vocem ſuam? In ſummis excelſiſque verticibus ſupra viam, in medijs ſemitis ſtans, iuxta portas ciuitatis, in ipſis foribus loquitur, dicens: O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum. Intelligite paruuli aſtutiam, & inſipientes animaduertite. Audite, quoniam de rebus magnis locutura ſum: & aperientur labia mea, vt recta prædicent. Veritatem meditabitur guttur meum, & labia mea deteſtabuntur impium. Iuſti ſunt omnes ſermones mei, non eſt in eis prauum quid, neque peruerſum, recti ſunt intelligentibus, & æqui inuenientibus ſcientiam. Accipite diſciplinam meam, & non pecuniam: Doctrinam magis, quàm aurum eligite. Melior eſt enim ſapientia cunctis pretioſiſſimis: & omne deſiderabile ei non poteſt comparari. Quibus verbis eximia Scholæ ſuæ emolumenta, vtilitateſque omninò maximas declarat, quod in ſuauiſſima illa concluſione, quâ, nonnullis interiectis, ſermonem concludit, magis etiam facit, dum ita perorat: Nunc ergo filij audite me: Beati qui cuſtodiunt vias meas. Audite

Prouerb. 8. 1.

disciplinam, & estote sapientes, & nolite abijcere eam. Beatus homo qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & obseruat ad postes ostij mei. Qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet salutem à Domino. Ne autem tantùm vtilem esse Sapientiæ Scholam, & derelinquentibus illam nullas manere pœnas, putaremus; subiungit damna & supplicia, quæ desertores Sapientiæ incurrunt: Qui autem in me peccauerit, ait, lædet animam suam. Omnes qui me oderunt, diligunt mortem. Hoc autem faciunt vecordes & negligentes Discipuli, qui salutem & vitam æternam despiciunt, de quibus Ecclesiast. ait: Quàm aspera est nimiùm Sapientia indoctis hominibus, & non permanebit in illa excors. Sed non feret id impunè, populus enim non intelligens vapulabit. Et, virga in dorso eius qui indiget CORDE. Audi igitur quisquis huius Scholæ Discipulus, quisquis CORDATVS es audi, & time hanc Domini comminationem: Erudire Ierusalem, ne fortè recedat Anima mea à te. Quid autem est Animam Præceptoris nostri recedere à Discipulo suo, nisi eum non ampliùs diligere? Vnde Scriptura dicit: Neminem diligit Deus, nisi eum qui cum Sapientia habitat. Vnde infelix & miser est,

Eccli. 6. 21.
Os. 4. 14
Prouerb. 10. 13.
Ier. 6. 8.
Sap. 7. 28.

eſt, quiſquis talis eſt, cuius etiam miſericors & miſerator Dominus non vult miſereri. Nam vt Iſaias ait: Non eſt populus ſapiens, propterea non miſerebitur eius qui fecit eum; & qui formauit eum, non parcet ei. Diligentes igitur Diſcipuli vigilate in Doctrina CORDIS; & apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur Dominus, & pereatis de via iuſta.

Pſ. 110. 4.
Iſa. 27. 11.
Pſ. 2. 12

LECTIO IX.

De modo docendi, quo Scholæ CORDIS *Magiſter vtitur.*

CELSITVDO & dignitas Magiſtri noſtri facilè arguit longè aliam eſſe ipſius docendi methodum, quàm ſapientium huius mundi: Filij enim Agar qui exquirunt prudentiam huius ſæculi, iuxta deſideria ſua coaceruant ſibi Magiſtros prurientes auribus, curioſitatis ſcilicet, & nouitatis auidi. His verò Magiſtri ex æquo reſpondentes, in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, in ornatu ſermonis, & dictionum phaleris, Auditorum prurituі ſatisfacere ſtudent. At verò Doctor noſter verba vitæ habens, intùs

Baruch. 3. 23.
2. Tim. 4. 3.
1. Cor. 2. 4.
Ioan. 6. 69.

Oseæ.2. *14.* ad COR loquitur, illudque virtute diuini verbi ſui penetrat, immutat, & ad quodcũque voluerit inflectit. Omnia Eccleſiæ Magiſteria, ait Auguſtinus, forinſecùs ſonant, Cathedram habet in cælo, qui intùs docet in CORDE. Niſi hic Magiſter adſit CORDI audientis, otioſus eſt ſermo cuiuſcumque Doctoris. Nam, vt Gregorius ait, mutum eſt os omne quod loquitur, ſi Deus interiùs in CORDE non clamet: qui etiam aſpirat verba quæ audiuntur. Qualiacumque autem verba exteriùs proferantur, nihil omninò proderunt, niſi Dominus aurem CORDIS adaperire dignetur. Quemadmodum autem qui equo aut curru vehitur, vſque ad limen domus tantùm peruenit, nec equo aut curru in conclaue ingredi poteſt, quod qui pedes incedit, & clauem domus habet, facillimè præſtat: ita verbum vocale vſque ad aures, ſcriptum verò vſque ad oculos tantùm pertingit, quod autem Deus loquitur, in ipſum COR ingreditur, illudque ad omnem Dei voluntatem diſponit, & inflectit; cuius virtutem Bernardus expertus, hæc ait: Viuum & efficax eſt Dei verbum, moxque vt intùs venit, expergefecit dormitantem Animam, mouit, & molliuit, & vulnerauit COR meum, quoniam durum, lapideumque

Auguſt. Tract. 3. in Epiſt. Ioan.

Lib. 11. Moral. in Iob c. 5.

Serm. 74 in Cant.

que erat, & malè ſanum; cœpit quoque euellere, & deſtruere, ædificare, & plantare, rigare arida, tenebroſa illuminare, clauſa referare, frigida inflammare, nec non & mittere praua in directa, & aſpera in vias planas, ita vt benediceret anima mea Domino, & omnia quæ intra me ſunt nomini ſancto eius. Hæc Bernardus.

Iſ. 40. 4.
Pſ. 102. 1.

SED lubet particulariùs expendere ſublimem illum, & internum docendi modum, quo cæleſtis Magiſter noſter vtitur, quem non ab alterius, ſed ex ipſo ſacro eius ore depromemus: ipſe enim de fideli Anima ita apud Prophetam loquitur: Ecce ego lactabo eam, & ducam eam in ſolitudinem: & LOQVAR AD COR eius. Ac ſi dicat: ſuauiſſimo modo ſuadebo, & alliciam Animam mihi deſponſatam, & ducam eam in ſolitudinem, vbi ſeparata ab huius ſæculi tumultu, & hominum ac negotiorum turba, ſolum me audiet loquentem: amat enim ſecretum & ſeceſſum diuinus Sponſus, nec in publico arcana ſua communicat. Quare Sponſam ita mellifluus Doctor admonendam cenſuit: O ſancta Anima ſola eſto, vt ſoli omnium ſerues teipſam, quem ex omnibus elegiſti. Fuge publicum, fuge & ipſos domeſticos. An neſcis te verecundum habere Sponſum, & qui

Oſeæ 2. 14.
Bernard. Serm. 40 in Cant.

qui nequaquam ſuam velit tibi indulgere præſentiam, præſentibus ceteris? Verùm, modum quo ad COR loquitur Sponſus CORDIS, alibi magis explicat, cùm ait: Ecce ego ſto ad oſtium, & pulſo: ſi quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipſe mecum. Quanta verò hæc eſt benignitas & clementia, quòd ipſe Dominus inueniens oſtia CORDIS noſtri clauſa, foris ſtet, & perſeueret pulſans, & expectans donec aperiatur illi. Quis autem hic pulſus ſit, ipſe Dominus aperit cùm ait: Si quis audierit vocem meam, ſignificans ſe internâ allocutione, & voce oſtium CORDIS pulſare. Quod explicatiùs etiam Sponſa declarauit, cùm pulſum hunc, & vocem explicans, ita ait: Vox Dilecti mei pulſantis: Aperi mihi ſoror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea: quia caput meum plenum eſt rore, & cincinni mei guttis noctium. Quaſi dixiſſet: dum ego dormio, vigilante tamen CORDE, en Dilectus meus pulſat ad oſtium, & clamat: Aperi mihi ſoror mea, rogans & exhortans, vt omnibus intermiſſis ianuam CORDIS illi pandam.

Apoc. 3. 20.

Cant. 5. 2.

HIC autem animaduertendum eſt, ſingula Sponſi verba totidem eſſe ratio-

nes,

nes, quibus Animam vrget, vt portam CORDIS aperire velit.

PRIMO ergo ait: Aperi mihi. Ac ſi dicat: aperuiſti ianuam CORDIS tui diabolo, qui tuum ſitiebat interitum, & æternam condemnationem: cur ergo non aperies mihi Creatori, Redemptori ac Protectori tuo, qui tuam cupio ſalutem, & æternam quæro ſaluationem? Aperuiſti tyranno & adultero, aperi legitimo Domino & Sponſo. Aperuiſti lupo, qui intrauit vt perderet & mactaret, aperi proprio Paſtori, qui intrare cupit, vt te paſcat & tueatur.

Lud. de Ponte in Cant. li. 8. Exhortat. 8. §. 2.

SECVNDO, valdè intromitti poſtulat, ex eo quòd Sponſam quartò SVAM appellat, dicens: Soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea. Quaſi ſic loqueretur: mille titulis MEA es, & non aliorum, ideoque aperire mihi meritò teneris: non enim pulſo ad ianuam alienæ domus, ſed propriæ, quam ego creaui, feci, refeci, & plurimùm exornaui.

TERTIO, ſingula hæc nomina apertionem vrgent. Aperire mihi debes, quia de Incarnatione mihi Soror es; de Paſſione, Amica; de miſſione Spiritus Sancti, Columba; de Sacramentorum perceptione, Immaculata. Immò in ipſa iuſtificatione, quæ per Baptiſmum & Pœnitentiam fit, per

per gratiam, quâ diuinæ efficeris particeps naturæ, Soror mea es: per charitatem, quâ mutua inter nos initur familiaritas, Amica: per infusionem Sancti Spiritus qui requieuit super te, Columba: per expurgationem ab omni peccato, Immaculata.

QVARTO, clariores causás ipse Sponsus adducit, dicens: Quia caput meum plenum est rore, & cincinni capitis mei guttis noctium. Indicans se per multas noctis horas stetisse ad fores pulsando, adeò vt ex morâ tam longâ caput repletum fuerit rore, & cincinni guttis pluuiæ; cùm tamen ad primum pulsum aperiendum fuisset, si non quia frater & amicus eram; saltem propter improbitatem, quia diu perseueraui pulsans, ita vt totus immaduerim. O mira Dei benignitas! ô stupenda charitas! non suo, sed nostro commodo ostium CORDIS pulsat, nec illius intereſt aperiamus, nec ne, sed nostra: & tamen patiens & multæ misericordiæ Dominus perstat ante ostium pulsans, & longanimiter expectans donec tandem aperiamus ei.

Psal. 85. 15.

QVINTO denique valdè hîc ponderandum est, qòud Sponsus hic insinuet, se nudo capite ad ostium CORDIS stetisse, nulla

la hîc tegumenti mentio est, & ros ac guttæ in cincinnos decidisse dicuntur. Solent autem captiui nudato capite incedere. Quid igitur est Sponsum ad fores CORDIS venire nudato capite, & rore & glacie pleno? nisi venire quasi captiuum, non ab alio quàm ab amore ipsius, propter quem immensos pertulit labores. Ac si dicat: En ad ianuas tuas sto tamquam captiuus, & seruus tuus, quia charitas mea erga te, me fecit tuum seruum, vt te à malis & miserijs tuis liberarem. Sic enim ait per Isaiam: Seruire me fecisti in peccatis tuis, præbuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis: nam propter te formam serui accepi, & humiliaui me vsque ad mortem, mortem autem Crucis. Propter te caput meum spinis coronatum, plenum fuit sanguineo rore, & cincinni mei purpureis guttis mei cruoris. Intuere igitur hoc caput mei erga te amoris summum signum, & aperi mihi COR tuum. O stupenda diuinæ charitatis dignatio! ô incredibilis hominum obduratio! qui tam amanti Sponso aperire renuunt, vel pigrescunt. Væ illis, & millies væ, qui per mentis obstinationem, CORDIS fores Deo fortiter occludunt, nec eius pulsationi & inspirationi vllum dant locum.

Isa. 43. 24.

Phil. 2. 8

LE-

LECTIO X.

De officio Discipuli CORDIS *Scholam frequentantis.*

VIDIMVS docendi modum à cælesti Magistro vsurpatum: superest iam indagemus, quâ ratione Discipulus hanc Lectionem excipere, eamque Magistro reddere debeat. Tria autem notare possumus, quæ ad hoc Discipuli officium spectant. Primum, vt loquentem Doctorem audiat. Secundum, vt surgat ad aperiendam CORDIS ianuam. Tertium, vt expectanti foris Magistro, fores pandat, eumque ad intima CORDIS penetralia intromittat. Exemplum autem tam boni Discipuli Sponsa in Cantico præbuit; illa enim diligentissimè attendit ad vocem Sponsi, vnde dicebat: Vox Dilecti mei pulsantis. Nisi enim attentis auribus auscultasset, sine dubio vocem Dilecti sui non agnouisset.

Cant. 5. 2.

DILIGENS quoque Præceptoris huius Auditor fuit Regius Vates, qui canebat: Audiam quid loquatur in me Dominus Deus. Hoc igitur primum munus est Discipuli

Ps. 84. 9.

ſcipuli huius Scholæ, vt nimirùm ſe ſubducens à tumultuante vitæ huius inquietudine, ſedeat ſolus, & tacens ſuſcipiat venas diuini ſuſurri. Non enim in turba audire loquentem Dominum poterit; ducit enim Animam ad ſolitudinem, vt ibi ad COR illius loquatur. Hæc autem locutio ad COR directa, primùm in aures incidit, ideòque illæ diuino verbo aperiendæ ſunt. Auris enim bona torcular eſt, vinacea verborum retinens, & vinum ſpiritualis intelligentiæ ad cellarium CORDIS tranſmittens. Quare ad Diſcipulum ſpectat, canalem auditus ſui diuino eloquio excipiendo apponere, vt ita pretioſus liquor in CORDIS vaſculum influere poſſit.

Iob 4. 12

SECVNDO, auditâ primâ Præceptoris ſui voce, quâ intromitti poſtulat, & veluti audientiam petit; ſtatim exurgere debet, vt pulſanti aperiat. Hoc ab eadem Sullamitide diſcere poterit, quæ ait: Surrexi, vt aperirem Dilecto meo. Ignaui enim eſt vocem quidem pulſantis audire, ſed diſſimulare, alijs intendere, aut ſtertere; nec vel ſemel ſe leuare, vt Dilecto aperiat. Excitata itaque Anima diuinâ voce alacriter ſurgat, &, præeuntis Sponſæ veſtigia ſubſequens, tertium quoque officium diligenter impleat, Aperiat, inquam, Magi-

ſtro:

Cant. 5. 6. ſtro: Peſſulum oſtij mei, ait Sponſa, aperui Dilecto meo. Quid autem hoc eſt, niſi omnia impedimenta, quæ obſtabant quò minùs Dilectus ingredi poſſet, pariter remoui, ita vt ne minimum peſſulum reliquerim, quod non abſtulerim? Plerumque enim accidit, vt in homine etiam pio aliqua paſſio, aut praua affectio prædominetur, quæ inſtar peſſuli obicem præſtet venienti Sponſo, quam proinde auferre neceſſe ſit. Benè ad hanc rem dixit Richardus de Sancto Victore: Sera cùm parua ſit & anguſta, latitudinem tamen oſtij concludit; vt, niſi illâ reſeratâ, patere non poſſit: ita hæc minima peccata venialia niſi reſcindantur, non dignatur Dilectus ita venire ad Animam, vt perfectè ad eam intret, & perfectâ gratiâ eam repleat. Fuiſſe autem non magnum quid, ſed exiguum quod oſtium obſeratum retinebat; vel inde patet, quòd non dicat ſe vectem abſtuliſſe; ſed tantùm peſſulum. Peſſulum autem oſtio facimus, vt Magnus Gregorius dixit, cùm per voluptatem carnis aditum CORDIS contra Sponſum obſeramus. Peſſulum verò aperimus, cùm remotis voluptatibus fluxis COR noſtrum in amorem Chriſti, quod priùs durum fuerat, ſoluimus, & Sponſo pulſanti ad oſtium introitum

Cap. 35. in Cant.

Cap. 5. Cant.

introitum liberum facimus. Quanto autem labore constiterit, ostium CORDIS reserare, & pessulum reducere, ipsa Sponsa satis declarauit, cùm ait: Manus meæ stillauerunt Myrrham, & digiti mei pleni Myrrhâ probatissimâ; quod Psello interprete ita sonat: Pessulis omnibus reductis, fores aperui; id est, carnis meæ membris mortificatis, Animæ meæ sensus omnes patefeci. Cui Nyssenus Gregorius consonat, qui ita Sponsam loquentem facit: Accepi vim resurrectionis ex eo, quòd membra mea terrena mortua reddiderim, eamque membrorum mortificationem sponte meâ instituerim: non ab alio Myrrha mihi in manus data, sed defluente illa, certo meo arbitratu. Quid enim per manus, nisi operationes? quid per Myrrham, nisi mortificatio carnis accipitur? Sponsa igitur, vt Ambrosius loquitur, surrexit aperire, & opera eius, & facta mortificata sunt mundo: talis enim debet esse Anima, quæ verbum est receptura; vt moriatur mundo, & consepeliatur in Christo, sic enim Christus inuenitur, & tale sibi quærit hospitium.

Cant. 5. 5.

Psellus.

Homil. 12.

Lib. de Isaac, cap. 6.

SED notanda est hîc triplex Discipulorum differentia. Quidam enim stupidi & vecordes, ne quidem auscultant vocem

Præceptoris, parùm curantes loquatur nec ne. Alij audiunt quidem vocem; ſed præ deſidiâ ad illam non ſurgunt. Tertij & audiunt, & ſurgunt; ſed peſſulum non reſerant, nec oſtium aperiunt.

QVEMADMODVM enim dum Citharœdi aliqui de nocte per plateas Citharam tangunt, quidam ſomno preſſi non audiunt; alij etſi audiant, non tamen è lecto ſe proripiunt; alij verò dulcedine cantus illecti, ad oſtium vel feneſtram accedunt, vt Muſicam Harmoniam audiant, ſed ſtatim lectum repetunt: ita quoque contingit quoſdam Dei vocem non audire; alios verò audire quidem, ſed negligere; alios deinde auditu diuini verbi plurimùm delectari, illique cum voluptate attendere; ſed illo nihil ampliùs commoueri, quàm ſi Muſicam quamdam Cantilenam audiuiſſent, de quibus Dominus conqueritur apud Ezechielem, cùm ait: Dicunt vnus ad alterum; venite, & audiamus quis ſit ſermo egrediens à Domino. Et veniunt ad te, quaſi ſi ingrediatur populus, & ſedent coram te populus meus, & audiunt ſermones tuos, & non faciunt eos, quia in Canticum oris ſui vertunt illos, & auaritiam ſuam ſequitur COR eorum. Et es eis quaſi Carmen Muſicum, quod ſuaui dulcique ſono

Ezech. 33. 30.

ſono canitur: & audiunt verba tua, & non faciunt ea.

QVARTVM Diſcipulorum genus, eſt eorum qui auditâ Præceptoris voce, ſtatim ſurgunt, peſſulum remouent, oſtium aperiunt, & Dei præcepta opere exequuntur. De his Bernardus ait: Veram ſcientiam ſoli Chriſti Diſcipuli, id eſt, mundi contemptores, Dei munere aſſequuntur. Nec enim hanc Lectio docet, ſed vnctio; non litera, ſed Spiritus; non eruditio, ſed exercitatio in mandatis Domini. Diſcendi igitur cupidus huius Scholæ Diſcipulus, nihil magis deſideret, quàm vt omnibus creaturis tacentibus, vnus Deus loquatur ſecum, ad quem ſe conuertat & dicat: Loquere Domine, quia audit ſeruus tuus. Nec ad oſtium eum morari permittat, ſed cum Sponſa dicat: Apprehendam te, & ducam in domum matris meæ, ibi me docebis. Quænam autem hæc domus, niſi ipſum COR, quod diuinus Magiſter ingreſſus, Doctoralem ſibi Cathedram in eo conſtituit, & velut in ampliſſimo Gymnaſio ſedentem ad pedes ſuos, cum Magdalena, Sponſam erudit atque inſtruit. Propterea, vt Bernardus monet, quoties ſuggeſtionem boni ſenſeris in CORDE tuo, da honorem Deo; & age reuerentiam Spiritui

Epiſt. 108.

1. Reg. 3. 10.

Cant. 8. 2.

Luc. 10. 39.

Serm. 1. de Pentec.

ritui Sancto, cuius vox ſonat in auribus tuis.

LECTIO XI.

Monita quædam, Diſcipulo Scholæ CORDIS *tradita.*

VT maiore cum fructu in hoc Lycæo verſeris, & faciliori negotio omnem eius Doctrinam aſſequaris, Monita quædam ab ipſo Magiſtro tradita hîc inculcanda erunt: quæ non ad hanc modò, ſed ad quamcumque aliam Scientiam acquirendam, opportuniſſima inuenientur.

PRIMVM autem ſit magna diſcendi cupiditas, nam, vt in prouerbio eſt,

Si fueris cupidus diſcendi, plurima diſces.

Hinc ingenioſè quidam ait: Qui diſcit DISCIPVLVS rectè appellatur, velut à quo DISCI-PLVS debeat. Hoc verò ſciendi deſiderium Cardiogogus noſter ita commendat: Concupiſcite ſermones meos, diligite illos, & habebitis diſciplinam. Clara eſt, & quæ numquam marceſcit Sapientia, & facilè videtur ab his qui diligunt eam, & inuenitur ab his qui quærunt illam.

Ioann. Nieſſ. in Alph. Chriſt. *Sap. 6. 12.*

Præ-

Præoccupat qui ſe concupiſcunt, vt his ſe prior oſtendat.

SECVNDVM Monitum ſit, vt qui in hac Schola proficere deſiderat, ab omni peccato abſtineat, & mandata Dei diligenter cuſtodiat. In maleuolam enim Animam non introibit Sapientia, nec habitabit in Corpore ſubdito peccatis. Audi verò Magiſtrum præceptum hoc inculcantem: Fili concupiſcens Sapientiam, conſerua iuſtitiam; & Deus præbebit illam tibi. Et cogitatum tuum habe in præceptis Dei, & in mandatis illius maximè aſſiduus eſto, & ipſe dabit tibi COR, & concupiſcentia Sapientiæ dabitur tibi.

Sap. 1. 4.

Eccli. 1. 33.

Eccli. 6. 37.

TERTIA Admonitio eſt, quam tradit Sanctus Iacobus his verbis: Si quis autem veſtrûm indiget Sapientia, poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat: & dabitur ei. Meritò autem Orationis ſtudium commendat, quia, vt Salomon ait: Si ſapientiam inuocaueris, & inclinaueris COR tuum prudentiæ, intelliges timorem Dei, & Scientiam inuenies. Hinc de ſtudioſo & diligente Diſcipulo ſcriptum eſt: COR ſuum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, qui fecit illum, & in conſpectu Altiſſimi deprecabitur. Aperiet os ſuum in Oratione, & pro

Iac. 1. 5.

Prouerb. 2. 3.

Eccli. 39. 6.

delictis suis deprecabitur. Si enim Dominus magnus voluerit, Spiritu intelligentiæ replebit illum. Neque verò dubitandum est, an Deus scientiarum Dominus exaudire orantem velit, ipse enim (vt iam audiuimus) dat omnibus affluenter. Et vel testis esse potest Salomon, qui scripsit: Optaui, & datus est mihi sensus: & inuocaui, & venit in me Spiritus Sapientiæ. Vis alterum? audi Siraidem: Cùm adhuc iunior essem, priusquàm oberrarem, quæsiui Sapientiam palàm in Oratione mea. Ante Templum postulabam pro illa, & vsque in nouissimis inquiram eam. Et effloruit tamquam præcox vua. Lætatum est COR meum in ea.

1. Reg. 2. 3.

Sap. 7. 7.

Eccli. 51 18.

His accedat QVARTVM Monitum, vt Orationi coniungat sedulum laborem. Fili, inquit Ecclesiasticus, à iuuentute tua excipe Doctrinam, & vsque ad canos inuenies Sapientiam. Quasi qui arat & seminat, accede ad eam, & sustine bonos fructus illius. In opere enim ipsius exiguum laborabis, & citò edes de generationibus illius. Hæc aliaque Monita Spiritus Sanctus passim in Sacro textu tradit; quibus ego tria hæc adiunxero.

Eccli. 6. 18.

PRIMVM, vt quicumque hæc legerit, Christum Scholæ huius Magistrum intùs

ad COR loquentem audire ſibi perſuadeat: eius enim Doctrina hîc potiſſimùm traditur, licet Sanctorum Patrum, aliorumque Auctorum ſententijs paſſim illuſtretur.

SECVNDVM, vt ſedatè admodum legat, & inſtar mundi animalis lecta ruminet, eaque conſeruet, & conferat in CORDE ſuo.

TERTIVM, non in ſola Lectione aut Meditatione ſiſtat, ſed ad opus quoque ſe accingat, & factis, quam audiuit Lectionem, exprimere ſatagat. Præſtitit id Pariſienſis quidam Scholaſticus, qui Theologicas Scholas ingreſſus, cùm ex Matthæo legi audiſſet: Diliges Dominum Deum tuum ex toto CORDE tuo, ille cunctis admirantibus ſubitò ſurrexit, recedere volens. Cùm verò interrogaretur à Magiſtro, quid eſſet ſibi dictum vel factum, quare dimitteret Scholas ſuas? Ille reſpondit: Nihil; ſed antequam plus audiam iſtud, volo opere complere; & egreſſus, Religionem intrauit. Digniſſimum hoc Scholâ noſtrâ exemplum vehementer exopto vt quàmplurimi Diſcipuli imitentur. Quare mi Lector, vade, & tu fac ſimiliter.

Ioan. Iunior in ſcala cæli

Matth. 22. 39.

Luc. 10. 39.

LECTIO XII.

Priuilegia Scholæ CORDIS.

SOLENT Academiæ, illaque loca in quibus generale viget ſtudium, plurimis Exemptionibus, Immunitatibus, & Priuilegijs condecorari: partim vt ad illa auidiùs Diſcipuli confluant; partim vt maiori animi tranquillitate, & pace ſtudijs incumbant. Nemini autem dubium erit, quin Schola hæc CORDIS, quæ dignitate ſuâ alias omnes facilè ſuperat, amplißimis gaudeat Prærogatiuis: Sicut enim exaltantur cæli à terra, ſic Schola CORDIS, in qua ille Magiſter præſidet, cui omne COR patet, & omnis voluntas loquitur, exaltata eſt à Scholis filiorum hominum. Ex quo enim audita eſt in monte ſancto vox Patris æterni dicentis: Hic eſt Filius meus Dilectus, in quo mihi benè complacui, ipſum audite; omnes Scholæ Philoſophorum definientium, diuidentium, & ſine fine diſputantium, loco ſuo ceciderunt: & nulla Ægyptiorum, Græcorum, vel Latinorum Academia caſtis CORDIBVS amicorum Dei laude digna

Iſa. 55.9

Miſſal. Rom.

Matt. 3. 17.

gna

gna visa est. Atheniensium & Romanorum affectata eloquentia perijt cum sonitu, & deputati sunt Sapientes eorũ cum descendentibus in infernum, quia dereliquerunt fontem Sapientiæ æternæ, & viam disciplinæ ignorauerunt, neque intellexerunt semitas eius. Non est audita in terra Chanaan, neque visa est in Theman. Filij quoque Agar, qui exquirunt prudentiam quæ de terra est, negotiatores Merrhæ & Theman, & fabulatores, & exquisitores prudentiæ & intelligentiæ, viam Sapientiæ nescierunt, neque commemorati sunt semitas eius. Solus Vnigenitus Dei Filius, Rex regum, & Dominus dominantium, qui propter nos homines in terris visus, & cum hominibus conuersatus est, hic adinuenit omnem viam disciplinæ, & tradidit illam Iacob puero suo, & Israël dilecto suo. Et quis dubitet, quin hic tantus Doctor eximia prorsus Priuilegia Academiæ suæ indulserit? In hac enim nobilissima Schola non soluuntur tributa grauia dolorum, & afflictionum, quæ nascuntur ex desiderijs auaritiæ, ambitionis, voluptatis, & innumerabilium cupiditatum, quas à CORDE Magister noster resecat, & exterminat. Profectò dum peccatores, quasi diaboli iumenta, portant pondera iniquitatum

Baruch. 3. 12.

tatum suarum; Auditores Scholæ Iesu Christi vinculis peccatorum absoluti, gaudent libertate & immunitate filiorum Dei.

SED agedum Sacræ Scripturæ archiua discutiamus, vt inde Authentica Priuilegia Scholæ CORDIS depromere possimus. Etsi autem plurima inueniri queant, breuitati tamen studentes, quatuor aut quinque, eaque præcipua, enumerabimus.

PRIMVM igitur Priuilegium, sit eximia prorsus huius Scholæ vtilitas, quæ tanta est, vt meritò propter eam omnia hujus mundi bona contemnantur. Hoc autem Priuilegium ipse Dominus, per manum Isaiæ Prophetæ, Discipulis suis largitus est, cùm ait: Hæc dicit Dominus Redemptor tuus Sanctus Israel: Ego Dominus Deus tuus docens te vtilia, gubernans te in via quâ ambulas. Hîc enim COR à Deo Opt. Max. instruitur in verâ pietate, quæ ad omnia vtilis est, promissionē habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ. Sobrietatem insuper & prudentiam docet, & iustitiam, & virtutē, quibus vtilius nihil est in vita hominibus. Nouerat Priuilegij huius dignitatem æstimare ille, qui de vera CORDIS prudentia dicebat: Præposui illā regnis & sedibus, & diuitias nihil esse duxi in comparatione illius. Nec comparaui illi lapidē pretiosum quoniam:

Isa. 48. 17.

1. *Timot.* 4. 8.

Sap. 8. 7.

Sap. 7. 8.

quoniam omne aurũ in cõparatione illius, arena eſt exigua, & tamquam lutũ æſtimabitur argentum in conſpectu illius. Super ſalutem & ſpeciem dilexi illam: venerunt autẽ mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honeſtas per manus illius.

SECVNDVM Priuilegium, eſt multitudo pacis, quæ in CORDIS Gymnaſio abundat: cùm enim hîc tradatur modus COR cum Deo & proximo vniendi; perfectiſſima hinc oritur concordia, ex qua ſequitur pax illa, quæ exuperat omnem ſenſum. In Scholis verò huius ſæculi plurimæ vigent diſcordiæ, & quamuis clament: Pax, pax; non eſt pax impijs, dicit Dominus. Turbati enim ſunt omnes inſipientes CORDE; & viam pacis non cognouerunt. In hac verò Schola pax Chriſti exultat in CORDIBVS Diſcipulorum, in qua & vocati ſunt. Pacificus enim Rex in CORDIBVS eorum, velut in Throno Salomonis, reſidens; efficit, vt in pace ſint omnia quæ poſſident.

Phil.4.7

Iſ.57.21

Pſ.75.6.

Pſ.13.3.

Col.3.15

Luc. 11. 21.

TERTIVM Priuilegium, titulo rectitudinis CORDIS impetratum, eſt gaudium in Spiritu Sancto, & inenarrabilis lætitia, quam Præceptor noſter communicat ijs, qui recto ſunt CORDE. Priuilegij huius Authenticas literas expediuit Regius Vates, Calamus ſcribæ velociter ſcribentis, qui ſæpiùs

Rom. 14. 17.

Pſ.35.11

Pſ.44.2.

Ps.18.9. ſæpiùs huius prærogatiuæ meminit: Iuſtitiæ, inquit, Domini rectæ, lætificantes
Ps.104.3 CORDA. Et: Lætetur COR quærentium
Ps.96.11 Dominum. Iterumque: Rectis CORDE
Ps.31.11 lætitia. Ac rurſus: Lætamini in Domino, & exultate iuſti, & gloriamini omnes recti CORDE. Nullus enim facilè explicare poteſt, quanto gaudio Deus eos repleat, in quorum CORDE intùs loquitur, docens
Ps.118. 32. eos viam mandatorum ſuorum expeditiſſimè currere, cùm gaudio CORDA eorum dilatat. Hinc idem Dauid Domino dicebat:
Ps.118. 111. Teſtimonia tua exultatio CORDIS mei ſunt. Quanta verò gaudij materia eſt, quòd intùs in CORDE habeamus Magiſtrum, qui iuſtitiæ viam demonſtret, qui lumine vultus ſui COR irradiet, & in eo ſuauiſſimam legem ſuam ſcribat: teſtatur
Ps.4.7. id idem Pſalmographus, dicens: Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine, dediſti lætitiam in CORDE meo. Nec
2. Reg. 23. 2. & Act. 4. 25. deeſt Priuilegio huic debitum Sigillum: Spiritus enim Sanctus per os Dauid locutus eſt, & ſermo eius per linguam ipſius.

QVARTVM Priuilegium, eſt eximius honor Diſcipulorum Scholæ huius, quem conſequuntur ex eo quòd huic Magiſtro ſubijciantur; ſub Chriſto enim iacere

(vt

(vt ait Sanctus Paulinus) ſupra mundum ſtare eſt; propter illum deijci, reſurrectio eſt: qui honori ſuo implicans ſuos, propè omnia nobis nomina ſua communicauit. Dedit enim poteſtatem Diſcipulis ſuis filios Dei fieri; illiſque, ad quos ſermo eius factus eſt, ait: Dij eſtis, & filij excelſi omnes. Quantus porrò & ille honor eſt, qui mundis CORDE defertur, cùm ſummi Regis amici conſtituuntur? Qui enim diligit CORDIS munditiam, vt Scriptura ait, propter gratiam labiorum ſuorum habebit amicum Regem. Illum, inquam, Regem, qui magnificatus eſt ſuper omnes reges vniuerſæ terræ, qui eſt Rex regum, & Dominus dominantium, Rex magnus ſuper omnes deos. Quid quæſo honorabilius Sapientia CORDIS, quæ infinitus theſaurus eſt hominibus? quo qui vſi ſunt, participes facti ſunt amicitiæ Dei, propter diſciplinæ dona commendati. Nimis profectò honorati ſunt amici tui Deus, nimis confortatus eſt principatus eorum.

Paulin. Epiſt. 4. ad Seuerum.
Ioã.1.12
Pſ.81.6.
Prouerb. 22.11.
3.Reg.10 23.
Apoc.19. 16.
Pſ.94.3.
Sap.7. 14.
Pſ.138. 17.

QVINTVM Priuilegium, ordine quidem hîc vltimum, ſed excellentiâ ſummum, eſt æterna beatitudo, Auditoribus huius Scholæ promiſſa. Viuæ enim vocis oraculo ipſe Gymnaſiarcha ore ſuo ſacro ac benedicto dixit: Beati mundo CORDE, quoniam

Mat.5.8

quoniam ipſi Deum videbunt. In Dei autem Opt. Max. viſione ſummum hominis bonum, ſumma creaturæ rationalis felicitas conſtituta eſt. Et quidem licet conſummata beatitudo, Auditoribus Scholæ huius, non niſi poſt hanc vitam præmij loco tribuatur, habent tamen etiam in hac vita initia quædam, & prælibationes eius felicitatis, quam firmiſſimâ ſpe expectant. Vt enim omnis gloria filiæ Regis ab intus eſt, ita etiam regnum Dei intra nos eſt, & pretioſiſſimum hunc theſaurum portant Diſcipuli Chriſti in vaſis fragilibus Corporum ſuorum. Qui enim mundo ſunt CORDE in hac vita ad eminentiſſimam puritatem CORDIS, paſſionibus non inquinati, adeò eleuantur, vt quodammodo finitimi eſſe videantur candori cæleſtis Ieruſalem. Hi purgato oculo per donum intellectus, à Spiritu Sancto infuſum, Deum in ſpeculo, & in ænigmate videre dicuntur. Et quidem felicitas hæc inchoata Diſcipulorum Chriſti multò maior eſt, quàm omnis beatitudo, quam fingunt ſibi homines, qui extra CORDIS Scholam vagantur. Et tamen hæc qualiſcumque beatitudinis inchoatio perficietur à liberaliſſimo remuneratore Deo cum tanta, & tam ineffabili affluentia bonitatis, vt eam nec oculus viderit, nec auris

Pſal. 44. 14.

1. *Cor.* 2. 9.

auris audierit, nec in COR hominis aſcenderit; ſoli enim eam nouerunt, qui accipiunt.

LECTIO XIII.

Hypotypoſis totius Opuſculi.

VT porrò vno intuitu totius huius Opuſculi Argumentum Lectori velut in Tabula repræſentemus, non incongruum fuerit, ſingularum Lectionum Synopſim quamdam exhibere; ex qua earumdem inter ſe ſeries, & connexio ſpectari ad oculum poſſit. Id autẽ vt lectu iucundius ſit, pulchrâ quâdam, atque admodum eleganti ex veteri Teſtamento allegoriâ obuelabimus. Quemadmodũ enim multa per vitrum, aut ſuccina reſplendent gratiùs, & plus caloris obtinet radius à ſpeculo, aut ænea pelui reflexus: ita multò iucundiùs, ac vehementiùs animos noſtros afficit veritas per allegoricos typos relucens. Figuram autem Libri noſtri Argumentum vtcumque adumbrantem Spiritus Sanctus in Deuteronomio expreſſiſſe videtur; cùm ritum, quo alienigena mulier bello capta ad Iudæi coniugium admitti

Hieron. Lauret. in adit. ad Syl. alleg.

 poſſet,

Deut. 21 10. posset, ita describit: Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos, & tradiderit eos Dominus Deus tuus in manu tua, captiuosque duxeris, & videris in numero captiuorum mulierem pulchram, & adamaueris eam, voluerisque habere vxorem, introduces eam in domum tuam: quæ radet cæsariem, & circumcidet vngues, & deponet vestem, in qua capta est: sedensque in domo tua, flebit patrem & matrem suam vno mense. Et posteà intrabis ad eam, dormiesque cum illa, & erit vxor tua. In quibus verbis quintuplicem mulieris illius, (siue Animæ, quam illa designat) statum considerare licet. Primus est gentilitatis, quo à veri Dei cultu auersa, seruit dijs alienis. Secundus, quo à Iudæo capta, à gentilitate expiatur, & ad futuras nuptias præparatur. Tertius est desponsationis, quo Iudæo, futura vxor, despondetur. Quartus status est nuptialis, quo initum matrimonium consummatur. Quintus denique est vitæ coniugalis, perpetuam atque indiuiduam vsque ad mortem societatem retinentis.

SED primò omnium dispiciamus quisnam sit iste Iudæus, qui tanto huius mulieris amore incensus fuit, vt pro ea in prælium descendere non detrectauerit. Hic autem alius non est, quàm Christus Domi-

nus

nus Saluator noster, de quo Mysticè olim Iacob prophetauit: Catulus Leonis Iuda, ad prædam fili mi ascendisti. Quem namque (vt Gregorius ait) iste Leonis catulus designat, nisi Redemptorem nostrum Iesum, de quo in Apocalypsi legimus: Quoniam vicit Leo de tribu Iuda? Hic igitur mundum ingressus, vt fortem armatum superaret, & vniuersa spolia eius diriperet; inter ceteros captiuos vidit mulierem pulchram, cuius amore captus, eam in vxorem accipere statuit. Quæ enim est hæc mulier pulchra, nisi quælibet Anima ad pulcherrimam Dei imaginem & similitudinem creata: habens cum eodem immortalitatem, & constituta super omnia opera manuum eius? minorata paulò minus ab Angelis, omnique decore ac varietate exornata. Sed prò dolor, hæc tam speciosa, & venusta Anima declinans COR suum in vanitates & insanias falsas, recessit à Deo salutari suo: *recessit à* CORDE *suo*; & peregrè profecta in regionem longinquam, adhæsit creaturis; & commixta inter gentes, didicit opera eorum, colens & adorans simulachra gentium, argentum & aurum opera manuum hominum. Quot enim sunt ea, quæ Anima inordinato amore prosequitur; tot sibi idola fabricat, qui-

Genes. 49. 9.
In Psal. 4. Pœnit.
Apo. 5. 5
Luc. 11. 22.
Ps. 8. 6.
Ps. 39. 5.
Lib. 2. *Lectio* 1.
Luc. 15. 13.
Ps. 105. 35.
Ps. 113. 4.

bus debitum ſummo Numini cultum ſceleratiſſimè impendit. Hinc Anima, quæ abijt *in vanitatem* CORDIS *ſui*, & nihil niſi honores conſectatur, Ioui, & Beelzebub (quod muſcæ idolum ſignificat) ſacrificium offert. Quæ verò affluentibus diuitijs *Auarum* COR apponit, Mammonæ, Aſtaroth, & Plutoni litat. Quid enim aliud eſt Auaritia, Apoſtolo teſte, quàm idolorum ſeruitus? Cuius verò COR *crapula & ebrietate aggrauatũ* eſt, is pro Deo Aſmodæum, Bacchum & Venerem deueneratur. Quinimmò huius Deus, venter eſt; Altare, menſa; Templum, culina; Sacerdos, coquus.

Lect. 2. *Lect. 4.* *Eph. 5. 5.* *Lect. 3.* *Philip. 3. 19.*

QVID verò infelix, & præuaricatrix Anima ab hiſce dijs gentium expectat, niſi vt *inſatiabile* COR aliquo modo ſaturare queat? ſed nullâ aliâ omninò re infinita CORDIS capacitas expleri poteſt, niſi Deo ipſo infinito. Quocumque igitur ſe verterit, occupari poteſt; repleri non poteſt. Hinc miſerum COR in tot partes *diuiditur*, quot ſunt ea quæ colit, & quibus ſeruit: atque ita tam variè diuiſum interire neceſſe eſt. Quia cùm omnia ſalutis media ſpernat, ſenſim ſine ſenſu efficitur, & in *duriſſimum* lapidem obrigeſcit. Et hic eſt miſerandus ille ſtatus Animæ, dijs gentium ſeruientis. Videns verò miſerator & miſericors

Lect. 7. *Lect. 6.* *Lect. 5.*

ricors Dominus decoram hanc filiam Sion, quam alligauerat ſatanas,& vinctam detinebat; miſericordiâ motus ſuper illâ, non dubitauit pro eâ bellum ſuſcipere, & in libertatem vindicatam ſibi in coniugem aſſumere. Antequam verò eam ad thalami cõſortium admittat, vult eam priùs à Gentilitatis erroribus expurgari: quod vt faciat, ſupradictam illam ex Deuteronomio legem exactè obſeruat. Primò enim, introducit eam in domum ſuam, dum eam monet, vt *ad* COR *reuertatur:* domus enim Dei COR noſtrum eſt. Secundò, vult vt radat cæſariem ſuam, id eſt (vt exponit noſter Berchorius) vt per pœnitentiam,& confeſſionem, omnem CORDIS immundam cogitationem auferat; ideoque iubetur Anima, velut aquam, *effundere* COR *ſuum* coram Domino: vt ita omnem peccatorum latentem fæcem in confeſſione Domino aperiat, ſimulque veræ pœnitentiæ teſtes lacrymas & preces effundat. Tertiò, præcipitur vt futura hæc Sponſa circumcidat vngues, id eſt, omnem ſuperbiam,& mortuam operationem reſecet: quamobrem exacta CORDIS *circumciſio* in hac Schola ei commendatur. Quartò, Gentilitatis veſtes, quibus induta erat, exuere debet: id eſt, omnem malam conuerſationem, & ſæculares mores

Luc. 13. 16.

Lect. 8.

Berchor. li. 5. *Moral. c.* 8.

Lect. 9.

Lect. 10.

res

res deponere; quod per veram CORDIS
Lect. 11. *contritionem*, & firmum non ampliùs peccandi propositum fieri docetur. Quintò, requiritur vt sedeat in domo Sponsi, deflens vno mense patrem & matrem suam; quod fit dum conscientiæ domum ingres-
Lect. 12. sa, per CORDIS *humiliationem* sedet, considerans, & deflens patrem & matrem; id est, mundum & carnem, & omnem quam exinde contraxit maculam & infectionem,
Ier. 15. 10. dicens cum Propheta: Væ mihi mater mea, quare genuisti me? Hisce porrò suspirijs & gemitibus, accedente diuini amoris
Lect. 13. radio, CORDIS durities sensim *emollitur*, ac tandem ab omni maculâ in Sanguine
Lect. 14. Agni *emundatur*.

HIS verò expiationis officijs expurgata Anima, digna redditur cælestis Sponsi connubio: quare ad tertium statum transiens, Christo iam desponsanda, ei COR
Lect. 15. *suum* & se totam offert, atque in suauissimi
Lect. 16. odoris *sacrificium* immolat. Sponsus au-
Ier. 17. 9. tem, qui scrutatur renes & CORDA, non sine multiplici examine hanc CORDIS oblationem admittit. Primò enim an iusti
Lect. 17. ponderis illud sit, ad libram & *bilances expendit*. Deinde, ne fortè reprobum sit, ve-
Lect. 18. lut aurum in fornace illud *probat*. Tertiò, ne qua in imo CORDIS iniquitas delite-

scat,

ſcat, profundum eius ſubmiſſa bolide curioſiſſimè *ſcrutatur.* Quartò, num prauâ intentione diſtortum fortè COR ſit, illud ad rectitudinem diuini ſui CORDIS, ceu infallibilem regulam, *collineat & exigit.*

Lect. 19.

Lect. 20.

POST hæc examina, & vitæ purgatiuæ exercitia, COR ſincerum & ſibi dignum Sponſus inueniens, Animam ſtatim ad ſublimiorem ſtatum euehit: in quo COR illuminatur, & in Spiritu proficere edocetur. Atque hic eſt ſtatus quem diximus deſponſationis, de quo per Prophetam Dominus promiſerat: Et ſponſabo te mihi in ſempiternum, & ſponſabo te mihi in iuſtitia, & iudicio, & in miſerationibus, & ſponſabo te mihi in fide. Vt igitur Sponſam hanc ſibi deſponſet, eique vicem reddat, quemadmodum illa in arrham deſponſationis COR ſuum ei obtulit, ita viciſſim diuinus hic Sponſus COR *nouum*, COR, inquam, ſuum Sponſæ ſuæ tradit. Neque verò munera, & paraphernalia bona in hac deſponſatione deſiderãtur. Vt enim Aſſuerus mundum muliebrem, & omnem ornatum ſelectis virginibus, è quarum numero Sponſam ſibi aſſumeret, præbebat: ita quoque Rex regũ, & Dominus dominantium, ipſemet comit, & ornat Animam, quam matrimonio ſuo deſtinauerit. Quare nouum

Oſeæ 2. 19.

Lib. 3. *Lectio* 1.

Eſther 2. 9.

Lect.2. COR, quod Sponsæ suæ dedit, luce suâ *illuminat*: deinde legem suam, desiderabilem
Ps.18.11 super aurum & lapidem pretiosum, COR-
Lect.3. DI *inscribit*. Ne verò sterilis maneat tam speciosa Sponsa, & optato fructu hoc ca-
Lect.4. reat; benignissimus Sponsus *agrum* CORDIS *aratro proscindit*, diuini verbi *semine con-*
Lect.5. *spergit*, gratiæ fluentis *irrigat*, &, exurgen-
& 6. tibus ex hac cultura floribus, candidissima
Lect.7. CORDIS *lilia colligit*. Ne quis autem eo inuito, hortum hunc subintret, & fructus di-
Lect.8. ripiat; ipsemet peruigil excubitor *custodit*
& 9. *illum*: & scuto laboris sui eumdem *prote-*
Lect.10. *git*. Docet deinde COR *ad superna eleuare*, & ascensiones in eo disponere: illiusque spatia, ad vberiora charismatum dona re-
Lect.11. cipienda, *dilatat*. Ornata monilibus his Sponsa, ingreditur nuptialem thalamum; & Dilecto votorum suorum copulatur, atque vnitur. Beatæ prorsus, ac ter beatæ nuptiæ! quibus Epithalamium canens Isaias,
Isa.62.5 dicebat: Gaudebit Sponsus super Sponsam, & gaudebit super te Deus tuus, quia complacuit Domino in te, & terra tua inhabitabitur. Habitabit enim Iuuenis cum Virgine, & habitabunt in te filij tui. Qua-
Lect.12. re, *dilatato iam* CORDIS *ædificio*, inhabitatorem ei mittit Spiritum sanctum: æternum scilicet amorem suum, vt eo Spon-

ſum redamare diſcat; eumque, velut *ſignaculum* CORDI ſuo impreſſum, ſemper & vbique circumferat. Hinc porrò nouis amoris ſagittis COR vulneratur: nouo incendio magis ac magis *inflammatur*; adeò vt nec nocte, nec die quieſcere poſſit: ſed Corpore dormiẽte, COR *vigilet*. Cùm verò ignis ſurſum ſemper tendat, accenſum charitatis ardoribus COR, *ſurſum euolat*, cælumque petit: vt cum Dilecto ſuo ſeſe *vniat*; & in eo tandem feliciſſimè *quieſcat*.

Lect. 13.

Lect. 14. *&* 15.

Lect. 16.

Lect. 17.

Lect. 18.

Lect. 19.

ATQVE hæc ſunt diuini amoris exercitia, quibus COR in via vnitiua, velut thalamo Sponſi, vacat & ſuauiſſimè fruitur. Quia verò matrimonij vinculũ, omnium rerum, tam proſperarum, quàm aduerſarum communio conſequitur: hinc in Quarto Libro inſtruitur COR, communicare Christi paſſionibus, & cum eo dulciſſimè conuerſari. Non enim habet amaritudinem conuerſatio illius. Inſtituit ergo fidelis Anima cum patiente Sponſo peregrinationem, admodum ſibi vtilem; eumque ſequens ad montem Myrrhæ, & ad collem Thuris, ingreditur hortum Gethſemani, ad Olìueti montem ſitum: vbi videns Dilectum ſuum in agonia prolixiùs orantem, & ſanguineo ſudore perfuſum, *balneum* CORDI *ſuo* inueniſſe ſibi gratulans,

1. Pet. 4. 13.

Sap. 8. 16

Cãt. 4. 6.

Luc. 22. 43.

Lib. 4. *Lectio* 1.

 in

in eodem illud abluit. Conſpiciens verò Dilectum ſuum in exitu horti à truculentiſſimis Iudæis capi, ligari, atque huc illuc immaniſſimè raptari; orat ijſdem funibus amori ſuo conſtringi, & *vinculis charitatis* trahi poſt illum, in odorem vnguentorum ſuorum. Alligata verò illi, eumdem per compita, & plateas vſque ad prætorium Pilati animosè ſequitur. Vbi dum marmoreæ columnæ illum alligari vidit, eamdem, iam Sacri Corporis illius contactu conſecratam, *ſuſtentaculum & ſulcrum labanti* CORDI *ſuo* ſupponit. Quid verò ex flagellis, & virgis, quibus ſupra dorſum mitiſſimi Agni fabricauerunt peccatores, generoſa Sponſa facit? His ipſis, ſeu ſtimulis quibuſdam, tardum COR *impellit*, atque ad Dei ſeruitutem vrget. Nec ſpineæ coronæ conſortium abhorret: illam enim, velut *ſepem*, CORDIS *ſui horto* circumdat, & circumplectit; vt à feris, & à furibus tutus eſſe queat. Comitata deinde Sponſum exeuntem ciuitatem, & baiulantem ſibi Crucem: cùm in via animaduertit Dilecti faciem, in oblato à Veronica ſudario, ad viuum expreſſam; quid non ingenioſus amor hîc audet? proponit enim velut prototypon ſibi, Veronicæ illud velum; & artificiosâ acupicturâ *illud in* CORDE *ſuo exprimere*

Lect. 2.
Cāt. 1. 3.
Lect. 3.
Pſ. 128. 3.
Lect. 4.
Lect. 5.
Ioan. 19. 17.
Lect. 6.

mere conatur. Sitienti verò ante ipſam crucifixionem Dilecto, COR *ſuum, velut phialam* vino compunctionis plenam, offert. Dum verò Saluatoris manus, & pedes clauis perfodi cernit; optat & ipſa *clauo timoris Domini* COR ſuum configi. Immò & totum COR *in Cruce extendi*, & cum Chriſto crucifigi deſiderat. Quanta verò bona in Cruce Domini Ieſu Chriſti inuenit! in qua ſola gloriam ſuam, & honorem conſtituit. Hinc *arborem Crucis* CORDI *ſuo inſerit*. Hinc Titulo, Chriſti capiti ſuperpoſito, COR ſuum, *in æternum habitaculum, crucifixo Ieſu dedicat*. Hinc *vulnerari Longini lanceâ*; defluente è Crucis torculari *muſto potari* auidiſſimè concupiſcit. Nec ſatis hoc; ſed vltrà aſcendens ad COR altum, ad exaltatum COR Dei ſui, in latere vulnerato *azylum* CORDIS *ſui* conſtituit. Ne verò Speculum tam ſpecioſæ deſit Sponſæ, è ſacratiſſimis *quinque vulneribus pulcherrimum ei Speculum proponitur*. Sed nec mortuum quidem, ac ſepultum deſerit: verùm eodem quo amor eius tumulatur monumento, & ipſa COR ſuum velut thalamo *includit*: expectans cum eo glorioſam Reſurrectionem.

Lect. 7. *Lect. 8.* *Lect. 9.* *Lect. 10.* *Lect. 11.* *Lect. 12. & 13.* *Lect. 14.* *Lect. 15.* *Lect. 16.*

ATQVE hæc eſt totius Opuſculi noſtri Synopſis, & Anacephaleoſis.

LE-

LECTIO XIV.

Scholæ CORDIS *Compendium, eiuſq; in Claſſes Diſtributio.*

QVOD Mercatoribus in vſu eſſe videmus, vt venditarum atque emptarum rerum pretia ſingulatim annotata in rationum Libros referant; atque omnia tandem, ſubductis calculis, ad vnam quamdam ſummam, quæ omnes alias complectatur, reducant: id diligentiores quoque Diſcipulos in Scholis imitari conſpicimus. Quæ enim integris Libris, toto Anno à Magiſtris diffusè admodum tradi audierint, ea illi in breuiſſimum quoddam Compendium, ac Summarium redigere conſueuerunt: vt ita memoriæ labilitati aliquoùſque ſuccurrant; quæ plurium ac variarum rerum non adeò facilè reminiſci poteſt. Ne verò hæc induſtria Scholæ noſtræ deeſſet, viſum mihi fuit operæ pretium, totius noſtræ Cardiogogiæ quamdam Epitomen hîc Lectoribus exhibere; non tam noſtrâ inuentione, quàm duorum peritorum huius Scholæ Diſcipulorum

lorum ingenio compositam, atque elaboratam. Primum igitur Compendium, paucis verbis, nobis exhibet Angelicus Doctor Thomas Aquinas, quem quotidie flexis genibus ita, inter cetera, Domino supplicasse accepimus.

DA *mihi, dulcissime Iesu*, COR *peruigil, quod nulla abs te abducat curiosa cogitatio; da immobile, quod nulla deorsum trahat indigna affectio; da inuictum, quod nulla fatiget tribulatio; da liberum, quod nulla sibi vendicet violenta delectatio; & da rectum, quod nulla seorsum obliquet sinistra intentio.*

EX quâ precandi formulâ id discimus, sapientissimum hunc Doctorem totam CORDIS perfectionem in eo posuisse, vt illud cum Deo Creatore suo quàm intimè esset vnitum. Omnium enim rerum perfectio (vt idem docuit) in eo sita est, vt suo coniungantur principio. Quare, vt CORDIS perfectionem assequeretur, rogandum sibi Omnipotentem Deum putauit, vt omnia illa auferret, quæ CORDIS cum Deo vnionem impedire possent: qualia in primis sunt, quinque illa ab eo recensita; videlicet curiositas, peruersa affectio, tribulatio, in creaturis delectatio; & sinistra intentio. Contra quæ COR peruigil, immobile, inuictum, liberum, & rectum sibi

S. Thom. in princip. lib. aduers. impugn. relig.

ſibi dari poſtulat. COR enim hiſcè qualitatibus præditum, non poteſt non eſſe cum Deo coniunctiſſimum. Quinimmò ſi rectè rem expendere voluerimus, quidquid de CORDIS bonitate, & perfectione dicere poſſumus; id totum COR *rectum* complectitur: & ideò fortè id vltimo loco Sanctus Thomas expetebat. Quare ſi vno verbo totam Scholæ noſtræ Doctrinam exprimere voluerimus; rectè dixerimus, eò omnia ſpectare, quæ hoc Opuſculo traduntur, vt COR hominis ſit rectum cum Deo ſuo: id eſt, vt humanum COR, diuino CORDI; humana voluntas, diuinæ voluntati per omnia, & in omnibus reſpondeat; atque conſentiat. Quod quidem fuſiùs explicabitur Lib. 2. Lect. 20. Hortor interim vniuerſos huius Scholæ Diſcipulos, vt ſuprà ſcriptam illam Sancti Thomæ precationem, pro CORDIS perfectione adipiſcenda, quotidie, atque etiam ſæpiùs, recitare non negligant.

ALTERVM ex Sancti Dominici Schola Compendium nobis offert pius, atque eruditus Pater Ludouicus Granatenſis: qui conſiderans ſummam Chriſtianæ perfectionis vno IVSTITIÆ nomine appellari; cuius proprium ſit, vnicuique dare quod ſuum eſt: Deo nimirùm, Proximo,

&

& ſibiipſi; ex eo conficit, hominem qui triplici huic debito ſatisfecerit, omnem iuſtitiam & perfectionem, quam profitetur, adimpleuiſſe. Quòd ſi, ait, pauciſſimis verbis, & breui collatione velis diſcere, quomodo id fieri poſſit, dicam: triplici hac obligatione reddet homo perfectiſſimè omne ſuum debitū; hoc eſt, ſi erga Deum habeat COR filij; erga proximum, COR matris; erga ſe verò, COR atq; Spiritum iudicis. Sunt autem hæ tres Iuſtitiæ partes, in quibus Propheta docet omnia noſtra bona conſiſtere, cùm dicit: Indicabo tibi, ô homo, quid ſit bonum, & quid Dominus requirat à te: vtique facere iudicium, & diligere miſericordiam, & ſollicitum ambulare cum Deo tuo. Ex his enim tribus officiorum generibus, primum quidē ſpectat ad nos, nempe facere iudiciū; ſecūdum ad proximum, diligere miſericordiā; tertiū verò ad Deum, quod ipſa Prophetæ verba declarant, cùm ait: Sollicitè ambulare cum Deo tuo. Singula verò hęc ita explicat. Cùm ordinata in homine charitas à ſeipſo incipiat, primò omnium attendere oportet officium illud, quod ſibi ipſi homo debet: id eſt, facere iudicium, & COR Iudicis aſſumere. Boni autem Iudicis eſt, benè compoſitam & reformatam habere Prouinciam. Et quia

Granat. lib. 2. Duc. peccat. C. 14

Mich. 6. 8.

in

in homine, tamquam in parua Republica, duæ partes principales reformandæ sunt; Corpus ſcilicet, cum omnibus membris, & ſenſibus ſuis; atque Anima, cum omnibus affectibus, & potentijs: neceſſe eſt vt illæ partes reformentur, & benè ordinentur ſecundùm regulam virtutis.

Idem. Granat. Cap. 16. SECVNDO, debet homo proximo exhibere miſericordiam, & COR matris erga eum gerere. Conſidera autem quomodo prudens, & pia mater amans filium, admonet eum, ſi quod immineat periculum; ſuccurrit illi in neceſſitate, ſuffert eius delicta cum patientia, nunc caſtigans iuſtitiâ, nunc diſſimulans, & tegens prudentiâ. Animaduerte quomodo eadem mater gaudet in bonis, & contriſtatur in malis ſui filij: non aliter atque ſi propria illius eſſent; quanto cum zelo vtilitatem & honorem eius affectet; quàm piè, quamque diligenter Deo ſemper pro illo ſupplicet; denique quòd magis ſollicita ſit pro ſalute filij, quàm pro ſua propria; & quòd in ſe crudelis ſit, & ſeuera; vt clemens ſit, & pia erga filium. Si eò itaque peruenire tibi liceat, vt tali CORDE diligas proximum, iam ad perfectionem charitatis perueniſti. Si, inquam, hæc ſex officia charitatis proximo præſtiteris: Amare, Conſulere, Subuenire,

nire, Sufferre, Ignoſcere, Bonis exemplis docere; iam muneri tuo erga illum perfunctus es.

TERTIO, oportet hominem ſollicitum ambulare cum Deo ſuo, & COR filij erga illum gerere, eumque illo CORDE diligere, quo filius ſolet patrem. Eſt enim vnum ex præcipuis Chriſti officijs, tale COR erga Deum homini immittere. Conſidera itaque nunc diligenter, quale ſit COR filij erga patrem ſuum: quo ſit in illum amore, quo timore, quâ reuerentiâ, quâ obedientiâ, quo zelo honoris illius, quomodo ſeruiat illi gratis, quantâ cum fiduciâ recurrat ad illum in omni ſuâ neceſſitate, quàm patienter ferat correptionem, & caſtigationem illius, cum reliquis omnibus. Tali quoque & tu eſto in Deum CORDE & animo; & abſolutè partem hanc Iuſtitiæ adimplebis. Ad parandum verò COR huiuſmodi, nouem mihi præcipuè virtutes videntur eſſe neceſſariæ, quarum prima & principalis eſt amor: ſecunda, timor & reuerentia: tertia, fiducia: quarta, zelus honoris Dei: quinta, pura intentio in exercitio diuini cultus: ſexta, Oratio & refugium ad Deum in omni periculo, & neceſſitate: ſeptima, gratiarum actio pro diuinis beneficijs: octaua, obedientia, &

Cap. 17.

 con-

conformitas noſtræ voluntatis,cum voluntate Dei: nona, humilitas & patientia in omnibus flagellis, & tribulationibus, quæ nobis Deus immittit, quæ omnia pluribus idem Auctor perſequitur. Nobis verò ſuffecerit pro Epitome huius Libelli oſtendiſſe, oportere vnumquemq; hominẽ habere

erga	SEMETIPSVM PROXIMVM DEVM	COR	IVDICIS. MATRIS. FILII.	

Sed nimis fortaſsè diu in primo limine hæſimus, & diſcendi auidos Diſcipulos in hoc veſtibulo remorati ſumus: quare poſtremò hoc tantùm adiungendum videtur.

QVEMADMODVM domus illa, quam Salomon ſcribit Sapientiam ſibi ædificaſſe, in qua Auditoribus ſuis lautiſſimũ exhiberet conuiuium, ſeptem erat ſubnixa columnis: ita tota hęc Schola, in qua æterna Sapientia ſpirituale epulũ CORDATIS proponit Diſcipulis, ſeptẽ omninò cõſtat CLASSIBVS; quarũ ſingulæ plures continent Lectiones, velut diuerſa fercula myſtici huius cõuiuij. Nam vt Sapientia non modò prudentes, & eruditos; ſed etiã rudes, & indoctos ad cœnã ſuam inuitabat, dicens: Si quis eſt paruulus, veniat ad me; & inſipientibus locuta eſt: Venite, comedite panẽ meum, & bibite vinum quod miſcui vobis: ita in ſequentibus

Prouerb. 9. 1.

CLAS-

CLASSIBVS nō Perfectorū duntaxat, sed & Incipientium, & Proficientium CORDA cibātur pane vitæ & intellectus. Quotquot enim triplicem illam vnius charitatis, siue perfectionis viam decurrunt; omnes ad hanc Scholam pertinent: omnes ad hanc mensam adhibentur. Prouidit siquidem sapientissimus Magister noster, vt singulis, pro diuersa conditione, & palato congruus esset cibus, & potus. PRIMA autem CLASSIS vecordes, vagosque habet Discipulos; qui necdum Scholā ingressi, necdum mensæ assidentes, ad vtramque adducendi sunt. In SECVNDA CLASSE viam ingredimur Purgatiuam, in qua Incipientibus subministramus panem subcinericium cognitionis propriæ, panem lacrymarum; & vinum compūctionis. His enim COR expurgatur, atq; enutritur: quod in TERTIA CLASSE purum, atque emundatum DEO in sacrificium offertur: vbi mox exactissimum subit examen, & an tantâ maiestate dignum sit, diligenti indagine disquiritur. QVARTA CLASSIS Proficientium est, qui Illuminatiuam viam perambulant: his, ne in via deficiant, panis mundus, candidus, & azymus exhibetur: qui CORDIS eorum illuminationem, & profectum in Spiritu Mysticè designat. QVINTA CLASSIS, ad

 quam

quam Perfecti admittuntur, viæ Vnitiuæ habet exercitia: in quibus misericors Pater filijs suis panem Angelorum de cælo præstat; manna, inquam, absconditum, quod nemo nouit, nisi qui accipit. Hoc pane enutriti ad cælum subuolant, Deo vniri, & in eo quiescere cibum sibi gratissimum, & delectabilissimam refectionem reputant. In SEXTA & SEPTIMA CLASSE, quædam Dominicæ Passionis exercitia, tribus istis vijs communia, continentur: è quibus nemini non gustare licet. Christus enim passus, est frumentum electorum; cibus viatorum in hoc sæculo peregrinantium, donec ad cælestem patriam perueniant. In opipara hac Passionis mensa, modò geniti infantes lac inueniunt: in hac, Adolescentibus panis COR hominis confirmans exhibetur: in hac, cibus grandium, solidus cibus perfectorum copiosissimè ab illo subministratur, qui omnes inuitans dicebat: Venite ad me qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.

Apoc. 2. 17.

Zach. 9. 17.

1. Pet. 2. 2.

Ps. 103. 15.

Matth. 11. 28.

SED hæc satis. Ite nunc Lectores, & Condiscipuli mei: quisque vestras ingredimini CLASES: & propositas à Magistro Lectiones ordine euoluite, & sedulò memoriæ mandate.

FINIS LIBRI PRIMI.

SCHO-

SCHOLÆ CORDIS LIBER SECVNDVS.

Auersi CORDIS *ad Deum Conuersio & Directio.*

PRIMA CLASSIS.

CORDIS Auersio.

DILECTAM *pacifico Salomoni Sponsam Agriculturæ operam dedisse, & custodiendis vineis præpositam, ex sacro Epithalamio satis constat. Christus quoque Dominus, verus Salomon, qui Patrem suum Agricolam; se verò vitem nominat, non aliam sibi Sponsam quærit, quàm quæ vineæ præfecturam suscipere, & tueri possit. Vineam autē hanc hominis esse Animam, Sancti Patres paßim affirmant. Viua primùm vitis (inquit Ambrosius) radix defigitur: Anima fidei radice plantatur, vitis maritatur arboribus: ita*

Ambros.

Corpus Animæ, Anima Corpori coniugatur. Vitis dum ligatur, erigitur; & recisa non minuitur, sed augetur: ita sancta plebs dum ligatur, erigitur; dum humiliatur, attollitur; dum reciditur, coronatur. Vitis surculus veteri abscissus ab arbore, in alterius fœtu radicis inseritur: sic Animæ ligni noxialis cicatricibus enodatis, in nouo Crucis ligno, tamquam piæ parentis gremio, fouentur & conquiescunt. Nos verò vt huius Scholæ structuram per singulas Classes ostendamus, ea quæ Sponsa circa vineas in Cantico Canticorum egisse se narrat, Animæ, & CORDI sic applicabimus, vt singulos CORDIS nostri status, ordine quodam, ijs designari demonstremus.

PRIMVS *igitur* CORDIS *status is est, quo à Deo auersum, abijt post honores, voluptates, & vanitates suas: qui à Sponsa adumbratur, dum* Cāt. 1. 7. *se ignorans abijt vaga post vestigia gregum, pascens hœdos suos; & cùm ad mentem reuersa* Cāt. 1. 5. *conqueritur: Posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custodiui. Quod Bernardus ex-* Bernard. Serm. 30 in Cant. *plicans, ait: Quanto tempore inculta iacuit & deserta, redacta in solitudinem? prorsus defecerat vinum ex ea, arefactis præ sterilitate fidei, virtutũ palmitibus. Erat fides, sed mortua. Quomodo enim non mortua sine operibus? Quantum nobis, ô vinea mea, furtiuis surreptum est machinamentis, eo ipso tempore, quo vigilantiùs intendere cœpimus curæ & custodiæ nostri? Quot,*

&

& quales piorum botros operum aut præfocauit ira, aut tulit iactantia, aut fædauit inanis gloria? Quanta ab illecebra gulæ, quanta ab acediæ Spiritu, quanta à pusillanimitate Spiritus, & tempestate sustinuimus? Hæc Bernardus. Atque hic est status vecordis Animæ, in frigidißima quasi hyeme constitutæ, quæ vineæ culturam prorsus negligit, ac deserit. Nempe imitatur primum parentem suum, qui nec ipse vineam suam custodiuit; sed permisit subrepere sibi vulpeculam dolosam, quæ vineam suam deflorauit. *Primus enim ille homo cùm in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Talis quoque est illa Anima, quæ tota hac Classe vaga, sine CORDE oberrat, & de vno, in aliud vitium sese imprudens præcipitat. Anima enim (vt Basilius obseruauit) *quæ indulgenter ac remißè viuere finitur, perinde atque vinea quæpiam neglecta, eluxuriat; & siluescit sarmentis, seq; effundens circa incommoda, nec vllam adferentia frugem; natiuo succo exhauritur.* Sed eam ita fugientem, & oberrantem ponè insequamur, & considerationis oculo diligenter obseruemus.

Ps. 48. 13.

Basil. in cap. 5. Isaiæ.

CORDIS FVGA.

Columba ſeducta non habens COR. *oſea.7.11.*

Quam fugeret, fugitiua, tuum COR, ſi COR haberes.

Non meminiſse mei, non meminiſse ſui?

LECTIO PRIMA.

CORDIS Fuga.

Columba seducta non habens COR.
Oseæ 7. 11.

Quam fugeret, fugitiua, tuum COR, *si* COR *haberes*
Non meminisse mei, non meminisse sui?

SCHOLAM CORDIS ingredi cupiens, antequam in ipsa penetralia te inferas, hîc in limine nonnihil subsiste: atque, vt ordine procedas, priusquàm CORDIS tui qualitatem considerare incipias, diligenti indagine disquire, an reuera etiam COR habeas, & vbinam illud sit? Etsi enim nemini dubium videatur, quin omnis homo viuens COR habeat, illudque non alio loco sit, quàm in quo est ipsum animal: spirituali tamen loquendi modo, multi admodum inueniuntur CORDE prorsus destituti. Neque verò id paradoxum videri debet, cùm Spiritus Sanctus in Sacra Scriptura auersas à Deo mentes, sine CORDE esse, aut CORDE

indigere pronuntiet. Quid enim est aliud quod Sapiens dicit: Qui Adulter est, propter CORDIS inopiam, perdet Animam suam. Itemque illud: Qui despicit amicum suum, indigẽs CORDE est: nisi quòd Adulteri, & amicorum contemptores, amentes, cæci, ac sine CORDE stolidi sint? Hinc insanos, stupidos, stultos, & ignauos; excordes, & vecordes Latinè dicimus: quasi sine CORDE. COR enim Sapientiæ sedes est. Nam vt Salomon dixit: In CORDE prudentis latet Sapientia. Sed alijs quoque Scriptoribus eadem phrasis vsitata est. Sic Plautus dixit de muliere: Cui pectus sapiat, nam COR non potest, quia nullum habet. Et Tertullianus contra Marcionem scribens, ait: Eum nec COR, nec cerebrum habere. Et Ausonius, ludens in Rhetoricastrum quemdam quòd reminisco dixisset, ait;

Prouerb. 6. 32. *Prouerb. 11. 12.* *Tertull. l. 4. c. 10.*

Auson. Epig. 47.

> *Reminisco Rufus dixit in versu suo*
> COR *ergo versus, immò Rufus non habet.*

Iterumque;

Epig. 48.

> *Qui reminisco putat se dicere posse Latinè:*
> *Hîc vbi* COR *scriptum est, legeret* COR,
> *si* COR *haberet.*

CONSIDERA ergo PRIMO, Peccatorem qui seductionem CORDIS sui sequitur, verè non habere COR, quia illud tran-

stulit

ſtulit in illam rem, quam inordinatè nimiùm concupiſcit, & amat. Sic Dauid dicebat: COR meum dereliquit me. Quod exponens S. Gregorius: COR noſtrum, ait, nos derelinquit, quando ſic à concupiſcentijs carnalibus vincimur, vt intentionem CORDIS in terrenis, & carnalibus, atque corporeis; & non in cæleſtibus, & ſpiritualibus ponimus. Superbus, COR ſuum in honoribus, & vana gloria ponit; & ideò cum ipſo non eſt. Vnde Ieremias increpans dicebat: Audi popule ſtulte, qui non habes COR. Luxurioſi, & Guloſi COR, totum immerſum eſt carnis voluptatibus, crapulæ, & ebrietati. Vnde Oſeas: Fornicatio, vinum, & ebrietas auferunt COR. Atque idem de alijs omnibus peccatis verè dici poteſt: Qui enim peccat, fornicatur à Domino, & recedit COR eius retrò, oblituſque Dei ſui, declinat ſemitas ſuas, à via mandatorum eius. Quanto igitur ſtudio vitandum eſt peccatum, quod COR, mentem, & Sapientiam aufert!

Pſ. 39. 13

Greg. l. 4. in 9. c. 1. lib. Reg. tom. 2.

Ier. 5. 21

Oſeæ. 4. 11.

Pſ. 43. 19

CONSIDERA SECVNDO, Peccatorem comparari Columbæ excordi, & ſeductæ; ita enim apud Prophetam legimus: Factus eſt Ephraim quaſi Columba ſeducta, non habens COR. Nihil dici potuit de pecca-

Oſeæ 7. 11.

Ribera ibid. peccatore elegantius: verè enim est quasi columba seducta. Et cùm multa habeat Columba, quæ laudat Scriptura (vt quòd celerrimè volat, quòd felle & amaritudine caret, quòd limpidas aquas amat, quòd cadauerum pastum refugit) hoc solum in eâ peccator imitatur, quòd facilè seducitur; quòd non habeat COR. Fallaci quadam boni specie capitur,& breui caducaque voluptatulâ illectus, vltrò se in laqueos, & in ipsas crudelissimorum hostium manus conijcit. Spoliatur, laceratur, nec irascitur spoliantibus, aut lacerantibus: sed libenter ad easdem ædes reuertitur, in quibus mala hæc pertulit, & grauiter vulneratus est. Non habet profectò COR, vtinam saperet, atque intelligeret, & nouissima prouideret! vitaret certè laqueos paratos; & caueret, intelligeret sæpè se cecidisse, nec fortiorem esse nunc, quàm cùm caderet. *Deuter. 32. 29.*

CONSIDERA TERTIO, Difficile admodum esse COR ita custodire, vt à nobis non fugiat. Petulantium enim puerorum more semper se domo proripit, vt vanitatibus & lusibus suis indulgeat. Est veluti canis venaticus, pruriens pedibus ad venationem, & ad prædam suam omni momento exire gliscens: quare cùm

cùm à ſenſuum oblectamentis nonnihil moueri cœperit, ſtatim magno ardore in illa fertur; & ad ea, relicto Deo, cui adhærere deberet, exire feſtinat. Magna hæc eſt, prô dolor! CORDIS noſtri miſeria, quam agnouit, & deplorauit Sanctus Auguſtinus: Vix, inquit, ſtat COR ad Deum ſuum, & vult ſe tenere vt ſtet, & quodammodo fugit à ſe, nec inuenit cancellos, quibus ſe includat, aut obices quoſdam, quibus retineat auolationes ſuas, & vagos quoſdã motus. Diceret vnuſquiſque ſibi hoc contingere, & alteri non contingere; niſi inueniremus in Scripturis Dei Dauidem orantem quodam loco, & dicentem: Quoniam inueni, Domine, COR meum, vt orarem ad te. Inueniſſe ſe dixit COR ſuũ, quaſi ſoleret ab eo fugere, & ille ſequi velut fugitiuum; & non poſſe comprehendere, & clamare ad Dominum: Quoniam COR meum dereliquit me. Similis eſt Bernardi querela: Nihil eſt, inquit, in me CORDE meo fugacius, quod quoties me deſerit, & per prauas cogitationes diffluit, toties Deum offendit: ſibi non concordat, à ſe diſſonat, à ſe reſilit, voluntates alternat, conſilia mutat, ædificat noua, deſtruit vetera, deſtructa reædificat, eadem iterùm, atque iterùm, alio & alio modo mutat, & ordinat:

Auguſt. in Pſal. 85.

2. Reg 7. 27.

Pſ. 39. 13

Bernard. in Medit. cap. 9.

ordinat: quia vult, & non vult; & numquam in eodem ſtatu permanet. Et poſt pauca: COR meum dum futurum non curat gaudium, nec diuinum quærit auxilium, ab amore cæleſtium elongatur, & in amore terreſtrium occupatur. Cumque elabitur ab illis, & inuoluitur in iſtis, vanitas illud recipit, curioſitas deducit, cupiditas allicit, voluptas ſeducit, luxuria polluit, torquet inuidia, turbat iracundia, cruciat triſtitia: ſicque miſeris caſibus, ſubmergitur omnibus vitijs, quoniam vnum Deum (qui ei ſufficere poterat) dimiſit. Per multa diſpergitur, & huc illucque quærit vbi requieſcere poſſit, & nihil inuenit quod ei ſufficiat, donec ad ipſum redeat. Omni igitur cuſtodia cuſtodiendum eſt COR, ne à nobis recedat.

CONSIDERA QVARTO, Maximum omninò damnum eſſe, CORDE carere: quemadmodum enim ab ipſo vita procedit, & eo læſo vicina eſt mors Corporis; ita quoque in ſpiritualibus CORDIS inopia, vt dicebat Salomon, perdit Animam. Rem mirã narrat Appianus Alexandrinus de duplici victimâ excorde. Iulius Cæſar die quo in curiâ occubuit, Senatum ingreſſurus de more fecit: apertâ victimâ COR defuit. Extiſpice neſcio quid vaticinante de

Prouerb. 6. 13.

Plin. lib. 11. nat. Hiſt. cap. 37.

de Imperatoris obitu; irrisit Iulius, & aliam admoueri iussit; sed & hæc CORDE caruit. Quamuis verò id Cicero eludat, victima sine CORDE certus mortis nuntius est: nam Etheluio quoque Pertinace, eo die quo occisus est, sacrificante, negatur in hostia COR repertum. Sed quid hoc in Arcano Sermone designet videamus. Totos nos quanti sumus, Deo Optimo Maximo in sacrificium, & hostiam viuentem offerre debemus: verùm si CORDE destituta sit victima, non tantùm Deo displicebit; sed & certissimum mortis Animæ nostræ indicium erit. Omnibus igitur modis prouidendum est, ne COR nostrum derelinquat nos, sed illud Deo in holocaustum offerre possimus: cui accepta non est oblatio, quæ CORDE caret; vt enim Sapiens ait: Qui vanus & excors est, patebit contemptui. Opprobrium siquidem sempiternum dabit ei Dominus, nec euadet pœnas vitæ futuræ. Virga enim in dorso eius qui indiget CORDE. Virga autem in dorso (Bedâ allegoricè interpretante) est vindicta in posterioribus, id est, in sequenti vita. Vtinam hæc recogitet Anima, & horrore pœnarum perterrita, diligentissimè in CORDIS sui custodiam incumbat!

Cicero li. 2. de Diuinat.

Prouerb. 12.8.

Ps. 77. 66.

Prouerb. 10.13.

LE-

CORDIS VANITAS.

Qui minoratur CORDE, cogitat inania. *Eccli. 16. 23.*

Ambitio follis, vento distendit honorum

COR vanum; hinc spirat nil, nisi grande NIHIL.

2.

LECTIO II.

CORDIS Vanitas.

Qui minoratur CORDE, *cogitat inania.*
Eccli. 16. 23.

Ambitio follis, vento distendit honorum
COR *vanum, hinc spirat nil, nisi grande*
NIHIL.

SEQVERE etiam nunc Anima mea, vagi & aberrantis CORDIS tui vestigia; & omnes auersiones eius, quibus recedit à Deo Factore suo, attentè considera. Aliâ enim viâ CORDATVS, aliâ vanus & Excors incedit. Ille, quæ Dei sunt cogitat: huius tota cogitatio CORDIS intenta est ad malum; quam differentiam vt significaret Salomon, dixit: COR Sapientis in dexterâ eius, & COR stulti in sinistrâ illius. Quod explanans B. Salonius: COR, ait, Sapientis in dexterâ eius, quia intentio & cogitatio viri Sapientis ad hoc tendit, & ad hoc laborat, vt semper bona operetur, quatenus in die Iudicij ad dexteram Domini, id est, sortem iustorum stare mereatur; & cum ipsis in æterna beatitudine gloriari. COR verò stulti in sinistrâ illius;

Eccles. 10. 2.

B. Salonius.

illius; quia & mala quæ cogitat, & malis operibus accumulat: in die Iudicij à sinistris, id est, in sorte reproborum ponetur, & cum eis in æternum punietur. Sinistrorsum ergo abit COR stulti, & viam perditionis perambulat. Sed nunc vade, Anima mea, & considera itinera eius: non vt ea sequaris; sed vt præcipitia, & pericula animaduertens, discas ea declinare. Prima autem semita quam ingreditur, vanitatis est, in quâ honoris fumo, & magni nominis vmbrâ præstrictos gerens oculos, gloriam dignitatis affectat, & primas salutationes in foro, primos recubitus in cœnis, primas in conuentibus concupiscit Cathedras. Vanum omninò est COR, quod miserrima ambitio, honorumque contentio occupauit: tumida omninò res est ambitus (inquit Seneca) vana, ventosa, nullum habens terminum; tam sollicita, ne quem ante se videat; quàm ne alium post se.

Seneca. Epist. 85.

AVDI Chrysostomum honorum vanitatem Graphicè depingentem: Nihil hominum gloriâ vilius. Nónne vides personas, quas in scena versantes induuntur, quàm sint pulchræ & splendidæ? potes mihi talem aspectum in veritate monstrare? Nequaquam. Numquid vmquam earum amore captus es? Non. Quare? Quia vacuæ sunt,

Chrysost. hom. 43. ad pop.

ſunt,& imitantur pulchritudinem;pulchræ tamen non ſunt. Similiter & gloria inanis eſt, & gloriam quidem imitatur, non tamen eſt gloria. Dic enim mihi quid habet boni à multis circumſpici? ſicut enim larua occultat veritatem hominis vſq; ad veſpetam, dimiſſo autem theatro, vnuſquiſque apparet quod eſt: ita ſi poſt multas tuas laudes auditas domum reuertare, & ſolus ſis, omnis gloria defluxerit. In forum proceſſiſti, præſentes in te conuertiſti? quid amplius? nihil, extinctum eſt, & euanuit tamquam fumus diffuſus. Quantæ ſunt hæc quæſo ſtoliditatis? quantæ dementiæ? ad vnum itaque ſpectemus, quomodo Deus nos laudet. Hæc Chryſoſtomus.

CONSIDERA quoque, comparari ſolere hanc gloriæ cupiditatẽ Chamæleonti, qui, vt Plinius ait, maximũ habet pulmonem,& nihil aliud intùs: ita quoque vani homines, præter oſtentationem,& ventoſam iactantiam, nihil prorſùs habent. Vtque idem Chamæleon non alio paſcitur alimento, quàm aëris, ideoque ore eſt ſemper hiante: ſimiliter quibus Cor vanum eſt, nihil captant præter popularem auram, & inanem laudem, quâ ſe ſuſtentant. Sanctus verò Anſelmus honoris cupidos, pueris papiliones inſequentibus, ſimiles facit. Illi enim dum

Plin. lib. 11. cap. 32.

Anſelm. lib. ſimil. cap. 72.

dum hos insequũtur, sępè pedes offendunt; cùm alicubi resedisse viderint, cautè incedentes, & manibus ad inuicem plaudentes, latenter eos comprehendere satagunt: sed cùm iam apprehendere voluerint, papiliones subitò auolant: si quando verò eos apprehenderint, exultant de nihilo, quasi magnũ quid fuerint adepti. Ita quoq; gloriæ studiosi, sæpiùs in grauia crimina incidunt, quibus Animam vehementer lædunt: aliquando verò cùm viderint eos sibi paratos, latenter accedunt, vt eos valeant obtinere, quò dũ appropiant vehementer gaudent & exultant: sed cùm propiùs accesserint, eosq; se posse iam apprehendere putauerint, honores de manibus eorum se excutiunt, & aliqua de causa ad alios aliquos se transferunt. Quos, si quando adepti fuerint gratulantur, quasi aliquem verũ honorem fuerint assecuti; cùm ad veri honoris culmen peruenire non possint. Quid verò puerilius, aut vanius hoc studio cõcipi potest? Quid autem est honor & gloria, nisi vapor quidã; &, vt ait Propheta, flos fœni, qui subitò exarescit, & decidit? Totus enim, vt ait Augustinus, splendor generis humani, honores, potestates, diuitiæ, typhi, minæ, tumores, flos fœni est. Floret illa domus, & magna domus; floret illa familia, & quàm

Isaiæ 40. 6.

August. in Psal. 102.

quàm multis floret? aut quàm multis Annis viuunt? multi Anni tibi, breue tempus Deo, in comparatione longorũ, & longè viuentium sæculorum, omnis flos cuiusque domus, sic est quomodo flos agri, vix est annua omnis pulchritudo Anni. Quidquid ibi viget, quidquid ibi candet, quidquid ibi pulchrum est, non perennat, immò per totum Annum duci non potest, ergo

Carpe nouos flores, dum flos nouus, & noua pubes;
Et memor esto æuum sic properare tuum.

Quousque ergo filij hominũ ambulatis in vanitate CORDIS vestri? vt quid diligitis vanitatem; & nõ quæritis veritatem? Quò enim tendunt cogitationes, quæ exeunt de CORDIBVS vestris, nisi ad vanitatẽ, & insanias falsas? nouit enim Dominus cogitationes hominũ, quoniam vanæ sunt. Et, qui minoratur CORDE, cogitat inania. CORDIS vestri paruitatem, vanitatis studium arguit, & vecordes vos esse indicat. Quis enim CORDATVS illa tamquam delectabilia, & vera bona consectetur, quæ nõ nisi vana sunt, & verum dolorẽ adferunt? tale autem est honoris & gloriæ studium. Vt enim qui tabaci vaporẽ bibit, quantumuis volupe id illi videatur, nil tamen nisi fumũ haurit, fædumque exhalat odorẽ. Quid verò inde consequitur, nisi dolor? quem

Psal. 4. 3 *Ps. 39. 5.* *Ps. 93. 11.* *Eccli. 16 23.*

ſtillantes ex oculis lacrymæ, capitis vertigo, anhela tuſſis ſatis ſuperque teſtantur? ita qui honores conſectantur, nihil ſolidi conſequuntur: ſed vt vanitatem auidè vorant, ita nil niſi vanitatis fumos emittunt, & magnum dedecus, pro quæſito decore, non raró nanciſcuntur. Auertat Deus à CORDIBVS noſtris faſcinationem vanitatis huius, tribuens ei, vt non præualeat in vanitate ſua. Ego ſentio (inquiebat Auguſtinus) quàm multa figmenta pariat COR humanum: & quid eſt COR meum, niſi COR humanum? ſed hoc oro Deum CORDIS mei, vt nihil ex eis figmentis pro ſolido vero eructem.

Pſ. 51. 9. Auguſt. lib. 4. de Trinit. cap. 1.

CONSIDERA deinde COR noſtrum eſſe inſtar thuribuli, aut cuiuſdam foculi prunis referti, cui quidquid inieceris illud recipiet, & quemadmodum ſi thuribulo imponas aromaticos paſtillos, tota domus ſuaui replebitur odore & ſuffitu; ſin autem immiſeris ſulphur, tota horribili fætore contaminabitur. Ita prorſus CORDI noſtro accidit: ſi ſalutaribus illud occupetur Meditationibus; de Chriſti Paſſione, de diuinis beneficijs, memoriam abundantiæ ſuauitatis eructabit; ſin autem mundi vanitates, ſceptra, diademata, honores, dignitates, & his ſimilia CORDE verſaueris, nil niſi fætidus

Pſ. 143. 7.

tidus

tidus fumus ex illo egredietur. Non declines ergo, ô Anima mea, COR tuum in vanitates, & in res nihili; ſed ſolida bona, quibus Animus paſcitur, toto CORDE inquire. Non enim honores te facere poſſunt meliorem; ſed ſi ijs delecteris, peiorem proculdubio efficient: experto id crede Salomoni; qui poſt Regalis ſolij ſublimitatem, poſt diuitias longè maximas, honorem, & famam toto orbe vulgatiſſimam, omneſque voluptates, & delitias, quibus humanum COR perfrui poſſet, quaſi ex altiſſimâ cathedrâ quid de omnibus his ſentiret, ita proclamauit: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Quid habet ampliùs homo de vniuerſo labore ſuo, quo laborat ſub Sole? Itemque: Si Annis multis vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminiſſe debet tenebroſi temporis, & dierum multorum: qui cùm venerint, vanitatis arguentur præterita. Quare per Ironiam tandem ita concludit: Lætare ergo Iuuenis in adoleſcentiâ tuâ, & in bono ſit COR tuum in diebus iuuentutis tuæ; & ambula in vijs CORDIS tui, & in intuitu oculorum tuorum: & ſcito quòd pro omnibus his adducet te Deus in iudicium. Adoleſcentia enim, & voluptas vana ſunt.

Eccleſ. 1. 1.

Idem. 11. 8.

CORDIS AGGRAVATIO.

Filii hominum uſquequô graui CORDE? *Pſal. 4. 3.*

Crapula et ebrietas, ſolidi duo pondera plumbi,

Nata polo, ſurſum tendere, CORDA vetant.

3.

LECTIO III.

CORDIS Grauitas.

Filij hominum vsquequò graui CORDE? Psalm. 4. 3.

Crapula & ebrietas solidi duo pondera plumbi
Nata polo sursum tendere CORDA *vetant.*

CONSIDERA PRIMO, quòd Parens ille noster, vnus & solus Deus, vt ait Lactantius, cùm fingeret hominem, id est animal intelligens, & rationis capax, eum ex humo subleuauit, & ad contemplationem sui Artificis erexit: quod optimè ingeniosus Poëta signauit:

Lactant. lib. 2. c. 1

Pronaq; cùm spectant animalia cetera terram,
Os homini sublime dedit, cælumq; videre
Iussit; & erectos ad sidera tollere vultus.

Ouidius. Metamor.

Hinc vtique ἄνθρωπον Græci appellarunt, quòd sursum spectet. Spectare autem nos cælum Deus voluit, vtique non frustrà; nam & aues, & ex mutis penè omnia cælum vident: sed nobis propriè datum est cælum rigidis, ac stantibus intueri, vt reli-

gionem ibi quæramus, vt Deum, cuius ſedes illud eſt, quem oculis non poſſumus, Animo contemplemur. Vt verò hoc faciamus, COR noſtrum ſurſum tendere debet. Ipſi enim ſibi renuntiant, ſeque hominum nomine abdicant, qui non ſurſum aſpiciunt, ſed deorſum. Humi enim miſeri volutantur, cùm deorſum quærunt, quod in ſublimi quærere deberent. Quid ergo rebus inferioribus ſubiacet humanum COR? quid capiti ſuo terram homo ſuperponit? cælum potiùs intueatur, ad cuius ſpectaculum eum excitat ſummus Artifex verus Deus. Ille ſublimem vultum dedit, vt COR quoque ad ſublimia conſcenderet. At miſer homo in terram ſuo vitio curuatur, pronuſque in humum ſuâ ſponte procumbit, altam mentem, & ad Patrem ſuum cum Corpore erectam ad inferiora deprimit, tamquam eum pœniteret non quadrupedem eſſe natum. Optimè proinde monet Boëtius:

Boët. de Conſolat. Metro 5.

Qui recto cælum vultu petis, exeriſq; frontem,
In ſublime feras Animum quoque, ne grauata peſſum
Inferior ſidat mens, Corpore celſiùs leuato.

Surſum igitur COR, ſurſum Animus, ſurſum mens, totuſque homo tendat, vt Auctori ſuo coniungatur.

CON-

CONSIDERA SECVNDO, Vt COR ſurſum vergat, debere eſſe leue, & à prægrauante pondere iniquitatis liberum; leuia enim ſurſum, grauia deorſum feruntur. Quemadmodum igitur Podagrâ laborantem, vel aliter impeditos habentem pedes, nihil iuuat, ſi reliquum leue Corpus habeat: ita quoque niſi COR noſtrum leue fuerit, ad cælum non conſcendet. Quare ſummoperè vitanda eſt CORDIS grauedo: quod Regius Vates monuit, dicens: Filij hominum vſquequò graui CORDE? *Pſ. 4. 4.* Quinam autem dicuntur graui CORDE, niſi illi qui talentum plumbeum iniquitatis *Zac. 5. 7* in CORDE inſidens gerunt, nec eo depoſito iugum Chriſti ſuaue, & onus leue in *Matth. 11. 29.* humeros accipiunt? Quid autem rectius peccato conuenit, quàm nomen ponderis, aut oneris; quo nimirùm ita prægrauatur peccator, vt in abyſſum inferni ſubmergatur, *Exod. 7. 14.* ſicut plumbum in aquis vehementibus. Hinc Apoſtolus monet, deponere omne *Heb. 12. 1.* pondus, & circumſtans nos peccatum. Et Pœnitens Dauid deplorat iniquitates ſuas ſupergreſſas caput ſuũ, & ſicut onus graue *Pſ 27. 5.* grauatas ſuper ſe. Ideoque ſe eorũ pondere deorſum incuruatum: Miſer, inquit, factus *Pſ. 37. 7.* ſum, & curuatus ſum vſque in finem. Verè enim miſer, & infelix eſt omnis peccator,

qui

qui eò vſque ſe inclinat, terræque affigit, vt ſe malignis Spiritibus pontem ſubſternat; & velut ab illis victus, eorum ſe pedibus calcari permittat. Hoc eſt quod Dominus apud Iſaiam dicit: Qui te humiliauerunt, dixerunt Animæ tuæ: Incuruare, vt tranſeamus: & poſuiſti vt terram Corpus tuum, & quaſi viam tranſeuntibus. In quæ verba Gregorius: Malignis Spiritibus in nobis locum damus, cùm terrena concupiſcimus, cùm ad temporalia appetenda curuamur. Pudeat ergo terrena concupiſcere, & dorſa mentium aſcendentibus aduerſarijs præbere. Quis non Perſianum illud exclamet:

Iſa 51. 23.

Gregor. hom. 31. in Euang.

O curuæ in terras Animæ, & cæleſtium inanes!

Vel potiùs Dauidicum Epiphonema decantet: Filij hominum vſquequò graui CORDE? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Verè enim (vt Chryſoſtomus obſeruauit) optimè Dauid COR graue, malorum eſſe cauſam dixit, quod cùm Aurigæ locum teneat, non ſolùm equum non cohibeat, ſed etiam deorſum præcipitet. Et cùm oporteat carnem alatam efficere, cùm ægritudinum onere peſſumdatur. Quando ergo vel Auriga, vel Gubernator talis fuerit, quænam eſt ſpes ſalutis? Ne faciamus ergo COR graue, ne, quemadmodum

Pſ. 4. 3.

Chryſoſt. in Pſal. 4

admodum nauigia, quæ nimiùm habent saburræ, demergatur.

CONSIDERA TERTIO, Christum Dominum in Euangelio edocuisse, quænam illa sint quæ maximè COR graue efficiant; cùm dixit: Attendite ne grauentur CORDA vestra crapulâ, & ebrietate, & curis huius vitæ. Sicut enim nauis, ait Chrysostomus; aquis impleta vt exhauriri nequeat, statim submergitur: ita & homo cùm crapulæ & ebrietati seipsum exponit, in præceps vadit, & rationem suam submergit. Idemque alibi: Quemadmodum seruus, quando supra vires quidquam impositum est, domino suo impudentiùs maledicit: sic & venter nimiùm plenus mentem, & cogitationem plerumque corrumpit; hinc est quòd se cognoscere minùs potest. Contrà verò, vt Augustinus dixit: Cùm Anima ab esu, & potu fuerit liberata, tunc se meliùs cognoscit. Sicut enim in Speculo sordido non se talem homo aspicit, qualis est; ita & escâ, & crapulâ si quis fuerit grauatus, alterum se sentit, quàm est. Ita bonas omnes cogitationes, quas ieiunus & sobrius Animus facilè concipit; conceptas retinet, retentas in opus educit; vna crapula obruit, suffocat, extinguit.

Luc. 21. 34.

Chrysost. homil. 9. in Genes.

Homil. 45. in Matth.

August. lib. qq. vet. & nou test. q. 10.

extinguit. Quemadmodum enim fameli- ci Animus, ait Sanctus Maximus, panem imaginatur, & sitientis aquam: sic homi- nis crapulosi, & ventri seruientis Animus non nisi ciborum varias cupedias cogitat. Gnathonis Animus non nisi in patinis est, & culinæ vestibulum non egreditur. Ele- ganter Tertullianus de huiusmodi: Tota eorum charitas in cacabis feruet, tota fides in culinis calet, tota spes in ferculis iacet, quorum Deus venter est, pulmo Tem- plum, aqualiculus Altare, Sacerdos co- quus. Voluptuarios hos homines porcis Nyssenus comparauit: Nam vt porcorum oculi naturâ in terram conuersi, rerum cælestium aspectum non habent; sic Ani- mus Corporis luxu perditus, cùm ad hu- milia, & ad ea quæ sunt pecudum inclina- tus sit, non cælum ampliùs, neque reliqua- rum rerum conuenientiam & decorem cernere poterit. Adeò nimirùm obbru- tescit, cui COR graue est, & terræ affixum; quòd iure merito COR luteum appellan- dum Chrysostomus censuit.

Maxim. lib. 2. de Charit.

Tertull. li. contra Psychicos.

Phil. 3. 19.

Nyssen. lib. de Virginit. cap. 5.

CONSIDERA QVARTO, Ex crapula, & ebrietate, velut fœcundis parentibus, aliam nasci CORDIS grauitatem, quâ ni- mirùm per libidinem terræ affigitur, aut potiùs in profundo terræ sepelitur: ita vt

homo,

homo, quasi CORDE priuatus esset, omni Sapientiâ & intellectu destituatur. Accidisse id legimus prudentissimo Regum Salomoni, cui cùm ex voto Deus dedisset COR sapiens, & intelligens; in tantum, vt nullus ante eum similis ei fuerit, nec post surrexerit: (vnde etiam dicitur, accepisse Sapientiam & prudentiam multam nimis, & latitudinem CORDIS quasi arenam quæ est in littore maris) huius tamen tanti Regis deprauatum est COR per mulieres; adeò vt sequeretur Deos alienos: Nec erat COR eius perfectum cum Domino Deo suo, sicut COR Dauid patris eus. Ab illa igitur CORDIS celsitudine mortalium omnium prudentissimum luxuria detraxit; adeoque Excordem reddidit, vt Idololatra fana gentilibus dijs vxorum suarum exstrueret. Causam autem huius reddit Bernardus: quòd carnalium hominum COR libidine prægrauatum in ventrem eorum defluxerit, & in brutum transierit, applicans enim eis illud Psalmi, Factum est COR meum tamquam cera liquescens, in medio ventris mei, subdit: In angusta quippe Corporis parte COR locatum est, vbi quasi medium superiorum sensuum arcem, & Corporis inferioris, sicut populi humilioris, quasi quamdam regeret & dispen-

3. Reg. 3. 12.

3. Reg. 4. 29.

3. Reg. 11. 29.

Bern. l. de nat. & dignit. Amoris c. 1

Psal. 21. 15.

diſpenſaret Rempublicam, totamque circumquaque cogitatuum & actionum regionem; ſed ad concupiſcentiæ carnalis ignem degeneri quâdam mollitie liqueſcens, totum diffluxit in ventrem, & in medium ventris, videlicet non ſapiens niſi ea, quæ ventris ſunt, & de ventre in ventris inferiora omnia confundens, omnia degenerans, omnia adulterans, amoris naturalem affectum peruertens in brutum quemdam carnis appetitum; non ſolùm quæ non licet appetentem cum contumelijs Corporis, in paſſionibus ignominiæ: ſed adeò oblitum ſuæ antiquæ generoſitatis, vt qui creatus erat Deo ſoli, à corruptis, & corruptoribus ſuis æſtimetur eſſe potiùs luxuriæ naturale domicilium, & vitiorum omnium proſtibulum. Infelices qui tantum, naturâ reclamante, ſibi viluerunt, vt Animæ ſuæ locum, qui proprius Dei Creatoris erat, & nulli creaturæ communicabilis; ſedem ſatanæ, ſedem ſpurcitiarum, & omnis immunditiæ conſtituerent!

CONSIDERA QVINTO, Aduerſus hanc CORDIS noxiam grauitatem, optimum remedium eſſe, ſi illud à voluptatibus reuocemus, & inordinatis eius cupiditatibus fortiter reſiſtamus. In toto enim iſto Animi & Corporis noſtri commercio id accidit,

Iſidor. Clarius Orat. 59.

dit, (vt ſcripſit Clarius) quod in ſtateris; vt quod vni additur, alterius fiat detrimentum: vt quo magis Corpus alitur, hoc totum ad Animi infirmitatem redundet. Si cùm is qui foris noſter homo eſt, corrumpitur, is qui intùs eſt renouatur de die in diem, vt Apoſtolus ſcripſit. Detrahendum igitur Corpori eſt, vt qui intùs eſt CORDIS homo roboretur. COR noſtrum in mari huius ſæculi nauigat, mille periculis ac procellis expoſitum: quamobrem ſi nimiùm grauetur, exonerandum erit, vt portum cæleſtis patriæ feliciter attingat. Solent enim Nautæ tempeſtatis præſcij, naufragium timentes, quæcumque in naui ſunt fluctibus committere, ne cum naui ſubmergantur. Idipſum nobis faciendum eſt, imminet enim omnibus horis horrenda tempeſtas, Mors, inquam; & illam ſubſequens extremum Dei Iudicium, nemini non formidandum, de quo Iob dicebat: Semper quaſi tumentes ſuper me fluctus timui Deum. Quid igitur nobis faciendum? proijciendæ merces mundanarum voluptatum, & inanes ſollicitudines huius vitæ. Velut tempeſtate deprehenſi (ait Gregorius) pondus nauis abijcimus, quando ab oppreſſa mente deſideria terrena remouemus; fitque vt ſubleuata

2. Cor. 4. 16.

Iob 31. 23.

Greg. in citat. cap. Iob.

nauis enatet, quæ mergebatur onerata: quia nimirùm curæ, quæ in hac vita deprimunt, mentem trahunt in profundum. Opportunum ſanè foret, vt vnuſquiſque diſpiceret quotannis, immò ſingulis Menſibus, ac Hebdomadibus, quænam voluptates, curæ, ac ſollicitudines COR magis prægrauarent, eaſque ſi poſſet omninò præſcinderet; ſin minùs in parte minueret. Ita typicè legimus Abſalonem grauantem cæſariem capitis ſemel in Anno totondiſſe, & ponderaſſe pondere publico. Quid enim hoc in Arcano ſenſu ſignificat, niſi vt temporalium rerum voluptates, quæ COR noſtrum prægrauant, quantum licet abſcindamus, eaſque iam præteritas non noſtro affectu, non currupto CORDIS iudicio, ſed publico Sanctorum, & ipſius Dei pondere appendamus; eaſque vt verè ſunt nihili, ac pili faciamus.

2. Reg. 14. 26.

L E-

CORDIS AVARITIA.

Diuitiæ ſi affluant, nolite COR apponere. *Pſal. 61. 11.*

COR vbi ſit, quęris vaga et excors? ſcilicet hîc eſt,
Eſt ubi, quod proprio plus tibi corde placet.

4.

LECTIO IV.

CORDIS Auaritiees.

Diuitiæ ſi affluant, nolite COR *apponere.*
Pſalm. 61. 11.

COR *vbi ſit quæris, vaga, & excors? ſcilicet hîc eſt,*
Eſt vbi quòd proprio, plus tibi, CORDE *placet.*

CONSIDERA PRIMO, Inter ea impedimenta, quæ COR noſtrum maximè à Deo auocant, & terræ affigunt, cum primis numerari diuitias; quarum vel amittendarum formido, vel acquirendarum aut retinendarum ſollicitudo, ita totum hominis Animum occupat, vt nullum in eo diuinæ bonitati locum relinquat. Nemo enim alius, ait Seneca, eſt Deo dignus, quàm qui opes contempſit. Si vis vacare Animo, aut pauper ſis oportet, aut pauperi ſimilis. Vt adamas ſi iuxta magnetem ponatur, non patitur attrahi ferrum: aut ſi admotum magnes apprehenderit, adamas è diuerſo rapit, atque aufert: ita pecuniæ ſtudium diſſidet cum Chriſtiana pietate, & modis omnibus auocat, nec ſinit adhæreſcere Chriſto. Vocatur ipſe Chriſtus, & verè etiam eſt Sol

Seneca Epiſt.18.
Idem Epiſt.7.

iustitiæ, qui non nisi à mundo oculo videri potest, sicut scriptũ est: Beati mundo CORDE, quoniam ipsi Deum videbunt. At si diuitiarum pondera oculos nostros obstringant, radios diuini huius Solis, velut interiectum Corpus, impediunt, ne in Animum nostrum illabantur; non secus atque vmbra terræ Solem & Lunam intercurrens, atrâ caligine Lunam obumbrat, eiusque Eclipsim facit. Hinc qui diuitijs student, nõ tam diuitiarum domini, quàm veri serui sunt; non tam opes habent, quàm ab ijs habeantur. Multò crebriores inuenias, ait Petrarcha, quos propheticus sermo notat viros diuitiarum, quàm diuitias virorum: sic nimirùm cæca cupiditas, vilitasque Animi de dominis, seruos facit. Dormierunt somnum suum, ait Regius Vates, & nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis. Infelices prorsus sunt hi viri diuitiarum, vera potiùs ipsarum mancipia, Ditis, Plutonis, & Mammonæ seruituti addicti, qui cælestem hereditatem negligunt, diuersi ab Ethnico Poëta, qui dicebat:

Matth. 5. 8. *Francis. Petrarc. dial. 53.* *Ps. 75. 6.* *Horat. li. 1. Ep. 1.*

Et mihi res, non me rebus, submittere conor.

Tolerabiliorem, ait Ambrosius, esse conditionem seruulorum: quia seruiunt hominibus, diuites Diti, & peccato, semper in vinculis & compedibus.

Ambr. de Nabut. cap. 6.

CON-

CONSIDERA SECVNDO, Non in facultatibus crimen hærere, nec malas esse diuitias: sed malam esse earum cupiditatem. Quare optimè admonet Psalmista dicens: Diuitiæ si affluant, nolite COR apponere. Iubet Basilius in homiliâ, cum admiratione hanc suspicere vocem, & animaduertere, quòd suos diuitiæ possessores torrente prærapido ocyùs prætercurrunt, & alios alio modo mutant in dominos: sicut ex alto ruens loco fluuius accedit subitò, mox recedit; magis possibile esse vt aquam manu comprehensam contineas, quàm vt diuitias durabiliter cōserues. Quemadmodum fieri nō potest, ait Nazianzeni Scholiastes, Elias; vt qui aquam manu ceperit, eam constringendo retineat (per medios enim digitos elabetur) eodem modo fluxæ diuitiæ, si retinere tentes, effluent. Atque hæc est ratio cur diuitijs COR non sit apponendum, ne cùm fluxæ sint, simul COR effluat. Non vides, ait Augustinus, quia si ibi COR posueris, & tu flues? Sicut enim flumina currunt in mare: sic cupidi homines in amaritudinē huius sæculi prolabuntur. Quare optimè ait Apostolus: Eos, qui volunt diuites fieri, incidere in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, & nociua, quæ mergunt homines in interitum, & perditio-

Psal. 61. 11.

Elias in Orat. 43

Aug. in Psal. 61.

Idem in Psal. 88.

1. Timot. 6. 9.

 ditio-

ditionem. Quis igitur non vehementer timebit, ne COR diuitijs appositum, ab illis, velut à molari lapide, in profundum abyssi detrahatur, prorsusque submergatur? Expende verò quid phrasis illa velit, *apponere* COR; idem enim est, ac magni facere, & valdè curare, vt ex alijs Scripturæ locis satis cõstat. Ita namq; Iob Domino dicebat:

Iob 7.17 Quid est homo, quia magnificas eum? aut quid apponis erga eum COR tuum? Ita Sapiens monebat: Appone COR ad Doctrinam meam. Et ipse de se Salomon ait: Apposui COR meũ vt scirem Sapiẽtiam. Contrà verò de obdurato Pharaone Moysis & Aaronis, aut potiùs ipsius Dei minas, plagasq; contemnente dicitur: Auertitque se, & ingressus est domum suam, nec apposuit COR etiam hac vice. Quod idem est, ac si dixisset; non animaduertit, non curauit, sed prorsus contempsit. Diuitiæ igitur si habeantur, non ijs COR apponendum est; nec magni faciendæ, aut curandæ sunt. Vt enim Cicero ait: Nihil tam angusti, tamque parui Animi est, quàm amare diuitias: nihil honestius, magnificentiusque, quàm pecuniam contemnere.

Prouerb. 22. 17.

Eccles. 8. 16.

Exod. 7. 23.

Cicero.

CONSIDERA TERTIO; Quam ob causam COR diuitijs non sit apponendũ. Hanc autem tradens Augustinus, ita ad Probam

viduam

viduam ſcribit: Pertinet ad vidualem curam tuam, diuitiæ ſi affluant, ne apponas Cor, ne in eis putreſcendo moriatur, quod ſurſum eſſe debet, vt viuat. Te in illorum numero deputa, de quibus ſcriptum eſt: Viuent Corda eorū in ſæculum ſæculi. Moritur ergo Cor, quod diuitijs apponitur. Quomodo enim illud viueret à Corpore & Anima tam longè ſeparatum? Non enim in Corpore eſſe putandum eſt, quod opibus nimiùm adhæret: Vbi enim eſt theſaurus tuus, ait Chriſtus, ibi Cor tuum erit. Quod manifeſto exemplo S. Antonius de Padua comprobauit: Cùm enim in exequijs cuiuſdam vſurarij prædicta Chriſti verba pro Concione tractaret, inter cetera ait: Mortuus eſt hic diues, & ſepulus eſt in inferno; ite ad theſaurū eius, & in illius medio inuenietis Cor eius. Corpore iam humato, abierunt homines, parentes & amici, & Cor adhuc calidum in medio nummorum eius inuenerunt. Affine huic eſt quod ex Auctore de dono timoris refert Gabriel Iachino de Auaro quodam, poſt plurimas diuitias coaceruatas, ſubitaneâ morte extincto: cuius Corpus cùm amici, vt quo genere mortis ſublatus eſſet intelligerent, diſſecari curauiſſent; Cor eius minimè repererunt. Quamobrem attoniti, ac ſtupefacti,

Auguſt. Epiſt. 121

Pſal. 21. 27.

Matth. 6. 21.

In Vita eius apud Surium. Tom. 3

Luc. 16. 22.

Conc. de Cordis *mūditia.*

ad ciſtam, in qua theſauri illius aſſeruabantur, cucurrerunt, eaq́ue reſeratâ, COR illius ibidem inuenerunt; ſed inter vngues diaboli, qui in ſpecie draconis theſauris illis incumbens, articulis, & vnguibus ſuis miſerum COR Auari illius diſcerpebat, atque dilaniabat; his verbis eos alloquens: Amicus veſter propter aurum & argentum hoc COR ſuum mihi vendidit, atque idcircò iure optimo meum illud eſt; non ipſius, mihiq́ue inde licet facere quidquid mihi collibitũ fuerit. Permiſit Deus id ita fieri, vt omnibus ad oculum oſtenderet, veriſſimam eſſe ſententiam illam Euangelicam; Vbi eſt theſaurus tuus, ibi eſt COR tuum.

Matth. 6. 21.

CONSIDERA QVARTO, Alias rationes cur diuitijs COR apponi non debeat; quas Christus Dominus indicauit, cùm eas ſpinis, verbum Dei ſuffocantibus, ſimiles eſſe dixit. Spina enim primò & dolorem creat, cùm infigitur, & cùm infixa manet, & cùm extrahitur: ſic diuitiæ magno labore acquiruntur, maiore timore conſeruantur, & maximo dolore amittuntur, iuxta illud B. Bernardi: Diuitiarum, inquit, amor longè ampliùs deſiderio torquet Animam, quàm refrigeret vſu; vtpote quarum acquiſitio quidẽ laboris, poſſeſſio verò timoris, amiſſio plena doloris inuenitur. Secundò,

Luc. 8. 6.
Ludolph. de vita Christ. part. 1. cap. 64.
Bernard. Serm. de conuerſ. ad Cler. cap. 12.

dò, vt colligi ſpinæ non poſſunt, quin manum lædant: ſic comparari diuitiæ vix poſſunt, quin Anima lædatur. Tertiò, quemadmodum ſpinæ non niſi in extremitate pungunt, cùm reliquum Corpus planum, & tractabile ſit: ita diuitiæ nunc quidem videntur dulces; ſed in morte horribiliter pungunt, vt ſanguinem CORDIS eliciant. Nemo moriens tãto dolore afficitur, quanto Auarus. Vnde Sapiens: O Mors, quàm amara eſt memoria tua homini habenti pacem in ſubſtantia ſua! Quartò, qui ſpinas laxâ, & apertâ manu tenet, illarum non pungitur aculeis: ſin verò manum contrahat, quò magis contrahit, eò magis ſauciatur. Sic diuitiæ, ſi expansâ & liberali manu ferantur, noxiæ non ſunt, ſed cauſa meriti; ſi verò arctiùs eas comprimis, ſi auidè conſtringis, & tenes, ſi difficulter eas à te, perinde ac ſi viſcera tua eſſent, auelli ſinas, iam Animum tuum mortiferis aculeis cruentant. Diſce ergo illis COR non apponere; ſed potiùs cum Sanctis illas contemnere, & nudum Chriſtum nudus ſequi: aut ſaltem, à nimio diuitiarum amore expeditus, ſignata ab eo veſtigia vel à longe ſubſequere.

Eccli. 41. 1.

LE-

CORDIS DVRITIES.

COR ſuum poſuerunt ut adamantem, ne audirent legem. *Zach. 7. 12.*

Nec te verba mouent, nec verbera, nec mea dona,
Ferrea pręduri COR *adamantis habens.*

5.

LECTIO V.

CORDIS Durities.

COR *suum posuerunt vt adamantem, ne audirent legem.* Zachar. 7. 12.

Nec te verba mouent, nec verbera, nec mea dona,
Ferrea, præduri COR *adamantis habes.*

CONSIDERA PRIMO, Nihil esse quod COR ita à Deo auertat, illiusque conuersionem impediat, quàm ipsius CORDIS duritiem: hæc ipsi Deo pertinaciter resistit, omniaque media salutis respuit. Hanc Iudæis Sanctus Stephanus ita exprobrauit, dicens; Durâ ceruice, & incircumcisi CORDE, & auribus; vos semper Spiritui Sancto resistitis! Sed quid est COR durum? COR durum, inquit Origenes, in Scripturis dici videtur, cùm mens humana, velut cera frigore iniquitatis obstricta, signaculum Imaginis Diuinæ non recipit. Cui consonat Philo, dicens: Anima, ceræ more, (vt priscus quidam ait)

Actor. 7. 51.

Orig. l. 1. in Epist. ad Rom. Tom. 3.

Philo lib. Quis di-

si

uinar.re- rũ heres? si dura sit, formas respuit, nec sibi sinit imprimi: sin autem sit obsequens, aut mediocriter facilis, profundè sigilla recipit. Itáque durum COR omnes Dei impressiones, inspirationes, admonitiones reijcit, quibus COR molle acquiescit. Quare optimè dixit Bernardus: Nemo duri CORDIS salutem vmquam est adeptus: nisi quem forte miserans Deus abstulit ab eo (iuxta Prophetam) COR lapideum, & dedit illi COR carneum. Pergit verò ipse CORDIS duritiem Graphicè describere: Quid igitur, inquit, COR durum? ipsum est quod nec compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec mouetur precibus; minis non cedit, flagellis duratur. Ingratum est ad beneficia, ad consilia infidum, ad iudicia sæuum, inuerecundum ad turpia, impauidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerarium ad diuina, præteritorum obliuiscens, præsentium negligens, futura non prouidens. Ipsum est cui præteritorum, præter solas iniurias, nihil omninò non præterit, præsentium nihil non perit, futurorum nulla, nisi fortè ad vlciscendum, prospectio, seu præparatio est: & vt in breui cuncta horribilis mali mala complectar, ipsum est quod nec Deum timet, nec hominem reueretur.

Bern. lib. 1. Consid. cap. 2.

Ezech. 36. 26.

CON-

CONSIDERA SECVNDO, Eam esse CORDIS humani duritiem, vt rigidissimis omninò rebus, & quæ vix arte domari possunt, comparetur. Sanctus Gregorius ait: Ære, ac lapidibus insensibilium hominum CORDA signantur; qui sæpè & supernos ictus accipiunt, & tamen nullâ disciplinæ percussione mollescunt. Sed & ipsa sacra Scriptura easdem adfert comparationes, durum COR vocans lapideum; homines verò hoc CORDE præditos, Deus vocat populum duræ ceruicis, filios durâ facie, & indomabili CORDE. Sic Isaias ait: Scio quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. Nec dissimiliter Ieremias ait: Indurauerunt facies suas supra petram, & noluerunt reuerti. Quorsum autem dicit supra petram? nisi vt designet maiorem esse CORDIS duritiem quàm lapidis, ferri, & æris. Constat sanè metalla, etiam durissima, igne liquefieri, & à fabro edomari. At filij hominum indomabili sunt CORDE, quod nec igne diuini amoris liquescit, nec ictibus diuinarum comminationum emollitur. Malleus conterit petras, & gutta excauat lapidem. In Christi Passione petræ quoque scissæ sunt, & monumenta aperta; sola autem hominum CORDA, pro quibus

Greg. lib. 7. Mo. cap. 9.

Ezech. 36. 26.

Exod. 32 9.

Isaiæ 48. 4.

Ierem. 5. 3.

Ierem. 23. 29.

Iob 14. 19.

Matth. 27. 51.

quibus ſolis Deus patiebatur, nullo pietatis ſenſu permouentur, aut ad pœnitentiam ſcinduntur. Vnde hæc dura, & obdurata CORDA adamanti à Propheta comparantur: Noluerunt attendere, & auerterunt ſcapulam recedentes, & aures ſuas aggrauauerunt ne audirent, & COR ſuum poſuerunt vt adamantem, ne audirent legem. In rerum vniuerſitate nihil adamante durius eſſe multi ſcribunt; idque nomine ſuo Græco præfert. Ἀδάμας enim idem quod indomabilis dicitur, de quo tamen, vt Rupertus ait, illud mirandum, quòd cùm tantæ ſit duritiæ, ſolo perfuſus ſanguine hirci, ſtatim diſſoluitur. Verùm ſuperat adamantem durities CORDIS humani, illud enim nec ſanguine hirci molleſcit & ſedatur, nec Sanguine illius Agni immaculati, qui ſe pro nobis in Crucis ara hoſtiam conſtituit, & Sanguinem profudit, vt Animos noſtros perturbationum callo efferatos mitigaret, viamque muniret ad vitam immortalem conſequendam. Hoc intuens D. Bernardus exclamat: O duri & indurati filij Adam, quos non emollit tanta vis amoris! Miratur & noſtro tempore hanc CORDIS duritiem Bernardus alter, eamque his verſibus perſtringit:

Zachar. 7. 11.

Rupert. in Zachar.

Cau-

Caucaseæ rupes duræ, sunt robora dura,
Duraq; tardipedum cornua torua boum;
Dura silex, vitreumq; gelu, dens durus aratri,
Duraq; de parijs marmora scissa iugis;
Duraq; quæ Siculis restant incudibus æra,
Ignibus ingenium vix domitura suum;
Et lassi quondam Brontes, Steropesque fatentur
Durius æterno nil adamante dari.
Dura hæc: sed qui oculis siccis te, Christe tuetur
Pandentem teneras ad duo ligna manus;
Et tua purpureo rorantia membra cruore,
Diaq; vulnifico tempora cincta rubo,
Qui videt hæc lentus, celeri neque carpitur igne,
Nec se Magdaleas eliquat in lacrymas,
Robore, rupibus, & silice hic, cornuq;, geluq;,
Ferro, adamante, ære, & marmore durior est.

Bernard. Bauhusius lib. 1. Epigram.

CONSIDERA TERTIO, Multiplicia mala, & maxima damna quæ CORDIS durities adfert. Primò enim deseruntur à Deo, qui durum COR habent; vnde Apostolus ait: Tradidit eos Deus in desideria CORDIS eorum, in immunditiam. Et ipse Deus per Psalmistam: Non audiuit populus meus vocem meam, & Israël nõ intendit mihi. Dimisi eos secundùm desideria CORDIS eorum, ibunt in adinuentionibus suis. Hi sunt qui transierunt in affectum CORDIS. Quidquid enim CORDE affectarunt, & concupierunt, hoc assecuti sunt,

Rom. 1. 24.

Psal. 80. 12.

Psal. 72. 7.

 omnia

omniaque eis ex voto ſucceſſerunt. Secundò, tales, vt ait Sapiens, lætantur cùm malè fecerint,& exultant in rebus peſſimis, quorum viæ ſunt peruerſæ, & infames greſſus eorum. Et iterùm: Quaſi per riſum ſtultus operatur ſcelus. Tertiò, quod ex hoc ſequitur, fiunt impudentes ad peccandum, vnde Ezechiel ait: Omnis domus Iſraël attritâ fronte eſt, & duro CORDE. Frontem, inquit Gregorius, CORDIS in impudentiam, atterit culpa frequens, vt quò crebriùs committitur, eò de illa committentis Animus minùs verecundetur. Atque ideò ad tantam CORDIS duritiam quandoque peccator peruenit, vt iam in correptione ſenſibilis non ſit, quia qui vſu peccandi induruit, nullo modo corripientis verbum, id eſt, manum palpantis ſentit; ſicut Iudææ crebriùs delinquenti dicitur: Frons meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere. Hinc Quartò ad omnes Dei monitiones, & increpationes, aures, oculos, & COR clauſum habent: Incraſſatum eſt, inquit Christus, COR populi huius, & auribus grauiter audierunt, & oculos ſuos clauſerunt, ne quando videant oculis, & auribus audiant, & CORDE intelligant, & conuertantur, & ſanem eos. Hinc ſenſim

Prouerb. 2. 14. *Prouerb. 10. 23.* *Ezech. 3. 7.* *Greg. homil. 10. in Ezech.* *Ierem. 3. 3.* *Matth. 13. 15.*

ſim demerguntur in profundum, vt non tantùm contemnant remedia ſalutis, ſed omninò inſenſibiles fiant, vt medijs etiam periculis indormiant. Audi Scripturam: Eris ſicut dormiens in medio Mari, & quaſi ſopitus Gubernator amiſſo clauo, & dices: Verberauerunt me, ſed non dolui: traxerunt me, & ego non ſenſi. Quid verò malorum hanc iliadem conſequitur, niſi quòd, Quintò, fiant omninò incorrigibiles; vnde de ijs ait Sapiens: Conſidera opera Dei, quòd nemo poſſit corrigere quem ille deſpexerit. Et Sapientiæ: Nequam eſt natio eorum, & naturalis malitia ipſorum, & non poterat mutari cogitatio eorum in perpetuum. Malum porrò hoc excipit malorum omnium maximum, finalis nempe impœnitentia, & vindicis Dei ira. Benignitas Dei (inquit Apoſtolus) ad pœnitentiam te adducit, ſecundùm autem duritiam tuam & impœnitens Cor theſaurizas iram in die iræ. Quàm meritò ergo dicit Scriptura: Cor durum malè habebit in nouiſſimo. Etenim ſicut Ægyptij, cum ſuo Pharaone obdurati, dum abeuntes Iſraëlitas perſequuntur, fluctibus Maris rubri inuoluti deſcenderunt in profundum quaſi lapis: ita dura, &

Prouerb. 23. 34.

Eccleſ. 7. 14.

Sap. 12. 10.

Rom. 2. 4.

Ecc. 3. 27

Exod. 15. 5.

obdurata CORDA, instar molaris lapidis, magno impetu ruunt in barathrum abyssi infernalis.

CONSIDERA QVARTO, Quantopere timere debeas, ne sensim sensu spirituali priueris, patiarisque te paulatim trahi, & duci ad COR durum. Nec pergas quærere, ait Bernardus, quid illud sit, si non expauisti, tuum hoc est. Solum est COR durum, quod semetipsum non exhorret; quia nec sentit. Expauesce ergo, Anima fidelis, & audi Psalmistam præclarè adhortantem: Hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare CORDA vestra. Audi & diuinum Paulum: Adhortamini vosmetipsos per singulos dies, donec hodie cognominatur; vt non obduretur quis ex vobis fallaciâ peccati. Caue peccatorum fallaciam, quæ in duri CORDIS scopulum, velut Syrenes fallaces, pertrahit. Dum enim peccato non resistitur, ad aliud mox prolabitur; atque ita in consuetudinem peccandi, & quamdam velut necessitatem homo adducitur. Vulneri vetusto, ait Bernardus, & neglecto callus obducitur; & eò insanabile, quò insensibile fit. Enimuerò nisi peccatrix Anima citò de remedio consolationem recipiat, de assiduitate contrahit stuporem

Bernard. lib. 1. de Consider. cap. 2.

Psal. 94. 8.

Hebr. 3. 13.

Bernard. lib. 1. de Consid. cap. 11.

rem : ita nimirùm in CORDIS duritiam itur, & ex illa, in auersionem. Quod à CORDE nostro Deus CORDIS nostri auertat.

CORDIS DIVISIO.

Diuiſum eſt COR eorum, nunc interibunt. *Oſee. 10. 2.*

Me tibi cum totum dederim, vaniſsima, CORDIS,
Cur mihi, virgo, tui pars aliquanta datur.

6.

LECTIO VI.

CORDIS Diuiſio.

Diuiſum eſt COR *eorum, nunc interibunt.* Oſeæ. 10. 2.

Me tibi cùm totum dederim, vaniſſima, CORDIS
Cur mihi Virgo tui pars aliquanta datur?

CONSIDERA PRIMO; Benigniſſimum Deum humani CORDIS tam eſſe amantem, vt ſolus ſibi illud expoſcat: adeò verò zelotypus eſt, nullum vt omninò in eius cõſortium admittat. Hinc eſt quòd ſemper totum COR ſibi exhiberi poſtulet; vult enim nos toto CORDE ad ſe conuerti. Ita enim per Ioëlem dicit: Conuertimini ad me in toto CORDE veſtro. Vult quæri toto CORDE; ita enim Moyſes edixit: Cùm quæſieris Dominum Deum tuum, inuenies eum: ſi tamen toto CORDE quæſieris. Et ipſe Dominus: Quæretis me, & inuenietis: cùm quæſieritis me, in toto CORDE veſtro. Vult ſeruiri ſibi toto CORDE:

Ioël. 2. 12. *Deuter. 4. 29.* *Ierem. 29. 13.*

Deuter. 10. 12. Quid enim petit Dominus Deus tuus, ô Iſraël, à te, niſi vt timeas Dominum Deum tuum, ac ſeruias ei in toto CORDE tuo? Amari vult toto CORDE; ſcriptum eſt *Matth. 22. 36.* enim: Diliges Dominum Deum tuum, ex toto CORDE tuo, & ex tota Anima tua, & *3. Reg. 8. 23.* in tota mente tua. Laudantur quoque qui ambulant coram Deo toto CORDE ſuo. *2. Paralip. 34. 31* Et qui toto CORDE ſequuntur Deum. Et qui cuſtodiunt præcepta & teſtimonia, *Iudith 4. 17.* & iuſtificationes Dei in toto CORDE ſuo. Et qui orant Deum toto CORDE ſuo. *Prouerb. 3. 5.* Monemur quoque habere fiduciam in Domino ex toto CORDE noſtro. Nullam igitur partem CORDIS abeſſe vult, qui toties totum COR poſtulat. Meritò proin-*Auguſt. ſuper Ioannem.* de minatur Auguſtinus: Væ duplici CORDE! de ſuo partem faciunt Deo, & partem faciunt diabolo. Iratus Deus, quia ſit ibi pars diabolo, diſcedit, & totum diabolus poſſidet. Quare mirandum minimè eſt *Oſeæ 10. 2.* ſi dixerit Propheta: Diuiſum eſt COR eorum, nunc interibunt. Quis enim viuat CORDE, vel Corpore diuiſo? Iure proin-*4. Reg. 17. 8.* de reprobi erant, & à populo Dei ſegregati Samaritani, eò quòd & Dominum colebant, & pariter dijs Aſſyriorum ſer-*Sophon. 1. 5.* uiebant. Iure quoque Deus per Prophetam maledicit eis, qui iurant in Domino,

&

& iurant in Melchon, Idolo ſic dicto. Quàm grauiter verò Elias increpat: Vt quid claudicatis in duas partes? ſi Dominus eſt Deus, ſequimini illum; ſi autem Baal, ſequimini illum. Sic etiam Samuel monebat: Si in toto CORDE veſtro reuertimini ad Dominum, auferte deos alienos. Quinam autem ſunt dij alieni, niſi ea quæ homines relicto Deo diligunt, ac colunt? atque hinc exiſtit CORDIS diuiſio, cùm fieri non poſſit vt Deum eodem CORDE diligamus, quo diligimus mundum, & Deo contraria. Hinc Apoſtolus dicebat: Qui cum vxore eſt, ſollicitus eſt quæ ſunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuiſus eſt. Quomodo verò diuiſus? in multas nimirùm curas diſtractus, vt vni Domino vacare non poſſit; ſed partem Deus, partem, & potiorem vxor, & filij ſibi vendicent. Ita quoque in alijs quæ amamus accidit: COR enim hominis, vt Hugo ait, quod priùs diuino amori fixum, ſtabile perſtitit, & vnum amando vnum permanſit, poſtquam per deſideria terrena deffluere cœpit, quaſi in tot diuiſum eſt, quot ea ſunt, quæ concupiſcit.

3. Reg. 18. 21.

1. Reg. 7. 3.

1. Cor. 7. 33.

Hugo.

CONSIDERA SECVNDO, Plurimis typicis figuris Deum nos inſtruxiſſe, vt illi totum COR offeramus. Non potuit ſtare Idolum

1. Reg. 5. 2.

Idolum Dagon in eodem Altari cum Arca Dei. Coanguſtatum eſt ſtratum, ita vt alter decidat, & pallium breue vtrumque operire non poteſt Quæ enim hæc Ara? quis hic lectulus duos non admittens, niſi COR noſtrum, geminos non capiens amores. Noluit Dominus agrum vnum ſemine conſeri diuerſo: noluit arari in boue, & aſino iugo iugatis vno: noluit veſtes lanâ linoque mixtim contexi, vel Iudæos ijs indui. Quæ omnia nihil aliud ſignificant, quàm diuerſos affectus, ſibique diſſimiles in eodem CORDE exiſtere non poſſe. Et quod Chriſtus dixit: Neminem poſſe duobus Dominis ſimul ſeruire: aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget; aut vnum ſuſtinebit, & alterum contemnet. Prorſus enim ita eſt, non poteſt homo duos fines contrarios ſimul intendere; non poteſt ad oppoſitos terminos currere, & qui duos ſectatur lepores, neutrum capit. Sapienter Sanctus Anſelmus. Sic eſt de CORDE hominis & amore Dei, quomodo de vaſe & oleo. Nam ſicut vas, quantò magis habet aquam, aut alium ſimilem liquorem, tantò minùs capit oleum: ita COR in quantum occupatur alio amore,

Iſaiæ 28.20.

Leuit. 19.9.

Deuter. 22.10.

Matth. 6.24.

Anſelm. Epiſt. 2. ad Hugon.

amore, excludit diuinum. Alia ſimilitudine id exponit Nazianzenus:

Namque duplex veluti cernens caput, oraq́ bina,
Aut etiam geminas ſpectans in codice chartas,
Non totam verè poterit comprendere formam,
Id licet obnixè ſtudeat, ſed parte retentâ,
Effugiet ſparsũ, & tenuem pars altera viſum:
Sic Chriſto & mũdo quiſquis partitur amorẽ,
Huius amor planè leuis eſt & frigidus: At qui
Totam Animi flammam penitus defixit in vno,
Ille procul dubio conſtans, & certus Amator.

Carm. 2.

CONSIDERA TERTIO, Eos qui partim mundo, partim Deo COR ſuum tradunt, facillimè à diabolo ſuperari. Similes enim ſunt degeneri cuidam Aquilarum generi, quod in aqua venatur: vnum enim pedem clauſum, more anſeris, habet, quo natat; alterum aduncum & acutum, quo, more ceterarum Aquilarum, prædam rapit. Tales ſunt, qui volunt duobus Dominis ſeruire; Deo, appetendo cæleſtia; & diabolo, amando terrena. Habent ſemper cum pede aquilino, pedem anſerinum, cum affectu ſpirituali affectum terrenum. Ad vtramque ripam volunt paſcere, & hîc cum delitioſis natare in fluxis fortunæ bonis; & ſurſum cum viris ſpiritualibus euolare, vt prædam cæleſtem

Pet. Berchor. reductor moral. lib 7. cap. 2.

cælestem rapiant. Sed isti degeneres sunt, & à coruo, qui diabolum notare potest, facilè superantur. His accedat quòd qui Deo & mundo frui concupiscunt, omni prorsus voluptate (quam tamen tantopere ambiunt) destituantur. Mundi enim gaudijs se totos tradere reformidant; à spiritualibus verò excluduntur, quia COR mundanâ fęce infectum, diuini fauoris incapax est: itaque miseri penduli hærent; nec Deo, nec mundo coniuncti. Appositissimè proinde Virginem Nazianzenus hortatur, vt se totam Christo tradat, nullâ parte mundo relictâ:

Nazian. carm. 3. in præcept. ad Virg.

Sed te, ait, *iunge Deo, procul hostem pelle malignum,*
Christi tota manens; teneræ nec subdita carni.
Nec velut in lepidæ fieri solet orbe choreæ,
Hunc dextrâ, hunc læuâ teneas, quantumq́ propinqua
Tantum etiam à Christo sis omnipotente remota,
Et simul addicas Animum carniq́, Deoq́.

CONSIDERA QVARTO, Quàm meritò Animarum nostrarum Sponsus totum COR nostrum desideret: cùm ille prior seipsum vltrò nobis totum impenderit. Nam, vt canit Ecclesia:

Se

Se nascens dedit socium,
Conuescens in edulium,
Se moriens in pretium;
Se regnans dat in præmium.

Breuiar. Roman.

Quidquid de nostro assumpsit, totum nobis contulit ad salutem. Expende verò eum qui præcipit se amari ex toto CORDE, priùs lanceâ latus suum transuerberari voluisse, vt eo patefacto COR suum nobis donaret. Eum qui iubet se amari ex tota Anima, primò Animam suam pretiosissimam, mœrore & tristitiâ confici, & ad mortem vsque, nostri causâ, coangustari voluisse. Eum qui mandat se ex omnibus viribus amari, nostri amoris gratiâ, omnes vires suas in Cruce consumpsisse; vsque adeò, vt ijs contritis, & exhaustis, in manus Patris Spiritum exhalauerit. Quin igitur totum COR tradimus Deo, qui se totum nobis, & pro nobis obtulit? Poterat sanè clementissimus Redemptor noster Iesus, vel vnicâ Sanguinis sui guttulâ, immò solo CORDIS gemitu, millenos, si fuissent, Mundos redimere: sed propter nimiam charitatem quâ dilexit nos, voluit totum Sanguinem suum, orbe toto pretiosiorem, pro nobis effundere. Vt quid igitur auari, & parci erimus erga tam liberalem Amatorem, vt ei non nisi

Andreas Capella Medit. 3. in Dom. 12. post Pent.

Ephes. 2. 4.

nisi modicam particulam CORDIS nostri largiamur? Quænam hæc ingratitudinis & illiberalitatis species est, vt tantâ dilectione præuenti, tam exiguâ parte respondeamus? immò ne respondeamus quidem, si adulterinis amoribus COR nostrum quoque pateat. Minùs enim te, Domine, amat; qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat. Ille quippe singularis amor est, qui soli, non adiungit alterum. Sufficis, ô Anima, Deo; sufficiat & tibi Deus, vt nullum præter eum Amatorem admittas; nulli partem CORDIS tribuas, sed totum da illi, qui se totum tibi dedit. Reuoca omnem CORDIS tui affectum ab vniuersis rebus creatis, eumque in vnum coge, & vni Dilecto tuo totum impende, qui se tibi totum impendit.

August. cap. 19. soliloq.

Nazian. de Laud. Virgin.

Nam veluti latomi solertes, quiq; fabrilem
In lignis artem exercent; cùm linea recta
Quæritur, exactâque operâ captatur amussis,
Ex oculis vnum claudunt, & lumine toto
In socium fuso visus acieq; coactâ
Recta, sequente, tenent, duro, vestigia ferro:
Sic collectus amor, propiùs coniungit amantûm

Pectora

Pectora casta Deo; cupientem qui cupit, at-
que
Cernentem cernit, sitq́; obuius aduenienti,
Quem quò quis plusquam cupit, hoc mage
cernit eumdem,
Quòque magis cernit, tantò magis expetit
illum
Cernere: sicq́; bonus semper conuoluitur
Orbis.

CORDIS INSATIABILITAS.

Insatiabilis oculus Cupidi. *Eccli. 14. 9.*

Non triquetrum toto COR est satiabile mundo,

Solum, quę fecit, COR replet vna trias.

7.

LECTIO VII.

CORDIS Insatiabilitas.

Insatiabilis oculus Cupidi.
Eccli. 14. 9.

Non triquetrum, toto, COR *est satiabile, mundo:*
Solùm quæ fecit, COR *replet vna Trias.*

CONSIDERA, Eam esse CORDIS tui capacitatem, vt nulla creatura quantumuis magna illud replere, ac satiare queat. Vnde quidam Philosophus interrogatus, quid minimum esset simul & maximum; cùm vnus dixisset esse oculum, eò quòd membrorum sit minimum, & tamen totum mundum, qui maximus est, visu comprehendat. Respondit non esse oculum, sed COR: quia COR non solum mundum, sed & ea quæ supra mundum sunt, adeoque res infinitas mente, amore, & affectu complectitur; nec vllâ re, nisi Deo repleri, & satiari potest. Qui pecuniam diligit (inquit Bernardus) non

Cornel. in proœm. in 12. minor. Proph.

Bernard. lib. de

Conuer. ad Cler. cap. 22.

ſatiatur: qui luxuriam diligit, non ſatiatur: qui gloriam quærit, non ſatiatur: denique qui mundum amat, numquam ſatiatur. Sic fatui filij Adam porcorum vorando ſiliquas, non eſurientes Animas, ſed eſuriem ipſam paſcitis Animarum. Sola nimirùm hoc edulio inædia veſtra nutritur, ſola fames alitur cibo innaturali. Non priùs ſatiabuntur CORDA hominum auro, quàm aurâ Corpora ſatientur, tantum enim

Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit.

atque vt canit Seneca:

Seneca in Herc. Oeteo.

Cupit hic gazis implere famem,
Nec tamen omnis plaga gemmiferi
Sufficit Iſtri; nec tota ſitim
Lydia vincit, nec quæ Zephyro
Subdita tellus, ſtupet aurato
Fulmine clarum radiare Tagum:
Nec ſi totus ſeruiat Hebrus,
Ruraq; diues cingat Hydaſpes,
Intraq; ſuos currere fines
Spectet toto flumine Gangem,
Auidis, Auidis natura parum eſt.

Hinc optimè Auarorum cupiditatem cum febricitantium ſiti Chryſoſtomus componit: Quemadmodum, inquit, qui acutæ bilis ardore febricitant, non ſolùm ex-

Chryſoſt. hom. 28. in Matt.

extinguunt ardorem potu, verumetiam accendunt; ſic qui Auaritiâ laborant, cùm huic cupiditati, omni bili acerbiori, pecuniam offerunt, maiori ſeipſos flammâ incendunt. Hinc inſatiabile COR Auari; numquam dicit, Sufficit; nec libidinoſus ſatiatur voluptate;

Nam ſibi cuncta petens, numquam ſaturanda Cupido, *Claud.*
Quæ velut immanes reſerat dum bellua rictus,
Expleri, paſciq; nequit

Quis verò honorum titulis expleri CORDIS cupiditatem credat? cùm de his dicat Seneca: Numquam improbæ ſpei, quod datur ſatis eſt: omnia meruiſſe ſe exiſtimat, nec ſatis pretio æſtimatum putat. Maiora enim cupimus, quò maiora venerint, intentioque concitatior eſt: ambitio enim, ſiue cupiditas, vt flammæ infinita vis, acrior eſt, quò ex maiori incendio emicuit. Verè ſic eſt: nullo termino clauditur dignitatum ambitus; quantumuis enim Deus *Seneca in lib. de Benef.*

Præclaris Auidos ornet honoribus, *Boëtius*
Nil iam parta videntur, *lib. 2.*
Sed quæſita vorans ſæua rapacitas *Metro 2.*
Alios pandit hiatus.

 Nil

Nil ergo in hoc toto terrarum orbe inueniri potest, quod CORDI nostro sufficiat. Quid enim sunt omnia quæ mundus continet? Audi Sapientem quemdam:

Lips. in Epitaph.

Humana cuncta fumus, vmbra, vanitas,
Et scenæ imago (& verbo vt absoluam)
NIHIL.

Quomodo autem Nihilum hoc immensum CORDIS nostri sinum replere posset? Nimirùm ad imaginem Dei facta Anima (inquit Bernardus) ceteris omnibus occupari potest, repleri non potest. De se id Augustino loquenti credere possumus: Ego, ait, aliud, & aliud sequebar, & à nullo implebar: dum non in me inueniebam te, incommutabile, & singulare indiuisum, vnum bonum, quod consecutus non egeo; quod consecutus, non doleo; quod possidens, satiatur totum desiderium meum.

Bern. super Euág. Ecce nos reliquimus. *August. Soliloq. cap. 13.*

CONSIDERA SECVNDO, Ipsam CORDIS humani figuram insinuare eiusdem immensam capacitatem: habet enim formam Pyramidis, quæ, vti sensu clarum est, perfectum efficit triangulum. Nulla autem alia figura triangularem replere potest, nisi ipsa quoque triangularis fuerit. Mundus autem, Cælum, Astra, Elementa, rotundæ, siue sphericæ sunt figuræ:

non

non igitur quodlibet horum COR trigonum adimplere poteſt. Semper enim in tribus angulis vacuitas apparebit: atque hinc conficitur, totum ne quidem mundum humani CORDIS cupiditatem poſſe ſatiare. Declarauit id inexplebilis illa Alexandri Magni cupiditas, qui Anaxarcho comiti ſuo, ex auctoritate Democriti Præceptoris innumeros mundos eſſe referenti; heu me (inquit) miſerum, quòd nec vno quidem adhuc ſum potitus! Anguſta homini (inquit Valerius Maximus) poſſeſſio gloriæ fuit, quæ deorum omnium domicilio ſufficit. Hinc Curtius ſcribit quemdam Alexandro dixiſſe: Si dij habitum Corporis auiditati Animi tui parem eſſe voluiſſent, Orbis te non caperet. Alterâ enim manu Orientem, alterâ contingeres Occidentem. Quare de eo etiam Iuuenalis cecinit:

Valerius Max. lib. 8. c. 15.

Vnus Pellæo Iuueni non ſufficit Orbis,
Æſtuat infelix anguſto limite mundi,
Vt Gyaræ clauſus ſcopulis, paruaq; Seripho.

Iuuenal. Satyr. 10

Anguſtior quoq; deſiderio illius fuit mundus vniuerſus; de quo Petronius cecinit:

Orbem iam totum Victor Romanus habebat,
Quâ mare, quâ terræ, quâ ſydus currit vtrumque,
Nec ſatiatus erat.

Petron. arbiter in Satyr.

Admirare ergo, & obſtupeſce hanc tantam CORDIS tui immenſitatem. O cuſtos CORDIS (ait Bernardus) quàm modicum, & cupidum COR habes; paruum eſt, & magna capit! Vix ad vnius milui refectionem ſufficere poſſet; & totus mundus ei non ſufficit. Solo CORDE per totum mundum vago motu diſcurris, ſine pedibus curris, ſine manibus operaris, alas non habes, & volare non ceſſas. Diuitias quotidie congregas, & ſatiari non potes. Idemque alio loco ait: Humanum COR per multa diſpergitur, & huc illucque quærit vbi requieſcere poſſit, & nihil inuenit, quod ei ſufficiat, donec ad ipſum redeat. A cogitatione in cogitationem ducitur, & per varias occupationes, & affectiones variatur; vt ſaltem varietate ipſarum rerum impleatur, quarum qualitate ſatiari non poteſt. Sic labitur CORDIS miſeria, ſubtractâ diuinâ gratiâ. Contemne ergo, Anima mea, hæc omnia, quæ COR tuum implere non poſſunt. Contemne hæc viſibilia; quia non ſatiatur oculus viſu. Contemne narratu iucunda, & curioſis grata mentibus; quia auris auditu non impletur. Contemne omnia, quæ etiam poſſeſſa vacuam, & inquie-

Bernard. de interiori domo cap. 63.

In Medit. cap. 9.

Eccleſ. 1. 8.

inquietam te relinquunt. Ad quodcumque me conuertero (ait Augustinus) vilescit mihi adeptum, quamuis acciderit desideratum. Quando satiabitur desiderium meum in bonis? non satiabor de mortalibus, non satiabor de temporalibus; aliquid æternum donet, aliquid æternum concedat. Bonum tuum quære, ô Anima mea, nemo bonus nisi vnus Deus; summum bonum, hoc est tuum bonum. Erige spem tuam ad bonum bonorum omnium, ad eum qui satiat in bonis desiderium tuum.

August. in Psalm. 102.

CONSIDERA TERTIO, Solam Sanctissimam Trinitatem triangulare COR replere, & inhabitare. Anima mea quam creasti, Domine (ait iterùm Augustinus) ita facta est capax maiestatis tuæ, quòd à te solo, & à nullo alio possit impleri; quando autem te habet, plenum est desiderium eius: & iam nihil aliud quod desideretur exteriùs, restat. Dum autem aliquid exteriùs desiderat, manifestum est, quòd te non habet interiùs; quo habito, nihil est quod vltrà desideret: cùm enim sis summum, & omne bonum, non habet quod desideret ampliùs, sed possidet te omne bonum. Deus Pater enim memoriam, Filius

Soliloq. cap. 30.

 intel-

intellectum, Spiritus Sanctus voluntatem perfectè replet: & ideò homo dicitur ad imaginem, & similitudinem Dei factus; vt summum bonum intelligeret, intelligendo amaret, amando possideret, possidenda frueretur. Deus quoque in nulla alia creatura quieuisse dicitur, quàm in homine. Creauit enim lucem, creauit firmamentum, creauit cælum, creauit terram, creauit Solem, Lunam, stellas, creauit volucres, pisces, bestias terræ; in nullo autem horum quieuisse refertur. Postquam autem creauit hominem ad imaginem suam, statim dicitur: Requieuit ab vniuerso opere quod patrarat; designans nimirùm se hominis COR elegisse in habitationem, & locum quietis suæ. Beata Anima (inquit Bernardus) apud quam Deus requiem inuenit, & in cuius tabernaculo requiescit! Beata, quæ dicere potest: Et qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo: negare siquidem requiem cæli ei non poterit. Ita quoque Sanctus Paulus testatur, habitare Christum per fidem in CORDIBVS nostris. Quia Christus in fide, fides in mente, mens in CORDE est. Hic verò dulcissimus CORDIS nostri inquilinus, omnem eius cupiditatem ita explet; vt alteri cuicumque rei nullum omninò locum relin-

Genes. 1. 26. *Ibid.* *Ge. 2. 2.* *Bernard. in Medit. cap. 1.* *Eccli. 24 12.* *Ephes. 3. 17.*

relinquat. Vis igitur, ô Anima mea, Deum intra CORDIS ſinum tuum poſſidere, ille priùs COR tuum poſſideat, & inhabitet. Rectiſſimè enim monuit Sanctus Proſper: Quem poſſidendi delectat ambitio, Deum, qui poſſidet omnia quæ creauit, expeditâ mente poſſideat; & in eo habebit quæcumque habere ſanctè deſiderat. Sed quoniam nemo poſſidet Deum, niſi qui poſſidetur à Deo; ſit ipſe primitùs Dei poſſeſſio, & efficietur ei Deus poſſeſſor, & portio. Et quid poteſt eo eſſe felicius, cui efficitur ſuus Conditor cenſus, & hereditas eius dignatur eſſe ipſa Diuinitas?

S. Proſper de vita Cõtempl.

SECVNDA CLASSIS.

CORDIS Reuersio, & Expurgatio.

IN alterâ hac Classe, præuaricatrix Anima ad COR reuersa, primam illam triplicis viæ semitam, quæ Incipientium propria est, & ab officio Purgatiua vocatur, Deo duce ingreditur. Quæ enim hîc traduntur Lectiones, eò ferè spectant, vt COR coram Deo effusum à vitijs, & concupiscentijs circumcidatur; & per pœnitentiam conteratur, ac humilietur. Vt quod anteà durum, & omni sorde inquinatum fuit, iam prorsus emolliatur, atque emundetur. Statum hunc cælestis Sponsus expreßit, cùm vineæ custodem Sponsam ita allocutus est: Iam hyems transiit, imber abijt & receßit, tempus putationis aduenit. Ac si dicat, Bernardo interprete: Tempus faciendi, ô Sponsa, quia hyems transiit, quando operari nemo poterat. Imber quoque, qui inundatione factâ operiebat terram, culturas impediebat, & vel sata necabat, vel seri vetabat, is inquam imber excurrit, abiit, & receßit.

Cant. 2. 12.

Bernard. Serm. 53 in Cant.

recessit. Nunc vernalis adest temperies, nunc operandi commoditas, nunc frugum, ac fructuum vicinitas. Deinde subdit, vbi, & quid primùm operari oporteat. Tempus, inquiens, putationis aduenit. Ad vineas ergo excolendas ducitur, quæ vt possent vberioribus fructibus respondere Colonis, ante omnia necesse est, sarmenta sterilia proijci, succidi noxia, putari superflua. Quid autem hoc est; nisi, vt Honorius Augustodunensis dixit: Quotidie resecare superfluam foliorum, hoc est, cogitationum & verborum luxuriam. Infructuosi, ait Philo Carpathius, præscidendi sunt rami, tollenda sunt omnia scelera, & Animæ ab omni peccatorum labe purgandæ ijs omnibus, qui filij Dei, Sponsæ Christi esse volunt. Vitis quippe quæ ritè putatur (ait Theophrastus) melius germen, & fructum adfert, viuereq́ diutius potest. Hinc etiam cælestis Agricola spiritualis vineæ palmites non ferentes fructum purgat, vt fructum plus adferant. Ad hanc vineæ CORDIS nostri putationem, & purgationem omnis ea Doctrina pertinet, quæ Lectionibus huius Classis proponitur.

Honor. apud Belrio.

Philo Carpathius.

Lib. 3. de causis plant. cap. 19.

Ioannis 15. 2.

LE-

CORDIS REVERSIO.

Redite præuaricatores ad COR *Isaiæ 46. 8*

Quin mihi iam toties reuocata reuerteris ad COR*?*
Nolle redire, merum velle perire, puta.

8.

LECTIO VIII.

CORDIS Reuerſio.

Redite præuaricatores ad COR.
Iſaiæ 46. 8.

Quin mihi iam toties reuocata reuerteris ad
COR?
Nolle redire, merum velle perire puta.

VAGATVM, & oberratum iam ſatis, tempus tandem receptui canere. Proſecuta es hactenus, ô fidelis Anima, veſtigia CORDIS tui, ad omnia deſiderabilia ſua prono impetu proruentis. Vidiſti, inquam, vecordis Animæ inſanam ſtultitiam, cùm non tantùm à Deo ſalutari ſuo longè receſſit, ſed etiam à ſeipſo; hoc eſt, à CORDE ſuo. Mali enim, vt inquiebat Romanus Sapiens, vbique ſunt, præterquam ſecum. Secum ſanè non erat Auguſtinus antequam ad Deum conuerteretur, qui ſic eidē conqueritur: Et vbi ego eram, quando te quærebam. Et tu eras ante me, ego autem & à me diſceſſeram, nec me inueniebam, quantò minùs te. Sed audi tandem,

Seneca.

Auguſt. lib. 5. cōfeſſ. c. 2.

dem, & exaudi Sponſum tuum per Prophetam monentem: Redite præuaricatores ad COR. Reuertere, ô præuaricatrix Anima, ad COR tuum, nec te itineris pœniteat, etiamſi tibi grandis reſtet via. Quot enim paſſibus à CORDE tuo receſſiſti, totidem quoque ad illud redire debes. Si proinde poſt Idola ſenſuum tuorum COR abijt in regionem loginquam, magna tibi emetienda ſunt ſpatia, vt ad illud reuertaris. Si cum filijs Iſraël CORDE reuerſus es in Ægyptum, inde quoque tibi illud repetendum eſt, ne fortè vicinum tibi arbitreris. Quid vicinius nobis eſt (ait Magnus Gregorius) CORDE noſtro? Quid vicinius nobis eſt eâ re, quæ intra nos eſt? & tamen cùm per prauas cogitationes ſpargitur, à nobis COR longiùs euagatur. Longè ergo Propheta præuaricatorem mittit, cùm eum ad COR ſuum redire compellit; quia quò ſe exteriùs fudit, eò ad ſe vnde poſſit redire, vix inuenit. Miſerere ergo Animæ tuæ placens Deo, & congrega COR tuum in ſanctitate.

Iſaiæ 46. 8. — *Luc. 15. 13.* — *Actor. 7. 15.* — *Gregor. 26. Moral. cap. 23.* — *Eccl. 30. 24.*

CONSIDERA deinde, quid ſit reuerti ad COR, ſiue ad ſeipſum? Id verò optimè intelliges, ſi noueris quid ſit exire à ſe, & recedere à CORDE. Vtrumque

porrò

porrò pulchrè explicatur à Sancto Gregorio: Duobus modis, inquit, extra nos ducimur; quia aut per cogitationis lapſum ſub noſmetipſos recidimus; aut per contemplationis gratiam ſuper noſmetipſos leuamur. Vtriuſque verò exemplum aſſignans, ait: Ille (prodigus) qui porcos pauit, vagatione mentis & immunditiæ ſub ſemetipſum cecidit, qui tamen cùm poſtmodum cœpit cogitare bona quæ perdidit, ſcriptum de illo eſt: In ſe reuerſus, dixit: Quanti Mercenarij in domo patris mei abundant panibus. Poſterioris verò modi exemplum ponit Sanctum Petrum, qui de carcere ab Angelo eductus, dicitur ad ſe poſteà reuerſus; quia eius mentem in extaſin Angelus rapuit, itaque extra ſe quidem, ſed ſuper ſemetipſum fuit. Vterque ergo ad ſe redijt, quando & ille ab errore operis ſe collegit ad COR, & iſte à contemplationis culmine ad hoc redijt, quod in intellectu communi vt priùs fuit. Hîc autem de priori CORDIS à nobis digreſſione agimus, quam idem Gregorius ita delineat: Quoties per cogitationis motum, nimiùm extra nos ducimur, & nos ſumus, & nobiſcum non ſumus: quia noſmetipſos minimè videntes, per alia vagamur. Hinc iam facilè apparet quid

Gregor. lib. 2. Dial. cap. 3.

Luc. 15. 15.

Act. 12. 11.

Ibidem.

ſit

ſit reuerti ad COR, vel ſemetipſum. Quod Richardus de Sancto Victore explicans, ait: Ab egreſſu, quaſi ad conuerſationis noſtræ habitaculum reuertimur, quando poſt mundana negotia, ad circumſpectionem morum noſtrorum mentis noſtræ oculos reducimus, & intima noſtra diſcutientes, quales ipſi ſimus ſtudioſâ retractatione perſcrutamur. Vis iam redire ad COR (ait recentior Doctor) cognoſce teipſum: cogita, & tecum ipſe reuolue, & interroga hæc omnia teipſum: Ego vbi ſum? quomodo viuo? quid ago? quid ſpero? quid deſidero? quid erit ſi ſic moriar? quò ibo? & quas tandem pœnas meorum ſcelerum perſoluam? Ecce hæ ſunt ſemitæ quæ ad amuſſim COR te adducent. His enim conſiderationibus Timor Domini in mente generatur: Qui autem timet Dominum, conuertetur ad COR ſuum.

Lib. 5. Contēpl. cap. 8.

Hector Pintus in cap. 46. Iſaiæ.

Eccli. 21. 7.

CONSIDERA TERTIO, Viuam Idæam, & exemplar, cùm abitus à CORDE; tum ad illud reditus, à Chriſto Domino tibi proponi in parabolâ filij prodigi. Hic enim accepto patrimonio peregrè profectus in regionem longinquam, ibi diſſipauit ſubſtantiam ſuam viuendo luxuriosè. Et vrgente fame adhæſit vni ciuium regionis

Luc. 15. 13.

nis illius, qui misit illum in villam suam. Hic prodigi à CORDE suo abitus: hæc à seipso peregrinatio, quam peccator imitatur. Primò enim à Deo Patre suo recedens, abit in regionem longinquam. Regio hæc longinqua, ait Augustinus, obliuio Dei est. Quantò enim quisque plus in prauo opere delinquit, inquit Beda, tantò à Dei gratia longiùs recedit, adeoque etiam à seipso. Quid verò longinquius, interrogat Ambrosius, quàm à se recedere, nec regionibus, sed moribus separari, studijs discretum esse, non terris, & quasi interfuso luxuriæ sæcularis æstu, diuortia habere Sanctorum? Etenim qui se à Christo separat, exul est patriæ, ciuis est mundi. In hac verò ciuitate quid agit? dissipat substantiam suam viuendo luxuriosè. Nam quando egreditur homo à Deo, vt Theophylactus interpretatur, & se à timore Dei elongat, omnia diuina dona expendit. Propinqui enim Deo existentes, nihil tale, quod interitu sit dignum, facimus, iuxta id quod dicitur: Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi ne commouear. Illo autem longè à nobis absente, efficimur Apostatæ; facientes, & ferentes pessima quæque, iuxta illud: Ecce qui elongant se à te peribunt.

Aug. l. 2. q. Euang. q. 33.
Beda in Luc. c. 15.
Ambros. lib. 7. in cap. 15. Luc.
Theophylact.
Psal. 15. 8.
Psal. 72. 27.

At non hîc ſtat miſeria Peccatoris; adhæret enim vni ciuium, paſcitque porcos. In terrâ enim obliuionis, & regione vmbræ mortis cacodæmoni peccator ſeruit, qui illum porcorum miniſterio mancipat. Vnde Titus Boſtrorum Epiſcopus: In turpitudinis, inquit, cœno, vltrò citròque aliquantiſper volutans, meritò inter porcos cenſetur. Tandem in eiuſmodi vitæ obſcœnitate diu multumque perſtans, alijs quoque perditionis forma efficitur; laſciuiæ, luxuriæque dogmatis certâ quadam ratione illos paſcens, & nutriens. Vel porci ſunt ipſi dæmones, qui Corporum vitijs ſaginantur & ſordibus, vt loquitur Chryſologus. Et Hieronymus: Dæmonum cibus eſt ebrietas, luxuria, fornicatio, & vniuerſa vitia. Augetur porrò deinceps miſeria, quòd cùm fame propè pereat, cupiatque implere ventrem ſuum porcorum ſiliquis, nemo tamen eas illi det. Cupit quidem Peccator vitiorum delectatione repleri; ſed inſatiabilis eſt peccandi libido. Huiuſmodi enim dæmones, inquit Euthymius, neminem ſinunt ſatiari voluptatibus, ne citiùs à peccato quieſcat. Semper enim excitant appetitum: atque hæc eſt Prodigi, & Peccatoris à Deo Auerſio.

Pſal. 87. 7. 13. *Titus.* *Chryſol. Serm. 5.* *Hieron. Epiſt. ad Damaſ.* *Euthymius.*

IAM

IAM verò eiuſdem conuerſionem, & reditum ad Patrem CONSIDERA. In ſe autem reuerſus dixit: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus? Ego autem hîc fame pereo. Benè in ſe reuertitur, ait Mediolanenſis Præſul, qui à ſe receſſit. Etenim qui ad Dominum regreditur, ſe ſibi reddit; & qui recedit à Christo, ſe ſibi abdicat. Attende verò duabus potiſſimùm rationibus eum ad reditum impelli. Prima eſt conſideratio priſtinæ felicitatis, & abundantiæ, quam habuit apud patrem; in cuius domo etiam Mercenarij abundant panibus; hoc eſt, vbi illi qui retributionis & mercedis intuitu Deo ſeruiunt, plurimis affluunt ſpiritualibus beneficijs. Altera ratio eſt, expenſio egeſtatis & famis, quæ ad necem vſque eum opprimebat; dedit hæc vexatio intellectum vt ad COR ſuum rediret, & ad patrem properaret, vnde ait: Surgam, & ibo ad patrem meum. Surrexit, iuit, peccatum agnouit, veniam petijt, & conſecutus eſt. Quòd ſi & tu Anima mea, per huius veſtigia longè à CORDE tuo receſſeris, & in peccatorum voraginẽ incideris, noli in regione longinquâ diutiùs permanere; ſecuta es errãtem, ſequere pœnitentem; ſecuta es abeuntem, ſequere reuertentẽ. Cõſiderauit ille patriæ

Luc. 15. 15.

Ambroſ. lib. 7. in cap. 15. Luc.

felicitatem, ſeruitutis miſeriam, & his ſe ſtimulis ad redeundum incitauit. Vade iam, & tu fac ſimiliter.

Luc. 10. 37.

CONSIDERA vlteriùs, tam benignam ſuper aliquos eſſe Dei miſericordiam, vt eos quaſi inuitos, & vocanti Deo repugnantes, ad COR tamen efficaciſſimâ ſuâ gratiâ redire compellat. Quemadmodum enim cùm Loth eiuſque liberi ab Angelis admoniti de Sodomâ exire diſſimularent, apprehenderunt Angeli manus eorum, eduxeruntque de ciuitate: ita quoque cùm aliqui rebelles ſunt lumini, & ad omnes Dei voces obſurdeſcunt, Deus eos quaſi manu apprehendens, potentiſſimo gratiæ auxilio tandem reducit ad COR. Euenit id Sancto Auguſtino, qui cùm Dei inſpiratione quaſi colluctans per multas ambages, & anfractus, tandem ad COR reuerſus eſt. Sed ipſum certamen hoc explicantem audiamus: Tu autem Domine, inter verba eius (Pontitiani) retorquebas me ad meipſum, auferens me à dorſo meo, vbi me poſueram, dum nollem me attendere; & conſtituebas me ante faciem meam, vt viderem quàm turpis eſſem, & quàm diſtortus, & ſordidus, & maculoſus, & vlceroſus. Et videbam, & horrebam; & quò à me fugerem, non erat. Et ſi conabar à me auertere

Gen. 19. 16.

Iob 24. 13.

Auguſt. lib. 8. Confeſſ. cap. 7.

auertere aſpectum, narrabat ille, quod narrabat. Et tu me rurſus opponebas mihi, & impingebas me in oculos meos, vt inuenirem iniquitatem meam; ſed diſſimulabam, & conueniebam, & obliuiſcebar. Quæ non in me dixi? quibus ſententiarum verberibus non flagellaui Animam meam, vt ſequeretur me conantem poſt te ire; & renitebatur? Recuſabat, & ſe non excuſabat. Conſumpta erant, & conuicta argumenta omnia. Hæc Auguſtinus. Vtinam, benigniſſime Deus, ita quoque reducas me ad COR meum, & ad te meam rebellem compellas voluntatem. Vehementer enim reformido, ne ſerò forſitan, vel in die obitus mei, vel in extremo illo Iudicio arguas me, & ſtatuas me contra faciem meam. Quid enim tum faciam, cùm tempus faciendi elapſum fuerit? quomodo reuertar ad COR, cùm æquiſſimo tribunali tuo COR ſiſtetur, & nullum reuertendi ſupererit tempus? Seriùs de reuerſione cogitat, qui vitæ periodum abſoluit, & æternitatis terminum iam attigit. Intelligite hæc qui obliuiſcimini Deum, ne quando rapiat, & non ſit qui eripiat.

Pſal. 49. 29.

Ibid.

CONSIDERA denique, fructum reuerſionis ad COR: præterquam enim quòd

eodem motu quo ad COR homo redit, etiam ad Deum reuertatur (quod ſine dubio maximi omninò emolumenti eſt) hoc inſuper homo conſequitur, vt veram & ſtabilem pacem, atque Animi tranquillitatem nanciſcatur. Teſtatur id Regius Vates, cùm ait: Dominus Deus loquetur pacem in plebem ſuam, & ſuper ſanctos ſuos, & in eos qui conuertuntur ad COR. Pacem vtique quam mundus dare non poteſt: pacem, quæ exuperat omnem ſenſum, quæ cuſtodit COR & intelligentiam noſtram: quam Deus CORDIS noſtri, Princeps pacis tribuit diligentibus ſe. Quiſquis enim frequenter, & feruenter per accuratum conſcientiæ examen ad COR ſuum reuertitur, magnâ in interiori homine pace perfruetur. Experti id ſunt Sanctorum plurimi, atque in primis Beatiſſimus Pater noſter Benedictus; de quo Sanctus Gregorius ſcribens, eum diſſolutorum Fratrum, qui oblato veneno eum interimere ſtuduerant, fugiſſe conſortium, ita ait: Tunc ad locum dilectæ ſolitudinis rediit; & ſolus in ſuperni Spectatoris oculis habitauit SECVM. Exponens verò quid ſit ſecum habitare, ait: Si ſanctus vir contra ſe vnanimiter conſpirantes, ſuæque conuerſationi longè diſſimiles, coactos diu ſub

Pſ.84.9.

Ioannis 14. 27.

Philipp. 4. 7.

Greg. lib. 2. dial. cap. 3.

ſub ſe tenere voluiſſet, fortaſsè ſui vigoris vſum, & modum tranquillitatis abſcinderet, atque à contemplationis lumine ſuæ mentis oculum declinaſſet. Dumque quotidie illorum correptione fatigatus minùs curaret ſua, & ſe forſitan relinqueret, & illos non inueniret. Hunc ergo venerabilem virum SECVM habitaſſe dixerim, quia in ſua ſemper cuſtodia circumſpectus, ante oculos Conditoris ſe ſemper adſpiciens, ſe ſemper examinans, extra ſe mentis ſuæ oculum non diuulgauit. Imitare Anima mea exemplum hoc, & ad COR tuum reuerſa,

Tecum habita ſemper, nec te quæſiueris extra.

CORDIS EFFVSIO.

Effunde, ſicut aquam COR tuum ante conſpectum Domini. *Thren. 2. 19.*

Vota quid occluſo, quid vulnera pectore celas,
Ante Deum fuſe COR natet, inſtar aquæ.

9.

LECTIO IX.

CORDIS Effusio.

Effunde, ſicut aquam, COR *tuum ante conſpectum Domini.* Thren. 2. 19.

Vota quid occluſo, quid vulnera pectore cælas?
Ante Deum fuſa, COR *natet, inſtar aquæ.*

POSTQVAM Anima fugitiua ad COR ſuum reuerſa eſt, id inprimis agere debet, vt COR ſuum etiam repugnans & inuitum ad Dominum adducat, & in illius ſiſtat præſentia, immò illud velut è Corpore ſuo effundat. Et hoc eſt quod monebat Pſalmographus, dicens: Effundite coram illo CORDA veſtra. Et Threnodus Propheta: Effunde, ſicut aquam, COR tuum ante conſpectum Domini. Nolite, inquit Auguſtinus, CORDA veſtra retinere intra CORDA veſtra: effundite coram illo CORDA veſtra, non perit quod effunditis, ille enim ſuſceptor meus; ſi ſuſcipit: quid times effundere? iacta in Domino curam tuam, & ſpera in eum. Pluribus autem modis phraſis illa,

Pſ.61.9. *Thren.2. 19.* *Pſal.54. 23.*

Effunde COR tuum, exponitur, omnesque ad nostrum institutum faciunt. Primò enim intelligitur COR euacuandum esse peccatis & vitijs: vnde Chaldæus Paraphrastes vertit citatum ex Threnis locum: Effunde sicut aquam peruersitatem CORDIS tui; illudque ad pœnitentiam reducito. Et quod lib. 1. Regum cap. 7. dicitur: Conuenerunt (filij Israël) in Maspha, hauseruntque aquam, & effuderunt in conspectu Domini, & ieiunauerunt in die illa, atque dixerunt ibi, Peccauimus Domino. Idem exponit: Et effuderunt COR eorum in pœnitentia, tamquam aqua coram Domino. Eodem modo S. Ambrosius ait: Euacuari COR omni labe malitiæ debet, vt capax fiat gratiæ spiritalis, ideoque Apostolus ait: Renouamini Spiritu mentis vestræ. Cùm enim effunditur vetus malitia, noua sumitur gratia, quâ vnusquisque renouatur. Ita Medici non priùs salutaria pharmaca exhibent, quàm vomitu materiam peccantem euacuauerint. Vas graueolente odore imbutum, odorati vnguenti influxum non recipiet, nisi diligenter priùs eluatur: nec COR nostrum diuinæ gratiæ capax erit, nisi pestilens vitiorum odor ex eo effundatur. Si igitur, ô Anima, bono impleri desideras, effunde malum:

1. Reg. 7. 3.

Ambr. in Ps. 141.

Ephes. 4. 23.

malum: melle te Deus implere vult, abſynthium euome. Vinum in lagenam CORDIS infundere paratus eſt, ſi acetum effuderis. Expende verò moneri vt COR effundatur ſicut aqua, non autē ſicut oleum, cuius pars aliqua ſemper vaſi adhæret: aqua verò ita tota effunditur, vt nihil in vaſe remaneat. Ita omnia peccata è CORDE prorſus effundenda ſunt, vt nec remaneat (inquit Hugo Cardinalis) in ſignis exterioribus color, nec in verbis odor, nec ſapor in affectu. Debet porrò hæc CORDIS effuſio fieri non coram hominibus, vt ab illis videamur; nec alio quoquam ſiniſtro reſpectu, ſed ante conſpectum Domini, cui nimirùm peccauimus. Effundebat ita COR ſuum Pœnitens Dauid, cùm Domino diceret: Delictum meum cognitum tibi feci, & iniuſtitiam meam non abſcondi. Dixi, confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. Tu igitur Anima, quæ ſecuta es Dauidem errantem, ſequere etiam hoc modo pœnitentem.

Hugo in cap. 2. Thren.

Pſ. 31. 6.

CONSIDERA SECVNDO, Ex modò dictâ CORDIS effuſione, aliam quoq; ſubſequi, quam Prophetæ verbis deſignari Rabanus, Rupertus, & Paſchaſius intellexerunt, qui ait: Ille ergo effundit ſicut aquam COR ſuum ante conſpectum Domini, qui ex intimo

intimo affectu CORDIS producit lacrymas compunctionis, quia sacrificium Deo Spiritus contribulatus: COR contritum & humiliatum Deus non spernit. Huc facit expositio Gasparis Sanchez, quæ talis est: Ne cesses à lacrymis & precibus, donec exhaustis alijs lacrymarum fontibus, COR ipsum extabescat, & per stillantes oculos liquefactum emanet. Exemplum nobis huius effusionis peccatrix illa Mulier exhibuit, quæ in domo Pharisæi, Domini, ad prandium sedentis, pedes copiosissimis lacrymis rigabat: quas non solùm ex compuncti CORDIS dolore emisit, sed inter ipsas quoque eliquatum COR suum, velut aquam, ante conspectum Domini effudit. Ignis enim diuini amoris, quo intùs ardebat, COR eius adeò liquefecerat, vt illud in beatos Domini pedes effundere posset, vnde de ea scriptum est: Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multùm Sic quoque Anna illa Phenennæ æmula, cùm esset amaro Animo, & largiter flens oraret, multiplicaretque preces coram Domino, cùm eam Eli temulentam æstimaret, respondit: Nequaquam Domine mi, sed effudi Animam meam in conspectu Domini. Imitare par hoc mulierum pœnitens Anima, & è CORDIS

Psal. 50. 19.

Luc. 7. 38.

Luc. 7. 48.

1. Reg. 1. 15.

CORDIS fonte deduc riuos aquarum, & lacrymarum flumina, vt inter illa fluat, & natet COR tuum ante Dominum: CORDIS enim lacrymæ omnes maculas delent. Sordentem Animæ veſtem lacrymæ lauant, & dant illis remiſſionis candorem, ait Auguſtinus. Et Caſſiodorus: Fletus compunctionis eſt cibus Animarum, ſolatium peccatorum, lauacrumque culparum. Sicut enim poſt vehementes imbres, mundus aër & purus efficitur: ita & poſt lacrymarum pluuias, ſerenitas mentis ſequitur, atque tranquillitas. Quid verò lacrymæ in Oratione valeant, optimè explicauit Climachus: Mœſtitia, inquit, & gemitus ad Dominum clamant, timoris autem lacrymæ legatione funguntur. Porrò illæ quas ſancta charitas fundit, ſuſceptas atque exauditas eſſe preces noſtras indicant nobis.

Aug. li. de ſal. docũ.

Caſſiod. in Pſ. 41.

Climach. grad. 7.

CONSIDERA TERTIO, CORDIS effuſionem maximè fieri in Oratione, quæ per hanc effuſionem deſignatur; vnde Dauid dicebat: Effundite coram illo CORDA veſtra, & dicite: Deus adiutor noſter in æternum. Similique loquendi formulâ dicimur, effundere preces, vel Orationem. Sic populus in libro Iudith ſcribitur communi lamentatione & fletu, vnanimes preces

Pſ. 71. 9.

Iudith 6. 14.

ces ſuas Domino effudiſſe. Et titulus Pſalmi centeſimi primi inſcribitur : Oratio pauperis, cùm anxius fuerit, & in conſpectu Domini effuderit precem ſuam. Sic ipſe Dauid dicebat: Effundo in conſpectu eius Orationem meam, & tribulationem meam ante ipſum pronuntio. Effundere ergo COR in Oratione, eſt velut aperto vaſe omnes CORDIS affectus, omnes dolores, omnia ſenſa Animi, omnia vota & deſideria coram Deo exponere, & in eius ſinum ac prouidentiam transfundere, vt ipſe ijs ſuccurrat, & prouideat. Illuſtriſſimum porrò huius rei exemplum Chriſtus Dominus exhibuit, qui inſtante Paſſione ſuâ orauit ad Patrem in horto, & tribulationem CORDIS ante ipſum pronuntiabat. Et factus in agoniâ prolixiùs orabat: & factus eſt ſudor eius ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram, ita vt ſimul preces funderet, & ſanguinem. Obſerua verò quintuplicem affectum verbo iſto, *Effunde* COR *tuum*, inſinuari; qui omnes à pœnitentibus in Oratione vſurpari poſſunt. Primus eſt ingentis doloris; ſic enim valdè afflicti, per lacrymas, gemitus, & quærimonias, ſolent ſuos dolores effundere in aures Amicorum, & audientium. Secundus humilitatis, quòd

Pſ. 141. 3.

Luc. 22. 43.

Cornel. in cap. 2. Thren.

quòd COR ſuum, inſtar aquæ in terram, coram Deo quaſi profundat. Tertius ſinceritatis, quòd omnes affectus coram Deo effundat, nil celet, nil reſeruet. Quartus reſignationis, quòd omnia ſua in Dei prouidentiam profundat & reſignet. Quintus ſpei & fiduciæ, quòd omnes ſuos affectus, & vota à ſe quaſi alienando, & abijciendo, vni Deo credat & committat. Diſce affectus hos inter orandum excitare. Conuertere, Anima fidelis, ad Dominum Deum tuum, & per quinque hos canales effunde velut aquam COR tuum ante conſpectum Domini Dei tui.

Oseæ 14. 2.
Thren. 2. 19.

CORDIS CIRCVMCISIO.

Circumcidite præputium
CORDIS uestri. *Deuteron. 10. 16.*

Crux capulum, chalybem cultro dat lancea, claui
Ferrum, hoc COR *circum-cide deoqz sacra.*

10.

LECTIO X.

CORDIS Circumcisio.

Circumcidite præputium CORDIS *veſtri.*
Deuter. 10. 16.

Crux capulum, chalybem cultro dat lancea, claui
Ferrum, hoc COR *circumcide, Deoq́ue ſacra.*

CONSIDERA PRIMO, Præceptum olim datum eſſe ſelectæ à Deo genti Iudæorum de circumcidendâ carne ſuâ: cùm vt à reliquis populis ſecernerentur; tum vt doloroſum pariter ac verecundum peccati Originalis cauterium in ſuo Corpore circumferrent. Chriſtus verò Mediator noſter, qui non venit legem ſoluere, ſed adimplere, non ſecus ac alios ritus & inſtituta legalia, etiam hoc mandatum ſeruare voluit; & qui peccatum non fecerat, debitum violentum vulnus pro peccatoribus ipſis ſponte aſſumpſit: in quo ſummum erga nos amorem oſtendit, cùm non tantùm propter nos homines, & propter noſtram ſalutem minoratus eſt paulò minùs ab Angelis, humanam naturam induens; ſed multùm

Gen. 17. 10.
Ioſue 5. 2.
Luc. 2. 22.
1. *Pet.* 2. 22.
Heb. 2 9.

etiam minoratus ſit ab alijs, cùm non ſolùm formam hominis, vt ait Bernardus, ſed formam habet peccatoris, & infigitur quaſi quodam cauterio latronis. Quid eſt enim circumciſio, niſi ſuperfluitatis, & peccati indicium? Hanc autem non pro ſe, ſed pro nobis membris ſuis ſuſcipere dignatus eſt; pro quo infinitas ei gratias agere debemus. Verùm in hac carnali circumciſione, id nobis Chriſtianis agendum incumbit, quod myſticè in Deuteronomio præceptum eſt: Si ambulans per viam, in arbore, vel in terra, nidum auis inueneris, & matrem pullis vel ouis deſuper incubantem, non tenebis eam cum filijs, ſed abire patieris, captos tenens filios, vt benè ſit tibi. Quid autem eſt matrem dimittere, & pullos retinere, niſi quòd dimittenda ſit litteralis obſeruantia quaſi mater, & ſpirituales ſenſus quaſi filij retinendi, vt Angelicus Doctor expoſuit. Inuenimus modò in procerâ ſacræ Scripturæ arbore circumciſionis nidum, matrem, hoc eſt, carnalem mortiferamque circumciſionis obſeruantiam dimittamus; pullos verò, hoc eſt, ſpiritales ſenſus, ſpiritalemque circumciſionem retineamus. Hæc autem ſpiritalis, Chriſtianorum circumciſio eſt, Iudæorum illa carnalis erat.

Bernard. Serm. 3. de Circumciſ.

Deuter. 22. 6.

S. Thom. 1. 2. q. 102. art. 6. ad 8.

CON-

CONSIDERA igitur SECVNDO, Corporali circumcisione Christum Dominum spiritualem, & interiorem CORDIS circumcisionem nos docuisse: quemadmodum enim mortuus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram; ita quoque asseuerare licet, circumcisus est propter circumcisionem nostram. Ideò, inquit Eusebius Emyssenus, circumcisus est Christus, vt eius nobis significationem commendaret, vt sicut occultum illud membrum per carnis circumcisionem pelliculâ exspoliatur, sic COR nostrum illicitis desiderijs intus exspolietur. Hinc toties nobis spiritualis CORDIS circumcisio in sacra Scriptura commendatur; de qua S.Paulus ait: Circumcisio CORDIS in Spiritu nõ littera, cuius laus non ex hominibus, sed ex Deo est. Et Moyses: Circumcidite præputium CORDIS vestri. Et: Circumcidet Dominus Deus tuus COR tuum, & COR seminis tui, vt diligas Dominum Deum tuum in toto CORDE tuo. Et Ieremias ait: Circumcidimini Domino, & auferte præputia CORDIVM vestrorum viri Iuda. Contrà verò CORDE incircumcisi in Scriptura reprobantur; conqueritur enim Dominus apud Prophetam: Omnis domus Israël incircumcisi sunt CORDE.

Rom. 4. 25.

Eusebius homil. in Oct. Natiuit.

Rom. 2. 29.

Deuter. 10. 16.

Ibidem. 30. 6.

Ierem. 4. 4.

Ierem. 9. 26.

Et apud Ezechielem ; ad exaſperantem domum Iſraël dici iubet: Sufficiant vobis omnia ſcelera veſtra domus Iſraël , eò quòd inducitis filios alienos incircumciſos CORDE. Sanctus quoque Stephanus Iudæis exprobrans, dicebat: Dura ceruice, & incircumciſis CORDIBVS, vos ſemper Spiritui Sancto reſiſtitis. Neceſſaria proinde eſt hæc CORDIS circumciſio ; illa verò Corporis in Chriſto mortua, ac mortifera facta eſt. Et ſicuti de hac Sanctus Paulus dixit: Si circumcidamini, Chriſtus vobis nihil proderit. Ita de illâ meritò dicemus: Niſi circumcidamini, Chriſtus vobis nihil proderit. Quis igitur non libenter admittat, immò etiam ſummis votis exoptet, hanc ſpiritualem circumciſionem, ſine qua à Chriſti conſortio alieni ſumus?

Ezechiel 44. 6.

Act. 7. 51.

Gal. 5. 2.

CONSIDERA TERTIÒ, Non vnum aliquod membrum, ſed totum hominem ſpiritualiter circumcidi debere: Oculos oportet circumcidere, manus, pedes, linguam, memoriam, intellectum, voluntatem. Ab oculis vani, fallaces, turpeſque aſpectus; à manibus tactus; à pedibus itinera; à lingua iuramenta, mendacia, detrectationes, obſcœna verba: denique à memoria, intellectu, & voluntate quidquid Deo diſplicet reſecandum eſt. Etſi autem omnem

Cyprian. de rat.

omnem tam membrorum, quàm affectionum petulantiam, vt Cyprianus ait, gladio Spiritus resecari immutabili decreto Deus mandauerit, tota tamen illa perficitur circumcisio, si solum COR circumcidatur. Vt enim excisâ Arboris radice, omnes rami facillimè exarescunt; ita circumciso CORDE, omnes Animi affectiones, quæ ab eo, ceu rami, pullulant, facilè amputabuntur. Quare videndum est, quid sit CORDIS circumcisio. COR, ait Sanctus Hieronymus, circumcidimus cultello Dei, & aufertur de CORDE nostro præputium, quando turpes cogitationes nequaquam exeunt de CORDE nostro, nec de nobis dicitur: Impinguatum est COR populi huius, & auribus suis grauiter audierunt. Vanæ igitur cogitationes, inutiles sollicitudines, & quidquid mentem inquinare potest, à CORDE abscindendum est. Non admodum dissimiliter hanc CORDIS circumcisionem Bernardus exposuit: Quis in vobis est, cuius voluntas circa vnum aliquid solet obstinatior inueniri? scindat COR suum gladio Spiritus, quod est verbum Dei: scindat illud, & in multas minutias festinet dispartiri, alioquin non est conuerti ad Dominum in toto CORDE, nisi scisso CORDE. Potest tamen & aliter

Circūc. tom. 3.

Hier. in Ezech. cap. 44.

Matth. 13. 15.

Bernard. Serm. 2. in Quadrag.

hæc ſciſſio CORDIS intelligi, vt ſi quidem prauum fuerit, ſcindatur ad confeſſionem; ſi durum, ad compaſſionem. Quid ni ſcindatur COR, vt viſceribus effluat pietatis? Quid ni ſcindatur vlcus, vt ſanies effluat? Quo verò cultro? non alio quàm petrino, vt illa olim à Ioſue peracta fuit circumciſio; petra autem erat Chriſtus, ait Paulus. Chriſti ergo circumciſi exemplum, petrinus eſt culter, quo ſuauiſſimè Chriſtianus COR ſuum circumcidit. Quiſquis enim Verbum caro factum cogitauerit octauo die pro peccatoribus circumciſum, & primitias ſanguinis ſui pro ipſis Deo Patri obtuliſſe, non difficulter à CORDE reſcindet omnes noxias voluptates. Pudeat enim Chriſtianum ſub capite circumciſo COR gerere incircumciſum. Cùm autem ferreo cultro Iudæos in circumciſione vſos fuiſſe ſcribat S. Iuſtinus Martyr, etiam hunc nobis ex Chriſti Paſſione contemperauit Cardinalis Vitriacus: Chriſtus, ait, in Cruce poſitus in quinque locis vulneratus fuit, nos autem pro ipſo ſpiritualiter circumcidamur cultello, cuius manubrium ſit de ligno Crucis, ferrum de clauis eius, chalybs de lancea, quâ apertum eſt latus eius; vt omnem peccati ſanguinem ab Anima noſtra abſtrahamus. Pugione enim Crucis debemus ſenſualitatem

Ioſue 5.2
1. Cor. 10. 4.
Iuſtin. in dial. contra Tryp.
Vitriac. Serm. 3. de Circumciſ.

ſualitatem noſtram transfigere, vt crucifigamur cum vitiis & concupiſcentiis. Verè namque circumcidimur, cùm omnem à nobis ſuperfluitatem pro virili noſtra reſecamus.

Galat.5. 24.

CONSIDERA QVARTO, Spiritualis circumciſionis vtilitates, & expende quæſo quid vineæ contingat, ſi non putetur? quid febre laboranti ardentiſſimâ, ſi vena non ſcindatur? quid capillos numquam tondenti? vngues numquam reſecanti? id ſpiritualiter homini illi, qui vitia cupiditateſque minimè reſcindit, reperies euenire. In atriis templi virgulta nata viderunt priſci illi viri, ſicut in ſaltu, vel in montibus. Eodem pacto in ipſis Corporis noſtri membris, animæque facultatibus ſpinas, vepres, vitiorumque dumeta nata cernes, ſi circumciſionis falce nõ reſcindantur. Etenim in obſcuras rediguntur ſiluas, & aſpera nemora, in quibus leones, lupi, tygrides, id eſt, varia peccatorum monſtra, odia, periuria, libido, auaritia, ambitio, aliæque huiuſmodi feræ paſcuntur. Si capillos Abſalon circumcidiſſet, ex illis quaſi ex fune ſuſpenſus non periiſſet. Capillorũ incircumciſio Abſaloni interitum attulit, cogitationum, ac cupiditatum incircumciſio nobis perniciem parit. Lapides niſi reſcindantur,

Barrad. tom. 1. lib. 10. cap. 6.

1. Mach. 4. 38.

2. Reg. 18. 9.

ædificijs terrenis non ſunt apti: homines verò niſi ſpiritualiter circumcidantur, ædificijs cæleſtibus non ſunt accommodati. Non reſciſſa, nec dolata ligna, ignis ſunt pabulum: circumciſione ſpiritali minimè circumciſi homines, tartareæ flammæ ſunt eſca, quæ perpetuo editur, numquam abſumitur. Eia igitur, Anima, ſi æternos ignes euadere deſideras, circumciſionem hanc CORDIS non detrectes; quàm amas interiorem CORDIS ſanitatem, tam eius quoque circumciſionem dilige; vis in cæleſtis ædificij lapidibus connumerari, malleum, ſectiones, & tunſiones ne refugias. Arripe potiùs cultrum, & amputa opprobrium Ægypti: poſtquam enim Hebræi circumciſi eſſent, dixit Dominus ad Ioſue: Hodie abſtuli opprobrium Ægypti à vobis. Quænam hæc Ægyptus? niſi mundus. Quodnam verò opprobrium Ægypti? niſi ea quæ in mundo ſunt, Concupiſcentia carnis, concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ, quæ non eſt ex patre. Ab his verò circumcidat te verbum Dei, ait Ambroſius, & gladius oris eius; & ſic Ægypti carebis opprobrio.

Ioſue 5. 9.

1. Ioan. 2. 16.

Ambr. in Pſ. 118. Serm. 5.

LE-

CORDIS CONTRITIO.

COR contritum et humiliatum, Deus non despicies. *Psal. 50. 19.*

In partes quam mille velim contundere COR hoc,
Quod fuit auctori sponte rebelle suo.

11.

LECTIO XI.

CORDIS Contritio.

COR *contritum, & humiliatum Deus non despicies.* Psalm. 50. 19.

In partes quàm mille velim contundere COR *hoc,*
Quod fuit Auctori, sponte rebelle, suo.

CONSIDERA PRIMO, Cùm hactenus vagum & fugitiuum à Deo COR, mundi ac carnis semitas sectatum fuerit, illud simul in durissimum saxum & lapidem abiisse, cui meritò improperari posset Virgilianum illud: *Virgil. 4. Æneid.*

Duris genuit te cautibus horrens
Caucasus

Ad omnia enim Dei monita, minas, & supplicia, durum COR obstinatissimè resistit, iisque non plus permouetur,

Quàm si dura silex, aut stet Marpesia cautes: *Idem 6. Æneid.*

Hoc autem COR vt Deo suo cedat, vt illi offeratur, tandemque vniatur, conteri debet, ac in multas partes comminui. Quomodo verò perficitur ista duri CORDIS contritio, & comminutio? *Isaiæ 38. 15.* Cùm pœnitens peccator recogitat omnes

Annos

Annos ſuos in amaritudine Animæ ſuæ; & peccata omnia & ſingula, quæcumque opere, verbo, vel ſolâ CORDIS cogitatione commiſit ita deteſtatur, vt, ſi fieri poſſet, omninò in nihilum ea redacturus eſſet. Mortarium igitur, in quo contundi & conteri COR debet, eſt conſcientia peccatoris; piſtillus verò, dolor de peccatis aſſumptus; quatenus illa Deo ſummam iniuriam irrogarunt. Hæc autem minutatim conteri & confringi neceſſe eſt; vt ſatanas ea denuò ſe compacturum deſperet; nam dum in duritie veteri ſunt ſolida, periculum inſtat, ne rurſus coaleſcant: Quod confractum eſt, ait Propheta, nequaquam ſarcietur; quod contritum eſt, nequaquam reſurget. Scindite igitur, ô Peccatores, CORDA veſtra; contritio criminum fiat in tot, ac tam minutas particulas & fragmina, nullum vt ſatanas idoneum reperiat, vel ad exiguam guttulam noxiæ voluptatis; aut ad exiguam ſcintillulam noxiarum cupiditatum retinendam. Eueniat illi quod Propheta exoptat: Et comminuetur ſicut lagena figuli conteritur contritione perualidâ, & non inuenietur de fragmentis eius teſta, in qua portetur igniculus de incendio; aut hauriatur parum aquæ de foueâ. Nullum igitur peccatum, quantumuis

Fornerus in Pſ. 50.

Ioël. 2. 13.

Iſaiæ 30. 14.

tumuis paruum, prætermittere debemus; ad quod ſe CORDIS noſtri contritio, & intimus Animi dolor non extendat.

CONSIDERA SECVNDO, Quò ſolidior eſt lapis, eò difficilior eſt ad frangendum, adeoque malleo maiore contundi debet. Quò duriora ſunt aromatum grana, eò fortiori piſtillo comminui, & conteri oportet. Cùm verò humanum COR peccandi conſuetudine inſtar duriſſimi ſaxi, ac rupis cuiuſdam obriguerit, magno procul dubio opus erit piſtillo, vt illud in minutiſſimas partes conteratur. Non ſufficit, inquit Euſebius Emyſſenus, ſummis labijs dicere; Peccaui, parce, remitte. Et Saul dicebat: Peccaui; ſed non obtinuit illam veniam, quam Dauid vnâ pœnitentiæ voce promeruit. Et hoc quare? quia confeſſionem illam nuda magis verba, quàm gemitus exprimebant; quia non compenſabat magnitudinem criminis lenta humiliatio ſupplicantis. Non leui agendum eſt contritione, vt delicta illa redimantur, quibus mors æterna debetur; nec tranſitoriâ opus eſt ſatisfactione, pro malis illis, propter quæ paratus eſt ignis æternus. Si volumus intelligere quàm graues apud ſe faciat Iudex noſter hominum culpas, reſpiciamus ad pœnas. Similiter

Euſebius homil. 7. ad Monach.

liter alij Patres loquuntur. Audi Cyprianum : Quàm magna deliquimus, tam granditer defleamus. Alto vulneri diligens & longa medicina non desit; pœnitentia crimine minor non sit. Putásne tu Dominum citò posse placari, quem verbis perfidis abnuisti? cui patrimonium præponere maluisti? cuius Templum sacrilegâ contagione violasti? Putas facilè misereri tui, quem tuum non esse dixisti? Consonam eidem Ambrosius pœnitendi formam præscribit: Audiant qui agunt pœnitentiam, quomodo agere debeant, quo studio, quo affectu, quâ mentis intentione, quâ intimorum concussione viscerum, quâ CORDIS conuersione. Vide, inquit, Domine, quia tribulor, venter meus turbatus est à fletu meo, conuersum est COR meum in me. Cognouisti intentionem Animi, fidem mentis cognosce, & habitum Corporis. Sederunt, inquit, in terra, tacuerunt seniores filiæ Sion, & imposuerunt terram super caput suum, præcinxerunt se cilicio virgines Ierusalem, defecerunt in lacrymis, oculi mei caligauerunt. Sic fleuit & Niniue populus, & denuntiatum excidium ciuitatis euasit.

Cyprian. Serm. de lapsis.

Lib. 2. de pœniten. cap. 8.

Thren. 2. 10.

Ioan. 3. 5.

CON-

CONSIDERA TERTIO, Tunſionem pectoris, quam pœnitentes ſacræ Scripturæ exemplis inſtructi vſurpant, deſignare hanc CORDIS contritionem. Pectus enim tundimus tamquam COR, peccati ſedem diuerberantes: Ex CORDE enim exeunt cogitationes malæ. Quare Auguſtinus obtritionem CORDIS, ait eſſe tunſionem pectoris, eamque frequentari ſolitam ad verba illa Orationis Dominicæ: Dimitte nobis debita noſtra, alibi teſtatur. Et Sanctus Cyprianus ſcribit, Publicanum pectus tundendo, peccata ipſa pulſaſſe intus incluſa. Sanctus Hieronymus tradit, Hilarionem pectus pugnis percuſſiſſe, quaſi cogitationes cæde manus poſſet excludere. Sed paulò fuſiùs Sanctus Auguſtinus piam hanc cæremoniam explicat: Tundere pectus, inquit, eſt arguere & caſtigare quod latet in pectore, & euidenti pulſu occultum caſtigare peccatum. Publicanus percuſſit pectus ſuum, quòd plagis ipſe eſſet dignus ob peccata. Percutitur etiam pectus, & in eo COR; vt excitetur quod dormierat; dormit enim in peccatis COR & conſcientia, neque peccati videt turpitudinem, neque ſuppliciorum æternitatem. Tunſionibus excitatur, vt aperiat oculos, hoſtes quibus circum-

Matth. 15. 19.
Aug. in Pſal. 31. *enar.* 2.
Idem lib. 50. *hom.*
Cypr. in Orat. Dom.
Hieron. in vita S. Hilar.
Auguſt. Serm. 8. *de verbis Domini.*
Luc. 18. 13.

circumſcptus eſt cernat, & ſummum periculum toto conatu effugiat. Diſce igitur, cùm pium hunc ritum in Oratione adhibes, toties eidem hoſce affectus, & interiorem contritionis actum adiungere; vt non tam ſimulachrum quoddam contritionis, quàm ipſammet ſubſtantiam & Animam Deo exhibeas.

CONSIDERA QVARTO, Fructum Contritionis CORDIS illum eſſe, quòd COR illud Deo maximè placeat; ſicuti Dauid ait: COR contritum & humiliatum Deus non deſpiciet. Quomodo autem deſpiceret ille, qui ſanat contritos CORDE, & alligat contritiones eorum? Quomodo deſpiceret, qui habitat cum contrito & humili Spiritu, vt viuificet Spiritum humilium, & viuificet COR contritorum? Quomodo deſpiciat, qui non reſpicit niſi ad pauperculum, & contritum Spiritu, & trementem ſermones ſuos? Reſpexit ita contritum COR Petri flentis amarè, immò ipſo ſuo intuitu, & pietatis reſpectu vehementem illum dolorem in eius CORDE excitauit. Reſpexit contritionem peccatricis Magdalenæ, & ſuperbo Phariſæo oſtendit, dicens: Vides hanc Mulierem? vidéſne lacrymas? vides dolorem? vides amorem, quo COR eius

Pſ. 50. 19

Pſ. 146. 3.

Iſaiæ 57. 15.

Idem 66. 2.

Luc. 7. 38.

eius conteritur, & quasi eliquatur? Respexit & Publicanum pectus suum tundentem, & dicentem: Deus propitius esto mihi peccatori. Respexit hos, aliosque contritos pœnitentes ille, qui à regalibus sedibus venit, vt medeatur contritis CORDE, & prædicet captiuis indulgentiam, & clausis apertionem. Augustinus porrò scribit etiam impij Regis Achab pœnitentiam Domino placuisse: Achab sacrificium contriti & humiliati CORDIS Deo offerre nòn distulit. Non despexit illud Deus, sed maximè respexit, & Heliæ ostendit, dicens: Nónne vidisti humiliatum Achab coram me? Quia igitur humiliatus est mei causâ, non inducam malum in diebus eius. Exclamat hîc Hieronymus: O felix pœnitentia, quæ ad se Dei traxit oculos! quæ furentem sententiam Dei confesso errore mutauit. Vlteriùs verò S. Gregorius hinc colligit, multò gratiorē Deo esse contritionem CORDIS in homine prędestinato, si ei reprobandi Achab non displicuerit pœnitentia. Pensandum est, ait, quomodo & in electis suis mœror amaritudinis placeat, qui amittere timent Dominum, si sic ei placuit & reprobi Achabi pœnitentia, qui timebat perdere præsens sæculum. Aut quomodo ei grata non sit spontanea afflictio

Luc. 18. 13.
Sap. 18. 13.
Isa. 61. 1
August. Serm. 58 de tempore.
3. Reg. 21. 29.
Hier. in Epitaph. Fabiolæ.
Gregor. hom. in Ezech.

ctio pro culpis, in eis, qui placent; si hæc ad tempus placuit, & in eis, qui displicebant.

Petr. de valderama 1. p. exerc. pro fer. 6. post Dom. 2. Quadr.

Sap. 1. 4.

CONSIDERA QVINTO, Quemadmodum putrefacta lintea, & nullis vsibus apta, humanâ arte ita conteruntur, vt ipsâ contusione in candidissimam, maximeque perpolitam chartam conuertantur: ita quoque impurum COR, ad omnia pietatis officia inutile, ad diuinæ gratiæ influxum clausum (vtpote quæ non intrat in CORDE subdito peccatis) si per pœnitentiam, & Animi dolorem conteratur, prorsus candidum efficietur, adeoque politum, vt in eo ipse Deus legem suam inscribat.

Isaiæ 1. 18.

Si fuerint peccata vestra vt coccinum, ait Isaias, quasi nix dealbabuntur; & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Quis igitur hanc virtutem non toto CORDE amplectatur, quæ adeò nobis necessaria est, vt sine ea ab æternâ salute excidamus? Nihil enim coinquinatum intrabit in cælestem illam ciuitatem Ierusalem. Omnia verò inquinamenta CORDIS abstergit & aufert contritio. Nisi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis, ait ipsa Veritas. O pœnitentia, exclamat Chrysostomus, quæ peccatum miserante Deo remittis, & Paradisum reseras;

Apoc. 21. 27.

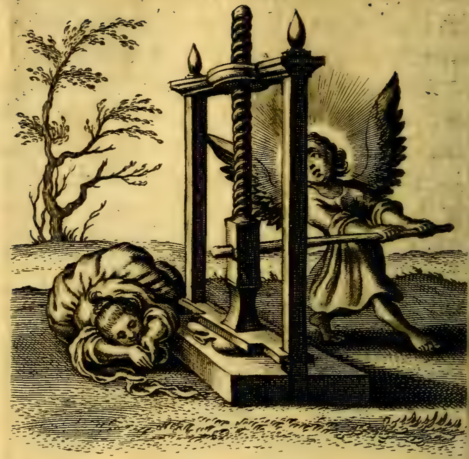
Luc. 13. 3.

Chrysost. Serm. de pœniten.

quæ

quæ contritum ſanas hominem, & triſtem exhilaras, vitam de interitu reuocas, ſtatum reſtauras, honorem renouas, fiduciam das, reformas vires, gratiamque abundantiorem refundis. Itaque quàm chara eſt vnicuique CORDIS ſanitas, Animæ ſalus, æterna beatitudo; tam ei diſplicere non debet ſalutaris pœnitentia, & vera CORDIS contritio. Pigeat ſanè peccare, ait B. Pacianus, ſed pœnitere non pigeat: pudeat periclitari, ſed non pudeat liberari. Quis naufrago tabulam ne euadat eripiet? quis ſanandis vulneribus inuidebit? Incumbe ergo exercitio Contritionis pœnitens Anima, incumbe CORDIS dolori, incumbe pœnitentiæ; vt eius ſalutari medicamento bonæ valetudini reſtituaris.

B. Pacianus Epiſt. 1. ad Sympronian.

CORDIS HVMILIATIO.

Deprime COR tuum et ſuſtine. *Eccli. 2. 2.*

COR, nimis, heu, ſeſe, gaudens ſublimibus, effert;
Ni ſuper impoſitum, deprimat illud, onus.

LECTIO XII.

CORDIS Humiliatio.

Deprime COR *tuum, & sustine.*
Eccli. 2. 2.

COR *nimis, heu! sese, gaudens sublimibus, effert;*
Ni superimpositum deprimat illud onus.

GERMANÆ inter se Sorores sunt, Contritio & Humilitas: ideoque in sacra Scriptura sæpè coniunguntur; vt apud Isaiam: Qui habitat cum contrito & humili Spiritu; vt viuificet Spiritum humilium, & viuificet COR contritorum. Nec Rex Dauid socias has virtutes ab inuicem separauit, sed maximo vinculo connexas ostendit, cùm ait: COR contritum & humiliatum Deus non despicies. Vel enim ad contritionem humilitas requiritur, vel sine illa contritio Deo nõ placet.

Isaiæ 57. 15.

Psal. 50. 19.

CONSIDERA ergo PRIMO, COR nostrum naturaliter sursum tendere, & exaltationis esse auidissimum. Cupidi siquidem sumus, ait Bernardus, ascensionis; exaltationem concupiscimus omnes. Nobiles enim creaturæ sumus, & magni cuiusdam Animi,

Bernard. Serm. 3. de ascens. Domini.

 ideo-

ideoque altitudinem naturali appetimus desiderio. Sed væ nobis, si voluerimus eum sequi, qui ait: Sedebo in monte testamenti, in lateribus Aquilonis. Heu in lateribus Aquilonis! frigidus est mons ille, non te sequimur. Illud enim, ascendere, superbire est, & COR exaltare, atque eleuare. Sic libro secundo Paralipomenon scribitur de Oziâ cùm roboratus esset: Eleuatum est COR eius in interitum suum. Et Alexandri Magni, Nabuchodonozoris, & Ptolomæi Philopatris, qui superbissimi fuerunt, COR dicitur exaltatum & eleuatum. Ascendere nobis sic non expedit, & ascendendi tamen tenemur concupiscentiâ. Quis docebit nos ascensum salubrem? quis, nisi de quo legimus: Quoniam qui descendit, ipse est & qui ascendit? ab ipso demonstranda nobis erat ascensionis via, ne ductoris, immò seductoris iniqui aut vestigium, aut consilium sequeremur. Christus qui descendit, ipse est & qui ascendit, immò in hoc ipso quod descenderit, ascendit. Suo ergo nos exemplo docuit, descensum scalam esse ad ascendendum.

Isa. 14. 13. — *2. Paral. 26. 16.* — *Ephes. 4. 9.*

CONSIDERA igitur SECVNDO, Quàm meritò diuinus Præceptor noster dixerit: Discite à me, quia mitis sum, & humilis CORDE, & inuenietis requiem Animabus vestris.

Matth. 11. 29.

vestris. Ad quæ verba admirabundus exclamat Augustinus: Huccine redacti sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi in te, vt hoc pro magno discamus à te, quàm mitis es & humilis CORDE? Itáne magnum est esse paruum, vt nisi à te, qui tam magnus es fieret, disci omninò non posset? ita planè. Non enim aliter inuenitur requies Animæ, nisi inquieto tumore digesto, quo magna sibi erat, quando tibi sana non erat. Quid sit autem humilitas CORDIS, exponit Bernardus, geminam distinguens humilitatem; alteram cognitionis, alteram affectionis, quæ hîc dicitur CORDIS. Priore, inquit, cognoscimus, quòd nihil simus, & hanc discimus à nobisipsis, & ab infirmitate propriâ. Posteriore calcamus gloriam mundi, & hanc ab illo discimus, qui exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens; qui etiam quæsitus in regnum fugit, quæsitus ad tanta probra, & ignominiosum supplicium Crucis, spontè obtulit semetipsum. Priorem autem cognitionis non discimus à Christo. Non enim quomodo ego vel tu, ait idem, inuenimus nos in veritate dignos dedecore & contemptu, dignos omni extremitate & inferioritate, dignos etiam suppliciis, dignos plagis, non inquam, ita & ille: quæ

August. lib. de sancta Virgin. cap. 35.

Bernard. Serm. de Aduent.

Phil. 2. 7

Ioan. 6. 15.

tamen omnia expertus eſt,quia voluit tamquam humilis CORDE. Humilis videlicet illâ humilitate, quam CORDIS ſuaſit affectio, non quam extorſit diſcuſſio veritatis. Tantò autem diligentiùs imitanda eſt hæc CORDIS humilitas, quantò illuſtriori exemplo nobis commendatur: præſertim verò quòd ipſa veritas contemptu & dedecore nos digniſſimos faciat.

CONSIDERA TERTIO, Cùm non vtcumque Christus dixerit, qui humiliatus fuerit, exaltabitur; ſed qui ſe humiliat, exaltabitur: neceſſe eſt, vt ipſe te humilies, COR tuum deprimas, & humiliationem non exhorreſcas. Humiliatio ſiquidem, Bernardo teſte, via eſt ad humilitatem, ſicut patientia ad pacem, ſicut lectio ad ſcientiam. Onera igitur & pondera humiliationis CORDI ſuperponenda ſunt, vt poſteà ſubleuetur. Eſt enim COR noſtrum palmæ non diſſimile, cuius radix quantò plus opprimitur, tantò altius conſurgit. Hinc inter Sponſæ laudes refertur: Statura tua aſſimilata eſt palmæ. Et Dauid ait: Iuſtus vt palma florebit. Licet enim iuſtus hîc conteratur & humilietur; copioſiores tamen, vel propter hoc ipſum fructus proferet. Terram igitur, vnde ſumpti ſumus, conſideremus, & velut pondus graue

Luc. 14. 11.

Bernard. Epiſt. 84.

Cãt. 7. 7.

Pſal. 91. 13.

CORDI

CORDI nostro imponamus; ne vanè sese eleuet. Peccata nostra, quæ sicut onus graue grauata sunt super nos, ad COR reuocemus; vt eius elationem comprimant. Sicut apis, inquit Ambrosius, cùm aëris motus suspectos habet, lapillis sæpè sublatis, per inania se librat nubila, ne leue alarum remigium præcipitent flabra ventorum: sic si quis à vanæ gloriæ vento sibi timet, ne eius impulsu in transuersum rapiatur; suarum culparum & imperfectionum consideratione assumptâ, mentis suæ cogitationes libret, vt quantum vana laus attollere potuit, tantum alia deprimat. Sanctus verò Chrysostomus ait: Si vel vnius diei peccata in memoriam reuoces, faciet illa recordatio, vt facilè cristas demittas. Qui cymbam contis per fluuium ducunt, currunt per eam à prora ad puppim deorsum, vt ascendat sursum; reuertuntur, vt vltrò progrediantur: sic si ascendere voluerimus sursum, descendamus deorsum per CORDIS submissionem, & humilem sui existimationem. Regrediamur retrò per nostræ fragilitatis considerationem, vt in sublime progrediamur. Humiliemur ergo sub potenti manu Dei, vt nos exaltet in tempore visitationis. Quemadmodum enim in aqua fit vt tantò altius ascendat,

Ps. 37. 5.

Ambr. li. 2. de Virgin.

Chrysost. hom. 20. in Matt.

Beyerlinck in feriā 2. Paschæ.

1. Pet. 5. 6.

quantò illam quiſquam ad ima deduxerit: ſic quò Animus humilior, eò altiùs atque ſublimiùs eleuabitur.

CONSIDERA QVARTO, Hanc CORDIS humiliationem ac depreſſionem tantam eſſe debere, vt illius etiam ſigna in exteriori conuerſatione appareant. Vnde Sanctus Pater noſter Benedictus, erigens Religioſis Diſcipulis ſuis cæleſtem quamdam ſcalam ad cælum, duodecim humilitatis gradibus diſtinctam; vltimo loco hunc gradum poſuit: Si non ſolùm CORDE Monachus, ſed etiam Corpore humilitatem videntibus ſe ſemper indicet, id eſt, in opere, in Oratorio, in Monaſterio, in horto, in via, in agro, vel vbicumque ſedens, ambulans, vel ſtans, inclinato ſit ſemper capite, defixis in terram aſpectibus, reum ſe omni horâ de peccatis ſuis exiſtimans, iam ſe tremendo Iudicio Dei præſentari exiſtimet: dicens ſibi in CORDE ſemper illud, quod Publicanus ille Euangelicus, fixis in terram oculis dixit: Domine, non ſum dignus, ego peccator, leuare oculos meos ad cælum. Et iterùm cum Propheta: Incuruatus & humiliatus ſum vſquequaque. Ita enim coniungenda eſt humilitati CORDIS humilitas Corporis, quæ externo illo ritu deſignatur. Sic Achab humiliatus ambulauit

S. Benedict. cap. 7. Reg.

Luc. 18. 13.

3. Reg. 21. 27.

bulauit demiſſo capite. Sic Eſdras pro populo orans, dicebat: Deus meus confundor, & erubeſco leuare faciem meam ad te; quoniam iniquitates noſtræ multiplicatæ ſunt ſuper caput noſtrum. Et Manaſſes Rex: Non ſum dignus intueri, & aſpicere altitudinem cæli præ multitudine iniquitatum mearum. Iunge igitur, ô Anima, vtramque hanc humilitatem; vt humilitatis Magiſtro non diſpliceas. Formam tibi in hoc præbuit Hebręus Rex, qui Deo ſupplicans, dicebat: Domine, non eſt exaltatum Cor meum, neque elati ſunt oculi mei. Neque ambulaui in magnis, neque in mirabilibus ſuper me. Sed quid? ſi non humiliter ſentiebam, ſed exaltaui Animam meam: ſicut ablactatus eſt ſuper matre ſua; ita retributio in Anima mea. Id eſt, ſicut Infans recens ablactatus manet in ſinu, vel ſuper genua matris ſuæ, mœſtus & plorans, quia priuatus eſt dulcedine lactis, quæ pro illo tempore ſummæ delitiæ ipſius erant; ſic Anima mea priuetur dulcedine conſolationis diuinæ, quæ meæ potiſſimæ ac penè ſolæ delitiæ ſunt.

1. Eſdræ 9. 6.

Orat. Manaſſ.

Pſ. 130. 1.

Bellarm. in illum Pſal.

CONSIDERA QVINTO, Potiſſimos humilitatis fructus eſſe, primò, quòd Deus humilium preces exaudiat: Reſpexit, inquit Dauid, in Orationem humilium,

Pſ. 101. 18.

&

& non ſpreuit precem eorum. Et Eccleſia-
Eccli.35 21. ſticus: Oratio humiliantis ſe penetrabit nubes. Secundò, humilibus Deus in hac vita gratiam, in altera gloriam confert. Vnde
Iac.4.7. S. Iacobus ait: Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. De gloriâ verò
Pſal.17. 28. Pſalmographus canit: Tu populum humilem ſaluum facies, & oculos ſuperborum humiliabis. Et Sanctus Iob:
Iob 22. 29. Qui humiliatus fuerit, erit in gloriâ; & qui inclinauerit oculos, ipſe ſaluabitur. Tertiò, præcipuus, & qui ex prioribus conſurgit fructus eſt; quòd per CORDIS humilitatem homo Deo appropinquet, & ipſe Deus propior ei fiat. Quod pulchrè declarat
Auguſt. hom. 50. inter Quinquag: Idem in Pſal. 74. Auguſtinus: Quiſquis itaque pœnitentiæ recuſat humilitatem, Deo propinquare non cogitat. Aliud eſt enim leuare ſe ad Deum: aliud eſt leuare ſe contra Deum. Qui ante illum ſe proiicit, ab illo erigitur. Qui aduerſus illum ſe erigit, ab illo proiicitur. Certè altus eſt Deus, non cum attingit elatus. Omnia ſublimia vt contingamus, attollimus nos: & ſi attingere non poſſumus, machinamenta aliqua, vel ſcalas quærimus; vt ſublimati ſublimia contingamus. Contrà, Deus & altus eſt, & ab humilibus contingitur. Scriptum enim eſt: Propè eſt Dominus

his

his qui obtriuerunt COR. Tritura CORDIS, pietas, humilitas. Qui ſe conterit, iraſcitur ſibi: ſe habeat iratum, vt illum habeat propitium: ſe habeat Iudicem, vt illum habeat defenſorem. Humilia ergo valdè Spiritum tuum. Deprime COR tuum, & ſuſtine; vt Deo coniungaris, & creſcat in nouiſſimo vita tua.

Eccli. 7. 19.
Ibid. 2. 2.

CORDIS EMOLLITIO.

Deus molliuit COR meum. *Iob. 23. 16.*

COR, marmor glaciale, Deus, ceu cera, liquescet,
Vrere cum tuus hoc cœperit ignis amor.

13.

LECTIO XIII.

CORDIS Emollitio.

Deus molliuit COR *meum.*
Iob. 23. 16.

COR, marmor glaciale, Deus, ceu cera liquescet:
Vrere tum tuus, hoc, cœperit ignis-amor.

CONSIDERA PRIMO, Eam esse diuinæ bonitatis clementiam, vt etiam obstinatissima CORDA nitatur emollire. Hinc Sanctus Iob dicebat: Deus molliuit COR meum. Et Nahum Propheta: Dominus patiens & magnus fortitudine, indignatio eius effusa est vt ignis, & petræ dissolutæ sunt ab eo. Quod Hieronymus interpretatur: Indignatio Dei, quæ diu sustentat peccantes, aliquando non tota quidem prorumpit in pœnam; sed stillat in modum ignis, ad dissoluendam duritiam CORDIVM, quæ per petram signatur. Quis verò explicet quot modis diuina illa bonitas CORDIS nostri duritiam edomare, & expugna-

Iob 23. 16. *Nahum 1. 6.* *Hieron.*

Didac. Stella in cap. 8. Luc.

re ſtudeat? Quemadmodum namque qui aliquid mollefacere vult, priùs impreſſum manibus huc illuc verſat; ſi adhuc reſiſtit, adhibet vnctionem, poſt vnctionem verò in aquam coniicit, poſteà in ignem, deinde ad incudem ducit; quòd ſi nec hoc modo mollire poteſt, tamquam omninò inutile abiicit. Sic Deus erga humana ſe gerit CORDA. Primò enim illa quaſi manibus ſuis contrectans, benignâ Paſſionis ſuæ, grādiumque beneficiorum memoriâ mulcet. Gratulatur ſibi de hoc Auguſtinus, cùm Deo ita loquitur: Deinde paulatim, tu Domine, manu mitiſſimâ & miſericordiſſimâ pertractans compoſuiſti COR meum. Secundò, illa inungit diuinis auxiliis, & inſpirationibus; quibus faciliùs peccati rigorem deponat. Tertiò, bonorum temporalium aquis inundat, vt gratias Auctori agendo, in memoriam veniant delicti ſui. Quartò, ignibus tribulationum, & infirmitatum vexat. Denique ictibus mortis temporalis committit, vt vel ſaltem tunc reſipiſcant, & conuertantur. At verò ſi nihil iſtorum poteſt deperditam reuocare voluntatem, nulla mora eſt, quin huiuſmodi miſerrimi peccatores, quorum CORDA marmorea vllis non potuerunt molleſcere viribus, in infernum

August. lib. 6. Confeſſ. cap. 5.

coniiciantur. Ne verò hoc tibi contingat, Dominum ora vt emolliat COR tuum; & magno clamore, magni Præsulis hanc vocem vsurpa: Rogo te Domine, per omnes miserationes tuas, quibus de morte æterna liberati sumus, mollifica COR meum durum & lapideum, saxeum & ferreum, tuâ sacratissimâ & potenti vnctione, & fac me per ignem compunctionis, coram te, omni horâ hostiam viuam fieri.

Aug. in Meditat. cap. 35.

CONSIDERA SECVNDO, Maximam efficaciam habere verbum Dei, ad humani CORDIS duritiam emolliendam. De eo siquidem scriptum est: Numquid non verba mea sunt quasi ignis, dicit Dominus, & quasi malleus conterens petram? Ignis hic ænea hominum CORDA liquescere facit: Malleus verò, saxea & lapidea CORDA contundit, comminuit, & conterit. Nouerat huius ignis virtutem regius Vates, cùm diceret: Ignitum eloquium tuum vehementer, & seruus tuus dilexit illud. Nouerant & Discipuli illi Emmauntem petentes, qui cùm frigidi priùs essent, & Resurrectionem Domini penè desperarent, ab ignoto, & ignito eius eloquio adeò accensi sunt, vt dicerent: Nónne COR nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis Scripturas?

Ierem. 23. 29.

Ps. 118. 48.

Luc. 24. 32.

pturas? Et Sponſa nónne diſertè proteſtatur, ad vocem Sponſi COR penitus liquefactum fuiſſe? Anima mea, inquit, liquefacta eſt, vt Dilectus locutus eſt. Iam verò quàm efficaciter malleus verbi Dei conterat petras duriſſimorum CORDIVM, vel inde colligere licet, quòd ad ſolam eius auditionem, vel lectionem, multi ſubitò ad Chriſtum conuerſi ſint. Audito hoc verbo Euangelico in Eccleſia: Vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni ſequere me; Antonius fit Eremita. Audito illo verbo: Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, &c. Apronianus primùm in Chriſtum credit, baptizatur, fit martyr. Auditâ illâ voce: Tolle, lege; tolle, lege; moxque lectis illis verbis Apoſtoli: Non in comeſſationibus, & ebrietatibus, non in contentione, & æmulatione, non in cubilibus, & impudicitiis, ſed induimini Ieſum Chriſtum; Auguſtinus plenè ad Chriſtum conuertitur. Nicolaus Tolentinas audiens pro Concione explicari illam Ioannis ſententiam: Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt, tranſit enim mundus, & concupiſcentia eius; ſubitò in alium virum mutatus, Ordinem fratrum Auguſtinianorum ingreſſus eſt. Quid verò contigit Moneto illi,

Cant. 5. 6.

In vita per S. Athan.

In geſtis S. Marcelli Papæ.

Rom. 13. 13.

Confeſſ. l. 8. c. 12.

1. Ioan. 2. 15.

Surius 10 Sept. ex Antonio Senen. in Chron.

illi, qui de induſtria Reginaldi Ordinis Prædicatorum celeberrimi Eccleſiaſtis Conciones declinabat, ne vel inuitus ad illum Ordinem raperetur? Hic in Sancti Stephani Martyris Natali comitum importunitate tractus, primis ſtatim verbis captus eſt, cùm illam vocem exponeret: *Ecce video cælos apertos.* Ita enim diſſerebat, nunc quidem cæli portas ad beatitudinem patere, ita vt quiuis ingredi poſſit; qui autem negligentes eſſent, & qui Deo COR ſuum clauderent, iis viciſſim cælos claudi, vt deinde intrare non poſſint. Nec pluribus opus fuit; ſtatim enim CORDE immutato, qui ad eam horam tam alienus fuerat à Religione, Religionis voluntatem concepit. Finitâ Concione, Reginaldum adiit, Animum ſuum expoſuit, eumque voti etiam vinculo adiuncto confirmauit. Inclina & tu aurem CORDIS tui, ô Anima fidelis, & excipe dulciſſima Sponſi eloquia in ſacræ Scripturæ paginis, & piorum librorum lectione reſonantia: hæc enim duritiem CORDIS tui efficaciâ ſuâ facilè emollient. Auſculta (ait Gilbertus Abbas) & recole, quid locutus Mariæ Magdalenæ, quid mulieri in adulterio deprehenſæ, quid Samaritanæ, Chananææ,

Act. 7. 55.

Gilbert. Abbas, Serm. 44 in Cant.

Zacchæo, Petro, Centurioni? Ad tot pietatis ſermones & clementiæ, cuius non molleſcat affectus, viſcera liqueſcant! Ad tam vehementes flatus Auſtrinos, etiam de duriſſimo pectore, quantumlibet annoſa poterat glacies diſſolui.

CONSIDERA TERTIO, Benigno Chriſti Domini intuitu, quem eiuſdem amor vel ſubſequi, vel comitari ſolet, maximè CORDA emolliri. Vide Sanctum Petrum frigidum ad prunas ſe calefacientem, Dominum negantem, & inſtar ſolidiſſimæ petræ obrigeſcentem: mox verò cùm idem benigniſſimus Dominus reſpexit Petrum, lapis ſolutus eſt, & profluxerunt aquæ, & Petrus fleuit amarè. Et vnde, quæſo, Magdalena in lacrymas tam copioſas reſoluta, & eliquata eſt, vt iis Domini pedes rigaret, niſi ab aſpectu clementiſſimi Ieſu? id enim in Hymno aſſeuerat Eccleſia:

Marc. 14. 64. *Luc.* 22. 63. *Luc.* 7. 44.

Breuiar. Rom.

Pater ſuperni luminis,
Cùm Magdalenam reſpicis,
Flammas amoris excitas,
Geluq; ſoluis pectoris.

Neque hoc mirum, aut à ratione alienum videri debet: Chriſtus enim, cùm Sol Iuſtitiæ ſit, hoc ſibi proprium habet, vt radiorum ſuorum calore, frigore conſtricta

CORDA,

CORDA, fluidæ instar aquæ resoluat. Vnde quidam lacrymantem Magdalenam sic loquentem inducit:

Nix ego, Sol Christus; radiorum ardore liquesco:
Nil mirum ex oculis, si fluat vnda, meis.

COR enim liquefactum (vt ait Paschasius) præ amore Dei, quasi glacies ex calore resoluitur, & sicut aqua effunditur. Agnouit diuini huius Solis miram efficaciam Isaias Vates, qui, quasi in Hyeme constitutus, Solis huius ortum ardentibus hisce votis implorabat: Vtinam disrumperes cælos, & descenderes: à facie tua montes defluerent! id est, superba mortalium CORDA vi gratiæ tuæ ad humilitatem, patientiam, omnemque virtutem liquarentur. Sicut exustio ignis tabescerent, aquæ arderent igni, id est, mollia & concupiscentiis humecta, ac viscosa hominum CORDA, igne charitatis exsiccata, inflammarentur. Quis non admiretur adeò feruentes Solis huius radios, à quibus etiam saxa, & lapides dissoluantur, & liquescant! In hunc enim sensum Sanctus Gregorius interpretatur illud Iob: Lapis solutus calore, in æs vertitur. Tunc, ait, lapis solutus calore, in æs vertitur, cùm COR durum, & diuini amoris igne frigidum, eodem igne tangitur & liquatur; vt desideriorum

Paschas. Ratbertus lib. 2. in lam. Ierem.

Isaiæ 61. 1.

Iob 28. 2

Gregor. lib. 18. Moral. cap. 17.

 æstu

æſtu ardeat, qui priùs inſenſibilis manebat. Ex quo ardore emollitur ad amorem, & roboratur ad operationem; vt ſicut priùs durus fuerat in amore ſæculi, ita ſe poſtmodum fortem exerat in amore Dei. Quid verò congruentius eſt, quàm amori tribuere hanc liquefactionem, quâ id, quod alioquin durum eſt, redditur fluens? cùm exploratum ſit eos eſſe præcipuos amoris effectus, vt amantem impellat ad amatum, eumdemque cum illo vniat; quæ certè vnio tunc fit pulchriùs, cùm amor ipſe fit mutuus, atque adeò ambos amantes ad alterutrum fluidos faciat. Nec ignoramus, dilectum piarum Animarum Ieſum Chriſtum dixiſſe: Factum eſt COR meum tamquam cera liqueſcens. Vnde ſi liquefacta Anima fluat ad Ieſum, & Ieſus liquefactus vt cera, fluat ad ipſam Animam; quid exinde conſequitur, niſi perfecta vnio? Res Corporeæ cùm per calorem extrinſecùs liquefiunt, in ſemetipſas reſoluuntur: Animæ verò cùm per calorem intimum liquefiunt, non in ſemetipſas reſoluuntur, ſed in reſoluentem. Reſoluuntur à ſemetipſis, ſed non in ſemetipſas; reſoluuntur igne Dei, ab amore ſui, in amorem Sponſi cæleſtis. Hoc Paulus inſinuans, qui adhæret, inquit, Domino,

Gliſterius cap. 5. Cant. Expoſ.

Pſal. 21. 15.

Guilliel. Abb. apud Delrio cap. 5. Cant.

vnus

vnus Spiritus eſt. Et ſuam Animam hoc modo liquefactam indicans: Viuo, inquit, ego, non iam ego, viuit autem in me Chriſtus. O quàm dulcis hora, quando Anima, huic igneo torrenti, liquefacta miſcetur! quàm ſubtilis eſt in illo momento, quàm extenuata, quàm mobilis! Nihil tunc torporis habet, nihil duritiæ reliquum, nihil rigoris, tantummodò calens & liquens.

1. Cor. 6. 17.

Gilbert. Abbas, Serm. 44 in Cant.

CORDIS MVNDATIO

Laua a malitiâ COR tuum. *Jirem. 4. 14.*

fons scaturit lateris transfixi, e vulnere, sponsi.

Hoc CORDIS *maculas ablue sponsa, tui.*

14.

LECTIO XIV.

CORDIS Mundatio.

Laua à malitia COR *tuum.*
Ierem. 4. 14.

Fons ſcaturit lateris transfixi è vulnere Sponſi,
Hoc CORDIS *maculas ablue, Sponſa, tui.*

CONSIDERA PRIMO, In ſupernam illam ciuitatem Ieruſalem, quæ tota (vt ſcribit Diſcipulus ille, quem diligebat Ieſus) eſt aurum mundum ſimile vitro mundo, ornata omni lapide pretioſo, illuminata claritate Dei, non intrabit aliquid coinquinatum, aut abominationem faciens; ſed omnes illius patriæ ciues (ad ſimilitudinem ipſius ciuitatis) mundi, puri, & immaculati erunt. Propheta quoque ille, cui incerta & occulta ſapientiæ ſuæ manifeſtauit Deus, poſitâ interrogatione: Quis aſcendet in montem Domini? aut quis ſtabit in loco ſancto eius? reſpondet; Innocens manibus, & mundo CORDE. His autem duabus partibus, ait Nyſſenus, omnem Iuſtitiam comprehen-

Apoc. 21. 18.
Pſ. 50. 8.
Pſ. 23. 4.
Nyſſen. Orat. de Aſcenſ.

prehendi. Munditia, siue Innocentia manuum, operum puritatem designat: CORDIS verò munditia, cogitationum & intentionum sinceritatem declarat. Tam interna, quàm externa mundities requiritur, vt ad cælestem beatitudinem quis admittatur. Pharisæi neglectâ interiori puritate, solam externam curabant; in quos grauissimè Saluator noster ita inuectus est: Væ vobis Scribæ & Pharisæi Hypocritæ! qui decimatis mentham, & anethum, & cyminum, & reliquistis quæ grauiora sunt legis, iudicium, & misericordiam, & fidem. Hæc oportuit facere, & illa non omittere. Duces cæci, excolantes culicem, camelum autem glutientes. Væ vobis Scribæ & Pharisæi Hypocritæ! quia mundatis quod deforis est calicis & paropsidis, vt fiat id quod deforis est mundum. Væ vobis Scribæ & Pharisæi Hypocritæ! quia similes estis Sepulchris dealbatis, quæ à foris parent hominibus speciosa, intùs verò plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitiâ; sic & vos à foris quidem paretis hominibus iusti, intùs autem pleni estis Hypocrisi, & iniquitate. Ex Christi ergo mente priùs interior CORDIS munditia quærenda est, quàm exterior Cor-

Matth. 23.23.

poris.

poris. Araneæ hæc eſſe induſtria ſcribitur, vt ruptam à muſcis telam, reficere volens, à medio incipiat, eamque ante Solis occaſum perficiat. Nos iam inde à ſuſcepto Baptiſmo, in CORDIBVS noſtris, velut à centro telam æternæ ſalutis ordimur; quàm ſæpè autem eam infernales muſcæ ruperunt? quàm impetuosè perfregerunt? Si porrò eam reficere velimus, à centro, à CORDE eam incipere neceſſe eſt, & extrema huic operi manus imponenda, antequam Sol gratiæ, & miſericordiæ Dei nobis occumbat. Clama igitur cum Propheta: COR mundum crea in me Deus, & Spiritum rectum innoua in viſceribus meis. Iterumque: Fiat COR meum immaculatum in iuſtificationibus tuis, vt non confundar.

Fornerus Conc. 90 in Pſ. 50

Pſal. 50. 12.

Pſ. 118. 80.

CONSIDERA SECVNDO, Si, vt Sanctus Iob dixit, nemo mundus à ſorde; & Sapiens: Quis poteſt dicere, mundum eſt COR meum, purus ſum à peccato! quàm fœda, deformis, & ſqualida ſis, ô Anima, quæ hactenus in viam CORDIS tui vaga abiiſti poſt greges ſodalium tuorum? Ambulaſti enim in tenebris & lubrico, & inquinaſti veſtimenta tua; quin immò velut ſus volutata es in volutabro

Iob 25. iuxta 70

Prouerb. 20. 9.

Cãt. 1. 6.

Iſaiæ 63, 3.

2.Pet.2. 22. lutabro luti, & maculata es in iniquitate tuâ. Quàm meritò igitur de mundandâ fœditate tuâ cogitare debes; audi Dominum per Prophetam monentem: Laua à malitia COR tuum Ierusalem, vt salua fias: vsquequò morabuntur in te cogitationes noxiæ? Quamobrem verò CORDIS immundi ablutionem omnipotens Deus requirit: nimirùm cùm illud sibi sacrificium offerri velit, planè mundum esse oportet. Ita enim olim præcepit, vt intestina & pedes hostiæ lauarentur aquâ. Quid enim hoc designat, nisi quòd affectus CORDIS nostri (per pedes designati) & ipsius CORDIS interiores cogitationes (quas intestina denotant) ablui & purgari debeant, antequam ipsum COR offeratur in sacrificium acceptabile? Sed & templum Dei viui est COR nostrum, vt proinde etiam hoc nomine magnâ puritate nitere debeat. Si enim scriptum est, vel pedem esse custodiendum, quo in materiale templum Dei ingredimur, ne quid contaminatum, aut immundum in illud ingrediatur; & si Moyses calceamenta deponere iubetur, id est, inuolucra carnalium cogitationum: quantâ tandem puritate debet esse conspicuum COR nostrum spirituale templum Dei, de quo Apostolus ait:

Ier.2.22

Idem 4. 14.

Leuit. 1. 13.

Aquauiua in Ps. 118.

Exod. 30. 19.

Exod. 3. 5.

ait: Vos enim eſtis templum Dei viui, ſicut dicit Deus: quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo inter eos, & ero illorum Deus, & ipſi erunt mihi populi? *2. Cor. 6. 16.*

CONSIDERA TERTIO, Ad ablutionem CORDIS aquam cum primis eſſe neceſſariam; ne verò hanc per varia loca anxiè nimis quæras, demonſtrat tibi Zacharias fontem copioſiſſimum: In die illa, ait, erit fons patens domui Dauid, & habitantibus Ieruſalem, in ablutionem peccatoris, & menſtruatæ. *Zachar. 13. 1.* Quis verò hic fons, niſi Chriſtus Dominus; fons & ſcaturigo gratiæ, iuſtitiæ, & ſalutis? Sic enim hunc locum interpretatur Sanctus Gregorius: Fons quippe occultus eſt Vnigenitus Patris, inuiſibilis Deus. Fons verò patens, eſt idem Deus Incarnatus: qui fons patens rectè domus Dauid dicitur, quia ex Dauidis genere noſter ad nos Redemptor proceſſit. *Gregor. hom. 20. in Ezechiel.* Hi autem Ieruſalem habitant, qui in viſione pacis intimæ mentem figunt. Peccator verò, & Menſtruata eſt, vel is qui delinquit in opere, vel mens quæ labitur in praua cogitatione. An non fons patens eſt Chriſtus crucifixus, è quo quinque illi torrentes ſanguinis profluxerunt? In terreſtri Paradiſo fons erat, qui in quatuor capita diuidebatur, vt ita totam *Geneſ. 2. 10.*

terram

terram irrigaret. In Paradiso Ecclesiæ Iesus crucifixus fons est, è cuius sacris vulneribus quinque flumina scaturiunt, quibus abluuntur peccata totius mundi. Christus est probatica illa piscina, quinque vulnerum porticus habens, in quam qui descenderit post motionem aquæ, sanus fit à quacumque detinetur iniquitate. Sanguis enim Iesu Christi emundat conscientias nostras ab operibus mortuis peccatorum. Hic Sanguis, ait Chrysostomus, effusus, vniuersum abluit orbem terrarum; hic Sanguis Sancta Sanctorum purgat. Quòd si eius figura tantam habuit vim, in Templo Hebræorum, in medio Ægypti, liminibus aspersus, dum ab Angelo percutiente seruauit, dum populum emundauit, dum omnia sanctificauit; quantò magis, veritas ipsa Sanguinis huius? Hic Sanguis aureum Altare sanctificauit; sine hoc Princeps Sacerdotum in penetralia ingredi non audebat. Sanguis Sacerdotes faciebat, hic Sanguis in figura peccata purgabat, hic Sanguis nostrarum Animarum salus est. Hoc lauatur, hoc ornatur Anima, hoc incenditur; hic, igne clariorem reddit mentem nostram, & auro splendidiorem; huius Sanguinis effusio cælum peruium fecit. Accipe

Ioannis 5. 2.

Ioã. 5. 4.

Hebr. 9. 14.

Chrysost. hom. 45. in Ioan.

Exod. 12 22.

Leuit. 8. 11.

Accipe igitur ſitulam memoriæ, & in eâ hauri cum gaudio de fontibus his Saluatoris efficaciſſimam aquam, quâ pollutum COR tuum abluas. Adhibe, inquam, velut manus, intellectus conſiderationes, & affectuum excitationes, iiſque COR tuum perfrica, ablue, & emunda: immò verò totum COR in hoc Sanguineum lauacrum immerge; & ſine dubio aſcendet inde dealbatum. Beati, qui lauant ſtolas ſuas in Sanguine Agni! Nihil enim tam efficax, ait Bernardus, ad curanda conſcientiæ vulnera, nec non ad purgandam mentis aciem, quàm Chriſti vulnerum ſedula meditatio. Recurre ergo ad lauacrum hoc, & dic cum Eccleſia: Dealba me Domine, & munda COR meum; vt in Sanguine Agni dealbatus, gaudiis perfruar ſempiternis.

Iſa. 12. 3
Apoc. 22. 14.
Bernard. Serm. 62 in Cant.
Miſſal. Rom.

CONSIDERA QVARTO, Quò pertinaciùs maculæ veſtibus inhærent, eò accuratiùs ac ſæpiùs ablui debent:

(*Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem,*
Teſta diu

inquiebat ille) frequentiori indiget emundatione vas fœdo liquore repletum: atque hinc leproſus mundandus ſepties aſpergi ſanguine paſſeris immolati præcipitur,

Horat. lib. 1. Epiſt.
Leuit. 14. 5.

cipitur, vt iure purgetur, ac deinde totum Corpus ablui. Naamanem Principem leprâ infectum ſepties lauari in Iordane oportuit, vt curaretur. Dauid Rex non ignorans nullam eſſe lepram peccato fœdiorem, eamq́ue adeò tenaciter CORDI adhærere, vt vnâ vice ablui non poſſet, identidem ſe lauari ſupplici voce obſecrat: Ampliùs, inquit, laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Age igitur Anima, vis alterum lauacrum CORDI tuo expurgando præparare? admiſce ſanguineis Saluatoris fontibus aquam pluuiam, & largiſſimos imbres calidarum lacrymarum, ex peccati conſideratione diſtillantium; iiſq́ue COR tuum ablue. Vt enim pluuia ex densâ nube Soli oppoſitâ, eiuſq́ue calore reſolutâ, è mediâ aëris regione decidit: ita prorſus cùm in nubem peccatorum noſtrorum (quæ Solis Iuſtitiæ radios nobis occultat) diuini amoris flamma inciderit, facilè nubem diſſoluit, & abundantiſſimam lacrymarum pluuiam progignit. Lubétne etiam hiſce aquis acre lixiuium adiungere, ad abluendas etiam inueteratiſſimas maculas veſtis nuptialis, quam in Baptiſmo induiſti? Cola lacrymas tuas in vaſe CORDIS, per cineres Mortis, Iudicij, & Inferni; & aſſiduâ

4. Reg. 5. 14.

Pſal. 50. 3.

assiduâ horum meditatione facilè pristinum Animæ splendorem recuperabis. Memorare, ait Sapiens, nouissima tua, & in æternum non peccabis. *Eccli. 7. 40.*

CONSIDERA QVINTO, Ingens præmium, quod mundis CORDE promissum est: Beati, ait Christus, mundi CORDE, quoniam ipsi Deum videbunt. Hæc autem visio Dei, iis, tum in hoc sæculo, tum in altero conceditur. Hîc quidem per Speculum in ænigmate, siue per contemplationem Deus videtur: in altera verò vita perspicuè, & facie ad faciem. Deus autem cùm mundissimus sit, non nisi à mundo CORDE videri potest; vt enim ait Plato: Impuro, purum attingere nefas est. Et Nyssenus: Quo enim modo Animus noster, qui inferiori huic carnis voluptati mancipatus est, atque in humanorum affectuum appetitionem totus incumbit, potest cognatum illud lumen, quódve mente ipsa cernitur, vacuo, & libero sensu aspicere; cùm is praua quadam atque inerudita anticipatione, ad humiles has res & lutulentas aciem intendat? In æternâ verò beatitudine felicissimè Deus à mundo CORDE videtur, amatur, & possidetur. Ibi, inquit Augustinus, tota virtus erit videre, ô Anima mea, quod amas;

Matth. 5. 8. *1 Cor. 13. 12.* *Plato in Phœdon.* *Nyssen. lib. de Virg. cap. 5.* *August. lib. 22.*

 &

deciuit. Dei. & ſumma felicitas, amare quod vides: & ibi beata vita in ſuo fonte bibitur, vb Veritatis viſio clariſſimè aperitur. Ibi va cabimus & videbimus, videbimus & ama bimus, amabimus & laudabimus ESSE quod erit in fine, ſine fine. Quod enim ô Deus, præparaſti diligentibus te, fide non capitur, ſpe non attingitur, charitate non apprehenditur, deſideria & vota transgreditur, acquiri poteſt, æſtimari non poteſt.

TER-

TERTIA CLASSIS.

CORDIS Oblatio & Examen.

COR à vitiis in præcedenti Classe expurgatum, dignum est quod supremo Numini in gratissimum munus, & sacrificium acceptabile afferatur. Id autem in hac Classe fidelis Anima Dilecto suo dicat, & consecrat: Deus verò, qui à sacrificiis suis omnem næuum, & maculam abesse voluit, quiq; COR & renes scrutatur, non sine multiplici ac diligenti examine Sponsæ suæ munus admittit. Vnde, velut Argentarius, in statera COR illius appendit, in igne probat, fundum illius scrutatur, & ad rectissimam CORDIS sui amussim, illius rectitudinem explorat. Eadem fuit Sponsi circa Sponsæ suæ vineam cura & diligentia; ipse siquidem ait: Descendi in hortum nucum, vt viderem poma conuallium, & inspicerem si floruisset vinea. Vineam enim CORDIS nostri, quam plantauit dextera eius, quam Sanguine suo rigauit, quam Angelicæ cu-

Cant. 6. 10.

ſtodiæ maceriâ, & virentibus gratiæ ſuæ ſepibus circumdedit, ipſemet viſitat, & diligentiſſimè inſpicit, num fructuum ſpem faciat; an verò conuerſa in prauum vinea aliena, igni ſit deſtinanda æterno. Id verò Sponſæ adeò non ingratum eſt, vt ipſa etiam Sponſum ad hoc inuitet dicens: Veni Dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Manè ſurgamus ad vineas; videamus ſi floruit vinea, ſi flores fructus parturiunt. Quid enim hoc aliud eſt, quàm rogare Sponſum, vt diligenter examinet, an vineæ labori Coloni reſpondeant. Atque in hoc examine, via purgatiua finitur. Flores enim vineæ ad Incipientes, quemadmodum fructus ad Proficientes pertinent.

Cant: 7. 11.

CORDIS DONATIO.

Præbe fili mi, COR tuum mihi. Prou. 23. 26.

Vnice CORDIS amor, timor vnice CORDIS Jesu,
COR tibi dono meum, COR mihi redde tuum.

15.

LECTIO XV.

CORDIS Donatio.

Præbe fili mi COR *tuum mihi.*
Prouerb. 23. 26.

Vnice CORDIS *Amor, timor vnice* CORDIS IESV,
COR *tibi dono meum,* COR *mihi redde tuum.*

CONSIDERA PRIMO, Quemadmodum Regibus honoris & ſubiectionis teſtandi causâ, munera deferri ſolent; ita Deum, qui eſt Rex regum, & Dominus dominantium, præcepiſſe vt ei quoque munera deferrentur; vnde dixit: Non apparebis in conſpectu meo vacuus, ſed offeret vnuſquiſque ſecundùm quod habuerit, iuxta benedictionem Domini Dei ſui, quam dederit ei. Ita prædictum eſt de pacifico Rege Salomone Chriſto Domino: Adorabunt eum, quoniam ipſe eſt Dominus Deus tuus. Et filiæ Tyri in muneribus, vultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis. Quibus

Deuter. 16. 17.

Pſal. 44. 14.

verbis ſignificatur, Gentilitatem ad Chriſtum conuerſam, ſpiritualibus muneribus eum honoraturam,& deprecaturam;idq́ue non tantùm vilem plebeculam, ſed ipſos etiam diuites plebis,immò etiam Reges facturos. Vnde in alio Pſalmo dicitur: Reges Tharſis, & Inſulæ munera offerent; Reges Arabum, & Saba dona adducent. Id autem in Magis Chriſti adoratoribus ad litteram adimpletum fuiſſe, ex communi Sanctorum, & Eccleſiæ conſenſu conſtat. Illi enim apertis theſauris ſuis, obtulerunt ei munera, Arum, Thus, & Myrrham; quibus eum Deum, Regem, & hominem eſſe confeſſi ſunt. Tu verò, Anima mea, quo dono, quáve oblatione Regem, Deumq́ue tuum honorabis? non aliâ prorſus, quàm CORDIS tui. In omni namque Creatura, quæ ſub Sole mundi vanitatibus occupatur, nihil humano CORDE ſublimius, nihil nobilius, nihil Deo ſimilius reperitur: quapropter nihil aliud quærit à te, niſi COR tuum. Hinc eſt quòd per Salomonem dicit: Præbe fili mi COR tuum mihi. Quo loquendi modo, pulcherrimè indicat à cuius manu munus ſuſcipere dignetur, quale illud eſſe debeat, & quo modo ſibi præberi deſideret. Singula proinde verba hæc attentiùs expendenda ſunt.

Pſal. 71. 10.

Matth. 2. 11.

Bernard. in Med. cap. 7.

Prouerb. 23. 26.

CON-

CONSIDERA ergo SECVNDO, Cuius COR ſibi dari petat, nullius enim niſi filij CORDE delectatur, ideoque dicit: Fili præbe mihi COR tuum. Non alloquitur ergo Iudæos, Turcas, Ethnicos, Publicanos, & qui in peccatis ſuis obdurati perſeuerant: illi enim non filij, ſed inimici Dei ſunt, & maledictionis filij. Eorum igitur CORDA poſtulat, quibus dedit poteſtatem filios Dei fieri, qui credunt in nomine vnigeniti Filij Dei, qui Spiritum adoptionis filiorum receperunt. Qui Spiritu Dei aguntur (inquit B. Paulus) ij ſunt filij Dei, coheredes autem Chriſti: ſi tamen compatimur, vt & conglorificemur. Vna ergo ex conditionibus filij eſt, vt cum Chriſto patiatur & ſuſtineat: Flagellat enim Deus omnem filium quem recipit. Deinde eidem Patri filius obedire debet: Patres quidem carnis noſtræ (inquit Apoſtolus) eruditores habuimus, & reuerebamur eos: non multò magis obtemperabimus Patri Spirituum? Pacem prætereà filius in domo Patris cęleſtis colere debet: Beati enim pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Denique illi ſunt filij, qui Patrem imitantes ſtudent eſſe perfecti, ſicut Pater cæleſtis perfectus eſt. Si ergo Deo vis COR eſſe

Ex Gabriele Inchino pleraque.

2.Pet.2. 14.

Ioannis 1. 12.

Rom.8. 14.

Hebr.12 6.

Ibid.v.9.

Matth. 5. 9.

Matth. 5. 48.

gratum, vide ne à numero filiorum excidas; in hoc vnum incumbe, vt has filij proprietates assequaris, vt verè filius Dei nomineris & sis.

CONSIDERA TERTIO, Quo modo sibi dari COR tuum petat. Non enim vult sibi illud commodari, non vendi; sed liberali donatione præberi, siue dari. Commodare enim nihil aliud est, quàm alicui alicuius rei vsum gratuitò concedere, ita vt dominium eius maneat circa commodantem. Vendere, est accepto pretio rem aliquam distrahere. Donare verò, est gratuitò & liberaliter rem alteri dare, ac tradere. Qui commodat quidpiam, paulò pòst quod commodauit recipit. Qui vendit quidpiam, pretium illius quod vendidit accipit. Qui verò donat quidpiam, nec vmquam recipit, nec vllum pro eo pretium flagitat. Commodant Deo COR suum, qui ad aliquod tempus illud diuino cultui tradunt, posteà verò illud rursus mundi vanitatibus implicant; qui in maioribus solemnitatibus pietatem colunt, deinde verò, iis peractis, redeunt ad ingenium, & bacchanalia viuunt. Hi sunt quos temporales Christus vocat. Qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Qui autem sunt qui Deo

Matth. 13. 21. Luc. 8. 13.

Deo

Deo COR vendunt, nisi illi qui ideò Deo seruiunt, vt eis statim pretium seruitutis suæ annumeret? tribuens illis diuitias & prosperitates huius sæculi: vel qui se ita Deo tradunt, vt id facturi non essent, nisi mercedem æternam, & præmium regni cælorum daturum se repromisisset? Illi porrò COR suum liberâ donatione Deo offerunt, qui nec mercedis, nec præmij intuitu, sed solo illius amore id illi ita tradunt, vt numquam velint id tursus fieri sibi proprium, dicentes cum Propheta: Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? Deus enim gratis vult diligi, gratis sibi seruiri, non quasi propositâ acceptione mercedis, quia ipsa merçes tua summa Deus ipse erit, quem gratis diligis. Gratis igitur & liberaliter Deo COR tribuendum est, vt COR nostrum habeat Deum.

Psal. 72. 25.

EXPENDE deinde, quòd dicat Deus CORDIS tui: Præbe MIHI COR tuum. Non vult enim illud Mundo, non Carni, non diabolo impendi. Tam enim est CORDIS tui amans & cupidus, vt illud totum possidere, nec aliquem in societatem illius admittere velit. Quòd si tamen proximus in CORDE nostro locum aliquem inuenit, id illi contrarium non est: vnicus enim amor

Prouerb. 23. 26.

amor eſt, quo Deus & proximus diligitur; cùm non niſi propter Deum hic diligatur. Vbi autem vnum propter alterum, ait Ariſtoteles, vtrobique tantùm vnum. Quemadmodum dum diligitur ſanitas, & potio amara propter ſanitatem, non illic duo ſunt amores; ſed vnus tantùm amor. Vnico igitur & ſoli Dilecto CORDIS noſtri COR largiendum eſt.

Ariſtoteles.

CONSIDERA QVARTO, Cur immenſa illa maieſtas partem hominis tam exiguam, quàm eſt COR, ſibi dari flagitet. Cuius quidem cùm plurimæ ſint rationes, tum vna hæc præcipua eſt; quòd nemo tam pauper ſit, qui illud dare non poſſit. Quis enim eſt qui CORDE careat? Alia verò ſi Deus exigat, plurimi ſe excuſare poſſent. Aures, ad verbum Dei audiendum, non poteſt exhibere ſurdus. Oculos, ad peccata deploranda, aut Chriſtum crucifixum intuendum, non habet cæcus. Os & linguam, ad preces fundendas, & diuinas laudes celebrandas, non habet mutus. Manibus, ad eleëmoſynas largiendas, caret pauper & egenus. Ventrem, ad ieiunandum, non poteſt exhibere infirmus. Genua, ad orandum, non poteſt flectere debilis & decrepitus. Crura & pedes, ad peregrinationes faciendas, & Eccleſias frequentandas, exhibere

exhibere non poteſt claudus, & pedibus deſtitutus. Nullam proinde harum partium Deus exigit; ſed COR tantummodò, quod quilibet dare poteſt. Potes mihi dicere, ait Sanctus Auguſtinus, non poſſum vigilare, non poſſum ieiunare, non poſſum peregrinari, non poſſum eleëmoſynam facere, & mortuos ſuſcitare: ſed non potes mihi dicere, non poſſum diligere; quod CORDE fit. Adde his, & hanc rationem: quòd etſi Deo omnia Corporis noſtri membra offerantur, vnicum tamen COR abſit, non erit ei munus hoc gratum; quod enim olim dixit: Populus hic labiis me honorat, COR autem eorum longè eſt à me; idipſum de aliis omnibus membris veriſſimè dicere potuiſſet. Nulla enim opera Deo grata ſunt, quæ ex CORDE non procedunt. Quod enim in arboribus eſt radix, id in homine eſt COR: vitiatâ radice, rami arboris areſiunt, flores defluunt, frondes palleſcunt, fructus putreſiunt: ſanâ autem permanente radice, viuaces ſunt rami, firmi flores, virentes frondes, & fructus maturi. Ita quoque ſi CORDIS radix integra fuerit, bona erunt opera noſtra. Si radix ſancta, ait Sanctus Paulus, & rami. Si verò malitia COR infecerit, mala quoque ex eo prodibunt opera.

Auguſt.

Iſa. 29. 13.

Rom. 11. 16.

De

Matth. 15. 19. De CORDE enim, Christo teste, exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiæ. Quin & absque opere externo non rarò COR peccat, vt Psaltes testatur: *Ps. 57. 2.* Etenim in CORDE iniquitates operamini in terra. Cùm igitur omnes actus nostri valorem & pretium ex CORDE habeant, meritò illud Deus requirit: nec enim vel hominibus grata sunt munera, quæ non ex CORDE proficiscuntur. Displicet seruus, qui non ex animo, sed ad oculum, Domino seruit. Nihil Sponsus Dilectæ suæ dedisse censebitur, nisi COR largiatur: nihil ab eâ vicissim petit, nisi vt ponat eum sicut signaculum super COR suum. *Cant. 8. 6.*

CONSIDERA QVINTO, Quorsum Deo COR tuum tradere debeas, nempe vt illi fiat gratum habitaculum, illudque efficiat conforme imagini diuini CORDIS sui. Debitum est ipsi COR multis omninò titulis, ob beneficia nimirùm creationis, gubernationis, redemptionis, aliaque minimè pauca. Accipitribus dari solet COR earum auium, quas prædati essent: Christus ad prædam ascendit, dum Crucis lignum conscendit, de quo vaticinatum Iacob multi intelligunt, cùm de Iuda dixit:

Ad

Ad prædam fili mi aſcendiſti. Chriſtus enim ex tribu Iuda prognatus, inter cetera nomina habuit: Accelera ſpolia detrahere, Feſtina prædari. Hic igitur è Cruce ſpolians diabolum, prædatus eſt COR noſtrum: quare meritò etiam illi dandum erit. Noli autem ſubducere COR tuum, eò quòd immundum fortè ſit; ipſe enim qui fons eſt, emundabit illud. Si prauum & diſtortum ſit, ipſe, qui diligit æquitatem, rectum efficiet illud. Si graue ſit & pronum in terram, ipſe, qui de cælis eſt, ſurſum ſubleuabit. Si variis cupiditatibus, velut luto plenum ſit, ipſe, qui ignis eſt, conſumet eas. Si durum ſit, ipſe, qui omnipotens eſt, emolliet illud. Tantùm tibi tortuoſitas tua diſpliceat, & ex tota Anima, ex tota mente, ex totis viribus COR totum illi deuoueas, qui ſe totum CORDI tuo tanto amore dedit; & ſine dubio facilè reformabit deformitates CORDIS tui. Cùm Socrati, vt Seneca tradidit, multi multa, pro ſuis quiſque facultatibus, offerrent; Æſchines pauper auditor: Nihil, inquit, dignum te, quod dare tibi poſſum inuenio, & hoc modo pauperem me eſſe ſentio. Itaque dono tibi, quod vnum habeo, meipſum; hoc munus rogo, qualecumque eſt, boni conſulas, cogiteſque

Gen. 49. 9.

Iſa. 8. 3.

Matth. 22. 37.

Seneca lib. 1. *de benefic. cap.* 7.

teſque alios cùm multum tibi darent, plus ſibi reliquiſſe. Cui Socrates: Quid ni tu, inquit, magnum munus dederis? niſi fortè paruo te æſtimes. Curabo ergo, vt te meliorem tibi reddam, quàm accepi. Tu verò, ſi Æſchinem imiteris, &, non Socrati, ſed Deo COR tuum obtuleris, ſine dubio multò melius illud efficiet, tibique reddet. Sed opportunè admodum hîc ſubiicietur

Modus COR *Deo offerendi.*

PRAXIM, modumque Deo ſpiritualiter COR noſtrum, gratiſſimi inſtar muneris, offerendi, nobis tradiderunt SS. Gertrudis, & Mechtildis, duæ ſorores, ambæ non ſolùm carne, ſed etiam Religione germanæ, ambæ Domino cohæſerunt, ambæ Domino concorditer ſeruierunt. Sancta Mechtildis audiens aliquando in Offertorio cantari: Reges munera offerent tibi; dixit Saluatori noſtro: Ecquid eſt, ô Dilecte CORDIS mei, quod tibi nunc offeram, cùm nihil dignum habeam maieſtate tuâ? Reſpondit Saluator: Quinque modis præbebis mihi COR tuum, & gratum mihi munus obtuleris. Primò, illud mihi offeres velut arrham deſponſationis;

Auguſt. Serm.26 de verbis Domini.
S.Mechtil.lib.1. cap. 42.

tionis, cum omni fidelitate CORDIS tui, inceſſanter me deprecans, vt igne amoris mei conſumam quidquid per infidelitatem deliqueris. Secundò, offeres mihi velut murenulam auream, aut amatorium monile, cum internâ abnegatione omnium voluptatum huius mundi; quæ COR tuum occupare vellent. Tertiò, COR tuum velut Diadema mihi offeres, cum omni honore, qui tibi ſiue in hoc, ſiue in altero ſæculo obtingere poſſet; vt ego ſolus ſim gloria & corona tua. Quartò, mihi offeres inſtar phialæ, ex qua ipſe meam bibam dulcedinem. Quintò, mihi offeres vas electum, in quo meipſum reficiam. Ita Mechtildem ſuam erudiuit Dominus.

Sancta Gertrudis verò hanc, offerendi Domino COR, formulam tradidit, quâ ipſa ſæpiùs vti conſueuerat:

Ecce Domine, COR *meum abſtractū ab omni*
Creaturâ, integrâ volantate offero tibi; orans
Vt abluas illud in virtuoſâ aqua ſanctiſſimi
Lateris tui; & decentiſſimè exornes illud,
In pretioſo Sanguine dulciſſimi CORDIS *tui,*
Ac tibi conuenientiſſimè coaptes illud, in
Aromatico vapore diuini amoris tui.

Gertrud. inſinuat. diuin. piet. li. 3. cap. 30.

Pulchrum quoque & venuſtum eſt carmen, quo pius & Religioſus Poeta Bernardus Bauhuſius, COR ſuum vni

Christo dedicat, quod asscribere non verebor:

Lib. Epigramm.

Pallentes violas, immortalesque amaranthos,
Et calthæ aureolas, Phœbisequasq; comas,
Reginasq; rosas, & florum, lilia, Reges,
Albaq; narcißi, flauaq; texta croci;
Iridaq; & nardum, ferrugineumq; hyacinthum,
Et quidquid florum denique Chloris habet,
CHRISTE, *tibi pleno meditabar fundere cornu,*
Veris opes volucres, deliciasq; breues:
Iamq; ardens ibam totum tibi spargere Maium
Purpureum, prasinum, coccineum, croceum;
Nam Maij omnigenæ plumæ, omnigeniq; colores,
Et multa in gremio florea meßis erat.
Hanc mihi sed subitò vertisti in pectore mentem,
Et visus tacitâ es sic mihi voce loqui:
Mitte rosas manibus vates meus; altera dona
Poscimus; hæc olim Panq;, Palesq; tulit.
Altera dona Deo vero, sunt altera serta;
Non faciunt capiti talia serta meo.
COR *peto; Io dabitur, dabitur* COR *dulcis* IESV!
Mille darem, IESV, *si mihi mille forent.*
Eia COR, *egredere: an clausa est via? pectora rūpe,*
Rumpe moras, rumpe & viscera, & egredere.
Egreditur. Salue, ô Animæ pars optima nostræ!
Vitæ delicium, principiumq; meæ!
CORCVLVM, *io gaude, iam felicißima fies*
Victima, Tergemino tota litanda DEO.
Ergo nunc viola, i, melior violâ hoc mihi COR *est:*
I ama-

I amaranthe, mihi hoc COR *amaranthus erit.*
Puniceæ ite rosæ, melior rosa nam mihi COR *est:*
Lilium i, melius liliolum COR *erit.*
I narcisse, mihi melior narcissus erit COR*:*
I hyacinthe, mihi hoc COR *hyacinthus erit.*
I croce, cum nardo, calthæq; ac irides ite,
COR *mihi caltha, crocus, nardus, & iris erit.*
CORCVLVM, *io,* IESV, *sume hoc, mi dulcis* IESV;
Deq; haustum latere hoc in latus abde tuum.
Viuo ego, non ego iam, viuit Nazareius *in me:*
Ille mihi solus CORQVE, *animamq; facit.*
Et vos Adamidæ, vos, ô! mecum pia CHRISTO
CORDA *date.* O, *qui dat, quàm sine* COR-
DE *sapit!*

CORDIS SACRIFICIVM.

Sacrificium Deo, ſpiritus contribulatus. *Pſal.* 50. 19.

Non vituli cæſiue Deo placet hoſtia tauri:
COR mihi qui dedit, hic COR ſibi poſcit amor

16.

LECTIO XVI.

CORDIS Sacrificium.

Sacrificium Deo Spiritus contribulatus.
Psalm. 50. 19.

Non Vituli, cæsive Deo placet hostia Tauri,
COR *mihi qui dedit, hic* COR *sibi poscit amor.*

CONSIDERA PRIMO, Quemadmodum Regibus tributa, & munera deferri debent: ita supremo illi Numini, omnium rerum Domino, sacrificia in subiectionis protestationem offerenda sunt. Satis proinde non est, ô fidelis Anima, quòd Regi sæculorum immortali atque inuisibili, COR tuum muneris loco tradideris, verùm soli Deo in sacrificium idem offerre te oportet. Hoc in arcano sensu Sponsus Animarum nostrarum petit, cùm ait: Sanctifica mihi omne primogenitum. Et alibi: Iure perpetuo omne primogenitum erit meum. Quid verò? An suprema illa Maiestas adeò desiderat, ouium, boum, hircorum, caprarum, cetera-

I. Timot. I. 17.

Exod. 13 2.

Num. 18 15.

rarumque animantium primogenita, vt illa sibi offerri præcipiat? Numquid Deo cura est de bobus? ait Sanctus Paulus. Quin & ipse Deus: Numquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo? Cur ergo omnia illa primogenita Deo offerentur? Cur illa iure perpetuo vult esse sua? Si omnium legalium differentias hostiarum, vnâ Corporis & Sanguinis IESV CHRISTI Filij sui oblatione consummauit, quid adhuc primogenitorum victimas exquirit? Aliud ergo hîc sub litteræ cortice latet mysterium, aliaque à nobis primogenita Deus per hæc verba exigit. Spirituale est primogenitum, quod hîc Deus postulat; nempe COR nostrum: illud enim ante alia membra primò formatur, & ab Aristotele primum viuens, & vltimum moriens nuncupatur. Hoc gratum Domino sacrificium, quodque præ omnibus aliis illi placet. Hoc mysticè in Abrahæ Patriarchæ nostri sacrificio adumbratum, teste Augustino, fuit. Quod Abraham illi dictum est, da mihi vnicum dilectum filium; idipsum dicit tibi Sapientia: Da mihi fili COR tuum: ipsum est Dilectus & vnicus filius tuus. Quid metuis offerre COR tuum? offer sacrificium,

1. Cor. 9. 9.
Psal. 49. 13.
Genes. 22. 2.
August. Serm. 46 de temp.

cium, contritionem CORDIS Domino Deo tuo, & dicei cùm Propheta: Holocaustis non delectaberis. Sacrificium Deo Spiritus contribulatus, COR contritum & humiliatum Deus non spernit. Nihil metuas, tali sacrificio oblato; & illi acceptum erit, & quod obtuleris, integrum tibi permanebit.

Psal. 50. 18.

Agnouit idipsum & Prudentius, qui Abrahæ sacrificio nos instrui docet, vt ea quæ nobis sunt gratissima, Deo offeramus. Sic autem ait:

Senex fidelis prima credendi via est
Abram, beati seminis seruus Pater,
Adiecta cuius nomen auxit syllaba,
Senile pignus qui dicauit victimæ:
Docens ad aram cùm litare quis velit;
Quod dulce CORDI *est, quod pium, quod vnicum,*
Deo libenter offerendum credito:

Prudent. præf. in Psichomachia.

Sed nil CORDI gratius est, quàm ipsum sibimet COR; vnde amantes, Personas eas quas nimio amore depereunt, suum CORCVLVM, Animæ suæ dimidium vocare soliti sunt, id insinuantes tam illas sibi charas esse, quàm proprium COR. Si igitur id quod maximè diligimus, Deo offerendum est, nihil dignius illi offerri potest CORDE nostro.

CONSIDERA SECVNDO, Quâ de causâ COR Deo sacrificari debeat. Israëlitæ enim illi ideò iubebantur primogenita sua offerre, vt haberent iugem memoriam liberationis suæ ex Ægypto. Hanc enim effecit & procurauit Deus per cædem primogenitorum totius Ægypti. Quia ergo tunc cecîdit Deus primogenita Ægypti; vt Hebræos, quasi primogenitos suos, inde liberaret; & quia tunc intacta seruauit primogenita Hebræorum habitantium in Ægypto: hinc indictâ lege eadem sibi offerri, ac quasi sua, & à se conseruata sibi reddi depoposcit: sed hæc in figura contigerunt eis. Nos verò de Ægypto huius mundi, de domo seruitutis, & manu inimicorum nostrorum per Christum liberati, maiori iure illi primogenita nostra debemus. Ille enim non primogenita Ægypti pro nobis occidit; sed ipse Vnigenitus Dei Patris, primogenitus Virginis Matris, pro nobis immolatus est. Quantis igitur titulis hostiam CORDIS nostri sibi vendicat! Aduerte porrò mystici huius sacrificij quemlibet Sacerdotem esse, magnos, paruos, nobiles, ignobiles, diuites, pauperes, Ecclesiasticos, sæculares, feminas, viros. Quodnam verò huius sacrificij Altare? munda conscientia. Quæ

Cornel. à Lap. in cap. 13. Exod.

Luc. 1. 74.

victi-

victima? COR contritum, Spiritus contribulatus, eadem enim hæc multorum sensu sunt. Quis culter, quo victima excoriatur? scrutinium CORDIS, dolor Animi, confitens lingua. Quis ignis, hostiam absumens? ille, scilicet, quem Filius hominis venit mittere in terram, & voluit vehementer accendi; diuina, inquam, charitas, quæ totum sacrificium exurit. Quæ verò huius ignis ligna? attenta bonitatis Dei, & diuinorum beneficiorum consideratio, ex quâ diuinæ charitatis flamma indesinenter accenditur; hinc scriptum est: Ignis in Altari semper ardebit, quem nutriet Sacerdos, subiiciens ligna manè per singulos dies. Debet enim fidelis quisque (ait Gregorius) ne in eo charitatis flamma deficiat, in excitationem amoris, exempla Patrum, vel præcepta Dominica ministrare. Congruitque hoc fieri manè, quia prima diei pars est. Postpositis ergo cogitationibus vitæ præsentis, hoc priori loco quisque fidelium cogitet, vt quibus valeat nisibus, studium charitatis inflammet, atque ita succendatur sacrificium CORDIS sui.

Luc. 12. 49.

Leuit. 6. 12.

Gregor. lib. 27. *Moral. cap.* 7.

CONSIDERA TERTIO; Neminem ab hoc sacrificio excusari posse, quia vt rectè S. Dauid ait: In me sunt Deus vota tua,

Psal. 55. 12.

tua, quæ reddam laudationes tibi. Ac si apertè dicat, inquit idem Gregorius: Etsi exteriùs munera offerenda non habeo, intra memetipsum tamen inuenio, quod in ara tuæ laudis impono; quia qui nostrâ datione non pasceris, oblatione CORDIS meliùs placaris. Ante Dei oculos numquam est vacua manus à munere, si fuerit arca CORDIS repleta bonâ voluntate. De CORDIS igitur arcâ, ait Augustinus, profer laudis incensum, de cellario bonæ conscientiæ profer sacrificium fidei, quidquid profers accende charitate. In te sint vota, quæ reddas laudes Deo. Idemque alibi: Si congerêris offerre Domino tuo sacrificium gratum illi & acceptum, sicut anteà vouebantur sacrificia in vmbrâ futurorum; fortè non inuenires in grege tuo placitum taurum, in capris hircum, aræ Domini dignum, nec in ouili tuo arietem dignum ad victimam Domino tuo: & non inueniens satageres quid faceres, & diceres fortè Deo, volui, & non habui. Numquid potes de laude dicere; volui, & non habui? ipsum voluisse, laudasse est. Non enim verba à te quærit Deus, sed COR. Eum potes ore confitere ad salutem: cùm non potes CORDE crede ad iustitiam.

Gregor. homil. 5. in Euang.

August. super Psal. 55.

August. in Psal. 134.

Rom. 10. 10.

ſtitiam. CORDE laudas, CORDE benedicis, CORDE in aram conſcientiæ victimas ſacras imponis; & reſpondetur tibi: Pax in terra hominibus bonæ voluntatis. Habebat hoc ſacrificium laudis Zacchæus in patrimonio ſuo, habebat vidua in ſaccello ſuo, habebat, neſcio quis hoſpes, in dolio ſuo. Sed nec illo caruit Sanctus Iob, dum omnibus caruit. Quidquid facultatum habuerat diabolus ademit, abſtulit. Hereditatem, interfecit filios, ablatis omnibus ſolus remanſit Iob. Sed in illo erant vota laudis, quæ redderet Deo, in illo planè erant. Arcam ſancti CORDIS ſui fur diabolus non inuaſerat, plenus erat vnde ſacrificaret. Audi quæ habebat, audi quæ protulit: Dominus dedit, Dominus abſtulit; ſicut Domino placuit, ita factum eſt: ſit nomen Domini benedictum. O diuitiæ interiores, quò fur non accedit! Has igitur Dominus requirit: has ei lubens offer.

Luc.2.14 *Luc.19.8* *Iob 1.12* *Aug. in Pſal.55.* *Iob 1.21*

CONSIDERA QVARTO, Nullum prorſus eſſe ſacrificium, quo diuina illa Maieſtas magis placatur, quàm ſacrificium CORDIS. Apud homines enim (vt Bernardus ait) COR ex verbis; apud Deum verò verba penſantur ex CORDE. Et Gregorius: Deus non attendit verba deprecantis, ſed COR orantis.

Bernard. in Cant. *Gregor.*

orantis. Ex hoc metitur, & æſtimat bona noſtra, quæ etiamſi parua fuerint, magna erunt, ſi ex magno CORDIS affectu procedant. Quare idem Gregorius rectiſſimè inquit: COR Dominus, non ſubſtantiam penſat; nec perpendit quantum in eius ſacrificio, ſed ex quanto proferatur. COR eſt quod Deum nobis propitium reddit, flectit, & quodammodo ad nos inclinat. Nam vt benè quidam cecinit:

Idem homil. 5. in Euang.

Virga recens, Zephyris, neruo curuabitur arcus,
Igne chalybs, adamas ſanguine, CORDE *Deus.*

Bapt. Mant.

Cur verò ita ei præ omnibus COR placet? quia nimirùm bonam voluntatem ſignificat: vel potiùs ipſum nihil aliud eſt, quàm bona & prompta voluntas. Magis autem, Philoſopho teſte, eligenda eſt voluntas ſine actione, quàm actio ſine bona voluntate. Quod luculentiùs Poëta effatus eſt, dicens:

Ariſt. 2. lib. Analy.

Vt deſint vires, tamen eſt laudanda voluntas:
Hac ego contentos, auguror eſſe, Deos.
Hæc facit vt veniat pauper quoq; gratus ad aram,
Et placeat cæſo, non minus agna, boue.

Ouid. lib. 3. de Põte Eleg. 4

Quàm placuit Deo ſine externo opere ſeria voluntas Abrahami, dum filium ſuum Iſaac immolare voluit? ex quo hoc conſecutus eſt, vt ex ſemine eius Chriſtus naſceretur. Promptâ igitur voluntate COR tuum

Gen. 12. 18.

tuum myſtico Altari conſcientiæ tuæ impone, vt in eo igne charitatis ſuccenſum, inſtar holocauſti Deo offeratur in odorem ſuauitatis. Ora quoque cum Azariâ, vt poſſis inuenire miſericordiam, & in Animo contrito, & Spiritu humilitatis COR tuum ſuſcipiatur. Ora, inquam, & dic: Sicut in holocauſto arietum, & taurorum, & ſicut in millibus agnorum pinguium; ſic fiat ſacrificium noſtrum in conſpectu tuo hodie, vt placeat tibi: quoniam non eſt confuſio confidentibus in te.

Dan. 3. 39.

LE-

CORDIS PONDERATIO.

Appendit CORDA Dominus *prouerb.21.2.*

Quod mihi donasti magno pro munere, non est,
Si neget hoc, iusti ponderis æqua bilanx.

17.

LECTIO XVII.

CORDIS Ponderatio.

Appendit CORDA *Dominus.*
Prouerb. 21. 2.

Quod mihi donaſti, magno pro munere; non eſt
Si neget hoc, iuſti ponderis æqua bilanx.

CONSIDERA PRIMO, Non ſatis eſſe Deo quomodocumque COR offerre, niſi tale omninò ſit quòd oculis diuinæ Maieſtatis placeat. Probati Nummularij non tantùm explorant an nummus ſit probæ monetæ, verum videlicet aurum, vel argentum, an aurichalcum, vel ſtannum; verumetiam ne quid illi (vt ait Caſſianus) à legitimo pondere diminutum ſit cenſurâ trutinæ diligenter inquirunt. Non ſecus Deus, qui in menſura, numero, & pondere omnia diſpoſuit, diligentiſſimè examinat an CORDA, atque alia omnia, quæ ei offeruntur, integrum etiam pondus habeant. Quòd ſi leuioris illa inuenerit ponderis, tamquam adulterina reiicit. Hinc Spirituum ponderator Dominus à Salomone vocatur:

Collat. 1. *c.* 20.

Sap. 11. 21.

Prouerb. 16. 2.

vocatur: quòd non tantùm internas CORDIS cogitationes penitus inſpiciat; ſed etiam appendat, libret, & leuéſne ſint, an graues, lance ſuæ æſtimationis expendat.

Ibidem v. 11. Hinc rurſus dicitur: Pondus & ſtatera iudicia Domini ſunt; qui in bilance iudicat operum noſtrorum integritatem; atque hoc iudicium iuſtiſſimum eſt, quia à ſuo æquilibrio numquam deflectit. Seriò prorſus optabat Sanctus Iob ad hanc trutinam examinari, cùm diceret: Appendat me Deus in ſtaterâ iuſtâ, & videat ſimplicitatem meam. *Iob 31. 6.* Atque alibi ita loquitur: Vtinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui, & calamitas, quam patior, in ſtaterâ: quaſi arena maris, hæc grauior appareret. *Idem 6. 2.* Contrà verò de impio Baltáſſar ſcriptum eſt: Appenſus es in ſtatera, & inuentus es minus habens. *Dan. 5. 27.* Quod idem eſt, ac ſi diceret: Appenſa ſunt in bilance diuinæ iuſtitiæ, & examinis, opera tua, bona & mala, ô Baltaſſar, atque inuentus es habere minus probitatis, & bonorum operum; plurimum verò habere ſuperbiæ, crapulæ, & iniquitatis: ergo non mereris ampliùs regnare, nec viuere. Diligenter igitur attende, ô pia Anima, ne COR illud, quod Deo offerre cupis, nimis leue ſit, adeoque ab eo reprobetur.

CON-

CONSIDERA SECVNDO, Non rarò inueniri apud homines pondera duplicia, maius & minus; & ſtateras iniquas, quibus fraudem fucumque aliis faciant, dum pro arbitrio ſuo appendunt, prout ipſi volunt: Mendaces enim ſunt filij hominum (ait Pſaltes) in ſtateris, vt decipiant de vanitate in idipſum. Verùm non ita agitur apud iuſtiſſimum illum CORDIVM ſcrutatorem, qui non niſi æquâ lance omnia penſat. Statera ſiquidem doloſa, abominatio eſt apud Dominum; pondus æquum, voluntas eius. Hinc fit, vt multa hominibus bona ac recta videantur, quæ tamen ſi ad diuinitatis ſtateram librentur, reproba apparebunt: Omnis via viri recta ſibi videtur, ait Sapiens, appendit autem CORDA Dominus. Qualecumque enim opus ſit in externâ apparentiâ, & hominum æſtimatione, Deus illud non ex opere, ſed ex CORDE & affectu, à quo prodit, penſat. Atque ideò cùm Cain & Abel ei ſacrificia offerrent, ſcribitur, reſpexiſſe ad Abel, & ad munera eius. Notat verò Gregorius, cur primò dicatur Deus reſpexiſſe ad Abel, quàm ad munera eius: Quia omne quod datur Deo, ex dantis mente penſatur. Idcircò non Abel ex muneribus, ſed ex Abel munera oblata placuerunt.

Pſal. 61. 10.

Prouerb. 11. 1.

Prouerb. 21. 2.

Gen. 4. 4.

Gregor. lib. 22. Moral. cap. 8.

cuerunt. Ex dantis quippe CORDE, id quod datur accipitur. Æra duo minuta Hebrææ viduæ quantilli pretij credebantur, ad illam argenti molem, quæ à Pharisæis iactabatur? & tamen hanc illa longè superabant; vnde ipsius veritatis eloquio ita commendatur: Verè dico vobis, quia vidua hæc pauper plusquam omnes misit. Quare autem plus misit? quia de penuriâ suâ, omnia quæ habuit misit, quia promptiori Animo, & alacriori voluntate duo minuta dedit. Quare de ea ita Cyprianus: Dominus non de patrimonio, sed de Animo opus eius examinans, & considerans non quantum, sed ex quanto dedisset, dixit: Vidua ista plus omnibus misit in dona Dei. Nihil enim Deo offertur ditius bonâ voluntate, quam etiam pauperes & inopes exhibere possunt. Hæc verò cui deest, quantumuis magna offerat, Deo minimè grata erunt; quia videlicet iusti ponderis non sunt. Magna in oculis hominum videbantur opera Sardicensis Episcopi, non tamen ita erant in oculis Dei; vnde Apocalypticus Angelus ei ait: Non inuenio opera tua plena coram Deo. Appareant illa hominibus splendida, habeas nomen quod viuas, non tamen mensuram iustam imple-

Luc. 21. 2.

Ibidem. vers. 3.

Marc. 12 42.

Cyprian. tract. de op. & Eleëmos.

Apoc. 3. 2.

ſti, quia mortuus es. Adimple ergo ea quæ adhuc deſunt. Pone ergo, ô Anima mea, COR tuum in Dei ſtatera, vt quantum tibi ad veram iuſtitiam etiamnum deſit liquidò cognoſcas: dic cum Sancto Auguſtino: Domine ante te eſt omne deſiderium meum, ante te tota cogitatio mea. Tu omnium Spirituum ponderator, & vtrùm radix ſit dulcis an amara, de qua foris pulchra folia emittuntur, tu Iudex interiùs meliùs noſti, & perſcrutaris.

Auguſt. conf. lib. 10.

CONSIDERA TERTIO, Quódnam ſit pondus, ad quod COR tuum in ſtaterâ expendi debeat: de eo autem ita in veteri lege olim Deus edixit: Omnis æſtimatio, ſiclo ſanctuarij ponderabitur. Sola enim ſanctuarij pondera fallaciarum erant expertia. Hinc oblationes, quas Principes Iſraël, & capita familiarum Domino obtulerunt, ſemper expenſa ſcribuntur iuxta pondus ſanctuarij; quaſi ingratum Domino foret, aut ab integritate deficeret, quod huius ponderis menſuram non æquaret. Quíſnam verò ſiclus ſanctuarij, niſi ipſum COR Dei noſtri, iuxta quod perfectio CORDIS noſtri exigi debet? Hinc optabat Salomon, vt COR populi ſui eſſet perfectum cum Domino Deo, & ambularet

Leuit. 27. 25.

Num. 7. 13.

3. Reg. 8. 61.

in decretis eius. Ita COR Aſa ſcribitur perfectum fuiſſe cum Domino cunctis diebus ſuis. De Abiâ verò contrà aſſeritur: Nec erat COR eius perfectum cum Domino Deo ſuo, ſicut COR Dauid patris eius. Sed quæ erat perfectio CORDIS Dauid? quod pondus in altera bilance poſitum fuit, ex quo perfectio Dauidici CORDIS colligi deberet? non aliud ſanè quàm COR ipſius Dei. De eo enim ſcriptum eſt: Quæſiuit ſibi Dominus virum iuxta COR ſuum. Hinc ergo deducitur illud COR perfectum eſſe cum Domino, quod eſt iuxta COR Domini; ſiue ſecundùm menſuram & æqualitatem (quo ad ea homini eſt poſſibilis) CORDIS diuini. Quid autem eſt quod COR noſtrum maximè demonſtret diuino CORDI eſſe conforme, niſi recta intentio? Deus enim rectus eſt, & diligit eos qui recto ſunt CORDE. Praua, & diſtorta intentio à diuino CORDE diſſidet, nec æquâ lance cum eo componi poteſt: hæc ſi operi admiſcetur, reprobum eſt munus quod Deo offertur. Quod enim eſt Corpus ſine vita (ait Richardus de Sancto Victore) hoc eſt opus ſine intentione bonâ. Quælibet actio quamuis bona videatur, tamen quaſi mortua iudicatur, ſi non per intentionem bonam animatur. Noue-

3. Reg. 15. 3.

1. Reg. 13. 14.

Richard. de ſtatu int. hom. cap. 7.

rat

rat hanc S. Dauid Deo cum primis charam & acceptam esse; ideoque dicebat: Holocausta medullata offeram tibi. Non est Deo gratius holocaustum CORDE nostro: verumtamen si medullâ careat, iam acceptum non erit Deo. Medulla autem hæc est interior CORDIS nostri intentio. Nihil enim, vt Augustinus ait, interius medullis nostris. Interiora ossa sunt carne, medullæ interiores sunt ipsis ossibus. Quisquis ergo in superficie colit Deum, magis placere vult hominibus. Aliud autem intus sentiens, non offert holocausta medullarum, cuius autem medullam inspicit, ipsum totum accipit. Illa igitur opera medullata sunt holocausta, quibus voluntas, seu intentio bona inest: nullo modo vult Deus ossa exsucca, arida, emedullata. Reperias multos qui frequenter orent, Sacris etiam intersint, non rarò inediâ se macerent, stipem dent, sed, heu quàm nihil medullæ inest his operibus! sunt hæc quidem velut candida, nitidaque ossa; sed deest medulla, Spiritus, recta intentio, pius affectus, qui hæc opera subuehat ad Deum. Rectè proinde monet Gregorius: vt omne bonum quod agitur per intentionem, semper ad cælestia leuetur. Hanc enim velut medullam sacrificij sui Deus

Psal. 65. 15.

Aug. in Psal. 65.

Greg. l. 1 in Ezech. hom. 4.

Hebr. 4. 12.

ante omnia requirit; cuius ſermo viuus & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingit vſque ad diuiſionem Animæ ac Spiritus, compagum quoque ac medullarum, & diſcretor cogitationum & intentionum CORDIS.

CONSIDERA QVARTO, Vt CORDIS tui ſacrificium, & munus non abiiciatur à Deo, tamquam leuioris ponderis, non ſatis eſſe, ſi ei hoc examinandum committas; ſed conſultiſſimum omninò iudicari, vt ipſe ad trutinam reſpicias, & integritatem CORDIS tui priùs ad lancem expendas, quàm illud Domino Deo tuo offeras. Nam vt rectè Baſilius inquit: Cuilibet noſtrûm ſtatera à Conditore omnium apparata, per quam rerum naturam poſſit probè diſcernere. Poſui ante faciem tuam vitam & mortem, bonum & malum, duas inter ſe contrarias naturas, has tu examina, & diligenter expende, quid vtilius ſit. Tibi namque propria datur libra, quæ ſufficiens diſcrimen boni & mali demonſtrat; corporea namque pondera in libræ lancibus probamus: quæ verò ad inſtituendam vitam eligenda veniunt, per liberum Arbitrium decernimus, quòd momentum æquale ad vtrumlibet poſſis capere.

Baſil. in Pſal. 61.

re. In liberi ergo Arbitrij libra rectam constitue intentionem, sinistram verò & præposteram longiùs abiice. Recta verò intentio hæc est, quæ bonum finem in operando respicit; hic autem vt varius esse potest, ita multiplex quoque est intentio bona. Primò enim, occurrit intentio seruorum, qui ex timore seruili, ne in æternum puniantur, Dei mandata custodiunt. Secunda intentio, Mercenariorum est, qui inclinant COR suum ad faciendas iustificationes Domini, propter retributionem. Tertia intentio, filiorum est, qui Deo obsequuntur, vt ei placeant, & quia illi, quem verâ charitate diligunt, displicere formidant. Hæc autem tres rursum habet gradus: quorum primus, intentio recta dicitur; quæ opera non solùm bona, sed etiam media, siue indifferentia purè facit ex amore Dei, vt ipsi placeant. In secundo gradu, simplex intentio ponitur, quâ quis Deo placere, eumque honorare intendit, & in omnibus quæ agit Deo, intellectu, & affectu inhærere nititur, eumque prouidet in conspectu suo semper. Tertius gradus, intentionem Deiformem complectitur, quâ homo ita in Deum fertur, vt non magis consolationem, quàm desolatio-

Ex med. Iac. de Paz par. 1. cap. 8. tom. 3.

Ps. 118. 112.

Ps. 15. 8.

nem; non magis prospera, quàm aduersa; non magis honorem, quàm infamiam requirat. Aspira, Anima mea, gradatim ad hanc perfectionem intentionis, vt ita COR tuum in diuina lance appensum, inueniatur integri & iusti ponderis, iuxta pondus sanctuarij, COR videlicet Dilecti tui.

LE-

CORDIS PROBATIO.

Sicut igne probatur argentum, et aurum camino, ita CORDA probat DOMINUS. *prouerb. 17. 3.*

COR, rutilo, dilecta, tuum pretiosius auro,
Impuram scoriam si prius ignis edat.

18.

LECTIO XVIII.

CORDIS Probatio.

Sicut igne probatur argentum, & aurum camino, ita CORDA *probat Dominus.*
Prouerb. 17. 3.

COR *rutilo, Dilecta, tuum pretiosius auro,*
Impuram ſcoriam ſi priùs ignis edat.

CONSIDERA PRIMO, Neutiquam ſatis eſſe, vt COR noſtrum, velut aureus nummus Deo oblatus, iuſti ſit ponderis; ſed hoc inſuper requiritur, vt non ſit adulterinus, peccans in materiâ. Ad peritum enim Argentarium, ſiue Nummularium ſpectat, probare an nummus ſit probæ monetæ, puta verum aurum, an aurichalcum, aut verum argentum, aut ſtannum præfulgens: qua de re conſtitutio extat Gratiani & Theodoſij Auguſtorum lib. 3. de Vete. Numiſma. Examinandum quoque eſt, an ſit purum putum, id eſt, nullâ alterius metalli permixtione vitiatum: qua de re cautum eſt lege Iuliâ peculatus, ne quis in aurum, argen-

L. 1. ff. ad leg. Iul. pecul.

argentum, æs publicum quid indat, néve immiſceat. Et expreſſiùs lege Corneliâ, vt qui in aurum vitij quid addiderit, qui argenteos nummos adulterinos conflauerit, falſi crimine teneatur. Inde æroſa pecunia dicitur, quæ multum æris admixtum habet. Argentarius autem, vt auri vel argenti puritatem cognoſcat, illud in igne conflat. Illud porrò officium in Scripturâ ſacrâ Deo ipſi tribuitur, qui eo modo hominum CORDA probet, & examinet. Ita enim apud Malachiam ſcribitur de Chriſto: Ipſe enim quaſi ignis conflans, & quaſi herba fullonum: & ſedebit conflans & emundans argentum, & purgabit filios Leui, & colabit eos quaſi aurum, & quaſi argentum. Ignis autem, in quo Deus hominum CORDA probat, ex communi Patrum, & ſacræ Scripturæ ſenſu, eſt tribulatio, ſiue humiliatio. Vnde Eccleſiaſtici ſecundo, dicitur: In igne probatur argentum, homines verò receptibiles in camino humiliationis. Et Sapientiæ tertio, de Iuſtis ſcribitur: In paucis vexati, in multis benè diſponentur: quoniam Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos ſe. Tamquam aurum in fornace probauit illos. Diſce ergo, ô Anima mea, aduerſa non timere, aut illis imminentibus,

L.9.ff.ad leg. Cornel. de falſa.

Malach. 3. 3.

Eccli. 2. 4.

Sap. 3. 5.

bus, nimio Animo contrahi; hæc enim qualis ſis probabunt.

CONSIDERA SECVNDO, Sicut ignis liquando aurum ab eo ſeparat alia metalla, oſtenditque an etiam verum aurum ſit: ita etiam tribulatio oſtendit probúmne, an reprobum ſit COR noſtrum in conſpectu Domini; vt per Ezechielem Dominus dicit: Eò quòd verſi eſtis omnes in ſcoriam, proptereà ecce ego congregabo vos in medio Ieruſalem, congregatione argenti, & æris, & ſtanni, & ferri, & plumbi in medio fornacis, vt ſuccendam in eâ ignem ad conflandum. Quod eleganter exponens Gregorius, ait: Purgare eos per ignem tribulationis volui, & argentum illos vel aurum fieri quæſiui; ſed in fornace mihi in æs, ſtannum, & ferrum, & plumbum verſi ſunt: quia non ad virtutem, ſed ad vitia etiam in tribulatione prorupe-runt. Æs quippe dum percutitur, ampliùs metallis ceteris ſonitum reddit. Qui igitur in percuſſione poſitus, erumpit ad ſonitum murmurationis, in æs verſus eſt in medio fornacis. Stannum verò, cùm ex arte componitur, argenti ſpeciem mentitur. Qui verò ſimulationis vitio non caret in tribulatione, ſtannum factus eſt in fornace. Ferro autem vtitur, qui vitæ proximi

Ezech. 22. 20.

Gregor. 3 part. curæ paſt. cap. 14.

proximi insidiatur. Ferrum itaque in fornace est, qui nocendi malitiam non amittit in tribulatione. Plumbum quoque ceteris metallis est grauius. In fornace ergo plumbum inuenitur, qui sic peccati sui pondere premitur, vt etiam in tribulatione positus, à terrenis desideriis non leuetur. Hinc rursum scriptum est: Multo labore sudatum est, & non exiuit de ea nimia rubigo eius, neque per ignem. Ignem quippe nobis tribulationis admouet, vt in nobis rubiginem vitiorum purget: sed nec per ignem rubiginem amittimus, quando & inter flagella vitio non caremus. Hinc Propheta iterùm dicit: Frustrà conflauit conflator, malitiæ eorum non sunt consumptæ, argentum reprobum vocate eos. Tribulatio ergo instruet te, an sis plumbum, ferrum, stannum, æs; an verò argentum, an purum aurum: qualis erat S. Dauid, qui de fornace probationis egressus, dicebat: Probasti COR meum, & visitasti nocte: igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas. Et S. Iob: Probauit me quasi aurum, quod per ignem transit. Et Angelus Tobiæ dixit: Quia acceptus eras Deo, necesse fuit vt tentatio probaret te. Dic ergo & tu cum Propheta: Proba me Domine,

Ezech. 24. 12.

Ierem. 6. 28.

Ps. 6. 3.

Iob 23. 10.

Tob. 12. 13.

Psal. 25. 2.

Domine, & tenta me: vre renes meos, & COR meum.

CONSIDERA TERTIO, In fornace ignis aurum purificari, perfici, ac ſplendeſcere. Ad hoc autem admiſceri ſolet argento purgando plumbum, vt ex Ieremia patet: Defecit ſufflatorium, in igne conſumptum eſt plumbum, fruſtrà conflauit conflator. Plumbum, ait Mathiolus, miſcetur conflationi, quia plumbi adminiculo faciliùs metalla igni cedunt. Eodem hoc modo ſicut igne probatur argentum, ità CORDA probat Dominus. Conflator enim Deus eſt, ignis autem tribulatio & tentatio, ſufflatorium diaboli inſtigantis afflatus, qui tentationis ignem accendit. Plumbum, quod maximè graue eſt, & præter aliorum metallorum morem, terræ infoſſum creſcit; nouiſſimæ mortis memoriam & metum ſignificare docet Cyrillus Alexandrinus. Mortis ſanè memoria accommodatiſſima eſt ad COR præſeruandum, ne à tribulatione lædatur, ſed eâ magis expurgetur. Sicut enim aurum, ait Chryſoſtomus, in camino non læditur; ſic ſtabilem Animam tribulatio non lædit. Quid operatur caminus? aurum mundat: quid operatur tri-

Ierem. 6. 29.

Math. li. 5. c. 58.

Prouerb. 17. 3.

Salaz. in prouerb.

Cyril. li. theſau.

Chryſoſt. hom. 14. variis in Mat. loc.

tribulatio? tolerantiam, ampliorem que patientiam: abſcindit enim diſſidium, & coadunat Animam, & ſobriorem reddit. Omne igitur gaudium exiſtimare debet pius homo, cùm in tribulationes varias inciderit, cùm per illas purgetur, & ad virtutis perfectionem magnis paſſibus prouehatur. Marcet ſine aduerſario virtus. Tunc apparet quanta ſit, quantum valeat, polleatque, cùm quid poſſit, patientia oſtendit. Nempe, vt cocti lateres, niſi vehementi igne coquantur, mox vbi aquam biberint, diſſoluuntur, & in minutiſſimas micas abeunt; igne autem, quo conſumendi viderentur, & in cineres redigendi, ita roborantur & obdureſcunt, vt nullâ aquâ diſſolui queant, fiantque ad ædificia aptiſſimi: ita omninò Iuſti, quos ingentes tribulationes frangere, & è ſtatu mentis dimouere poſſe cuipiam videbantur, ex eiſdem tantum Animi robur, fortitudinemque tantam concipiunt & acquirunt, vt nullis rerum aduerſarum fluctibus lædi queant, ſed ad ædificium ſpirituale maximè idonei reddantur, qui viui & electi lapides in eo fiant.

Iac. 1.2. *Seneca l. de prouiden. c.2.* *Pint. dial. par. 1. dial. 4. cap. 3.*

CONSIDERA QVARTO, Tametſi graues & multæ ſint tribulationes iuſtorum, neceſſarium

Pſal. 33. 20.

cessarium tamen esse, vt inuictâ patientiâ illas sustineant, hac consideratione muniti, quòd nondum omnis scoria à CORDIBVS eorum excocta sit. Potest enim, Chrysostomo teste, Deus omnia grauia hodie soluere; sed donec nos purgatos videat, donec videat factam conuersionem, & pœnitentiam firmam, & inconcussam, non dissoluit tribulationem. Etenim Aurifex, donec aurum benè purgatum videt, de conflatorio non extrahit: sic & Deus non abducit tribulationem, donec nos penitus emundauerit. Et S. Augustinus: Numquid lucet aurum in fornace Aurificis? in monili lucebit, patiatur ergo fornacem vt purgatum à sordibus veniat ad lucem. Fornax mundus, palea iniqui, aurum iusti, ignis tribulatio, Aurifex Deus; quod vult Aurifex facio, vbi me ponit tolero. Iubeor ergo tolerare, nouit ille purgare, ardeat licet palea ad incendendum me, illa in cinerem vertitur, ego sordibus careo. Quinimmò Cassianus docet, viros sanctissimos magnis infirmitatibus traditos, pro leuissimis quibusque delictis; cùm in illis, ne tenuissimum quidem næuum in die Iudicij inueniri patiatur diuina clementia, omnem CORDIS eorum

Chrysost. hom. 4. ad pop. Antioch.

Aug. in Psal. 61.

Cassian. coll. 7. cap. 25.

ſcoriam excoquens in præſenti, vt eos, tamquam aurum vel argentum ignitum, ad illam perpetuitatem, nullâ indigentes pœnali purgatione, tranſmittat. Et excoquam, inquit, ad purum ſcoriam tuam: & auferam omne ſtannum tuum, & poſt hoc vocaberis ciuitas iuſti, vrbs fidelis. Sed & Auguſtinus: Sic etiam, inquit, de puro argẽto ſordidatur aurum, ſi admiſcetur illi: ſordeſcit enim aliquid cùm inferiori miſcetur naturæ, quamuis in ſuo genere non ſordidæ. Sic Animus noſter quibuſdam ſordeſcit, quæ etſi ex ſuo genere munda ſint, tamen inferiora ſunt; atque in his etiam expurgandis igne opus eſt. Sæpè enim accidit, vt Deus hominem in labores, moleſtias, & tribulationes, quaſi in ignem coniiciat, vt Animum eius à quibuſdam infimis rebus minimè malis, aut turpibus ſecernat, & ad meliora traducat. Noli ergo abhorrere tribulationem, quæ tantum CORDI tuo bonum affert.

Iſa.1.25.

Aug. in Pſal.61.

CONSIDERA QVINTO, Quemadmodum aurum etſi duriſſimum, virtute ignis molle & flexile redditur; vt Aurifabri malleo in certam formam, verbi gratia, calicis, thuribuli, candelabri, phialæ, & crateris, efformari queat, immò etiam in laminas tenuiſſimas, & ſubtiliſſima fila ſubinde pro-

producatur : ita quoque Cor hominis iusti in camino tribulationis excoctum, & multis velut malleorum ictibus crebrò cõtusum, magis ac magis dilatatur, vt à Deo optimo Artifice in omnem formam, iuxta sanctissimum eius beneplacitum, facilè redigi possit. Docet id Augustinus, explanans illud Psalmi: In tubis ductilibus, & voce tubæ corneæ: Ductiles, ait, tubæ, æreæ sunt, quæ tundendo producuntur. Si tundendo, ergo vapulando eritis tubæ ductiles in laudem Dei productæ. Sic cùm tribulamur, tribulatio, tunsio; profectus, productio est. Quomodo sonuit, & quàm suauiter tuba ductilis, qui in tribulatione percussus, gratias agit! Ecce, inquit fabricator Deus, illam tubam perficere volo: non perficiam, nisi fundam. Malè sonabat antè quàm produceretur. Nunc productus, & facta tuba ductilis, laudes Dei sonabit, quæ anteà blasphemias intonuit. Disce ergo, ô Anima, in aduersis & tribulationibus non obmurmurare, non conqueri de Deo; sed magis lauda Deum, quia ex spina quâ pungeris, nascitur rosa quâ coroneris. Id enim quod in præsenti est momentaneum, & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.

Psal. 97. 6.

Aug. in Psal. 9.

Idem in Psal. 52.

 Quin-

2.Cor.4. 17. Quinimmò non ſunt condignæ paſſiones huius temporis, ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Age igitur Anima, quantumuis in camino probationis COR tuum diutiùs crucietur, gratias Deo age: & cum tribus pueris in fornace ardenti concluſis lauda, glorifica, & benedic Dominum Deum cæli & terræ. Non enim comburetur COR tuum in medio flammæ ardentis, ſed purius, illuſtrius, & glorioſiùs inde egredietur

CORDIS SCRVTINIVM.

Prauum est COR omnium et inscrutabile:
Quis cognoscet illud? Ego Dominus
scrutans COR et renes. *Jerem. 17. 9.*

Solus ego immensam CORDIS perscrutor abyssum,
Nautica quam potis est haud penetrare bolis.

19.

LECTIO XIX.

CORDIS Scrutinium.

Prauum est COR *omnium, & inscrutabile: quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans* COR *& renes.*
Ierem. 17 9.

Solus ego immensam CORDIS *perscrutor abyssum,*
Nautica, quam potis est haud penetrare, bolis.

CONSIDERA PRIMO, Humani CORDIS Arcana adeò homines latere, vt nullus ea cognoscere queat. Quare Propheta COR hominis inscrutabile nominauit. Verè enim est, vt Bernardus dixit, abyssus multa. Sicut enim abyssus exhauriri non potest, sic COR hominis à cogitationibus suis euacuari non potest; sed continuò volubilitate in eo voluuntur. Mare magnum est, & spatiosum manibus: illic reptilia, quorum non est numerus. Sicut enim reptile latenter repit, & sinuosis anfractibus huc & illuc deambulat: ita conscientiam hominis venenatæ

Ier. 17.9
Bernard. tract. de int. dō. cap. 44.
Psal. 103 25.

Ioan.3.8 cogitationes intrant, & exeunt; vt nesciant homines vnde veniant, aut quò vadant. Hoc benè cognouerat qui dicebat: Pra-
Ier.17.9. uum est COR hominis, & inscrutabile: & quis cognoscet illud? Quòd scrutationem non recipit, nec cognitionem COR hominis, etiam Augustino abyssus est. Si profunditas, inquit, est abyssus, putamus quòd COR hominis abyssus est. Quid enim est profundius hac abysso? loqui homines possunt, videri possunt per operationem membrorum, audiri in sermone, sed cuius cogitatio penetratur? cuius COR inspicitur? Quid intus gerat, quid intus possit, quid intus agat, quid intus disponat, quid intus velit, quid intus nolit, quis comprehendet? Hinc Philosophus quidam optabat CORDA hominum esse vitrea, vt fundus eorum perspici posset, ne quis in illo dolus, vel fraus resideret. Eâdem de causâ Momus, apud Lucianum in Hermotymo, reprehendit Vulcanum; quòd homini non dederit COR fenestratum, atque perspicuum. S. Macharius quoque dixit: COR esse infinitæ profunditatis, in quo sint triclinia, cubicula, fores, vestibula: ad quæ nulli hominum pateat accessus. Quare latebræ eius, nulli prorsus perspectæ sunt.

Aug. in. Psal. 41.

Lucianus in Hermot.

S. Mach. hom. 15.

CON-

CONSIDERA SECVNDO, Solius Dei esse, intimas CORDIS cogitationes pernoscere: omnia enim CORDA scrutatur Dominus, & vniuersas mentium cogitationes intelligit. Quinque enim habet Deus thesauros absconditos, quos ita sibi soli asseruat, vt eorum clauem nulli alteri vmquam tribuat. Primus est, creatio ex nihilo; quæ ita cuiuscumque creaturæ potestatem excedit, vt nemini, præterquam soli Deo, attribui valeat: vnde solus Creator omnium vocatur. Secundus est, gloria & honor; qui ipsi à creaturis debetur, dicente Apostolo: Soli Deo honor & gloria. Et ipse Dominus: Gloriam meam alteri non dabo. Tertius est, iniuriarum vindicta: Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit Dominus. Quartus, determinatum tempus extremi Iudicij de quo Christus Dominus: De die autem illâ & horâ nemo scit, neque Angeli cælorum, nisi solus Pater. Quintus thesaurus est, cogitationum CORDIS cognitio; vnde Deus apud Prophetam ait: Ego Dominus, scrutans COR & renes. Altissimè proinde CORDI nostro imprimendum est, Deum penitissimos eius recessus intueri: ideoque nihil cogitatione voluendum, quod oculis omnia inspicientis Dei displicere crediderimus. Quamuis enim Domi-

1. Paral. 28. 9.

1. Tim. 1. 17.

Isa. 42 8

Heb. 10. 30.

Mat. 24. 36.

Ier. 17. 9.

nus ſit in cælo, in aula ſancta ſua; tamen, vt ex Prudentio canit Eccleſia,

Speculator aſtat deſuper,
Qui nos diebus omnibus,
Actuſq; noſtros proſpicit,
A luce prima in veſperum.

Quantâ verò diligentiâ vel vnius ſolius hominis actiones contempletur, Auguſtinus agnouit; qui ita Deum alloquitur: Sic greſſus meos ſemitaſque conſideras, & die noctuque ſuper cuſtodiam meam vigilas, omnes ſemitas meas diligenter notans, Speculator perpetuus, veluti ſi totius creaturæ tuæ cæli & terræ oblitus, tantùm me ſolum conſideres, & nihil ſit tibi curæ de aliis. Neque enim tibi creſcit lux incommutabilis viſionis tuæ, ſi tantùm vnum aſpicias; neque minuitur, ſi innumera videas, & diuerſa. Sed perge vlteriùs, Anima mea, cum eodem Auguſtino conſiderare, quàm accurato ſcrutinio intima CORDIS tui Deus rimetur. Quicquid (inquit) facio, ante te facio; & illud quicquid eſt quod facio, meliùs tu vides, quàm ego qui facio. Quicquid enim ſemper operor, tu pariter ſemper præſens ades; vtpote perpetuus inſpector omnium cogitationum, intentionum, delectationum, & operationum mearum. Et non ſolùm

Aug. ſoliloq. cap. 14.

Ibid.

lùm intentionem, ſed radicis eius medullam intimam diſertiſſimâ tuæ lucis veritate colligis, numeras, intueris, & conſignas; vt reddas vnicuique, non ſolùm ſecundùm opera, vel intentionem, ſed etiam ſecundùm ipſam interiorem abſcōditam medullam radicis, de qua procedit intentio operantis. Hoc eſt fortè, quod iam dixiſti nobis: Conſiderabo nouiſſima eorum. Et quod de te Domine dicitur: Vniuerſorum finem ipſe conſiderat, quoniam tu quidem in omnibus, quæ agimus, finem intentionis magis, quàm actum operationis attendis.

Deut. 32. 20.

CONSIDERA TERTIO, Impiam prorſus eſſe malorum hominum perſuaſionem, qui vt peccatis ſuis fræna laxent, fingunt Deo incognita eſſe abſcondita CORDIS: & quòd præuaricantes ab eo non videantur. Hos Iſaias vocat profundos CORDE: Væ qui profundi eſtis CORDE, vt à Domino abſcondatis conſilium: quorum ſunt in tenebris opera, & dicunt: Quis videt nos, & quis nouit nos? Pluribus porrò eoſdem perſtringit Eccleſiaſticus: Omnis homo qui tranſgreditur lectum ſuum, contemnens in Animam ſuam, & dicens: Quis me videt, tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me, & nemo circumſpicit me,

Iſa. 29. 15.

Eccli. 23. 25.

quem

quem vereor ? delictorum meorum non memorabitur Altiſſimus. Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius,& non cognouit quoniam oculi Domini multò plus lucidiores ſunt ſuper Solem, circumſpicientes omnes vias hominum, & profundum abyſſi, & hominum CORDA intuentes in abſconditas partes. Domino enim Deo antequam crearentur omnia ſunt agnita: ſic & poſt perfectum reſpicit omnia. Quid luculentiùs dici potuiſſet? ſed ne Ethnicos quidem hæc veritas latuit. Thales enim Mileſius percunctatus, an facta hominum Deos fallerent? Ne cogitata, inquit, vt non ſolùm manus, ſed etiam mentes puras habere debeamus: cùm ſecretis cogitationibus noſtris cæleſte Numen adeſſe credimus. Hinc Ægyptij Deum hieroglyphicis notis adumbrare volentes, oculum pingebant ſceptro incumbentem, ſignificantes Deum omnia regere, omnia videre. Oculatior enim eſt ficto Poëtarum Argo, & ſymbolicis illis animalibus, quæ plena ſcribuntur oculis antè & retrò. Ille igitur tam perſpicax, intima CORDIS penetralia diligentiſſimis oculis ſcrutatur, videtque quid in illis lateat. Danda igitur opera eſt, ne quid irrepat in COR noſtrum, quod vel minimam mali ſpeciem habeat. Sæpè enim

Laërt. in eius vita.

Apoc. 4. 6.

enim COR nobis rectum videtur, quod tamen CORDIS scrutatori Deo prauum, distortum, & malum iudicatur.

CONSIDERA QVARTO, Non tantùm Deo perspecta esse opera & cogitationes CORDIS humani, sed ea etiam publicè reuelanda in extremo Dei Iudicio: Tunc enim illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia CORDIVM. Tunc fundum CORDIS omnibus erit perspicuum; tunc in ipso CORDE, quasi in conscriptâ scedulâ, legetur quidquid homo vmquam fecit, dixit, cogitauit. Tunc, secundùm Danielem, libri conscientiarum aperientur, scripti non atramento, sed flagitiorum inquinamento, inquit Ambrosius. Sed Basilium de his loquentem audiamus: Quę priùs corpore, quasi veste contecti, minimè habere putabamur, ea nudata se omnium oculis ingerent, nullúsque iam vel negationi, vel defensioni erit locus; quando ipsa cernentur opera in suo Auctore conspicua. Non enim confusè, sed singula per partes, vt sese habeant, velut in pictura, noscentur. Et Sanctus Ephrem: Vnusquisque cernet ante faciem suam exposita opera sua, siue bona illa, siue mala præmisit. Formidabiles libri aperientur, in quibus scripta sunt opera nostra, & actus, & verba, & quæcum-

1. Cor. 4. 5.

Ambr. in Psal. 1.

Basil. lib. de vera virgin.

Ephrem lib. de vera pænit. c. 4.

cumque egimus in hac vita; nec solùm actus, sed & cogitationes, & intentiones CORDIS. Quid tunc nobis miseris fiet (ait Chrysostomus) cùm omnia orbi vniuerso palàm facta, in tam aperto, tamque illustri theatro denudata, hominum partim nobis cognitorum, partim incognitorum oculis subiicientur? Vnusquisque, cum Ambrosio, dicere posset: Væ mihi, quia latere cupio, & latere non possum! quomodo enim latebo, qui inscripta in pectore meo gero meorum indicia peccatorum? Quòd si tum in libro CORDIS nostri bona opera descripta inuenire velimus; satagamus modò, vt semper bonas cogitationes in CORDE foueamus, immò Deum, CORDIS scrutatorem, supplices inuocemus, vt semper rationabilia meditantes, eo inspirante, cogitemus quæ recta sunt; eodemque gubernante, & illa faciamus. Pro quo hîc subnectitur

Chrysost. hom. 5. in Epist. ad Rom.

Ambr. in Apolog. Dauid.

Missale Rom.

ORATIO ECCLESIÆ.

DEVS, cui omne COR *patet, & omnis voluntas loquitur, & quem nullum latet secretum; purifica per infusionem Sancti Spiritus, cogitationes* CORDIS *nostri: vt te perfectè diligere, & dignè laudare mereamur.*

LE-

CORDIS RECTIFICATIO.

Rectis CORDI Lætitia. *Psal. 96. u.*

Ad rectam, persæpe, mei, COR, Cordis, amussim,

Si rectum cupias, exige nata, tuum.

20.

LECTIO XX.

CORDIS Rectificatio.

Rectis CORDE *lætitia.*
Psalm. 96. 11.

Ad rectă, persæpè mei, COR, CORDIS, *amussim,*
Si rectum cupias, exige, nata, tuum.

CONSIDERA PRIMO, Vltra suprà dicta examina, Amatorem CORDIVM Deum, alio etiam modo oblati sibi CORDIS explorare integriatem. Nam instar fabrorum cæmentarioum, & Architectorum, ad libellam, reulam, & amussim, CORDIS rectitudiiem explorat. Voluntas Dei, ait Augustius, sic est, quomodo regula. Ecce, puta, orsisti regulam; vnde habes corrigi? lla autem integra manet: regula est enim ncommutabilis. Quàm diu integra est egula, habes quo te connectas, & corigas prauitatem tuam: habes vnde corrias, quod in te tortum est. Atque hinc efinit rectos CORDE esse, qui sequunur in hac vita voluntatem Dei, non ei resistentes,

August. in Psal. 93.

Idem in Psal. 35. conc. 1.

Idem in Ps. 100. stentes, neque diffidentes. Et rectum COR dicitur hominis, qui omnia quæ vult Deus, ipse vult. Rectus est enim Deus: & ideò COR recto adhærens, tamquam in commutabili regulæ, rectum quoque dicitur. *Idem in Ps. 146.* Distortum verò & prauum COR vocat, quod non se corrigit ad Deum, & Deum vult distorquere ad se. *Idem in Psal. 31.* Quomodo distortum lignum, etsi disponas in pauimento æquali, non collocatur, non compaginatur, nec adiungitur; sed semper agitatur & nutat, non quia inæquale est, vbi posuisti; sed quia distortum est quod posuisti: ita & COR tuum, quàm diu prauum est, & distortum, non potest colliniari rectitudini Dei; & non potest in illo collocari, vt hæreat illi, & fiat rectum. *1. Cor. 6. 17.* Qui autem adhæret Domino, vnus Spiritus est. *Psal. 77. 8.* Generatio autem praua, quæ non direxit COR suum, non est creditus cum Deo Spiritus eius. De his erat Simon Magus, cui Petrus Apostolus dixit: *Actor. 8. 22.* Non est tibi pars, neque sors in sermone isto: COR enim tuum non est rectum cum Deo. Ibi enim ostendit, quia non potest esse rectum sine Deo. Si ergo subrepserit tibi humana infirmitas, & cœperis aliud velle, quàm Deus vult: videas prauitatem CORDIS tui extra regulam; figas illud ad regulam,

am, & dirigatur in Deum COR tuum, quod in homine cœperat esse prauum, vt fiat rectum secundùm Deum.

CONSIDERA SECVNDO, Hanc esse in hominibus magnam & vsitatam peruersitatem, quia cùm debeant viuere ipsi secundùm voluntatem Dei, Deum volunt viuere secundùm voluntatem suam. Et cùm ipsi nolunt corrigi, illum volunt deprauari: rectum non arbitrantes quod ille vult, sed quod ipsi volunt. Voluntas Dei est aliquando vt sanus sis: aliquando vt ægrotes. Si quando sanus es, dulcis est voluntas Dei; & quando ægrotas, amara est voluntas Dei: non recto CORDE es. Quare? quia non vis voluntatem tuam dirigere ad voluntatem Dei, sed Dei vis curuare ad tuam. Sic agens, eris insulsus puer in domo patris, amans patrem si tibi blanditur; & odio habens, quando te flagellat: quasi non & blandiens, & flagellans hereditatem paret? Quapropter inter rectum COR, & prauum COR hoc interest: Quisquis homo quidquid patitur præter suam voluntatem, afflictiones, mœrores, labores, humiliationes, non tribuit nisi voluntati Dei iustæ, non illi dans insipientiam, quòd quasi nesciat quid agat, quia talem flagel-

August. in Ps. 48.

Idem in Psal. 35.

Idem in Psal. 31.

flagellat, & talibus parcit; ipſe eſt recti CORDE. Peruerſi autem CORDE ſunt, praui, & diſtorti, qui omnia quæ patiuntur mala, iniquè ſe pati dicunt, dantes iniquitatem, per cuius voluntatem patiuntur: aut quia non audent ei dare iniquitatem, auferunt ei gubernationem. Quia ipſe, inquit talis, non poteſt facere iniquum; iniquum autem eſt, vt ego patiar, & ille non patiatur: concedo enim vt ſim peccator, certè ſunt peiores qui lætantur, & ego tribulor: quia ergo hoc iniquum eſt, vt etiam peiores me lætentur, & ego tribuler, qui aut iuſtus, aut minus peccator quàm illi ſum: & certum eſt apud me, quia Deus non faciet iniuſtum. Deus non gubernat res humanas, nec cura eſt illi de nobis. Ergo praui CORDE, id eſt, diſtorti CORDE, tres habent ſententias: aut non eſt Deus, dixit enim ſtultus in CORDE ſuo; Non eſt Deus: aut iniuſtus Deus eſt, cui hæc placent, & qui hæc facit: aut non gubernat Deus res humanas, nec cura eſt illi de omnibus. In iſtis tribus ſententiis magna impietas eſt. Caue ergo Anima, hanc impietatem, ne diſtorto CORDE cum Deo tuo non conſentias.

Pſ.31.1.

CONSIDERA TERTIO, Quo ad praxim & exercitium huius virtutis, imitari nos deber

lebere Heliotropium, de quo eleganter Plinius: Heliotropij miraculum, inquit, sæpiùs diximus, cum Sole se circumagentis, etiam nubilo die: tantus sideris amor est. Noctu verò velut eius desiderio contrahit cæruleum florem. Sol noster, voluntas Dei est: hæc nobis non semper extra nubem illucet, serenis turbidi dies miscentur, quos pluuiæ, venti, grandines inferant. Nemo Christianorum est, qui non sæpiùs sentiat hanc cæli grauitatem & turbulentas tempestates. At nos, instar Heliotropij, cum Sole nostro, cum diuina voluntate, nosipsos circumagamus, diebus etiam nubilis; tantus sit nostri sideris illius amor. Talis fuit Sanctus Iob, qui in mediis ærumnis dicebat: Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. Et: Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non sustineamus? Ecce rectum COR, ait Augustinus, nam quia fixum COR eius erat in Domino, ideò rectum. Quia enim rectus est Deus; quando in illo figis COR, forma tibi fit, et fit tibi COR rectum. Conformauerat se huic formæ Sancta Gertrudis, quæ graui infirmitate detenta, cùm ei Dominus appareret, vnâ manu ferens sanitatem, al-

Lib. 22. Hist. nat. cap. 21.

Drexel. de conformit. volunt. lib. 2. cap. 2.

Iob 1. 21

Idem 2. 10.

August. in Ps. 93.

Insinuat. diuin. li. 3. c. 53.

terâ infirmitatem, vt vtram mallet, elige-
ret: illa vtraſque reſpuens, ac inter vtraſque
Domini manus, procedens in feruore Spi-
ritus, accedebat ad COR illius, ipſius lauda-
biliſſimam inquirens voluntatem, ac dice-
bat: Toto CORDE deſidero, vt non meam
reſpicias voluntatem; ſed tuum in omnibus
beneplacitum circa me perficias. Sed, quod
vehementer admireris, Epictetus Ethnicus
Philoſophus in hoc ſenſu ſe fuiſſe ſcribit.
Appetitum meum, inquit, obedientem præ-
bui Deo: vult ille me febricitare? volo &
ipſe. Vult me aliquâ re potiri? volo & ipſe.
Non vult? nolo. Mori me vult? mori igi-
tur volo. Quis adhuc me prohibere poteſt
contra meam ſententiam, aut cogere? Vir
prudens ita rem conſiderat, hanc ratio-
nem ſecum init; ſi Deo ſe dediderit, ſe iter
tutò confecturum. Quid eſt iſtud, dedere
ſe Deo? vt quod ille voluerit, & ipſe ve-
lit; & quod ille noluerit, & ipſe nolit.
Quî ergo iſtud fiet? quomodo fieret ali-
ter, niſi conſiderandâ Dei voluntate &
adminiſtratione. Idemq́ue alibi: Melius,
inquit, illud iudico quod Deus vult, quàm
quod ego. Adhæreo illi vt Miniſter &
pediſſequus: cum illo deſidero, cum illo
expeto. Denique quod ille vult, idem
& ipſe volo. Imitemur hanc vocem, vel
potiùs

Lib. 3. diſſert. cap. 26.

Idem lib. 4. diſſ. cap. 7.

potiùs cum Christo dicamus: Non mea voluntas, sed tua, ô Deus, fiat. Et meus cibus est, vt faciam voluntatem Dei Patris.

Luc.22. 42.
Ioan. 4. 34.

CONSIDERA QVARTO, Quemadmodum in maioribus ciuitatibus, plerumque Horologium quoddam primarium est, ad quod cetera omnia vt plurimum diriguntur: ita prorsus æquissimum est, vt nostra nos horologiola, voluntatem quisque nostram, ad illud supremum, cæleste, magnitudinis infinitæ Horologium, hoc est, ad diuinam voluntatem attemperemus. Vt enim Thomas à Kempis ait: Nihil Domine, amatorem tuum, & cognitorem beneficiorum tuorum, ita lætificare debet, sicut voluntas tua in eo, & beneplacitum æternæ dispositionis tuæ. Nam voluntas tua, & amor honoris tui, omnia excedere debet; & plus eum consolari, magisque placere, quàm omnia beneficia sibi data, vel danda. Idemque Christum ita consulentem inducit: Opta semper, & ora, vt voluntas Dei integrè in te fiat. Ecce talis homo ingreditur fines pacis & quietis. Quòd si vlteriùs praxim & modum huius conformitatis cum diuinâ voluntate requiras, audi Deum ipsum S.Catha-

Thom. à Kemp. de imitat. Christi. lib. 3. cap. 22.
Idē cap. 23.

S. Cath. Senens. in Dial. rinæ Senensi ita loquentem: Ad perfectionem si peruenire desideras, tibi est in summá humilitate perstandum, & ex verâ atque intimâ miseriæ & inopiæ tuæ cognitione, id vnum iugiter, vehementerque affectandum, vt mihi soli pareas, meamque solius voluntatem obserues. Quò autem id præstare queas, necesse est, vt per mentis conceptum, & Animi existimationem, tibi habitaculum circum vndique concameratum, ex solius meæ voluntatis materia construas; teque eo includas, & semper inhabites, vt quocumque eas, numquam egrediaris; quocumque prospicias, numquam extra aspicias; sed tuos mentis & Corporis sensus mea semper circumstet voluntas, nec quicquam aliud loquaris, cogites, aut efficias, nisi quod mihi placet, & meæ esse voluntatis credas; sicque te quidquid agendum erit, Sanctus Spiritus edocebit.

Ps. 72. 1. CONSIDERA QVINTO, Quàm bonus Israël Deus his, qui recto sunt CORDE! Vt enim taceam immensos fructus diuini huius exercitij, id sanè per illud fideles Dei serui assequuntur, vt maximo in gaudio perpetuò versentur: Non enim contristabit iustum quidquid acciderit ei. *Prouerb. 12. 21.* Et rectis CORDE lætitia. *Psal. 96. 11.* Atque ita Sanctus

ctus Paulus dicebat: Repletus ſum conſolatione, ſuperabundo gaudio in omni tribulatione noſtra. Quia, vt ait Ambroſius, non frangitur Sapiens doloribus Corporis, nec vexatur incommodis; ſed etiam in ærumnis beatus manet. Quia non in delectatione Corporis vitæ beatitudo, ſed in conſcientia pura ab omni labe. Hæc autem conſcientiæ ſecuritas, ex eo oritur, quòd voluntas noſtra cum Dei voluntate optimè conſentiat. Quare Catharina illa Senenſis, Virgo ſanctiſſima dicere ſolebat: Bonæ mentis homines eſſe quàm ſimillimos Seruatori noſtro, qui, vti beatitudinem Animæ in ipſis etiam tormentis numquam amiſit; ita nec illos eam perdere: cùm hæc conſiſtat in conformatione propriæ voluntatis cum diuinâ. Optimè ergo dixit Sanctus Dorotheus: Eum qui diuinam voluntatem in omnibus ſequi conatur, in curru vehi cum omnibus Crucibus ipſi alioqui ferendis; alios qui hanc itineris agendi rationem & compendium ignorant, ponè ſequi pedites, & oneroſas Cruces aut moroſè trahere, aut laterioſè ferre. Itaque expeditus & gaudens homo voluntati Dei conformis, per medias ærumnas ad cæleſtem patriam ſecurus pergit: Lætamini ergo in Domino, & exultate iuſti:

2. Cor. 7. 4.

Lib. 1. de Iacob. cap. 8.

Drexel. de conf. volunt. lib. 3. cap. 6.

Doroth. Serm. de obedien.

Pſal. 96. 11.

iufti: & gloriamini omnes recti CORDE.

OBSERVET hîc ftudiofus huius Scholæ Difcipulus, in omni Oratione, hac refignatione vtendum effe, quam nos Chriftus Dominus, cùm in horto orans, tùm in Oratione Dominica docuit, præfcribens dicendum: Fiat voluntas tua, ficut in cælo, & in terra. B. Gertrudis volens omnia Chrifti membra falutare, trecenties fexagies quinquies dicebat: O benigniffime Iefu, fiat voluntas tua, & non mea. Atque hoc Deo facrificium longè omnium gratiffimum effe intellexit. Narrat Alphonfus Salmeron fuiffe hominem, qui Orationis loco, totum ordine Alphabetum recitarit (vtique perplexâ neceffitate preffus) & hanc appofuerit claufulam: Domine, iunge tu litteras, & quod tibi magis placet, mihique magis expedit, largire. Cùm quidam Fratres, vt Ruffinus refert, quemadmodum orarent, B. Macharium requififfent, refpondit illis dicens: Non funt nobis neceffaria fuperflua verba, fed extendere tantùm manus, ac dicere debemus: Deus, quomodo vis, & ficut tibi placet, ita fiat. Optimus orandi modus. Nam & Pachomius affiduè precabatur, vt Domini voluntas in omnibus impleretur.

Matth. 6 10.

Salmer. tom. 10. tract. 11

Ruffin. in vit. Pat. lib. 3. nũ. 207.

FINIS LIBRI SECVNDI.

SCHO-

SCHOLÆ CORDIS LIBER TERTIVS.

Dei erga COR *humanum beneficia.*

QVARTA CLASSIS.

CORDIS illuminatio, & Spiritualis profectus.

Q*VÆ ad hanc Classem, post diligens examen, promota est Anima, Illuminatiuam viam ingreditur; atque inter Proficientes recenseri deinceps meretur. Hîc enim Sponsæ vinea, quæ anteà floruit, optatos iam fructus profert. Teste enim Gregorio, vineæ florent, cùm* CORDA *fidelium bona opera proponunt; sed fructum non pariunt, si ab eo quod proposuerint, aliquibus terroribus victi infirmentur. Fructus igitur bonorum operum, & virtutum exercitia in hac Classe proponuntur: nec iam ampliùs inquiritur, an vinea floruerit; sed quasi præteritâ iam floritione, absolutè dicitur: Vinea*

Gregor. lib. 12. Moral. cap. 26.

Cant. 2. 13. *Vinea noſtra floruit.* Et : *Vineæ florentes dederunt odorem ſuum.* Hæc fragrantia ex vitis floritione fluit iam adultâ, quando nimirùm floſculi incipiunt prodere minutas, & adhuc planè acerbas gemmulas vuarum, quæ ſenſim Solis ardore in perfectos racemos matureſcunt. Vinea ergo in hoc ſtatu à Bernardo ſic deſcribitur: *Vt ſit in fide plantata, in charitate radicata, defoſſa ſarculo diſciplinæ, ſtercorata Pœnitentium lacrymis, rigata Prædicantium verbis, & ſic ſanè exuberans vino, in quo eſt lætitia; ſed non luxuria: vino totius ſuauitatis, nullius libidinis.* Huius vineæ dicamus fidem, vitem; virtutes, palmites; botrum, opus; deuotionem, vinum. Quæ quidem omnia, COR ad illuminationem & ſpiritualem profectum diſponunt: & talia ſunt ea, quæ ſequentibus Lectionibus elucidantur.

Bernard. Serm. 30 in Cant.

LE-

CORDIS RENOVATIO.

Dabo uobis COR nouum, et ſpiritum nouum ponam in medio ueſtri. Ezech. 36. 26.

Cui noua cuncta placent, vetus ô, COR, pone; nouumq;,
Quod tibi pro veteri ſponſa repono, cape.

21.

LECTIO PRIMA.

CORDIS Renouatio.

Dabo vobis COR *nouum, & Spiritum nouum ponam in medio veſtri.*
Ezech. 36. 26.

Cui noua cuncta placent, vetus, ô, COR *pone, nouumq́ᵹ,*
Quod tibi pro veteri, Sponſa repono, cape.

CONSIDERA PRIMO, Dilectum tuum deſiderare, vt renoueris Spiritu mentis tuæ, & induas nouum hominem, qui ſecundùm Deum creatus eſt in iuſtitia & ſanctitate veritatis. Quare admonet Apoſtolus eius, vt deponas ſecundùm priſtinam conuerſationem veterem hominem, qui corrumpitur ſecundùm deſideria erroris; & fias in Chriſto noua creatura. Non potes autem noua creatura, nouúſque homo fieri, niſi COR accipias nouum. Renouatio enim hæc magis interior, quàm exterior eſt, & niſi à CORDE procedat, permanet homo in vetuſtate ſua. Ideò Deus admonens peccatores ad pœnitentiam, præſcribit vt COR nouum ſibi faciant: Proiicite, inquit, à vobis

Epheſ. 4. 24.

2. Cor. 5. 17.

Ezech. 18. 31.

omnes

omnes præuaricationes vestras, in quibus præuaricati estis, & facite vobis COR nouum, & Spiritum nouum; & quare moriemini domus Israël? Indicans sine dubio peccatorem moriturum, nisi faciat sibi COR nouum. Ex quo iam facilè vides, quanta necessitas indicta tibi sit renouandi COR tuum. COR enim peccati fæcibus pollutum, emundari nullatenus potest, nisi omninò innouetur. Nam vt æneam, fusilemque statuam omninò detur-patam, fœdeque mutilatam, Artifex pristino splendori nequit reddere, nî ea in partes diffracta, igne liquefacta, nouæque formæ aptata, nouo labore fundatur, & expoliatur: ita humanum COR spurcitiis contaminatum, pristinæ dignitati numquam plenè restituetur, nisi per contritionem priùs diffringatur, igne diuini amoris liquescat, & à Dei manu renouetur, iterumque quasi creetur. Id verò per diuinæ gratiæ infusionem, in iustificatione peccatoris, efficitur. Ex quo capite, augetur quoque necessitas renouandi COR. Cùm enim pretiosissimi illius vini, diuinæ gratiæ receptaculum sit, mundum sine dubio esse debet. Quare Christus Dominus dicebat: Non mitti vinum nouum in vtres veteres, sed in vtres nouos. Designans mustum

Fornerus Concion. 52. in Psal. 50.

Matth. 9. 17.

nuſtum Spiritus Sancti nouo CORDE eſſe excipiendum.

CONSIDERA SECVNDO, Nec veteris CORDIS exſpoliationem, nec eiuſdem renouationem, ſolis naturæ viribus, abſque diuinæ gratiæ auxilio, vllo modo fieri poſſe, proindeque feruentibus precibus à Dei bonitate eſſe poſtulandam. Faciebat id Regius Vates, cùm ita Dominum alloquebatur: COR mundum crea in me Deus, & Spiritum rectum innoua in viſceribus meis. Quid verò hoc eſt? an Dauid COR non habebat, cùm Dominum deprecaretur? omninò: ſed intelligebat ſe adeò corruptum & deprauatum habere COR, vt nouo penitus egeret, vt in virum alterum mutaretur. Fornicatio, ait Propheta, aufert COR. Carebat igitur CORDE, qui adulterium commiſerat. Quin ipſe Dauid ad nihilum redactum ſe fatetur. Et de Peccatore Ezechiel ait: Nihili factus es. Verè enim nihil eſt Peccator, qui à charitate excidit, quæ vita Animæ eſt. Quare Sanctus Paulus dicebat: Si charitatem non habuero, nihil ſum. Cùm igitur COR Dauid quaſi annihilatum eſſet, meritò rogauit, vt Deus illi COR nouum crearet. Creare enim, eſt aliquid de nihilo producere, quod ſolius Dei eſt. Inuoca ergo, Anima mea, Deum COR-

Pſal. 50. 12.

Oſeæ 4. 11.

Pſal. 72. 22.

Ezech. 18. 19.

1. *Cor.* 13. 2.

Psal. 50. 12. DIS tui, vt COR mundum in te creet. Inuoca Patrem Spirituum, vt Spiritum rectum innouet in visceribus tuis.

CONSIDERA TERTIO, Non frustrà te pro renouatione CORDIS Domino supplicaturum; adeò enim liberalis est, vt *Psal.* 10. 17. non tantùm petitiones CORDIS diligentium se, sed & præparationem CORDIS eorum exaudiat. Sed & vlteriùs eò immensa eius misericordia progressa est, vt amplissimis verbis COR nouum nobis *Ezech.* 36. 26. promitteret: Dabo vobis (inquit) COR nouum, & Spiritum nouum ponam in medio vestri: & auferam COR lapideum de carne vestrâ, & dabo vobis COR carneum. Et Spiritum meum ponam in medio vestri: & faciam vt in præceptis meis ambuletis. Quid dulcius, aut gratius nobis polliceri posset? Sed vide, quæso, quomodo CORDIS renouationem Deus instituat. Primùm enim aufert COR lapideum, id est, durum & obduratum *Exod.* 13 22. instar lapidis, quale fuit Pharaonis, & Iudæorum. Tradunt non ignobiles Scriptores, Plinius, Plutarchus, & Rhodiginus, Hermogenem Leonidam, Aristomenen, Messenum, Lysandrum, reipsa COR hirsutum & pilosum habuisse; quod eo duri, asperi, & crudelis CORDIS fuisse, ac

Plin. lib. 11. 37. *Plutarc. in Parall. & Rhodigin. lib.* 4. *c.* 16.

veluti

veluti bruta quædam, significabat. Contrà verò, Sanctus Basilius, lenitate CORDIS, ab Auctore naturæ repræsentari autumat CORDIS immunitatem ab omni malitiæ, nequitiæve pilositate; quâ illi sunt affecti, quorum CORDA carnalium ac terrenarum rerum cupiditatibus, atque illecebris, affluentissimæ instar fontium scatebræ, exundant. Ablato autem bruto hoc atque lapideo CORDE, tribuit Deus COR nouum, COR carneum, leue, tersum, atque molle: quo nimirùm intelligitur voluntas facilis, obsequens, & instar carnis flexilis: quæ Dei instinctus, legem, & impressiones statim excipit, sibique imprimens opere etiam exequitur. Quid autem dicam de hoc nouo CORDE? An non ipsum est COR Domini nostri Iesu Christi? Postquam enim dixit: Spiritum nouum ponam in medio vestri; paulò post quasi illud exponens subiunxit: & Spiritum meum ponam in medio vestri; innuens Spiritum nouum, esse Spiritum suum. Cùm autem Spiritus & COR hîc vnum censeantur, facilè conficitur COR nouum, quod Deus dat, esse ipsum COR Dei. Admiretur sanè, & obstupescat B. Iob incredibilem illam supremi Numinis philantropiam, quá Deus homini benefacere, illiusque recordari dignatur:

Basilius in Hexameron.

Ezech. 36. 26.

 Quid

Iob 7.17 Quid eſt homo, exclamat, quia magnificas eum, aut quid apponis erga eum COR tuum? Maius profectò videtur, quòd ipſum etiam COR ſuum homini donare Deus dignetur; id verò adeò ingenuo & amico facit modo, vt præ amoris magnitudine dicere non vereatur: Amantem Animam COR ſuum deprædari, atque eripere. Vbi enim Vulgata lectio habet: Vulnerasti COR meum, ſoror mea Sponſa, vulnerasti COR meum; ex Hebræo vertunt Pagninus, & Vatablus: Abſtuliſti mihi COR. Eodemque ſenſu Septuaginta vertentes ἐκκαρδιώσας, ab aliis intelliguntur, tantumdem dixiſſe, atque excordiaſti me. Siue, vt Ambroſius habet, COR meum cepiſti. Hic enim eſt inſignis ille amoris effectus, qui Animam rapit in rem amatam, vt magis ſit vbi amat, quàm vbi animat. Vbi enim eſt theſaurus, ibi eſt & COR. Trahit enim res adamata Amantis COR ad ſe. Vnde optimè dicebat ille:

> COR *meum à me tranſiit,*
> *Simul poſt Ieſum abiit.*

Quemadmodum enim Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud: ita & Sponſus Animarum noſtrarum, qui eſt ipſa felicitas Regni cæleſtis, vim patitur, & violenter abripitur ab vno oculorum Sponſæ

[Margin: *Cant.* 4. 9. — *Giſler.* & *Delrio in cap.* 4. *Cant.* — *Ambroſ. Serm.* 16 *in Pſal.* 118. — *Matth.* 6. 21. — *Ex Iubilo S. Bern.* — *Matth.* 11. 12. — *Cāt.* 4. 9.]

Sponsæ suæ, & vno crine colli eius. Ligatur, inquam, & ad nos attrahitur viuâ fide, & integrâ obedientiâ; adeò quidem efficaciter, vt se Dilectæ suæ negare non possit, sed COR suum illi libentissimè tribuat. Quare vlteriùs hîc considera,

Quomodo Christus Dominus quibusdam COR *suum tribuerit.*

NON desunt in Ecclesia Dei credibilia satis testimonia, quibus id quod iam dictum est, luculenter satis confirmetur. De S. enim Gertrude legimus, quòd cùm mœsta esset, quòd in horis Canonicis non rarò ex humanâ fragilitate laberetur, Dominus illi apparens, præsentauerit illi quasi propriis manibus suis COR suum Deificatum, in similitudine lampadis ardentis, dicens: Ecce COR meum dulcissimum, semper venerandæ Trinitatis Organum, oculis mentis tuæ prætendo, cui omnia quæ per te minus supplere sufficis, fiducialiter pro te supplenda commendabis. Et sic omnia coram oculis meis apparebunt summè perfecta. Sed ipsa quoque Gertrudis, de admirando hoc munere ita loquitur: Addidisti etiam mihi inter hæc, inæstimabilem amicitiæ familiaritatem impendere,

Insinuat. Diuinæ Pietatis lib. 3. cap. 25.

Lib. 2. cap. 33.

pendere, diuersis modis illam nobilissimam Arcam Deitatis, scilicet Deificatum COR tuum præbendo in copiam omnium delectationum mearũ; nunc gratis dando, nunc, ad maius indicium mutuæ familiaritatis, illud mihi pro meo commutando, cum quo multa occulta secretorum iudiciorum & delitiarum tuarum mihi manifestasti. Pari fauore quoque sororem eiusdem S. Mechtildem diuina bonitas prosecuta est. Cùm enim Feriâ quartâ post Pascha, in Introitu Missæ cantari audiret: Venite benedicti; mirabili gaudio repleta, Domino dixit: O vtinam & ego vna de benedictis essem Animabus, quæ aliquando illam tuam dulcissimam vocem audient. Cui respondit Dominus: Eris tu sanè vna ex illis, idque certò credas, atque ideò COR meum tibi trado in pignus, quod semper tecum habebis, & cùm promissionem meam adimpleuero, tum illud mihi, in huius rei testimonium restitues. Insuper, do tibi COR meum in domum refugij, vt vbi ex hac vita discesseris, alio loco non recipiaris. Hoc porrò munere suscepto, magno amore, & reuerentiâ erga COR Iesu ferebatur. Instante autem horâ, quâ migratura erat ex hoc mundo, Dominus summæ Maiestatis Iesus eam lumine

Lib 2. Gratiæ spiritual. cap. 16.

Ludouic. Blosius in append. ad Monit.

mine diuinitatis ſuæ totam illuſtrans, ſuaui blandaque voce inuitauit his verbis: Veni benedicta Patris mei, poſſide paratum tibi Regnum à conſtitutione mundi. Tunc nimirùm ipſe Dominus commonefecit eam doni illius excellentiſſimi, quo ante aliquot annos (cùm eadem verba ad Miſſam cantarentur) donauerat illi COR ſuum in pignus amoris. Igitur illa beata Anima, in ipſum COR Ieſu ſuauiſſimum admiſſa, ſempiternæ gloriæ, gaudiiſque cæleſtibus feliciter fuit ſociata. Stupendum verò eſt quod de Sancta Catharina Senenſi traditum accepimus. Hæc die quadam, vehementiſſimè amoris Chriſti Domini Sponſi ſui vulnere ſauciata, inſtanter ab eo petiit, vt à ſe COR ſuum, & propriam voluntatem radicitus euelleret, quò omnibus in rebus ſine vllâ tergiuerſatione ſe illi obſequentem, atque morigeram præberet. Videbatur autem illi ſic oranti in viſione venire Chriſtus, & latus ſiniſtrum aperire, ablatoque CORDE recedere. Quod cùm eius Confeſſarius parui faceret, eamque parum ſanæ mentis eſſe crederet, ecce illi quadam die è Sacello Eccleſiæ exire volenti, cum multa luce Chriſtus apparuit, in manu ferens COR quoddam rubicundum & illuſtre, propiuſque

Spir. c. 14
Matth. 25. 24.
Raimūd. Capuan. lib. 2. in vita cap. 16. apud Surium tom. 2.

accedens, illud in ſiniſtrum Virginis latus impoſuit, dicens: Ecce, filia mea, habes pro CORDE tuo COR meum; clauſoque latere receſſit. Sed ne putaretur hoc inane phantaſma, illo in loco cicatrix permanſit, quæ à ſociis eius frequenter viſa eſt. Quid autem ex hac adeò ſtupendâ CORDIS mutatione fuerit conſecutum, facilè quiſque poterit diuinare. Non enim rerum omnium Conditor, hac mirabili ratione tam diu apud ſe COR illius retinere voluit, niſi vt illud ardentiſſimo amore, & gratiarum omnium affluentiâ repleret. Cuius rei eadem ſancta Virgo certiſſima teſtis eſt, quæ incredibilem charitatis ardorem in CORDE ſuo ſentiebat: prorſus vt diceret, tantam in Animâ ſuâ puritatis, & humilitatis renouationem exiſtere, vt ad ætatem quatuor vel quinque annorum ſe rediiſſe putaret.

DE admirandâ verò hac CORDIS permutatione, non inuenuſtum Epigramma in Sanctam hanc Catharinam Senenſem quidam panxit.

COR *ſine* CORDE *mihi eſt, ſine vita viuere, vita:*
Qui ſine vtroq; dedit viuere, vtrumq; tulit.
Nec tulit vt ſine vtroq; forem, ſed viuat vt in me
COR *ſine* CORDE, *nouum* COR *ſibi finxit amans.*

Nunc

Nunc neque velle meum eſt, neque nolle: at
Amantis vtrumque,
Qui mihi me rapuit, COR *mihi cùm rapuit.*
Viue igitur, mea vita, meum COR*: diſcet amare*
Hinc, qui ſe nimium, dum ſibi viuit, amat.

Non admodum diſſimili amoris prærogatiuâ erga S. Lutgardem diuina bonitas vſa eſt: cui, cùm velut alteri Eſther facultatem feciſſet petendi quod vellet, reſpondit illa: Volo, Domine, COR tuum. Et Dominus: Quin ego potiùs, ait, & COR tuum. Reſpondit illa: Sit ita Domine, at ſic tamen, vt CORDIS tui amorem CORDI meo attemperes; & in te COR meum poſſideam, omni tempore tuâ protectione ſecurum. Facta eſt igitur ab eo die quædam permutatio CORDIVM, vel potiùs vnio Spiritus creati & increati, per gratiæ excellentiam. Deinceps enim ita Chriſtus CORDI Virginis inhæſit, eam communiens & protegens, vt nec tentatio carnis, immò ne turpis quidem cogitatio mentem eius vel temporis puncto infeſtârit.

Cantiprat. l. 2 vitæ eius cap. 6.

CORDIS ILLVMINATIO.

Illuminabuntur CORDA uestra. Eccli. 2. 10.

Lux de luce Deus, cæci lux vnica mundi,

CORDE graues tenebras discute luce tuâ.

22.

LECTIO II.

CORDIS Illuminatio.

Illuminabuntur CORDA *vestra.*
Eccli. 2. 10.

Lux de luce Deus, cæci, lux vnica, mundi,
CORDE *graues tenebras discute luce tuâ.*

CONSIDERA PRIMO, Nihil miserabilius aut infelicius esse CORDE obtenebrato, & à diuinâ luce prorsus excluso. Qui enim ambulat in tenebris, nescit quò vadat, atque hinc mille incurrit pericula. Versatur enim in perpetuâ quasi nocte, & densissimâ caligine, in qua iustitiæ Solem, & veritatis lumen frustrà requirat; quia nulla societas luci ad tenebras. Quàm meritò ergo exclamat Augustinus: Væ, væ tenebris meis, in quibus iacui! Væ, væ cæcitati illi, in qua videre non poteram lumen cæli! Væ, væ præteritæ ignorantiæ meæ, quando non cognoscebam te Domine! Periculum verò quod hisce tenebris Anima incurrit, pulchrè descripsit Psalmista, cùm Deo ita loqui-

Ioan. 12. 35.

2. *Cor.* 6. 14.

August. Soliloq. cap. 31.

Ps. 103. 20. loquitur: Posuisti tenebras, & facta est nox: in ipsâ pertransibunt omnes bestiæ siluæ. Catuli Leonum rugientes, vt rapiant, & quærant à Deo escam sibi. Quod morali sensu ita explicat Gregorius: Tenebras Dominus ponit, cùm peccatis iudicia rependens, lumen suæ intelligentiæ subtrahit. Et nox efficitur, quia prauorum mens ignorantiæ suæ erroribus cæcatur. In qua omnes bestiæ siluæ pertranseunt, dum maligni Spiritus sub opacitate fraudis latentes, in reproborum CORDIBVS prauitates suas explendo percurrunt. In qua & catuli Leonum rugiunt, quia nequissimarum, sed tamen eminentium potestatum ministri Spiritus importunis tentationibus insurgunt. Qui tamen à Deo escam appetunt, quia nimirùm capere Animas nequeunt, nisi iusto iudicio præualere diuinitus permittantur. Quis non exhorrescat immanes has feras, præsertim in tenebris constitutus? Quis non timeat, ne ab iis rapiatur & deuoretur? Quis non aspiret ad lucem veram, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum? Illâ enim exoriente, omnes illæ feræ in antra se recipiunt, vt ibidem Regius Vates subdidit: Ortus est, inquit, Sol, & in cubilibus suis collocabuntur. Exibit homo

Lib. 17. *Moral. cap.* 37.

Ioan. 1. 7.

no ad opus ſuum. Vbi enim veritatis lunen obcæcatum COR colluſtrarit, fugantur omnes effrænatæ cupiditates, & illuminatus homo pergit ad opus ſuum, id eſt, mandatorum diuinorum obſeruantiam, & virtutis ſtudium; cui abſque Dei luce vacare non poteſt. Nam vt Auguſtinus ait: Sicuti oculus Corporis etiam perfectiſſimè ſanus, niſi luce adiutus, non poteſt cernere: ſic etiam homo perfectiſſimè iuſtificatus, niſi æternâ luce iuſtitiæ diuinitus adiuuetur, non poteſt rectè viuere. Ora ergo cum eodem Auguſtino: O ſplendor Paternæ gloriæ, qui ſedes ſuper Cherubim, & intueris abyſſos: lumen veridicum, lumen illuminans, lumen indeficiens, in quem deſiderant Angeli proſpicere. Ecce COR meum coram te eſt; diſcute tenebras eius, vt amoris tui claritate pleniùs perfundatur.

Auguſt. lib. de Nat. & grat. cap. 16.

Auguſt. in Medit. cap. 18.

CONSIDERA SECVNDO, In principio cùm Deus cælum & terram crearet, tenebræ erant ſuper faciem abyſſi, dixitque Deus: Fiat lux, & facta eſt lux. Super faciem quoque CORDIS noſtri denſiſſimæ ſunt tenebræ ignorantiæ & peccatorum, in quibus permanere nos oportet, niſi Deus, qui dixit de tenebris lumen ſplendeſcere, ipſe illuxerit in CORDIBVS noſtris,

Gen. 1. 1

2. Cor. 4. 6.

noſtris, ad illuminationem ſcientiæ cla ritatis Dei. Aſpira ergo ad hanc lucem & dic: Illuminare his, qui in tenebris, & in vmbra mortis ſedent;ad dirigendos pe des noſtros in viam pacis. Audi Auguſti num multipliciter diuinam lucem implo rantem: Lux, inquit, inuiſibilis, cui om nis abyſſus humani CORDIS eſt viſibilis. Ecce, tenebræ ſunt ſuper faciem abyſſ mentis meæ, tu es lumen. Ecce, caligo tenebroſa ſuper aquas CORDIS mei, tu es veritas. O verbum, per quod facta ſunt omnia, & ſine quo factum eſt nihil Verbum quod eſt ante omnia, & ante quod nihil. Verbum creans omnia, ſine quo omnia nihil. Verbum regens omnia ſine quo nihil ſunt omnia. Verbum, quod dixiſti in principio: Fiat lux, & facta eſt lux. Dic etiam mihi: Fiat lux, & facta ſit lux, & videam lumen, & cognoſcam quidquid non eſt lumen, & lumen te-nebræ ponantur. Et ſic ſine tua luce, non eſt veritas. Adeſt error, adeſt vani-tas, non eſt diſcretio, adeſt confuſio: adeſt ignorantia, non eſt ſcientia: ad-eſt cæcitas, non eſt viſio: adeſt inuium, non eſt via: adeſt mors, non eſt vita. Væ mihi miſero toties obcæcato; quia tu lux, & ego ſine te. Dic verbum, Do-mine,

Lucæ 1. 79.

Auguſt. Soliloq. cap. 3.

Ioan. 1.

Cap. 4.

mine, fiat lux, vt videam lucem, & vitem tenebras; videam viam, & vitem inuium; videam veritatem, & vitem vanitatem; videam vitam, & vitem mortem. Illuminare Domine, lux mea, illuminatio mea, & salus mea, quem timebo? Sunt vmbræ tenebrarum, quibus operior in hac abysso caliginosi carceris huius, in qua prostratus iaceo, donec aspiret dies, & inclinentur vmbræ, fiatque lux in firmamento virtutis tuæ. Vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia, dicat: Fiat lux, & effugentur tenebræ: & appareat arida, germinetque terra herbam virentem, & facientem semen, fructum bonum iustitiæ Regni Dei.

Ps. 26. 1. *Idem Solil. c. 12.* *Cant. 2. 17.* *Ps. 28. 4.*

CONSIDERA TERTIÓ, Præcepisse olim Deum, vt in Sanctuario suo ad Australem partem poneretur aureum candelabrum, habens lucernas septem. Tabernaculum hoc, quod Templorum figuram referebat, Animam hominis iusti designat, vt enim ait Apostolus: Templum Dei estis vos, & Spiritus Dei habitat in vobis. Quid verò candelabrum hoc in spirituali CORDIS nostri Sanctuario collocandum aliud adumbrat, quàm lucem illam,

Num. 8. 2. *1. Cor. 3. 16.*

quâ

quâ hominis Animus à Spiritu Sancto collustratur? Lucernæ autem in candelabro ardentes, illas lucernas denotant de quibus Dominus dixit: Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Sed audi Origenem eleganter admodum candelabrum CORDIS explicantem: Sciat, inquit, Christianus, sibi in Sanctis candelabrum luminis collocandum, vt sint ei lucernæ semper ardentes & lumbi succincti, & ipse, tamquam seruus, qui expectat Dominum suum redire de nuptiis. Sed istud candelabrum in Austro collocet, vt ad Aquilonem respiciat. Accenso enim lumine, id est, vigilanti CORDE, respicere semper debet Aquilonem, & obseruare eum, qui ab Aquilone est. Ab Aquilone enim accenduntur mala vniuersæ terræ. Vigilans ergo, & sollicitus, & ardens, intueatur semper astutias diaboli, & semper aspiciat, vnde sit ventura tentatio, vnde hostis irruat, vnde inimicus obrepat. Vt autem hoc videre, ô Anima, possis, ora Deum illuminatorem tuum, vt lumen hoc in CORDE tuo accendat; & dic cum Propheta: Quoniam tu illuminas lucernam meam: Deus meus illumina tenebras meas. Et cum Augustino: O lux quæ

Lucæ 12. 35.

Origin. hom. 9. in Exod.

Ierem. 1. 14.

Psal. 17. 29.

quæ ſemper luces, & numquam obfuſcaris, illumina me. Aufer quæſo ſquamnas caliginis antiquæ, radio tuæ illuminationis, ô ſplendor inacceſſibilis, vt videam me, vt videam te. Væ cæcis oculis, qui te non vident, Sol illuminans cælum & terram! Væ caligantibus oculis, qui te videre non poſſunt! Væ auertentibus oculis, vt non videant veritatem! Væ non auertentibus, vt videant vanitatem! Nequeunt enim oculi aſſueti tenebris, ſummæ veritatis radios intueri; nec ſciunt de lumine aliquid æſtimare, quorum eſt in tenebris habitatio. Tenebras vident, tenebras diligunt, tenebras approbant: de tenebris euntes in tenebras, neſciunt, vbi corruant. Miſeri qui neſciunt, quid amittant; & miſeriores vtique qui ſciunt quid amittant; qui cadunt apertis oculis, & deſcendunt in infernum viuentes.

Auguſt. Soliloq. cap. 34.

CONSIDERA QVARTO, Magnum beneficium, quod Deus CORDI tuo præſtat, cùm illud illuminat. Primò enim illud ſplendidum facit. Deinde ab omni errore ac metu liberat. Primum illud expoſuit Iſaias, dicens: Orietur in tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erunt ſicut meridies. Et requiem tibi dabit Dominus

Iſa. 58. 10.

ſemper, & implebit ſplendoribus Animam tuam. Alterum autem illud Dauid confitetur, dicens: Dominus illuminatio mea, & ſalus mea, quem timebo? Quis enim timeat, ſi Deum illuminatorem ſibi præſentem habeat, qui facem præferat, vt omnia pericula deuitet? Explicat vtrumque hoc beneficium Chryſoſtomus: Non ſic, ait, mundus eſt clarus oriente radio, vt Anima illuſtratur, & ſplendidior fit à Spiritu gratiam ſuſcipiens. Et diligentiùs rerum naturas diſce. Nocte enim terras tenente, & tenebris caligantibus, ſæpè funiculum quis cernens, ſerpentem eſſe putauit; & amicum accedentem, tamquam inimicum fugit; ſtrepitum quempiam ſentiens, trepidus factus eſt: factâ autem die, nihil tale fieret, ſed omnia qualia ſunt, apparent. Quod & in Anima noſtra contingit. Poſtquam enim gratia veniens, mente tenebras expulit, rerum veritatem diſcimus, & nobis fiunt deſpicabiles res priùs tremendæ: nec enim ampliùs mortem timemus diligenter ex hac ſacrâ introductione diſcentes, quòd mors non eſt mors, ſed ſomnus, & dormitio temporaria; non pauperiem, non morbum, non aliud quid huiuſmodi timentes, ſcientes quòd ad

Pſal. 29. 1.

Chryſoſt. Hom 21 ad pop. Antioch.

ad meliorem tendimus vitam, ab omni liberam inæqualitate. Si ergo in tenebris exortum tibi ſit lumen CORDIS, gratus eſto Deo tuo, & dic: En ego filius ancillæ tuæ, per fidem tuam flecto ceruicem CORDIS mei, ſub pedibus maieſtatis tuæ, gratias agens, quoniam dignatus es per tuam miſericordiam illuminare me. Ecce video, gratias ago: ecce video lumen cæli, interlucet oculis mentis meæ radius deſuper à facie luminis tui, & lætificat omnia oſſa mea. O ſi perficeretur in me! Auge, quæſo, luminis Auctor, auge quæſo quod interlucet in me. Dilatetur, obſecro, dilatetur ex te.

CONSIDERA QVINTO, Non ſatis eſſe, à Deo lumen in CORDIS lucerna accendi; ſed diligenter quoque prouidendum eſſe, ne fortè extinguatur. Quæuis enim mala actio lucem iſtam extinguit. Vnde quod S. Paulus dixit: Spiritum nolite extinguere; ita Chryſoſtomus interpretatur: Spiritum non extinguatis, hoc eſt, donum Spiritus. Extinguit autem Spiritum, vita impura. Nam quemadmodum, ſi quis lucis huius lychno, & aquam inſpergeret, & pulnerem, &, ſi nihil horum inſpergeret, ſed oleum tantùm eximeret, lucem extingueret: ita

1. Theſſ. 5. 19.

Chryſoſt. hom. 11. in 1. Ep. ad Theſſ. cap. 5.

habet & donum Spiritus. Siue namqu res terrenas, & rerum fluxarum curas in sperseris, extingues Spiritum. Siue etian si tu nihil tale feceris, aliunde tame tentationis vehemens impulsus, insta cuiusdam venti irruerit, & flamma valid non fuerit, aut parum olei habuerit, au foramen seu ostium non clauseris, omni peribunt. Foramina in nobis sunt ocul & aures. Ne sinas istis occurrere vali dum malitiæ flatum, alioquin lychnun extinguet: sed obtura foramina timor Dei. Janua os est, claude. Extinguitu quoque lucerna, si oleum deficiat: quan do misericordiam non facimus, extin guitur Spiritus. Etenim ex misericordi Dei, Spiritus sancti lumen in nobis ac cenditur. Cautè igitur accensum lumen custodiamus, & vt filij lucis ambulemus Fructus enim lucis est in omni bonitate, & iustitia, & veritate.

Ephes. 5. 9.

Quàm necessarium, quamque vtile nobis sit CORDIS lumen, Sancta Mater Ecclesia satis ostendit; quæ in quotidianis Hymnis frequentissimè illud à Deo flagitat: adeò vt hunc ex illis Centonem confecerimus.

HYM-

HYMNUS,

Pro CORDIS Illuminatione.

Splendor paterni luminis,
De luce lucem proferens,
Lux lucis, & fons luminis,
Dies diem illuminans:
Verusq́ Sol illabere,
Micans nitore perpeti,
Iubarq́ Sancti Spiritus
Infunde nostris sensibus.
Cedant tenebræ lumini,
Et nox diurno sideri,
Vt culpa, quam nox intulit,
Lucis labascat munere.
Phantasma noctis decidat,
Mentis reatus subruat,
Quidquid tenebris horridum
Nox attulit culpæ, cadat.
Consors paterni luminis,
Lux ipse lucis, & dies,
Aufer tenebras mentium,
Nouumq́ lumen ingere.
Sunt multa fucis illita,
Quæ luce purgentur tuâ,
Tu lux Eoi sideris,
Vultu sereno illumina.

Mens ecce torpet impia,
Quam culpa mordet noxia,
Obſcura geſtit tollere,
Et te Redemptor quærere.
Repelle tu caliginem
Intrinſecus quàm maximè,
Vt in beato gaudeat
Se collocari lumine.
Te te Redemptor, quæſumus,
Reple tuo nos lumine;
Per quod dierum circulis
Nullis ruamus actibus.
Lux ſancta nos illuminet,
Manenſq; noſtris ſenſibus,
Noctem repellat ſæculi,
Purgata ſeruet pectora.
Lucem fides inueniat,
Sic luminis iubar ferat,
Vt vana cuncta terreat,
Hanc falſa nulla comprimant.
O lux beata Trinitas,
Et principalis Vnitas!
Noſtris refulge ſenſibus,
Infunde lumen CORDIBVS.
Præſta Pater piiſſime,
Patriq; compar vnice,
Cum Spiritu Paraclito,
Regnans per omne ſeculum.
Amen.

CORDIS TABVLA LEGIS.

Dabo legem meam in uiſceribus eorum, et in CORDE eorum ſcribam eam. *Jerem. 31. 33.*

Scribo nouam teneri nunc CORDIS in æquore legem,
Cum vetus in duris ſit mihi ſcripta petris,

23.

LECTIO III.

COR Tabula Legis.

Dabo legem meam in visceribus eorum, & in CORDE *eorum scribam eam.*
Jerem. 31. 33.

Scribo nouam, teneri nunc CORDIS *in æquore, legem,*
Cùm vetus in duris sit mihi scripta petris.

CONSIDERA PRIMO, Deum nolle oblatum sibi COR permanere vacuum; sed eo vtens tamquam chartâ, legem suam illi inscribit, atque hæc est gratia Noui Testamenti. Cùm enim veterem legem olim in lapideis tabulis digito suo scripsisset, promisit in Nouo Testamento, se eam scripturum in CORDIBVS fidelium; ita enim apud Jeremiam loquitur: Hoc erit pactum quod feriam cum domo Israël: Post dies illos, dicit Dominus, dabo legem meam in visceribus eorum, & in CORDE eorum scribam eam. Hæc autem legis scriptura in CORDE, fit per

Deut. 9. 10.

Ier. 31. 33.

Lib. de Spir. & litt. c. 21 per Spiritum sanctum, dicente Augustino: Quid sunt ergo leges Dei, ab ipso Deo scriptæ in CORDIBVS, nisi ipsa præsentia Spiritus sancti, qui est digitus Dei, *Luc. 11. 20.* quo præsente diffunditur charitas in CORDIBVS nostris, *Rom. 13. 10.* quæ plenitudo legis est, & præcepti finis? *1. Tim. 1. 5* Ex hoc capite B. Paulus vocat Corinthios, & in iis omnes fideles, Epistolam Christi. *2. Cor. 3. 3.* Manifestati, inquit, quòd Epistola estis Christi, ministrata à nobis, & scripta non atramento, sed Spiritu Dei viui: non in tabulis lapideis, sed in tabulis Cordis carnalibus. Jam, si & tu Dei Epistola esse desideras, & gratiam Noui Testamenti percipere concupiscis, præpara COR tuum ad hanc scripturam recipiendam. Ad quod, primò requiritur, vt sit veluti charta munda, nullo peccati inquinamento maculata: *Ambros. tom. 2. in Psal. 118. Octon. 14.* Noli tollere de CORDE tuo legem Dei, & affigere legem peccati. Noli scribere in sensibus tuis diaboli illecebras, & Dei delere mandata. Noli, sæcularium more, COR tuum facere mappam Geographicam, in qua totus mundus, cum suis regnis, prouinciis, & ciuitatibus depictus sit; sed effice eam chartam mundam, cui lex Dei possit inscribi. Secundò, *Deut. 10 1.* quemadmodum Deus olim voluit dolari tabu-

tabulas lapideas, quibus digito ſuo legem inſcripturus erat: ita COR tuum debet eſſe omninò planum, & leuigatum, ita vt nulla omninò ſcabrities ſcripturam Dei impediat. Quare dolabrâ mortificationis continuò dolandum erit, vt legem gratiæ & amoris ſuſcipere poſſit. Tertiò, debet COR eſſe molle inſtar ceræ; in pugillaribus enim cerâ illitis nihil ſtylo exarati poteſt, niſi illa mollis ductiliſque fuerit: ita requirit S. Paulus tabulas CORDIS carnei, id eſt non duri, inſtar lapidis; ſed teneri, tractabilis, atque docilis. Si igitur nonnihil induratum fuerit COR tuum, diuino illud amore emollire, & liquefacere ſtude, vt in eo lex Dei conſcribatur. Præparato ita CORDE tuo, ſcriptorem illius, cum Auguſtino ita inuoca: Scribe Domine Deus digito tuo in pectore meo, dulcem memoriam tui melliflui Nominis, nullâ vmquam obliuione delendam. Scribe in tabulis CORDIS mei voluntatem tuam, & iuſtificationes tuas; vt te immenſæ dulcedinis Dominum, & præcepta tua ſemper, & vbique habeam præ oculis meis.

Aug. in Med. cap. 36.

CONSIDERA SECVNDO, Cur Deus

Deus velit legem ſcribi in CORDE, quia non ſatis eſt, vt illa ſeruetur in arcâ, ſicut tabulæ Moyſis; vel in tabernaculo, ſicut Deuteronomium; illic enim abeunt in obliuionem: vnde filij Iſraël librorum horum non ſunt recordati, immò pro perditis eos habuerunt, donec ſummus Sacerdos Helcias, regnante Joſiâ, eos in Templo inuenit. Neque ſatis eſt, legem ſcribere in veſtibus, ſicut faciebant Phariſæi, magnificantes fimbrias, & dilatantes phylacteria. Nec ligare eam in digitis, & quaſi ſignum in manu, vel inter oculos geſtare, nec ſcribere in limine & oſtiis domus ſufficit: hæc enim tantùm externa quædam memoriæ adiumenta ſunt. Neque verò in auribus tantùm lex Dei eſſe debet; poteſt enim diabolus ab his auferre, & impedire ne ad intima penetret. Nec ſolo intellectu, aut memoriâ ſeruari debet: ſic enim ſeruanti, teſte Bernardo, dicit Apoſtolus: quoniam ſcientia inflat. Denique & memoriam facilè delet obliuio. In ſolo ergo CORDE lex Dei ſcribi, & ſeruari debet. Quando verò cenſebitur Deus hanc in CORDE ſcribere, niſi cùm voluntati pias erga legem Dei affectiones, complacentias, impulſus, promptitudinem, & tar-

Deut. 10. 2.
1. Reg. 10. 25.
4. Reg. 22. 8.
Matt. 23. 5.
Prouerb. 7. 3.
1. Cor. 8. 1.
Bern. ſer. 5. *de aduent. Domini.*

tandem charitatem infundit; vt voluntas dicat: Domine da quod iubes, & iube quod vis. Hoc enim maximum eſt Dei erga nos beneficium, quod magnifacere, & grato animo recolere debemus. Ita faciebat S. Ambroſius, dicens: O verè teſtator æternus, qui noſtris CORDIBVS leges affigit ſuas, & ſcribit in ſenſibus; vt nihil aliud cogitare, niſi diuinà præcepta poſſimus: nihil aliud ſentire, niſi Dei oracula debeamus. Dedit gratiam, reformauit naturam, ſibique comminiſcens, qui obliuiſci nihil ſolet, memoriam meorum abſtulit peccatorum, mihique dedit legem præceptorum ſuorum.

Ambroſ. tom. 2. in Pſal. 118 Octon. 14.

CONSIDERA TERTIO, Exempla eorum qui legem Dei in CORDE ſuo poſuerunt. Primus ſit Chriſtus Dominus, qui in Pſalmo Deo Patri dicit: In capite libri ſcriptum eſt de me, vt facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio CORDIS mei. Quæ verba S. Paulus de Chriſto exponit; & ſenſus eſt, eum libentiſſimè acceptaſſe decretum Patris, de liberando per mortem humano genere, idque tam ardenti deſiderio deſideraſſe, vt legem illam, non qualitercumque in CORDE, ſed in medio CORDIS ſui poſuerit. Secundum exemplum

Pſal. 39. 8.

Hebr. 10. 5.

plum ſit ſacratiſſimæ Virginis Mariæ, quæ omnia verba & myſteria Filij ſui conſeruabat, conferens in CORDE ſuo. Tertium Dauidis dicentis: In CORDE meo abſcondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Itemque: Scrutabor legem tuam, & cuſtodiam illam in toto CORDE meo. Nuſquam enim meliùs, quàm in CORDE cuſtoditur, quæ & ipſum COR cuſtodit: quare COR potiùs auferri, quàm de CORDE legem Domini, pati oporteret. Eſt enim continuum iuſtorum exercitium, legem Dei habere in CORDE; ex quo prouenit, vt omnia eorum verba, & opera, legi Dei ſint conformia. Quod teſtatur Pſalmiſta, cùm ait: Os iuſti meditabitur ſapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Vis ſcire vnde hoc proueniat? quia lex Dei eius in CORDE ipſius. Et quia ex abundantia CORDIS os loquitur, hinc ſecundùm legem Dei prudenter verba profert, & diſponit ſermones ſuos in iudicio. Magnoperè igitur ſtudere debemus, vt lex Dei ſit ſcripta in CORDIBVS noſtris.

Luc. 2. 19.
Pſal. 118. 11.
Pſal. 36. 30.
Matth. 12. 34.
Pſal. 111. 6.

CONSIDERA QVARTO, Conſueuiſſe olim Chriſtianos verba quædam Euangelij, inſtar Bullæ, ex collo amuleti loco ſuſpendere: quo nimirùm ſignificabatur, ſacrum Chriſti Euangelium debere CORDI no-

nostro esse insculptum. Ita de S. Cæcilia Virgine & Martyre, in eiusdem Officio canit Ecclesia: Virgo gloriosa semper Euangelium Christi gerebat in pectore. Quod ab aliis quoque factitatum inueniri, Cardinalis Baronius asserit: Et si fidem, inquit, præstemus S. Andreæ Apostoli Actis, etiam Apostolorum temporibus id vsurpatum apparet. Sancta, piaque maiorum hæc fuit consuetudo, nisi aliquâ accedente superstitione labefactetur. Eius meminit & Ioannes Chrysostomus, dicens: Non cernis, vt mulieres & parui pueri pro magna custodia collo Euangelia suspendunt, & vbique circumferunt, quocumque abierint? In more id quoque fuit tempore S. Gregorij, qui Theodelindæ Reginæ Longobardorum, cùm Adalvvaldum infantulum peperisset, misit pro munere phylacteria (sic vocat quas veteres nominare consueuerant Bullas, ad collum appendi solitas) nempe Crucem cum ligno S. Crucis Domini, & lectionem S. Euangelij thecâ Persicâ inclusam. Hic autem mos etiamnum apud Christianos viget; ex quo Chrysostomus hortatur, Euangelium in CORDE describi: Tu Euangelij mandata, & leges mente describas; non auro, nec argento hîc est opus, & pecuniis, nec

Breuiar. Rom.

Baronius an. Christi. 232.

Hom. 19 in Matt.

Greg. lib. 12. Epist. 7.

Chrysost. loco citato.

li-

librum emere : voluntate solâ vobis est opus, & affectu Animæ expergefactæ, & securius habebis Euangelium; non extrinsecus, sed in Animæ penibus ipsum reponens. Eodem modo Augustinus, laudans Euangelium doloribus capitis opponi, iubet illud quoque ad COR collocari. Cùm caput, inquit, tibi dolet, laudamus, si Euangelium ad caput tibi posueris, & non ad ligaturam cucurreris. Ad hoc enim perducta est infirmitas hominum; & ita plangendi sunt homines, qui currunt ad ligaturas, vt gaudeamus, quando videmus hominem in lecto suo constitutum iactari febribus & doloribus, nec alicubi spem posuisse, nisi vt sibi Euangelium ad caput poneret : non quia ad hoc factum est, sed quia prælatum est Euangelium ligaturis. Si ergo ad caput ponitur, vt quiescat dolor capitis; ad COR non ponitur, vt sanetur à peccatis? fiat ergo. Quid fiat? ponatur ad COR, vt sanetur COR.

Tract. 7. in Ioan.

CONSIDERA QVINTO, Quid efficiat lex Dei in CORDE posita, hæc enim hominem præseruat à peccato; vnde Dauid dicebat: In CORDE meo abscondi eloquia tua. Quare autem? vt non peccem tibi. Et in altero Psalmo

Psal. 118. 11.

Lex

Lex Dei eius in CORDE ipsius, & non upplantabuntur gressus eius. Id est, non utabunt, non labentur pedes eius. Libe-at, inquit Augustinus, à laqueo, verbum Dei in CORDE. Liberat à viâ prauâ, erbum Dei in CORDE. Liberat à lapsu, erbum Dei in CORDE. Tecum est, cuius erbum à te non recedit. CORDE autem uid mali patitur, quem custodit Deus? Quemadmodum igitur Deus in arcâ vn-dique auro tectâ, iussit tabulas legis repo-i: ita & nos in arcâ CORDIS nostri, diui-i amoris auro rutilante, Euangelicam le-gem, velut pretiosissimum thesaurum, re-ondamus.

Psal. 36. 31.

August. in Ps. 36.

ARATIO CORDIS.

Conuertar ad uos, et arabimini et accipietis sementem. *Ezech. 36. 9.*

CORDIS agrum, Crucis eia tuę proscindat aratrum,
Cui verbi inspergas semina, sponse, tui.

24.

LECTIO IV.

CORDIS Aratio.

Conuertar ad vos, & arabimini, & accipietis sementem. Ezech. 37. 9.

CORDIS agrum, Crucis, eiâ, tuæ proſcindat aratrum,
Cui verbi inſpergas ſemina, Sponſe, tui.

CONSIDERA PRIMO, COR tuum eſſe terram, ſiue agrum cæleſtis Agricolæ, in quem granum frumenti ſeminare decreuerit. Hic porrò ager riuſquam ſemen ſuſcipiat, ſubigendus rimò, & aratro proſcindendus eſt. Quodnam autem erit myſticum CORDIS noſtri ratrum, niſi illud, quod è ligno Sanctæ rucis, & Lanceâ, quæ ſacratiſſimum hriſti transfixit latus, compingitur? Obruauit enim Iuſtus Lipſius, Aratrum rucis figuram exprimere; quod Maximi aurinenſis teſtimonio confirmat, qui ait: t bonus Agricola, cùm parat terræ ſoum vertere, non niſi per ſignum Crucis l facere conatur. Dum enim aratro den-

Lib. I. de Cruce. cap. 9.
Maxim. Taurin. de Cruce Dō. hō. 2.

tale

tale subiicit, affigit aures, stiuam inserit, figuram Crucis imitatur. Compactio enim ipsa similitudo quędam est Dominicæ Passionis. Et S. Iustinus Martyr: Considerate inquit, omnia quæ in mundo sunt, an sine signo hoc Crucis gubernentur, an possint præbere sui vsum. Terra non aratur sine eo. Hinc iam facilè colligitur, quid in spirituali sensu arare significet. Si enim Venerabili Bedæ credimus; arare nihil aliud est, quàm quasi quodam compunctionis instrumento, ligno & ferro Dominicæ Passionis, duritiem sui CORDIS atterere, atque ad proferendos bonorum operum fructus aperire. Quod paulò fusiùs explicauit Hugo Cardinalis: Manum ad aratrum mittere, est per compunctionem, & Dominicæ Passionis memoriam, COR exarare. In aratro est stiua, lignum scilicet cui arans innititur, & aliud lignum, cui vomer infigitur. Per lignum ergo, cui arans innititur, intelligitur contritio CORDIS: per vomerem, qui terram scindit, intelligitur memoria Dominicæ Passionis, quæ quodammodo COR hominis scindit. Nemo enim tam saxei pectoris est, cuius COR non emolliat memoriâ Dominicæ Passionis. Et eam præcipuè debet homo habere in memoria, quia cùm tantum beneficium ad memoriam reducitur

Iustin. Martyr. Apol. 2.

Beda cap. 41. in Luc. cap. 9.

Hugo Card. in Luc. 9.

ducitur, ad amorem benefactoris amplius Animus accenditur. Pone ergo, ô Anima, acerbissimam Christi Domini Passionem super COR tuum, idque non perfunctoriè, aut leuiter; sed in ea ita meditare, vt profundè COR tuum penetret, illud conterat, & frequentes in eo sulcos ducat.

CONSIDERA SECVNDO, Satis non esse, vt CORDE Passionem Christi consideres, nisi etiam ad praxin te conuertas, eamque operibus ipsis, quantum quidem licet, imiteris. Hoc est enim quod Sponsus à fideli animâ requirit, cùm ait: Pone me vt signaculum super COR tuum, vt signaculum super brachium tuum. Quasi enim non satis esset, passum pro nobis Christum Iesum in CORDE, velut impressum signaculum, circumferre; voluit insuper, vt idem ipsum brachiis nostris imprimeremus: quod vtique facimus, cùm omnes actiones nostras, mores, conuersationemq; vitæ Christi conformamus. Vult ergo, inquit Theodoretus, Saluator noster, vt eum pro signaculo in contemplationibus, & actionibus nostris habeamus; & notā ipsius in omnibus nostris tum dictis, tum factis imprimamus. Quod ipsum Deus insinuauit, cùm Moysi dixit: Inspice, & fac secūdùm exēplar, quod tibi in monte monstratum est. Non enim solùm

Cant. 8. 6.

Theodor. in catena.

Exod. 25 40.

dicit inſpice, ſed inſpice & fac: quo nimi rùm monemur, non modò conſideran dum nobis eſſe eximium illud patienti exemplar, quod nobis in Caluariæ mont monſtratum eſt: verùm etiam iuxta illu actiones noſtras eſſe dirigendas. Quo modo igitur ad praxin reuocabimus ſpi rituale hoc aratrum Sanctæ Crucis, v eius vomere terram CORDIS noſtri pro ſcindamus? ſi nimirùm exemplo Chriſt crucifixi, dolores omnes, cruciatus, & aduerſitates, quæ nobis in hac vita, ſiue Deo immittuntur, ſiue ab hominibu inferuntur, æquo Animo tolerare ſtudea mus. Docuit hoc Chryſoſtomus, qui it ſcribit: Quemadmodum aratrum immit tens deorſum, terram aperit, tutam ſemi nibus cuſtodiam parans, ne iacta in ſuper ficie remaneant, ſed in ipſos terræ ſinu immittantur, & in tuto radices figant ſic & nos facere neceſſarium; & tamquam aratro tribulatione vtentes, CORDIS pro fundum ſcindere. Hoc enim & Prophe ta admonet, dicens: Scindite CORDA ve ſtra, & non veſtimenta veſtra. CORDA igitur ſcindamus, vt ſi qua doloſa herba & improba cogitatu nobis ineſt, radicitu eam vellamus, & puras pietatis ſeminibu terras exhibeamus.

Chryſoſt. hō. 4 ad pop. Antioch.

Ioël. 2. 13.

CON-

CONSIDERA TERTIO, Tum quoque
pirituali modo COR arari, cùm illud
nortificationis vomere proſcinditur. Ni-
il enim terram CORDIS noſtri tam ap-
um reddit ad diuinarum inſpirationum
emina ſuſcipienda, quàm veræ mortifi-
ationis ſtudium. Hæc enim omnes noxias
erbas, ſpinas, & tribulos ex CORDIS
oſtri agro radicitus exſcindit. Mortifi-
atio igitur aratrum eſt, Ager COR, bo-
es verò, ſiue iumenta aratrum ducentia,
pſa eſt Anima; quæ COR ſuum conte-
ere, ſulcis variis diſcindere, & glebas di-
idere debet. Sed forſitan mireris, &
um S.Bernardo dicas: Ergóne beſtiæ ſu-
nus nos! beſtiæ prorſus. Homo enim cùm
n honore eſſet, non intellexit, compa-
atus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis
ctus eſt illis. Quid ni igitur brutorum
bore exerceatur, qui iis ſe peccando
qualem fecit. Dignus eſt, ait S. Pauli-
us, opere iumentario, qui ſemetipſum
umine rationis orbauerit, & in ſimilitu-
inem belluarum Corporis ſeruus, abie-
erit. Noli ergo, ô Anima, ab hoc aratro
ſubducere, noli arandi laborem ſubter-
gere; ſed potiùs dic cum Propheta:
t iumentum factus ſum apud te, & ego
mper tecum. Vis autem par boum tibi

Bernard. Serm. 3. ſuper Pſ. Qui habitat.

Pſ. 13. 21

Paulin. Epiſt. 4. ad Serenum.

Pſal. 72. 23.

aſſignari, qui hoc aratrum ducant? inte
lectum, & voluntatem tuam coniung
illiſque mortificationis ſtudium perfic
Nihil enim iuuat intellectu cognoſcer
quæ mortificatione amputanda ſunt; n
etiam voluntas conſurgat, ad eamdem ſ
dulo in opus producendum. Quis aute
hic myſticus erit arator, niſi Chriſtus Ieſu
CORDIS noſtri amor? Ille ſtiuam tenebi
ille animalia diriget, ille aratrum terræ in
figet, ille ceſſantes boues diuini timor
flagello exſtimulabit. Sine Chriſto enim
quantumcumque laborauerimus, nihil i
mortificationis ſtudio proficiemus. Ill
exemplar noſtrum, formam totius mortif
cationis in vita ſua nobis expreſſit; ill
ſcopus noſter, ad quem ſtudium hoc di
rigamus; ille Amor, quo ad hoc incita
mur, & impellimur, eſſe debet. Hic
nobis adſit, feliciter admodum proce
det aratio CORDIS noſtri. Rogandu
proinde ille eſt, vt officium hoc ſubir
non dedignetur, quod feciſſe videtur Au
guſtinus, cùm ita rogauit: Mitte (quæſo
manum pietatis tuæ in me: & tolle de me
quidquid offendit oculos pietatis tu
in me. Coram te, Domine, eſt ſanitas
& infirmitas mea. Illam precor ſerua
iſtam ſana. Si enim dignaris in agro tu

Auguſt. in Medit. cap. 36.

COR

CORDE meo ſerere bonum ſemen, neceſſe eſt, vt manu pietatis tuæ ſpinas priùs euellas vitiorum meorum.

CONSIDERA QVARTO, Vt ager excultus dicatur, non ſatis eſſe, vt ſemel iterúmve per illum aratrum ducatur, aut vt pauci in eo fiant ſulci: ſed totus omninò quantus quantus eſt exarari, & continuis ſulcis deſcribi debet. Neque verò id ſufficit, vt id vno alteróve Anno fiat; ſed quotannis reſumendum eſt aratrum, ſi quolibet Anno ſemine conſpergatur. Ex hoc autem diſcimus, non exiguo temporis ſpatio mortificationis ſtudium definiri debere; ſed vſque ad vitæ finem in ea perſeuerandum eſſe. Quod exemplo ſuo nos Chriſtus docuit, qui de Cruce deſcendere noluit niſi mortuus, quantumuis Iudæi clamarent: Chriſtus Rex Iſraël, deſcendat nunc de Cruce, vt videamus & credamus. Ita & nos (inquit Bernardus) quicumque ſequimur caput noſtrum, tota die hac, quâ plaſmati & redempti ſumus, non ceſſemus agere pœnitentiam; non ceſſemus tollere Crucem noſtram, perſeuerantes in ea, ſicut ipſe perſeuerauit, donec dicat Spiritus, vt requieſcamus à labori-

Marc. 15 32.

Bernard. Serm. 1. in die Paſchæ.

Apoc. 14 13. boribus noſtris. Neminem audiamus; non carnem & ſanguinem, non Spiritum quemlibet, deſcenſum à Cruce ſuadentem. Perſiſtamus in Cruce, moriamur in Cruce: deponamur aliorum manibus, non noſtrâ leuitate. Totâ igitur vitâ in ſpirituali aratione permanendum eſt, ſcriptum eſt enim: Sex diebus operaberis, die ſeptimo ceſſabis arare. *Exod. 24 21.* Sex autem dies omne tempus huius vitæ deſignant, ſeptimus verò dies Sabbati & quietis, tempus futuri ſæculi. Quid igitur, Anima, requiem ſperas ante Sabbatum? quid ceſſas ab opere, nondum conſummatis ſex diebus? perſeuera igitur in mortificationis agricultura, nec retrahas manum ſemel aratro impoſitam: Nemo enim mittens manum ſuam ad aratrum, & aſpiciens retrò, aptus eſt Regno Dei. *Lucæ 9. 62.*

CONSIDERA QVINTO, Quàm neceſſaria hæc ſit CORDIS exaratio: quam à Salomone diſcere potes, qui ait: Propter frigus piger arare noluit, mendicabit ergo æſtate. *Prouerb. 20. 4.* Quod Salonius ita interpretatur: *Salon.* Piger in hoc loco illum ſignificat, qui propter deſidiam, & huius mundi aduerſitatem (qui per frigus deſignatur) in Dei ſeruitio negligit laborare: & idcircò in futuro Dei Iudicio mendicabit; quia non

habebit

habebit opera bona, pro quibus accipere mereatur beatitudinem: Quia quidquid ſeminauerit homo, hoc & metet. Accidit id fatuis Virginibus, quæ oleo deficiente, ad prudentes dixerunt: Date nobis de oleo veſtro. Sed cur, inquies, dies Iudicij & Regnum Dei æſtati comparatur? quia tunc omnia noſtræ triſtitiæ nubila tranſibunt, & vitæ illius dies æterni Solis claritate fulgebit. Paulò aliter explicat Hugo Cardinalis, qui ſic ait: Vir frigore charitatis intepeſcens, ſui CORDIS agrum aratro pœnitentiæ proſcindere non vult, & bonis operibus conſerere: mendicabit ergo æſtate. Nimirùm, inſtante iam morte, morbo ingraueſcente, & febre exæſtuante, poſtulabit tempus pœnitentiæ: & non dabitur ei. Inclamabit: Inducias vſque manè; & tritum illud morientium canticum lugubri voce intonabit:

Galat. 6. 8.

Matth. 25. 8.

Hugo Cardin.

O mihi præteritos referat Deus optimus Annos.

Clamabit, eiulabit, ſed fruſtrà: quia non dabitur ei. Hoc igitur te ad arandi laborem aſſiduum acriter exſtimulet: magis autem ſpes fructus vitæ æternæ. Nam vt Sanctus Paulus ait: Qui arat, arare debet in ſpe fructus percipiendi. Ad ſpiritualem igitur arationem, quam mortificationem eſſe

1. Cor. 9. 10.

esse docuimus, eo modo accedendum est, quo Ecclesiasticus monuit ad Sapientiam esse eundum. Quasi is qui arat, inquit, & seminat, accede ad eam, & sustine bonos fructus illius: in opere enim ipsius exiguum laborabis, & citò edes de generationibus illius.

Eccli. 6. 19.

SEMINATIO IN COR.

Verbum ſeminatum eſt in CORDE. *Mat. 13. 19.*

Semina iam terræ manda diuine colone,
Ne noſtri, ſterilis, ſit tibi, CORDIS ager.

25.

LECTIO V.

CORDIS Seminatio.

Verbum ſeminatum eſt in CORDE.
Matth. 13. 19.

Semina iam terræ manda, diuine Colone,
Ne noſtri ſterilis ſit tibi CORDIS *Ager.*

CONSIDERA PRIMO, Quo fine creatus ſis? quid agas? quò tendas? cur in hoc mundo poſitus? quorſum vitam hanc degas? Vis hoc ſcire? audi Veritatem ipſam: Ego poſui vos, vt eatis, & fructum afferatis, & fructus veſter maneat. Arbores omnes ſumus, in Viridario cæleſtis Agricolæ plantatæ, vt fructum demus in tempore opportuno. At omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur: Iam enim ſecuris ad radicem arborum poſita eſt. Omnis proinde cura & ſollicitudo CORDIS noſtri hæc eſſe debet, vt fructum adferamus: nemo verò fructum adferre poteſt, niſi priùs in ſe habeat ſemen illius. Vnde verò id homini pauperi & inopi,

Ioan. 15. 16.

Matth. 3. 10.

inopi, & qui ex se nihil habet? Non de-
spondeamus hîc Animo, benignus est
Ps. 144. 15. Dominus, qui implet omne animal be-
nedictione, ipsemet sementem faciet.
Lucæ 8. 5. Ecce enim exiit qui seminat seminare se-
men suum. Quis verò hic sator? nisi
Beda in Lucam. Christus Dominus; de quo Beda: Exiit
seminans ad seminandum, quia Dominus
è sinu Patris egrediens, venit in mundum
& verbum veritatis seminauit. Semina-
tor ergo Christus, semen est verbum
Barrad. tom. 2. lib. 9. cap. 2. Dei, ager COR nostrum. Semen nisi in
terram iaciatur, fructum non facit. Sparge
triticum in aëre, vel aquâ, vel igne, nihil
reportabis fructus. Eumdem in modum
Dei verbum, nisi in COR incidat, non
pariet emolumentum. Si in aures tantùm
verbum auditum, si in oculos tantùm
verbum scriptum incidat, quid prode-
rit? Id verò erit in aqua, vel aëre semi-
nare. Quemadmodum terra in medio
mundi sita, semen excipit: ita COR,
quod in medio hominis est locatum, ex-
cipiat verbum, foueat, ad fructum du-
cat.

CONSIDERA SECVNDO, Quales
dispositiones COR tuum habere debeat,
vt recepto semine, fructum posteà produ-
cat. Nam vt ex Christi parabola consta-
tribu

ribus perditis partibus seminis, vna tantummodò saluatur; non quidem seminantis causâ, sed suscipientis (ait Chrysostomus) culpâ terræ: hoc est, propter reluctantem, atque repugnantem Animam. Vna enim pars seminis cecidit secus viam, & conculcata est, & volucres cæli comederunt illam. Secunda seminis pars cecidit supra petram, & natum semen aruit, quia non habebat humorem. Tertia inter spinas, à quibus suffocata est. Quarta in terram bonam, & fecit fructum centuplum. Quæ Christus Dominus ipsemet sic explicat: Qui secus viam, hi sunt qui audiunt, deinde venit diabolus, & tollit verbum de CORDE eorum, ne credentes salui fiant. Qui enim secus viam publicam ambulant, multas distractiones patiuntur, multum Animo vagantur, prout multa & varia ab illis cernuntur. At in audiendo verbo Dei, Animo collecto, & attento esse oportet; ne, si vel ad momentum vageris, aliud agens, aliud cogitans, de repente diabolus id rapiat, alias atque alias immittens cogitationes. Sicut enim semen negligenter iactum, nec postea terrâ obductum, volucres cæli rapiunt, & comedunt: sic verbum Dei negligen-

Chrysost. hom. 45. in Matt.

Luca 8. 5.

Stapleton. in Domin. Sexages.

gligenter acceptum, nec Animo reconditum, sed oscitanter auditum, atque ita à nobis contemptum, dæmones rapiunt, & comedunt; quia de nostro contemptu vehementer gaudent, & voluptatem magnam capiunt. Quare, vt inquit Chrysostomus, ne quid tale nos patiamur; diligentiâ, magnitudine Animi, & iugi memoriâ semina obducamus.

Chrysost. in cap. 13. Matth. hom. 45.

CONSIDERA TERTIO, Semen quod supra petram cecidit, designare eos, qui cùm audierint, cum gaudio suscipiunt verbum, & hi radices non habent: quia ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Verbum enim Dei, nisi ad ipsum CORDIS fundum penetret, altasque defigat radices, fructum non profert; quantumuis superficietenùs Animum nonnihil moueat, & audientem oblectet. Quî enim crescere posset sinè radice? Hi autem temporales, qui ad tempus tantùm credunt, radices non habent; quia non sunt in charitate radicati & fundati, nec Christum habent per fidem in CORDE habitantem. Sicut ergo cadente pluuiâ, lapides quidem foris madescunt, intùs verò sicci & duri permanent: sic dura CORDA, im-

Matth. 13. 20.

Ephes. 3. 17.

brem

brem diuini eloquij cum gaudio ſuſcipiunt, ſed intùs ſicci & aridi permanent, malâ conſuetudine aditum gratiæ violenter prohibente.

Considera Qvarto, Semen quod in ſpinas cecidit, eos ſignificare qui audierunt, & à ſollicitudinibus, & diuitiis, & voluptatibus vitæ euntes ſuffocantur, & non referunt fructum. His enim tribus ſuffocatur Dei verbum, etiam intimè in Corda receptum, & compunctione vehementi conſecutâ; ita ſanè vt fructificare incipiens, atque emendationem conceptam operari, mox in ipſo progreſſus exordio, quaſi naſcens herbula, reprimatur, extinguatur, & velut onere impoſito ſuffocetur. Danda igitur eſt opera, ne Cor noſtrum ſit velut via publica, in qua à prætereuntibus ſemen conculcetur: ne ſit lapideum & durum, quod ſemen non recipiat: ne ſpinis diuitiarum, voluptatum, ac ſollicitudinum ſit circumſeptum, adeoque ſemen verbi Dei ſuffocetur. Claudenda igitur ſunt oſtia Cordis, ne peruium maneat: igne deuotionis ipſum Cor emolliendum, contra omnem duritiam: eradicandæ vepres & ſentes, ne ſemen enatum

Matt. 13. 22.

ſupprimant: ſed fiat terra bona, & proferat fructum. Animaduertendum autem hîc eſt, defectum fructuum in hac parabolâ non referri in nimiam ſiccitatem, aut pluuiæ, vel Solis, vel frigoris, vel grandinis, vel venti defectum; ſed totam culpam in ipſam terram conferri. Quòd enim verbum Dei fructum in nobis non edat, non accidit ob defectum diuinæ doctrinæ intùs ſuadentis, vel gratiæ Dei, aut Spiritus ſancti irrigationis, ſed ex noſtro vitio. Ille enim qui Solem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, nihil debuit facere telluri ſuæ, quod non fecit: vnde perditio tua ex te eſt, ô Anima mea, tantummodò in Deo tuo auxilium tuum.

Matt. 5. 45.

Oſee 13. 9.

CONSIDERA QVINTO, Terram bonam vocari à Chriſto, eos qui in CORDE bono & optimo, audientes verbum retinent, & fructum afferunt in patientia. Terra bona eſt, COR ab humanis affectibus & terrenis perturbationibus vacuum, & liberum: quàm primùm enim vitia ab Animo tollimus, quæ nos noſtrâ culpâ contraximus; & ſolùm illud relinquimus, quod optimè ab optimo Opifice creatum eſt, continuò diuinum

Luca 8. 15.

Salmeron. tom. 7. *tract.* 5.

ium ſemen in nobis fructum edit. Verùm, quia caro concupiſcit aduerſus Spiritum, & perpetua inter vtrumque pugna eſt, magnâ eſt opus tolerantiâ, & fortiter in acie perſtandum. Et ob eam cauſam dixit, per patientiam fructum afferri. Quare & in alio loco ait: In patientia veſtra poſſidebitis Animas veſtras. Sine patientia enim non perſeueratur: et niſi perſeueraremus, expectari nequiret ſalus: Qui enim perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Sed vt terra hæc bona ex iacto ſemine fructum adferat, retinendum eſt verbum Dei, nec permittendum vt vnâ aure exceptum, alterâ effluat; ſed inſtar mundorum animalium quæ ruminant, vis & efficacia verbi Dei mente reuoluenda, & ſeduló recogitanda eſt. Illi ergo qui cum Dauide in CORDE ſuo abſcondunt eloquia Dei, & cum Sanctiſſimâ Virgine Mariâ conſeruant ea, conferentes in CORDIBVS ſuis, ſunt optima illa terra, quæ copioſiſſimum fructum adfert in tempore ſuo. Rogabo cæleſtem Agricolam, vt COR meum talem terram efficiat. Etſi enim inſtar lapidis durum ſit, potens eſt Deus de lapidibus ſuſci-

Galat. 5. 17.

Luca 21. 19.

Matth. 24. 13.

Pſ. 118. 11.

Luca 2. 19.

Matth. 3. 9.

ſuſcitare filios Abrahæ. Et ſi vepribus ac ſpinis repletum ſit, diuinâ aſpirante gratiâ, terra illa inculta fieri poteſt hortus voluptatis.

Ezech. 36. 35.

CORDIS IRRIGATIO.

Rigabo hortum meum Plantationum. *Ecc. 24. 42.*

Telluri clausum, cęlo patet: implue rorem,

CORDIS ab hoc vario flore virescet humus.

26.

LECTIO VI.

CORDIS Irrigatio.

Rigabo hortum meum plantationum.
Eccli. 24. 42.

Telluri clausum, cælo patet, implue rorem,
CORDIS *ab hoc, vario flore virescet humus.*

CONSIDERA PRIMO, Satis non esse, bonum semen in terra esse seminatum, nisi illud superueniente pluuiâ, aut aquis irrigetur. Testatur enim Christus, natum semen aruisse, quia non haberet humorem. Quare Axa querebatur datam sibi terram Australem & arentem, à qua ob defectum humoris, nullos, vel exiguos spetabat fructus: vnde suspirans postulabat ei iungi irriguam. COR quoque nostrum, licet verbi Dei susceperit semen, nisi gratiâ Dei irrigetur, est velut terra sine aqua, vt inquiebat Dauid; hoc est, est veluti ager aridus, diuturnoq;ue Sole perustus, qui idcircò quasi aperto ac hiante ore, præ nimiâ quâdam, vt ita dicam, siti,

Luca 8. 15.
Iosue 15. 19.
Lorinus in Psal. 142.

expetit, & expectat à Deo ipſo imbrem, vt afferre fruges queat, vt ornari floribus, veſtirique herbis poſſit. Aqua autem, quâ CORDIS hortulus irrigari debet, gratia eſt Spiritus Sancti, vt exponit Gregorius, in illa verba Job: Si continuerit aquas, omnia ſiccabuntur. Si emiſerit eas, ſubuertent terram. Aquæ, inquit, nomine, Sancti Spiritus gratia deſignatur, ſicut Ioannes ait: Qui credit in me, ſicut dicit Scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant, credentes in eum. Si continuerit aquas, omnia ſiccabuntur; quia ſi Sancti Spiritus gratia ab audientis mente ſubtrahatur, areſcit protinus intellectus, qui iam per ſpem virideſcere in audiente videbatur. Similiter Bernardus: Irrigationem maximè neceſſariam habent nouellæ plantationes, alioquin aut minus proficient, aut ex toto peribunt præ ſiccitate. Quærat ergo deuotionis aquas quiſquis ſeminauerit bonorum operum ſemina, vt irrigatus fonte gratiæ, bonæ conuerſationis hortus non areſcat, ſed in perpetuâ viriditate proficiat.

Lib 10. Moral. cap. 6.

Ioan. 7. 38.

Serm. 2. in Nat. Dom.

CONSIDERA SECVNDO, Gentiles olim Ioui Pluuio ſupplicaſſe, cùm nimirùm pluuias deſiderarent, quem & ab

Strabo lib. 15.

Indis

Indis hac de causa cultum Strabo testis est. Tertullianus quoque meminit aquiliciorum, quæ Ioui immolabantur ad aquas eliciendas in magnâ siccitate. Nos autem Deo fonti gratiarum, qui pluuiæ Pater, & stillarum roris genitor in Scriptura dicitur, supplicare conuenit, vt pluuiam voluntariam hereditati suæ segregatam in COR nostrum demittat, vt terra nostra det fructum suum. Arentem CORDIS hortulum, inquit Paschasius Radbertus, sicut terram sine aquâ penitus coram Domino Anima expandat, vt suis irriget imbribus, qui siccâ de rupe aquas manare iussit. Clamabo ergo cum Propheta: Extendi manus meas ad te, Anima mea, sicut terra, sine aqua tibi; complue me (ait Augustinus) ad faciendum fructum bonum. Dominus enim dabit benignitatem, vt terra nostra det fructum suum. Sitire tibi possum Domine, me irrigare non possum, ideò sitiuit Anima mea ad Deum viuum, quando veniam, nisi quando venerit? Sitiuit Anima mea ad Deum viuum, quia Anima mea velut terra sine aqua tibi. Abundat mare, inundat, copiosum est, fluctuat, sed amarum est. Discreta est aqua, apparuit arida Anima mea, irriga eam, quia velut

Tertull. Apolog. num. 40

Iob 38. 28.

Psal. 67. 10.

Lib. 2. in Lamen. Ieremiæ.

Psal. 142 6.

Aug. in Ps. 142.

Psal. 84. 13.

Ps. 41. 3.

terra

terra ſine aqua tibi. Citò exaudi me Domine. Quæ enim mora, quando ſic ſitio, ad inflammandam ſitim meam? Pluuiam differebas, vt hauriens imbiberem, non reſpuerem quod influeres. Si ergo ideò differebas, iam da: quoniam Anima mea velut terra ſine aqua tibi. Veni, ô fons aquæ viuæ, & irriga vniuerſam ſuperficiem terræ CORDIS mei: tui roris abundantiâ longo ariditatis ſqualore marceſcentia viſcera viſitando fœcunda.

CONSIDERA TERTIO, Deum valdè eſſe propitium, & benignum, vt preces has exaudiat. Ipſe enim eſt, qui operit cælum nubibus, & parat terræ pluuiam. Quin ipſe ſe hoc officio functurum promittit, cùm ait: Ego ſapientia effudi flumina, ego quaſi trames aquæ immenſæ de fluuio, ego quaſi fluuij Dioryx, & ſicut aquæductus exiui de Paradiſo. Dixi: Rigabo hortum meum plantationum, & inebriabo prati mei fructum. Quàm validè verò hæc ſpem noſtram confirmant! Quis enim defuturas arenti CORDI ſuo aquas ſuſpicetur, cùm audit horti ſui plantatorem eſſe tramitem aquæ immenſæ, fluuium, & aquæductum? Et ne de voluntate effundendi hanc aquam quis dubitet, vltrò teſtatur ſe non modò

Pſ. 146. 8.

Eccli. 24. 40.

hortum

hortum rigaturum; ſed & vndarum abundantiâ pratum inebriaturum. Quantumcumque igitur aridum, ſiccum, & inaquoſum fuerit COR meum, in te Domine ſperabo: Lignum enim habet ſpem, ſi præciſum fuerit, rurſum vireſcit, & rami eius pullulant. Si ſenuerit in terra radix eius, & in puluere emortuus fuerit truncus illius; ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam, quaſi cùm primùm plantatum eſt. Quid ni ergo ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum, & mihi dederis, Domine, vt ſit Anima mea quaſi hortus irriguus, de te fonte viuo largiter irrigatus, qui germinare eam faciat flores roſarum, & lilia conuallium.

Iob 14.7

Pſ. 50.1.

Ierem. 31.12.

Cant. 2. 1.

CONSIDERA QVARTO, Quemadmodum vberem fructuum prouentum ager ille exhibet, qui irrigationi reſpondet: ita pœna, maledictio, & infelicitas eum conſequitur, ſi poſt multos imbres, nullum proferat fructum. Dicit ſiquidem Apoſtolus: Terra ſæpè venientem ſuper ſe bibens imbrem, & generans herbam opportunam illis à quibus colitur, accipit benedictionem à Deo: proferens autem ſpinas ac tribulos, reproba eſt, & maledicto proxima, cuius conſummatio in combuſtionem. Cum timore, inquit Chry-

Hebr. 6. 7.

Hom. 10 *in Epist. ad Hebr.* Chrysostomus, audiamus sermonem Dei, cum timore & tremore multo; non sunt hæc minæ Pauli, non sunt hominis, verba Spiritus Sancti sunt, Christi sunt loquentis in eo. Infelix prorsus est Anima, quæ montium Gelboë instar, maledicto subiacet, in quam nec ros, nec pluuia diuinæ gratiæ descendit. Multò tamen infelicior est Anima illa, quæ in vacuum gratiam Dei recipit, & eidem non cooperatur, sed Spiritui gratiæ contumeliam facit. Omni proinde sollicitudine id curandum est, ne gratia Dei in nobis vacua existat; idque omni ratione videamus, ne quis desit gratiæ Dei. Non enim tam illa (quod multi conqueruntur) nobis deest, quàm nos illi. Quanta enim passuri videmur, & subinde etiam pollicemur, si diuinæ gratiæ imber CORDIS nostri hortum irrigaret. At verò quòd nihil faciamus, non inde euenit, quòd gratia nobis desit; sed quòd eamdem negligamus, nec illi cooperari studeamus.

2. Reg. 1. 21.
2. Cor. 6. 1.
Hebr. 10 29.
Hebr. 12. 25.

LE-

CORDIS FLORES.

Dilectus meus deſcendit in hortum ſuum, ut lilia colligat. *Cant. 6. 1.*

Hęc tibi, nata tuo de ſemine, conſecro Sponſe
Lilia, et his patrium floribus addo ſolum.

27.

LECTIO VII.

CORDIS Flores.

Dilectus meus deſcendit in hortum ſuum, vt lilia colligat. Cant. 6. 1.

Hæc tibi, nata tuo de ſemine, conſecro Sponſe,
Lilia; & his, patrium, floribus, addo ſolum.

CONSIDERA Primò, Agricolam eâ potiſſimum de cauſâ hortum plantare, terram aratro proſcindere, ſemen inſpergere, ſata & plantata rigare, vt tandem eorumdem fructu paſcatur, aut florum amœnitate delectetur. Quis enim plantat vineam, ait Apoſtolus, & de fructu eius non edit? Quorſum autem credis, ô fidelis Anima, Dilectum tuum, velut Colonũ & Agricolam, in COR tuum verbum Dei ſeminaſſe, imbrem gratiæ ſuæ illi largiter impluiſſe, & multiplicem culturam adhibuiſſe; niſi vt flores & fructus illi proferret? An non ipſe ait: Deſcendi in hortũ nucum, vt viderem poma conualium,

1. Cor. 9. 7.

Cant. 6. 10.

lium, & inſpicerem ſi floruiſſet vinea, & germinaſſent mala punica? Et ipſa Sponſa agnoſcens ſe hortum concluſum, cuius emiſſiones paradiſus malorum punicorum, cum pomorum fructibus, ſuauiſſimè inuitat Sponſum, dicens: Veniat dilectus meus in hortum ſuum, & comedat fructum pomorum ſuorum. Neque verò fruſtrata eſt deſiderio ſuo, celerem enim Dilecti ſui aduentum, quidve in horto egerit gratulabunda decantat: Dilectus meus deſcendit in hortum ſuum, ad areolam aromatum, vt paſcatur in hortis, & lilia colligat. Diligit enim hortos & flores, qui in florido Nazarethi agro concipi voluit, qui in horto Olineti pro more ſuo orabat, & Paſſionem ſuam in horto auſpicatus eſt, qui in horto ſepeliri, & velut hortulatus Dilectæ illi Magdalenæ apparere dignatus eſt. Hic ille, qui delicias ſuas teſtatus eſt eſſe cum filiis hominum; CORDA illorum floridos hortos fieri deſiderat, vt in illis voluptatem capiat. Hinc ipſe eſt, qui hortos hos plantat, qui rigat, qui incrementum dat, cui proinde meritò omnis eorum prouentus debetur.

Can. 4. 12. *Cãt. 5. 1.* *Cãt. 6. 1.* *Lucæ 22. 39.* *Ioan. 19. 41.* *Ioan. 20. 14.* *Prou. 8. 31.* *1. Cor. 3. 7.*

CONSIDERA SECVNDO, Quid Sponſus in horto CORDIS tui quærat,

rat, quid ibi faciat. Expreſſit id ſecretorum Dilecti ſui conſcia Sullamitis, cùm ait: Dilectum ſuum deſcendiſſe ad areolam aromatum, vt paſcatur in hortis, & lilia colligat. Flores ergo & lilia quærit floridus Sponſus, qui paſcitur inter lilia. Quid ni lilia quærat, ipſe flos campi, & lilium conuallium? Et quia ſimilis ſimili gaudet, non aliam Sponſam deſiderat, quàm quæ & ipſa ſit lilium. Ita enim ait: Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias. Omnipotens enim (vt quartus Eſdræ liber habet) ex omnibus floribus orbis vnum ſibi lilium delegit. Hæc autem eſt vnica Columba, & dilecta Sponſa veri Salomonis. Sed iam ipſa lilia, Bernardo ductore & Doctore, conſidera: Quærenda, inquit, in Spiritu hæc refectio inter lilia; nam corporea cogitare, ridiculum eſt. Quin ipſa lilia ſpiritualia à nobis demonſtranda erunt. Quæ ergo ſunt illa lilia, è quibus ſpecies decoris eius? Procede, inquit, & regna; propter veritatem, & manſuetudinem, & iuſtitiam. Lilia ſunt, lilia, inquam, orta de terra, nitentia ſuper terram, eminentia in floribus terræ, fragrantia ſuper odorem aromatum. Ergo inter hæc lilia Sponſus, & omninò ex his

Cant. 6. 1.

Cant. 2. 1

Cãt. 2. 2.

Cap. 5. 24.

Bernard. Serm. 70 in Cant.

Pſ 44. 5.

his ſpecioſus, & pulcher. Bonum autem lilium veritas, candore conſpicuum, odore præcipuum, cuius odor animat fidem, ſplendor intellectum illuminat. Eſt & manſuetudo lilium, habens innocentiæ candorem, & odorem ſpei. Quòd autem iuſtitia lilium ſit, recordamini de Scriptura; quia iuſtus germinabit ſicut lilium, & florebit in æternum ante Dominum. Nequaquam hoc liliũ hodie eſt, & cras in clibanum mittitur, quia in æternum florebit. Et florebit ante Dominum, cuius in memoria æterna erit iuſtus. Sunt multa apud Sponſum, & alia lilia præter hæc: quis illa enumeret? nempe quot virtutes, tot lilia. Et fortaſſè propterea ipſe ſe lilium appellauit, quòd totus verſetur in liliis; & omnia quæ ipſius ſunt, lilia ſint: Conceptio, Ortus, Conuerſatio, Eloquium, Miracula, Sacramenta, Paſſio, Mors, Reſurrectio, Aſcenſio. Quid horum non candidum, & non ſuauiſſimè redolens?

Matt. 6. 30.
Pſ. 111. 7.

CONSIDERA TERTIO, Ex ipſo lilio Animam edoceri, quibus virtutum monilibus exornari debeat, vt cæleſti placeat Sponſo. Candor enim ille exterior & interior, qui in liliis relucet, illibatam Corporis & Animi puritatem deſignat. Lilia ſi attrectes, honorem & decorem ſuum perdunt:

dunt: Castitatis nitor quouis attactu, minimâ etiam cogitatione obfuscatur. Liliorum candor in ipsis præcipuè est foliis, quo instruimur non CORDIS modò, sed etiam linguæ & verborum castitatem retinendam. Quòd verò eadem folia ab imo sursum assurgant, & repandi in morem scyphi compaginata labelli superioris extima leniter fibris retrorsis obliquent: id innuit mentis deuotione Animum in cælum efferendum, reflectendam tamen charitatem etiam erga proximos, quibus officia pietatis, dum opus est, deferenda sunt. Aduerte prætereà, ait Bernardus, de medio floris huius quasi virgulas aureas prodeuntes, & cinctas candidissimo flore, pulchrè ac decenter disposito in coronam. Aurum verò illud sex staminibus protensum, ardentem charitatem, quæ in CORDIS nostri meditullio rutilare debet, [illegible] signat. Sine hoc auro, vile est castitati[illegible] gentum. Venale cælum est, sed n[illegible] obryzo emitur. Castitas sine ch[illegible] lampas sine oleo, hæc deficiat, c[illegible] Virginibus à nuptiis excluderi[illegible] Clausa est ianua, nescio vos. At [illegible] scapi viror, firmæ & erectæ sp[illegible] sibi vindicat. Bulbosa radix multis tun[illegible] inuoluta, accuratissimam CORDIS & lin-

Delrio in Florid. Marian. Prima.

Bernard. Serm. 70 in Cant.

[illegible]th. [illegible]. 10.

Ps. 140. 3. guæ custodiam nobis cõmendat: vt ostium circumstantiæ labiis nostris, & sedulam circumspectionem omnibus sensibus apponamus. Caulis lilij rigidus, enodis, erectus; fortitudinẽ & perseuerantiam in bonis propositis edocet, vt firmiter in benè deliberatis, absq; vlla inflexione perpetuò persistamus. Scapi folia tactu lenia & glabra, mansuetudinem, & comem affabilitatem significant. Quòd verò ea, quæ radici propiora sunt cernamus maiora, altiora verò minora; id indicare potest, opera nostra bona, quæ vixdum è CORDIS radice pullulant, magna hominibus principiò videri; quò verò quis maiores in virtute progressus fecerit, cæloque abfuerit minùs, tunc eum opinione suâ decrescere, minimum, ac vilissimum sibi videri. Omnes has virtutes quæcumque Anima habuerit, verè lilium erit, verè ornata incedet in vestitu deaurato, circumdata virtutum varietate; adeò, vt ne Salomon quidem in omni gloria sua vestitus fuerit sicut illa. Quàm benè agetur, si vmquã ab hac pessima se... uitatum videlicet atq; vitiorum, ... terræ meæ vendicare extirpando & excolendo sufficiam, vnde vnum saltem tale lilium producere possim: si forte

Ps. ... Luc. ... 27. Bern. Serm. ... in Cant.

forte & penes me pasci interdum dignetus, is qui pascitur inter lilia.

CONSIDERA QVARTO, & expende admonitionem S. Bernardi: Tu ergo qui hæc audis vel legis, cura habere lilia penes te, si vis habere hunc habitatorem liliorum habitantē in te. Opus tuum, studium tuum, desiderium tuum, lilia esse protestentur, moralis quidam rerum ipsarum candor atque odor. Habent & mores colores suos; habent & odores. Neque enim in Spiritibus idipsum est color & odor, non magis quàm in Corporibus Ergo de colore, conscientia consultetur; de odore, fama. Porrò colorem operi tuo dat CORDIS intentio, & iudicium conscientiæ. Nigra sunt vitia, virtus candida est: inter hanc atque illa, conscientia consulta discernit. Quod ergo de CORDE puro & conscientiâ egreditur bonâ, candidum est, & est virtus. Si autem & bona fama secuta fuerit, & lilium est; quippe cui nec candor lilij desit, nec odor. Sponsus itaque, & cùm sit virtus, in virtutibus complacet sibi: & cùm sit lilium, libenter inter lilia commoratur: & cùm sit candor, delectatur candidis.

Bernard. Serm. 71 in Cant.

1. Tim. 1. 5.

CORDIS CVSTODIA.

Omni custodiâ serua COR tuum. *Prou. 4.23.*

Quam bene conclusum vigil hic COR protegit hortum,

Prostricto munit quem timor ense, Dei.

28.

LECTIO VIII.

CORDIS Cuſtodia.

Omni cuſtodia ſerua COR *tuum, quia ex ipſo vita procedit.* Prouerb. 4. 23.

Quàm benè concluſum vigil hîc COR *protegit hortum,*
Pro ſtricto, munit, quem timor, enſe Dei.

CONSIDERA PRIMO, Humanum COR eſſe pretioſiſſimum theſaurum, à Dei benignitate nobis donatum; vnde Chriſtus Dominus dicebat: Bonus homo de bono theſauro CORDIS ſui profert bona. Habemus autem theſaurum iſtum in vaſis fictilibus Corporis noſtri, quod ſupremus Plaſtes de limo terræ formauit. Hic autem theſaurus, quò pretioſior eſt, eò maiori etiam curâ, ac ſollicitudine ſeruari debet. Deprædari enim deſiderat (ait Gregorius) qui theſaurum publicè portat in viâ, aut cum non ſatis tuto loco collocat.

Matth. 12. 35.
2. *Cor.* 4. 7.
Gregor. hom. 11. *in Euang.*

Quemadmodum autem pretiosa in arcæ occludi solent; ita quoque COR nostrum arcæ mandandum, ne diripiatur. Et sanè locus, vbi natura COR reposuit, arca à Medicis nominatur: sic enim totam viscerum intercapedinem appellant. Quænam verò hæc arca sit, optimè exponit Remigius: COR (inquit) mundum qui seruat, beatus est. Eius autem munditia sic seruanda est, quemadmodum Virgo muliebrem mundum in theca reponit, ne sordes attingant: sic Anima COR suum in purâ abdit conscientiâ, ne labes inquinent peccatorum. Itaque pura conscientia CORDI pro theca est, quæ designari potest in præmolli illo, firmoque membranæ inuolucro, quod COR operit, & περικάρδιον Græcè appellatur, Latinè verò præcordium. Hæc autem tunica, vel potiùs sacculus, humore quodam aqueo semper est plenus, qui humor eò spectat, vt COR, quod assiduo motu cietur nantis in morem, leniter admodum, & sine labore, & lassitudine motus explicet suos, ne si ad latera præcordiorum impingeret, læderetur. Non aliter COR nostrum, si à bonâ conscientiâ, quasi à sanis præcordiis, vndique cingatur; leni admodum atque

Remig.

Hypoc. l. de Corde.

Salaz. in Cap. 3. Prou. 8.

atque ſuauiſſimo motu impellitur. Si verò conſcientiæ περικάρδιον, ablato illo humore dulciſſimo, per culpam deficiat, COR grauiſſimè torquetur. Conſtringit igitur, atque cuſtodit COR bona conſcientia: quare danda eſt opera, vt bonum habeamus teſtimonium conſcientiæ noſtræ. *2.Cor.1.12.*

SED fortè non inutile fuerit, bonum hunc theſaurum CORDIS noſtri, cui tot fures inhiant, apud fidum aliquem cuſtodem & tutorem deponere, qui fideliter illum aſſeruet. Quis verò melior, quàm Seruator noſter, qui Cuſtos hominum appellatur? *Iob 7.20* Niſi enim Dominus cuſtodierit hunc theſaurum, fruſtrà vigilat qui cuſtodit eum. *Pſ. 126.1.* Tu verò potens es, Domine, depoſitum meum ſeruare, quod apud te depoſui. *2.Tim.1.12.* Reſerua tibi clauem CORDIS mei, ne quis alius aperire poſſit, & theſaurum ſuffurari. *Claud. Aquauiua in Pſ. 118.* Tu es enim clauis Dauid, quæ claudis, & nemo aperit. *Apoc. 3.7.* Obſigna annulo, & ſigillo tuo, ne quis effringere audeat: ipſe cuſtodi partem tuam, quam de Amorrhæo tuliſti in gladio & arcu tuo. *Gen. 48.22.* Solus enim, ligato mundi Principe, vaſa captiuitatis diripuiſti. *Matth. 12.29.*

CON-

CONSIDERA SECVNDO, COR nostrum esse quasi hortum voluptatis, in quo Sponsus Animæ nostræ deliciatur & quiescit. Deliciæ enim ei sunt esse cum filiis hominum. Hortus hic bonarum cogitationum semine consperſus, profert flores honestatis & virtutis, & germinat fructus bonorum operum. Qualis verò hic esse debeat, describit Sponsus in Cantico, cùm Sponsam vocat hortum conclusum, fontem signatum. Debet enim hortus CORDIS nostri aduersus mundi huius turbines (vt inquit Ambrosius) septo diuinæ muniri protectionis, nullis sæculi flabris inquietari. Variarum igitur sepe virtutum, humilitate, castitate, silentio, modestiâ, aliisque hic hortus cingendus est, ne videlicet pateat ad rapinam, furibusq; inaccessus vitem redoleat, fragret oleam, rosam renideat, vt in vite religio, in olea pax, in rosa pudor sacratæ Virginitatis inolescat, ait idem Ambrosius. Nec verò sepimento tantùm opus est huic horto; sed omnia etiam ostia diligenter obseranda sunt, ne qua parte vulpes paruulæ subintrare possint, aut singularis ferus illum fortè deuastet. Ostia porrò hæc, sensuum sunt organa, quæ diligenter claudenda sunt, ne per illa mors irrêpat.

Prou.8. 31. — *Cant. 4. 12.* — *Ambros. lib. 10. Epistol. Epist. 82.* — *Ambros. lib. 1. de Virgin.* — *Cant. 2. 15.* — *Psal. 79. 14.*

irrêpat. Monet illud Sapiens, cùm ait: Sepi aures tuas spinis, & linguam nequam noli audire: ori tuo facito ostia, & seras auribus tuis. Sponsus, ait Ambrosius, vult clausam esse ianuam, cùm pulsat: ianua nostra, os nostrum est; Christo propemodum soli debet aperiri: nec aperiatur, nisi antè pulsauerit Dei verbum. Quid tibi cum ceteris? Soli Christo loquere, soli fabulare Christo: Si enim mulieres in Ecclesia taceant, quantò magis non decet patêre Virginis ianua. Citò insidiator pudoris obrepit, citò verbum excidit, quod reuocare desideres. Si Euæ clausa fuisset ianua, nec Adam deceptus fuisset, nec respondisset interrogata serpenti; introiuit mors per fenestram, hoc est, per Euæ ostium: ingreditur mors per ostium tuum, si falsum loquaris, si turpiter, si procaciter; postremò si vbi non oportet loquaris.

Eccli. 28. 29. *Amb. l. 3. de virg.* *1. Cor.* 14. 34. *Ierem.* 9. 21.

CONSIDERA TERTIO, COR tuum non quemlibet hortum esse, sed insignem illum Paradisum voluptatis, quem plantauerat Dominus Deus à principio, quem maximâ curâ custodiri voluit. Expulsis enim inde præuaricatoribus parentibus nostris, Cherubim illi præstituit flammeum atque versatilem gladium vibrantem,

Gen. 2. 8. *Genes.* 3. 24.

tem, omnesque ab eiusdem ingressu arcentem. Cùm igitur (ait S. Macharius, & Marcus Heremita) Scripturam audieris enarrantem, quæ pertinent ad Paradisum, ad Adamum, & ad Serpentem, omnibus affectionibus semotis, ad COR tuum conuerte Animum, & reperies ibi Paradisum. Quantum enim Paradiso potiti sunt primi parentes, centies tantum in Paradiso spirituali oblectamur, verè nos & continenter consolante gratiâ Dei. Quare nos quoque summoperè desideremus, ipsum seruare mandatum: vt permanentes in verbo Domini, fruamur nunc, & in futuro sæculo deliciis Spiritus. Vt enim expulsus est Adã, qui gustarat de ligno scientiæ: ita qui terrena sapiunt, permanere non possunt in verbo Christi, quemadmodũ scriptum est: Amicitia huius mundi, inimica est Dei. Quocircà iubet Scriptura, vnumquemque hominem omni custodiâ seruare COR suum: vt conseruans in eo verbum, tamquam Paradisum, fruatur gratiâ, nec audiat Serpentem intùs se implicantem, & consulentem quæ faciunt ad voluptatem. Sed quis æmulum hunc Serpentem ab horto CORDIS excludat? Statuatur, Domine, ante oculos meos flammeus ille, atque versatilis gladius; timor, inquam, Domini;

Machar. hom. 37. Marc. Herem. l. de Paradiso & lege Spir.

Iacob. 4. 4.

Prou. 4. 23.

Genes. 3. 24.

mini ; timor pœnarum inferni, quarum recordatio hortum CORDIS muniat atque tueatur.

Hoc custode procul pelle, — *Breuiar. Rom.*
Rex Christe piissime,
Omne nefas inimici,
Mundo CORDE, *& Corpore,*
Paradiso redde tuo
Nos solâ clementiâ.

Vel quod magis mihi in votis est, ô dilecte votorum meorum, Tu ipse propugnare digneris hortum requiei tuæ, atque ab eo quàm longissimè insidiantes illi bestias propelle. Abige, ô Deus CORDIS mei, Serpentem insidiantem, Leonem rugientem, Lupum rapientem, Aprum vastantem, vulpes paruulas demolientes, omnes deniq; insidias inimici longissimè repelle. Floridum illum Salomonis lectulum sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israël: omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi: vniuscuiusque ensis super femur suum, propter timores nocturnos. Sed pro sexcentis illis fortissimis, satis mihi tu vnus, & solus es Deus meus, misericordia mea, & refugium meum, susceptor meus, & liberator meus. Exurge ergo, protector meus, & dissipentur inimici tui, & fugiant qui oderunt me, à facie tua.

Cant. 2. 15. *Cant. 3. 7.* *Ps. 143. 2.* *Ps. 67. 2.*

Ita,

Ita, quæſo, per omnes miſerationes tuas; CORDI meo contingat; vt læto Animo Epinicion Victori meo decantem, & dicam: Dextera tua, Domine, magnificata eſt in fortitudine; dextera tua Domine percuſſit inimicum: & in multitudine gloriæ tuæ depoſuiſti aduerſarios tuos!

Exod.15. 6.

CONSIDERA QVARTO, Quantâ in pace & tranquillitate hortus, & caſtrum CORDIS verſetur, quod habitat in adiutorio Altiſſimi, & in protectione Dei cæli commoratur. Solent dicere homines huius ſæculi, inquit Bernardus, bonum caſtellum cuſtodit, qui Corpus ſuum cuſtodit; ego autem non ſic: ſed ſterquilinium vile cuſtodit, qui cuſtodit Corpus ſuum: quoniam qui ſeminat in carne, de carne metet corruptionem. Colendum igitur, cuſtodiendumque magis Animæ caſtrum, quoniam ex ipſo vita procedit. Sed caſtrum iſtud in terra inimicorum ſitum, vndique impugnatur, & idcircò omni cuſtodiâ, id eſt inferiùs, ſuperiùs, antè & retrò, à dextris & à ſiniſtris muniendum eſt. Occlude ergo valuas CORDIS tui peſſulo timoris & amoris Dei, ſi velis in pace poſſidere atrium tuum.

Pſ.90.1.

Bernard. ſerm. 46. ex paruis.

Galat.6. 8.

LE-

CORDIS PROTECTIO.

Dedisti eis scutum CORDIS laborem tuum. *Thr. 5. 65.*

'e COR tanti mea lux defende laboris,

'm pro CORDE tuus ferre coëgit amor

LECTIO IX.

CORDIS Protectio.

Dediſti eis ſcutum CORDIS, *laborem tuum.* Thren. 3. 65.

Ægide COR *tanti, mea lux, defende laboris,*
Quem pro CORDE *tuus, ferre coëgit, amor.*

MILITIA eſt vita hominis ſuper terram. Vndique enim hoſtibus cingimur, qui COR noſtrum oppugnare non ceſſant. Quid enim eſt COR noſtrũ, niſi præſtantiſſima humani Corporis pars, quæ Regis inſtar, omnium totius Corporis membrorũ imperiũ ſibi commiſſum habeat? COR noſtrum caſtrum Omnipotentis Regis eſt, ab eo nobis omni ſollicitudine cuſtodiendum traditum. Caſtrum verò hoc plurimi aduerſarij obſident. Hinc mundus, mundaniq; ſagittarij dirigunt vanitatis iacula, vt ſagittent in obſcuro rectos CORDE. Illinc, blandiens Caro emollit ſermones ſuos ſuper oleum, & ipſi ſunt iacula. Iſthinc, dæmon nequiſſimus tela ignea vibrat, & nihil non agit, vt COR ſauciet. Quid verò, an non & gladium euaginauerunt peccatores, inten-

Iob 7. 1.
Theodor. Serm. 3. *de prou.*
Pſ. 10. 3.
Pſal. 54. 22.
Epheſ. 6. 16.
Pſal. 36. 14.

intenderunt arcum ſuum, vt deiiciant pauperem, & inopem, vt trucident rectos CORDE? Quis verò à tanto hoſtium agmine infirmum COR liberabit? Quis proteget illud à timore nocturno, à ſagittâ volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurſu, & dæmonio meridiano? De nocte enim, & de die, palàm & manifeſtè COR noſtrum iugiter impugnatur, vt meritò vnuſquiſque laborare debeat, ſicut bonus miles Chriſti, & fortiſſimo propugnaculo COR ſuum munire, ne vllis pateat hoſtium ſtratagematibus. Omnes, inquit Auguſtinus, munita CORDA habere volumus, vt nihil intret quod malè ſuggeratur. Vnde autem intret, quis nouit? Et pugnamus quotidie in vno CORDE noſtro. Vnus homo in CORDE ſuo cum turba luctatur.

Pſ.90.5. *2.Tim. 2.1.* *Aug. in Pſal.99.*

SED quantumuis aduerſarij multi, etſi certamen forte, pugna quotidiana; neutiquam deſperandum eſt. Dominus enim pugnabit pro nobis, ipſe protector noſter, & cornu ſalutis; ipſe liberator CORDIS noſtri.

2.Eſd.4. 20. *Pſ.17.3.*

CONSIDERA enim, quemadmodum carneum hoc Corporis noſtri COR vndique munierit, vt ex eo diſcas eumdem minimè defuturum principali CORDIS tui;

hoc

hoc eſt, menti & CORDI interiori. De illo autem audi Chryſoſtomum ſplendidiſſimè eloquentem: Quoniam, inquit, COR membrorum noſtrorũ principaliſſimum eſt, & totius vitæ noſtræ firmitas eſt ipſi tradita, & ipſo quomodocumque percuſſo naſcitur mors, ſolidis & duris oſſibus hoc vndique circummuniuit (Deus) & pectoris prominentiis, & tergi ipſum poſterius muniens. Ne verò continuè ſaliens, & in ira, huiuſmodique motibus palpitans, oſſium aſperitati circumſtantium infligens, conteratur & doleat, multas membranas ſubextendit, & pulmonem ſuppoſuit, velut molle quoddam ſtratum ipſius ſaltibus apponens, vt impunè erumpens ex hoc nihil noxium patiatur. Hæc Chryſoſtomus. Ad hunc ergo, qui carnem CORDIS tui ita vndique protexit, intrepidus conuola, hunc inuoca contra omnes hoſtiles inſultus, & dic: Protector noſter adſpice Deus, & veni in adiutorium CORDI meo. Expugna, Domine, impugnantes me: apprehende arma & ſcutum, & exurge in adiutorium mihi.

Hom. 11 ad pop. Antioch.

Pſal. 83. 10.

Pſ. 34. 2.

CONSIDERA deinde, multiplex ſcutum à Deo protectore tuo, CORDI tuo ſuppeditari. Primùm enim diuina gratia impenetrabile ſcutum eſt, quod contra

omnes inimicorum machinationes COR reddit tutum. Vnde Apoſtolus ait: Optimum eſt, gratiâ ſtabilire COR. Deinde validum quoque ſcutum exhibet Oratio, quâ ſubſidium à Deo petimus, ipſumque iratum nobis, placamus. Sicut de Aaron ſcriptum eſt: Properans homo ſine querela deprecari pro populis, proferens ſeruitutis ſuæ ſcutum, Orationē, & per incenſum deprecationem allegans, reſtitit iræ, & finem impoſuit neceſſitati. Nec minus, velut vmbone, COR defenditur à verbo Dei: Omnis enim ſermo Dei ignitus, clypeus eſt ſperantibus in ſe. Ita ſacrarum Scripturarū ſcuto retudit Chriſtus tela diaboli. Huic affine omninò eſt ſcutū fidei; quo, vt Paulus ait, omnia tela nequiſſimi ignea poſſumus extinguere. Verumtamē cùm vniuerſa vanitas ſit omnis homo viuens, & fortiſſimum Antagoniſtam habeamus, mendacij patrem, qui mendacio Protoplaſtes fefellit, & nec ipſe in veritate ſteterat, opus eſt & ſcuto veritatis, de qua Pſalmiſta: Scuto circumdabit te veritas eius. Quiſnam verò hic clypeus? niſi ipſe qui ad hoc venit in mundum, vt teſtimonium perhiberet veritati, plenus ipſe gratiæ & veritatis; quique de ſe veriſſimè pronuntiauit: Ego ſum via, veritas, & vita. Ipſe COR noſtrum protegit, &

Heb. 3. 9.
Sap. 18. 21.
Sap. 5. 20.
Matt. 4. 4.
Eph. 6. 16
Pſ. 38. 6.
Ioan. 8. 44.
Pſ. 91. 5.
Ioan. 18. 37.
Ioan. 1. 14.
Ioan. 14. 6.

& circumdat, vt vndique nos paratos inueniat & clausos, omnesque aditus sensus nostri scuto veritatis tegantur.

SED attentiùs hîc expende, quomodo Christus Dominus scutum CORDIS nostri fuerit. Nullum sanè ei bellũ cum Deo Patre vmquam fuit, & tamen clamat in Psalmo: Sagittæ tuæ infixæ sunt mihi. Vnde verò hoc in eo qui peccatum non fecit, nec Parentem suum vmquam offendit? Hinc nimirùm; quia vidit Filius Dei Parentem suum in nos armatum, vidit arcum & sagittas iam paratas, vidit gladium exacutum ac districtum; vidit ab alterâ parte, nos omnes inermes, & qui neque viribus, neque prudentiâ tela iræ diuinæ declinare possemus. Quid igitur? Misericordiâ motus, inter nos & Deum se medium constituit; &, tamquam si clypeus noster fuisset, omnes plagas, omnes ictus, omnia vulnera, omnia tela, quæ in nos à Deo dirigebantur, in Corpore suo ipse excepit: Vulneratus est propter iniquitates nostras, & attritus est propter scelera nostra. Quid, quæso, magis præstare poterat, quàm vt se clypeum CORDIS tui faceret, vt ipse percuteretur, & tu post terga eius tutus maneres? Dilige, Anima mea, vicem-

Ps. 37. 3.
1. Petri. 2. 22.
Bellarm. Conc. 5. in Ps. 90.
Isaiæ 53. 5.

vicemque redde huic protectori tuo; cui cum Dauide meritò decantes: Dominus petra mea, & robur meum, & Saluator meus. Deus fortis meus, ſperabo in eum: ſcutum meum, & cornu ſalutis meæ: eleuator meus, & refugium meum: Saluator meus, de iniquitate liberabis me.

2. Reg. 22.3.

CONSIDERA vlteriùs, non modò Chriſtum paſſum, clypeum nobis eſſe; ſed ipſam etiam eius Paſſionem, alapas, flagella, vulnera, Crucem, omneſque eius dolores, munimentum CORDIS noſtri eſſe; de quo accipi poteſt illud Prophetæ: Dabis ei ſcutum CORDIS, laborem tuum. Quod perinde eſt, ac ſi diceret: Tu Chriſte Sancte, dabis hominibus laborē tuum, quem propter eos ſuſcipies, vt ſit illis ſcutum, quò in tentationibus ſuis protegantur. Tua Paſſio, erit illorum protectio; tuus labor, erit illorum clypeus. Nam in labore, & in vulneribus Domini noſtri Ieſu Chriſti, eſt remedium noſtrum conſtitutum. Experto id credamus Auguſtino, qui ait: Cùm me pulſat aliqua turpis cogitatio, recurro ad vulnera Chriſti. Cùm me premit caro mea, recordatione vulnerum Domini mei reſurgo. Cùm diabolus mihi parat inſidias, fugio ad viſcera miſericordiæ Domini mei, & recedit

Thren. 3. 65.

Hector Pintus in Thren.

Aug. in Manual. 2.

dit à me. Si ardor libidinis moueat membra mea, recordatione vulnerum Domini nostri, Filij Dei, extinguitur. In omnibus aduersitatibus non inueni tam efficax remedium, quàm vulnera Christi. In illis dormio securus, & requiesco intrepidus. Ibi securus decantabo: Exaltabo te Domine, quoniam suscepisti me, nec delectasti inimicos meos super me. Si consistant aduersum me castra, non timebit COR meum. Si exurgat aduersum me prælium, in hoc ego sperabo. Meritò sanè in hoc scuto confidit Exercitus Christi, populus acquisitionis eius, in quem rectè cadat illa Moysis benedictio: Beatus es tu Israel! Quis similis tui popule, qui saluaris in Domino? scutum auxilij tui, & gladius gloriæ tuæ: negabunt te inimici tui, & tu eorum colla calcabis.

Ps. 29. 2.

Ps. 26. 3.

Deuter. 33. 29.

CORDIS SCALÆ.

Aſcenſiones in CORDE ſuo diſpóſuit. *Pſal. 83. 6.*

Vin' ſcalis dilecta poli conſcendere ſedes,
Hîc prius in proprio conſtrue CORDE *gradus.*

30.

LECTIO X.

CORDIS Scalæ.

Aſcenſiones in CORDE *diſpoſuit.* Pſal. 83. 6.

Vin' Scalis, Dilecta, poli conſcendere ſedes?
Hîc priùs, in proprio, conſtrue, CORDE, *gradus.*

NON caſu, neque abſque rationabili cauſa factum eſt, vt in magnificum illud Salomonis Templum quindecim gradibus aſcenderetur; vt enim S. Gregorius conſiderat: Salomon cæleſtium ſcrutator ſecretorum, & diuinæ receptaculum ſapientiæ, ſic Templum illud manufactum edidit, vt exinde Templum aliud non manufactum ſignaret, quatenus ex corruptibili terrenæ domus ædificio, incorrupta cæleſtis Templi quodã modo imaginaretur pulchritudo. Ad illud namque Templum, quod ex viuis in cælo lapidibus conſtruitur, non planâ aut ſpatioſâ peruenitur viâ, vel greſſu aſcẽditur corporeo, ſed proceſſu fidei, & charitatis aſcenſu. Hinc namque Propheta dicit:

Gregor. Præfat. in 6. Pſ. Pœnit.

Pſ.83.6. dicit: Beatus vir, cuius eſt auxilium tuum abs te, aſcenſiones in CORDE ſuo diſpoſuit. Dixit aſcenſiones in CORDE beati viri diſpoſitas: & vnde aſcendere debeamus oſtendit, cùm ait: In valle lacrymarum. In eâ namque exilij noſtri damnationem deplangimus, & innumerabiles corruptionis humanæ deflemus moleſtias. Hæc eſt vallis, quam Sancti viri mentis affectibus indeſinenter exire diſponunt, & ad illud ineffabile bonum, ad illud inæſtimabile gaudium aſcendere, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in COR hominis aſcendit. Sed quod in COR hominis non aſcendit, (inquit Auguſtinus) COR hominis illuc aſcendat. COR ibi habeamus, & non ſine cauſâ audiemus: Surſum CORDA. In valle lacrymarum aſcenſiones diſponamus, vt perueniamus ad montem gaudiorum. Quàm pauci, ait Bernardus, poſt te, ô Domine Ieſu, ire volunt: cùm tamen ad te peruenire nemo ſit qui nolit hoc ſcientibus cunctis, quia delectationes in dexterâ tuâ vſque in finem. Et propterea volunt omnes te frui, at non ita & imitari; conregnare cupiunt, ſed non compati Optant extrema iuſtorum, ſed non ita & principia. Non curant quærere, quem tamen deſiderant inuenire; cupientes conſequi ſed

1.Cor.2. 9. *Serm. 126. de diuerſis.* *Bernard. Serm.21 in Cant.* *Pſal.15. 11.*

ſed non & ſequi. Vis ergo, ô Anima mea, peruenire ad montẽ Domini, ad tabernaculũ Dei, ad Templũ non manufactum; nõ otiandũ tibi, ſed gradatim aſcendendum. Niſi enim per gradus, ad culmen non peruenitur. Aſcendendo, nõ volando attingitur ſummitas ſcalæ, quam Iacob in ſomnis vidit. Nemo repentè fit ſummus; ſed paulatim, quaſique per gradus ad perfectionem peruenitur. Qui enim intùs eſt homo noſter, renouatur de die in diem. Quamdiu igitur degis in conualle plorationis, in miſerâ hac & ærumnoſâ vitâ, myſticam ſcalam erigere, gradus Templi conſtruere, aſcenſiones in CORDE diſponere oportet. Quid autem eſt (ait Auguſtinus) aſcendere in CORDE? Proficere in Deum. Quomodo omnis qui deficit, non deſcendit, ſed cadit: ſic omnis qui proficit, aſcendit.

Gen. 28, 12.

2. Cor. 4, 16.

Aug. in Pſ. 122.

CONSIDERA iam, quinam ſint gradus, ſiue aſcenſiones, quibus in Deum proficitur, quaſque in CORDE diſponere debemus. Caſſiodorus ait, tot ſcandi gradus, quot quis auxilio Domini vitia vincit; tot quemque gradibus euehi, quot vitiis fuerit abſolutus; & quantum in valle, ſeu conualle lacrymarum, pœnitentiæque humilitate ſatisfaciendo deſcenderit. Ex

Caſſiod.

quo

quo ſequitur, vt quis virtutibus etiam aſcendat,& prouehatur,atque quotidie proficiat,in priora extendendo ſeipſum, præteritorum autem obliuiſcens. Atque hic ſenſus ex ipſo Pſalmo elicitur. Explicans enim Dauid quænam ſint aſcenſiones in CORDE diſponendæ, ait: Ibunt de virtute in virtutem. Aſcendunt quidē & mali,nam ſuperbia eorum, qui te, Domine, oderunt, aſcendit ſemper. Et mali homines,& ſeductores, proficient in peius. At hi aſcenſus meri ſunt deſcenſus, vt in eos quadrare poſſit quod ait Pſaltes: Deieciſti eos, dum alleuarentur. Et rurſus:Aſcendunt vſq; ad cælos,& deſcēdunt vſq; ad abyſſos; Anima eorum in malis tabeſcebat. Nam quantò plus aſcendunt per elationem ſuperbiæ, & incrementum malitiæ;tantò plus in gehennam deſcendunt;& Anima,quæ videbatur pinguis in bonis, tabeſcit in malis.

Philip.3. 13. *Pſ.83.7.* *Pſal.73. 23.* *2. Tim. 3.13.* *Pſal.72. 18. &* *Pſ. 106. 29.*

CONSIDERA ergo, aſcenſiones has, ſiue virtutum gradus, in CORDE eſſe ponendos; non in manibus, non in pedibus, non in aliis tantùm Corporis membris. Non enim actiones externæ, quantumuis bonæ videantur, (vt iam aliquoties diximus) Deo placent, niſi ex intimo CORDE procedant:Deus enim intuetur COR.Quare feruentes, & ſolidi virtutum actus, ex intimo

1. Reg. 16.7.

ntimo CORDIS affectu prodeuntes, exer-
endi sunt, si verè proficere, & ascendere
voluerimus. Errant porrò, & verè descen-
dunt, qui ascensiones has in CORDE qui-
dē disponunt, sed non, suo: in alieno enim
eas constituunt, cùm virtutum opera ideò
exercent, vt videantur ab hominibus, & *Matt. 6. 5.*
ab iis æstimentur. Quid enim aliud hoc
est, quàm ascensionem suam non in COR-
DE, sed in ore & opinione hominum
ponere.

SI igitur, ô Anima mea, verè ascen-
dere concupiscis, rectoque ordine ascen-
sionis gradus disponere, primo loco hu-
militas tibi collocanda est. Quemadmo-
dum enim ille, qui dixit in CORDE suo, in *Isaiæ 14. 13.*
cælum ascendam, vsque ad infernum de-
mersus est: ita qui in CORDE humiliato,
auxilio & gratiâ Dei, ascensiones disponit,
verè exaltatur. Deus enim qui humilia res- *Ps. 112. 6.*
picit, COR contritum & humiliatum non
despicit. Quomodo autem humilitas COR *Psal. 50. 19.*
sursum erigat, optimè exponit S. Augusti-
nus: Bonū est, inquit, sursum habere COR, *August. lib. 14. de Ciuit. Dei, c. 13.*
non tamen ad seipsum, quod est superbiæ;
sed ad Dominum, quod est Obedien-
tiæ; quæ nisi humilium non potest esse.
Est igitur aliquid humilitatis, miro modo
quod sursum faciat COR; & est aliquid
elatio-

elationis, quod deorſum faciat COR. Ho
quidem quaſi contrarium videtur, vt elati
ſit deorſum, & humilitas ſurſum. Sed pi
humilitas facit ſubditum ſuperiori; nihil e
autem ſuperius Deo: & ideò exaltat humi
litas, quæ facit ſubditum Deo. Elatio autẽ
quæ in vitio eſt, eò ipſo, quò reſpuit ſubie
ctionem, & cadit ab illo, quo non eſt quic
quam ſuperius, & ex hoc erit inferius, &
fit quod ſcriptum eſt: Deiecisti eos, dun
extollerentur. In vanum ergo aſcendit, qu
ab humilitate non incipit, & per eam in ſe
metipſo prius deſcendit. Docuit hunc aſ
cendendi modum veræ humilitatis Magi
ſter, Altiſſimi Filius; de quo legimus: Quo
niam qui deſcendit, ipſe eſt & qui aſcendit
Ab ipſo, teſtante S. Bernardo, demonſtran
da nobis erat aſcenſionis via: ne ductoris
immò ſeductoris iniqui aut veſtigium, au
conſilium ſequeremur. Quia ergo non era
quò aſcenderet, deſcendit Altiſſimus, &
ſuo nobis deſcenſu ſuauem ac ſalubrem de
dicauit aſcenſum. Deſcendit de monte po
tentiæ, carnis infirmitate circumdatus; deſ
cendit de monte ſcientiæ, quoniam placui
Deo per ſtultitiam prædicationis, ſaluo
facere credentes. Quid enim tenello Cor
pore, & infantilibus membris videtur in
firmius? Quid indoctius apparet paruulo
qu

Pſ. 72. 18

Epheſ. 4. 10.

Serm. 4. de Aſcenſ. Domini.

1. Cor. 1. 21.

qui ſola matris vbera nouerit? Quis impotentior eo, cuius omnia membra clauis affixa, cuius omnia dinumerantur oſſa? Quis inſipientior eo, qui tradebat in mortem Animam ſuam;& quæ non repuit, tunc exſoluebat? Vides quàm multum deſcenderit, quantum à potentiâ ſuâ, quantum à ſapientiâ ſuâ exinanierit ſemetipsũ. Sed non potuit altiùs montem bonitatis aſcendere, nec ſuam cõmendare expreſſiùs charitatẽ. *Pſ.68.5.*

EIA igitur, Anima mea, aſcenſionis cupida, ſi de valle lacrymarum, ad Paradiſum deliciarum aſcendere concupiſcis, ſequere veſtigia præcedentis te Ducis tui, curre in odorẽ vnguentorũ eius, qui verè fuit humilis CORDE. Perge de virtute in virtutem, donec videas Deum deorum in Sion. Perge, inquam, & aſcende de deſerto, innixa ſuper Dilectũ tuum. Si enim tibi innitaris, cades: nã perditio tua ex te, tantummodò in Deo tuo auxilium tuum. Et maledictus, qui ponit carnem brachium ſuum. Habita igitur in adiutorio Altiſſimi, & in protectione Dei cæli commorare. Beatus enim, cuius eſt auxilium ab ipſo! Etenim benedictionem dabit legiſlator, & qui dedit aſcendendi conſilium, dabit & auxilium; & innitentem ſibi, perducet in Regnum Patris ſui. *Cãt.1.4.* *Pſ.83.8.* *Cãt.8.5.* *Oſeæ 13.9.* *Ier.17.5* *Pſ.90.1.* *Pſ.83.6.*

CORDIS DILATATIO.

Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti COR meum Psal. 118. 32.

Quam volupe est quod amare prius COR duxit amarum,
Angustam lato currere CORDE viam.

31.

LECTIO XI.

CORDIS Dilatatio.

Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilataSti COR *meum*. Pſal. 118. 32.

Quàm volup' eſt, quod amare prius, COR *duxit amarum,*
Anguſtam, lato, currere, CORDE, *viam!*

CONSIDERA, Præſentem vitam hanc, quam in exilio degimus, aliud non eſſe, quàm viam quamdam ad vitam æternam; eſſe ſpirituale ſtadium, quod nobis velociter eſt decurrendum; eſſe iter ad cæleſtem Ieruſalem, ad quam continuò nos ambulare oporteat. Quàm multi verò ab hoc itinere deflectunt? quanti ſtadium hoc detrectant? quot ſunt, qui errantes in ſolitudine, in inaquoſo, viam ciuitatis habitaculi non inueniunt? Quàm ſæpè parum in viâ Dei progredimur? Quoties ſubſiſtimus? quoties laſſi, ab ambulando in totũ deſiſtimus, atque humi iacemus? Miſeri ſanè, & miſerabiles filij Adæ, quos labor ſtultorum affligit, cùm neſciunt in vrbem pergere!

Pſ. 106. 4.

Eccl. 10. 15.

At vnde, precor, hæc miſeria? niſi quia adhæret pauimento Anima noſtra, adhæret huic pulueri & terræ; corpori ſcilicet, quod corrumpitur, & aggrauat Animam. Nam (vt inquit Bernardus) quantæuis perfectionis Anima, quamdiu quidem gemit ſub corpore mortis huius, & huius ſæculi nequam, retinetur incluſa carcere, vincta neceſſitatibus, torta ſceleribus, lentiùs, ſegniuſque aſſurgat neceſſe eſt, ad contemplanda ſublimia: nec omninò liberum habet ſequi Sponſum quocumque ierit. Hinc lacrymoſa vox illa gementis: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius! Sed & altera cauſa eſt; quia dormitat Anima noſtra, præ tædio & defatigatione laſſata. Sunt enim (ait idem Bernardus) qui in ſtudiis ſpiritualibus fatigati, & verſi in teporem, atque in defectu quodam Spiritus poſiti, ambulant triſtes vias Domini, CORDE arente, ac tædente, accedunt ad quæque iniuncta.

Pſ. 118. 25. *Sap. 9. 15* *S. Bern. Serm. 21. in Cant.* *Apoc. 14. 4.* *Rom. 7. 24.* *Pſ. 118. 28.* *Serm. 32 in Cant.*

CONSIDERA SECVNDO, Vt malum hoc ex frigore, triſtitiâ, & anguſtiâ CORDIS oritur: ita eiuſdem remedium aptiſſimum eſſe, CORDIS dilatationem, id eſt, gaudium in Spiritu Sancto. Phyſicè enim loquendo, triſtibus comprimitur COR, in anguſtumque contrahitur, ac obruitur

Lori in I

obruitur noxio humore: lætis ſpargitur ſanguis, ac laxantur quodammodo ſpatia CORDIS, ipſumque dilatatur. Quod indicat rubedo totius oris in ridentibus: & in affectis contrariâ perturbatione, pallor; ſanguine ad COR ſeſe cogente. Hinc Auguſtinus exponit illud: In tribulatione dilataſti mihi; ab anguſtiis triſtitiæ, in latitudinem gaudiorum me duxiſti. Dilatato autem CORDE, inenarrabili dulcedine curritur via mandatorum Dei. Expertus id teſtatur Dauid, dicens: Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilataſti COR meum. Neque enim, inquit Ambroſius, poterat viam currere, ſi COR eius coarctaretur anguſtiis. Idem prorſus & nobis accidit: dormitante enim Animâ præ triſtitiâ, ſegnes & laſſi reſidemus, & tantùm non currimus, ſed & trahi indig[...]mus. Quod optimè, ſuo more, exp[...] Bernardus: Propterea, (inquit) op[...] beo extrahi, quoniam refriguit pa[...] in nobis ignis amoris tui, nec valen[...] cie frigoris huius currere modò [...] & nudiuſtertius. Curremus aut[...] cùm reddideris lętitiam ſalutar[...] [...] redierit melior temperies gratię, cùm Sol Iuſtitiæ incaluerit, & pertranſierit tentationis nubes, quæ hunc operire ad ho-

Pſal. 4. 1.

Pſ. 118. 32.

In illum locum.

[S]erm. 21 [i]n Cant.

Pſal. 50. 14.

ram cernitur, atque ad leuem flatum auræ blandioris, ſolitò cœperint vnguenta liqueſcere, & aromata fluere, & dare odorem ſuum. Tunc curremus, & in odore illo curremus. Iam verò, ſi quæras quomodo hæc CORDIS dilatatio fiat? quomodo ſpirituale hoc gaudium in CORDIBVS noſtris à Deo immittatur? audi eumdem Bernardum: Vbi contigerit tale aliquid pati (faſtidium ſcilicet & tædium viæ) ſi miſertus Dominus appropiet nobis in viâ, quâ ambulamus, & incipiat loqui de cælo, qui de cælo eſt, nec non fauorabile quippiam cantare nobis de Canticis Sion, narrare etiam de Ciuitate Dei, de pace Ciuitatis: dico vobis; erit pro vehiculo Animæ dormitanti, & pigritanti læta narratio: ita vt pellat omne faſtidiũ ab Animo audiẽtis, & à Corpore fatigationẽ. An tibi aliud vel pati, vel petere ille videtur, qui ait: Dormi[illegible]it Anima mea præ tædio, cõfirma me in [illegible]is tuis? Et nónne cùm obtinuerit, cla[illegible] Quomodo dilexi legẽ tuam, Domine [illegible] die meditatio mea eſt. Cogitatio igi[illegible] deſideriũ cæleſtis patriæ, COR dilatat; quod hunc in modum explicat S. Auguſtinus: Deſiderium, ſinus eſt CORDIS noſtri. Quod autem deſideramus, nondum videmus, ſed deſiderando capaces efficimur:

Cãt. 1. 3.

Serm. 32 in Cant.

Pſ. 118. 28.

Ibidem. v. 97.

Tract. 4. in Epiſt. Ioan.

cimur: vt, cùm venerit quod videamus, impleamur. Sicuti enim ſi velles implere aliquem ſinum, & noſti quàm magnum eſt, quod dabitur; extendis ſinum vel ſacci, vel vtris, vel alicuius rei: noſti quantum miſſurus es, & ſi vides quia anguſtus eſt ſinus, extendendo facis capaciorem. Sic extendat oportet Anima noſtra cupiditatem ſuam, & ſinu capaciore quærat comprehendere, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in COR hominis aſcendit. Deſiderio iſto COR dilatante, graditur Iuſtus ſemitas æquitatis, quas cùm ingreſſus fuerit, non arctantur greſſus eius, & currens non habebit offendiculum. Incipientes enim humi repunt, Proficientes ambulant, Perfecti currunt; immò vt Aquilæ volant, & non deficiunt. Quis det nobis, vt Salomoni datum fuit, latitudinem CORDIS, ſicut arenam maris, vt ſine vllo impedimento, viam mandatorum Dei tranſcurrere valeamus!

Tract. 34 in Ioan. *1. Cor. 2. 9.* *Prou. 4. 12.* *Iſaiæ 40 31.* *Pſ. 118. 32.*

TERTIO CONSIDERANDA hîc, & expendenda eſt, non minus curioſa, quàm pia quæſtio. Cùm arcta ſit via, quæ ducit ad vitam, cur Dauid hîc dicat: Dilatatum eſſe COR, & non potiùs ipſam viam, quæ dilatanda videbatur, ſicut alibi dicit: Statuiſti in loco ſpatioſo pedes meos?

Matt. 7. 14. *Pſ. 30. 9.*

Hilar. in Ps. 118. Respondet S. Hilarius: COR dilatatum esse, in quo Sacramentum Patris & Filij residet: in quo capaci habitatione Spiritus Sanctus dilatatur. Nec Dauidem potuisse antè viam Dei currere, quàm ipse illa digna & ampla Deo efficeretur habitatio. Similiter Ambrosius: Vide denique distantiã: Via fit angustior, COR latiùs, vt Patris, & Filij, & Spiritus Sancti sustineat mansionem: ne veniat verbum Dei, & pulset, & videns CORDIS eius angustias, dedignetur habitare. Admirans porrò S. Bernardus tantam CORDIS capacitatem, exclamat: O quanta illi Animæ latitudo, quanta & meritorum prærogatiua, quæ diuinam in se præsentiam & digna inuenitur suscipere, & sufficiens capere! Quid illa, cui & spatia suppetunt, & deambulatoria, ad opus quidem Maiestatis? Dicit enim Deus: Inhabitabo in illis, & inambulabo. Quàm autem latum est, vbi deambulat Deus? in hac latitudine diffunditur charitas in CORDIBVS nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. Dicamus ergo Deo: Angusta est domus CORDIS nostri, quò venias ad eam, dilatetur abs te. Ruinosa est, refice eam.

Bernard. serm. 27. in Cant.

2. Cor. 6. 16.

Rom. 5. 5

Aug. l. 1. Confess. cap. 5.

ALTERA quæstio hîc moueri potest, Quomodo dilatato CORDE, curratur via man-

mandatorum Dei, cùm multum illa habeat mœroris, atque triſtitiæ: Per multas enim tribulationes oportet nos intrare in Regnum cælorum? Multiplex ad hoc eſt reſponſio; oſtendens quomodo etiam in tribulatione COR dilatetur. Primò enim, dilatatione CORDIS, donum magnanimitatis Deus confert, quo infortunia quæque generosè perferuntur, & qui tribulationes patiuntur, non anguſtientur, ita Didymus, Chryſoſtomus, & Euthymius obſeruant, in illud Pſalmi: In tribulatione dilataſti mihi. Secundò, Liberiore, inquit Chryſoſtomus, campo fruitur, quem tribulatio compellit ſeſe à turpibus amoribus abſtrahere, quibus dum res ſecundæ erant, conſtringebatur, & affligebatur. Quemadmodum qui laborat febre, ſi voluptati vacet, maiores experitur dolores: ſi abſtineat, iucundam ſanitatem recuperat. Tertiò, Iuſtus, tamquam ductile aurum, tribulationis malleo percuſſus, in plures laminas diſtenditur ac dilatatur, itaque fit vas ad diuina dona recipiendum capaciſſimum. Hinc de Paulo electionis vaſe Chriſtus dixit: Ego autem oſtendam ei, quanta oporteat eum pro nomine meo pati. Quartò, Quò pius magis coanguſtatur carne, hoc magis dilatatur Spiritu. Eſt enim veluti palma; quæ in

2 Cor. 4. 8.

Pſ. 4. 1.

Actor. 9. 15.

inferiore parte anguſtior, in ſuperiore latiùs ſe diffundit. Vnde illud : Iuſtus vt palma florebit. Quintò, Arcta & anguſta eſt via, quæ ducit ad vitam : ſed ſpatia charitatis ſunt latiſſima, lætiſſimaque ; & illius lex vocatur, Mandatum latum nimis. Eo enim complectimur vniuerſa, tranſcendimus creata, immenſo adhæremus Deo. Templum Ezechiëli oſtenſum, latius erat in ſuperioribus, quoniam, vt Hieronymus docet, ſemper anguſtiora ſunt quę ſunt deorſum, in ieiuniis χαμαιγενίαις, & victus continentiâ, paulatimque dum ad ſumma conſcendimus (per illos veluti gradus) latior nobis aperitur via, & impletur quod ſcriptum eſt : In tribulatione dilataſti mihi.

Pſal. 91. 13.
Matt. 7. 13.
Pſ. 118. 96.
Ezech. 40.
Pſ. 4. 1.

QVINTA

QVINTA CLASSIS.

CORDIS Perfectio, & cum Christo Vnio.

POST *flores, fructusq́;, & lætam vindemiam, ipsum vinum tandem degustandum est. Id verò quàm copiosè Dilectæ Sulamitidi indulserit diuinus Salomon, ipsamet gratulabunda decantat, cùm non vnum aut alterum calicem sibi propinatum; sed in cellam vinariam admissam se asserit: Introduxit me Rex, ait, in cellam vinariam. Quænam verò hæc cella vinaria, nisi perfectorum* Via vnitiua, *in qua diuini amoris musto potantur,*

Læti bibentes sobriam
Ebrietatem Spiritus?

Esse verò charitatem vinum illud, quod in Dei vinariâ cellâ bibitur, ipsa Sponsa testatur, cùm subdit: Ordinauit in me charitatem. Atque hæc est salutaris Doctrina huius Classis, suauissimus huius promptuarij potus. Hîc enim primò traditur, quomodo per inhabitantem Spiritum Sanctum,

Cant. 2. 4.

Rom. 5. 5 *Sanctum, charitas Dei in* CORDIBVS *nostris diffundatur. Quomodo per amorem* COR *nostrum Dilecti signaculo obsignetur. Quid verò non facit Spiritus Sanctus, dum Animam inhabitat! Sagittis suis* COR *vulnerat, igni*
Cāt. 2. 5. *suo illud incendit, vt exclamare cogatur:* Fulcite me floribus, stipate me malis; quia amore langueo. *Aut vt Septuaginta legunt:* Vulnerata charitate ego sum. *Quemadmodum autem languidus, & vulneratus, vix aliud quàm dolorem suum cogitare possunt, adeò vt dormientes de*
Cāt. 5. 2. *eo somnient; ita & Sponsa ait:* Ego dormio, & COR meum vigilat. *Hinc quoque moræ impatiens, ad Dilectum suum iugiter aspirat; & cùm Corpore nequeat,* COR *suum sursum mittit, vbi pascit, vbi cubat Dilectus eius in meridie. Quare nihil aliud affectat, quàm vt vnum cum Dilecto suo efficiatur; vt inuento eo, quem diligit Anima eius, teneat eum, nec dimittat; sed mutuo semper intendat amori, quod indicant illæ voces:* Dilectus meus mihi,
Cant. 2. 16. & ego illi. *Itemq;:* Ego Dilecto meo, & ad me conuersio eius. *Tandem votorum hæc summa est, vt in Dilecto suo quiescat, & læua eius sub capite suo positâ, dexterâ illius amplexari mereatur. Itaq; sic quiescentem nulla filiarum Ierusalem suscitare, neque euigilare faciat, donec ipsa velit. Sed agedum nunc suauißimas has Lectiones ordine percurramus.*

CORDIS INHABITATIO.

Misit Deus spiritum filij sui in CORDA nostra. *Ad Galat. 4. 6.*

Spiritus, ô mea lux, CORDIS, tuus, incolat ædem,
Sponse, vt amore tuo, mî redameris, amans.

32.

LECTIO XII.

CORDIS Inhabitatio.

Misit Deus Spiritum Filij sui in CORDA *nostra.* Galat. 4 6.

Spiritus, ô mea lux! CORDIS, *tuus, incolat ædem,*
Sponse, vt amore tuo, mî redameris, Amans.

CONSIDERA PRIMO, Immensum amorem Dei erga humanum genus, cui vsque adeò deliciæ sunt esse cum filiis hominum, vt ad eos etiam venire, eos inhabitare, & mansionem apud eos facere non dedignetur. Hæc autem CORDIS nostri inhabitatio, etsi à tribus Personis Sanctissimæ Trinitatis fiat, potissimùm tamen tribuitur Spiritui Sancto, qui charitas & bonitas dicitur; ita S. Paulus ait: Charitas Dei diffusa est in CORDIBVS nostris per Spiritum Sanctũ, qui datus est nobis. Vt autem Spiritus Sanctus à Patre Filioq; procedit: ita ab vtroq; mitti dicitur. Christus enim ait: Mittam vobis à Patre Spiritum veritatis. Eumdem

Prou. 8. 31.
Ioan. 14. 23.
Rom. 5. 5
Ioan. 14. 26.

verò

verò & Pater mittere dicitur, dicent

Galat. 4. 6. Apoſtolo: Miſit Deus (Pater) Spiritu Filij ſui in CORDA noſtra. Expende ver & admirare ſtupendam Dei erga nos h mines miſericordiam. Planè (inqu

Serm. 1. *de Pent.* Guarricus,) ineffabilis diuinæ circa n dignatio charitatis! Parum erat Patri tr didiſſe Filium, vt redimeret ſeruum: ni daret & Spiritum Sanctum, quo ſeruu adoptaret in Filium. Dedit Filium in pr tium redemptionis, dedit Spiritum in pr uilegium adoptionis: ſe denique totu ſeruat hereditatem adoptatis. O Deum (fas eſt dici) prodigum ſui, præ deſideri hominis! An non prodigum, qui non ſ lùm ſua, ſed & ſeipſum impendit, vt homi nem recuperaret, non tam ſibi, quàm h mini ipſi? An non prodigum, qui ſicut pr

Rom. 8. 32. prio Filio ſuo non pepercit, ſed pro nob omnibus tradidit illum: ſic nec Spirit Sancto pepercit (vt ita loquar) ſed nouâ & mirâ largitate, ſuper omnem carne effudit eum? Quid, quòd & luteam carn noſtræ domum dulcis hoſpes Animæ i habitare non grauetur? Quanta verò e habere in CORDIS hoſpitio aduentu Dei!

CONSIDERA SECVNDO, Præparan dum, & exornandum eſſe CORDIS h bitaci

ɔitaculum, in quo tantus hoſpes excipien-
lus erit. Certè, inquit Gregorius, ſi do- *Homil. 30. ſuper Euang.*
num noſtram quiſquam diues, aut præpo-
ens amicus intraret, omni feſtinantiâ do-
nus tota mundaretur, ne quid fortaſſè
ſſet, quod oculos amici intrantis offende-
et. Tergat ergo ſordes praui operis, qui
)eo præparat domicilium CORDIS:
Quoniam in maleuolam Animam non in- *Sap. 1. 4.*
oibit ſapientia, nec habitabit in Corpore
ıbdito peccatis. Spiritus enim Sanctus
qui ſapientiæ auctor eſt) effugiet fictum,
: auferet ſe à cogitationibus, quæ ſunt ſine
ıtellectu. Hoc eſt, teſte Hieronymo, re- *In c. 63. Iſaiæ.*
edet à cogitationibus ſtultis. His ergo
erbis innuitur, Spiritũ Sanctum, & æter-
am Sapientiam non habitare cum mun-
anis hominibus, quantumuis in oculis
is ſapientes eſſe videantur: quantumuis
rudentes, & ſublimes ſecundùm ſæculum
ɔgitationes in CORDE foueant, quę apud
eum non niſi ſtultitiæ & inſaniæ ſint
lſæ. Sapientia enim huius mundi, ſtultitia *1. Cor. 3. 19.*
t apud Deum. Spiritus Sanctus verò eru-
tis intereſt cogitationibus. Hinc Chri- *Prou. 8. 12.*
ıs Dominus dicebat: Patrem daturum
ɔiritum veritatis, quem mundus non poſ- *Ioan. 14. 17.*
t accipere, quia non vidit eum, nec ſcit
ım. Sic autem (vt exponit Auguſtinus)

 mun-

Tract.74 in Ioan. mundum dixit non posse accipere Spiritum Sanctum, sicut etiam dictum est: Pru-
Rom.8.7 dentia carnis inimica est Deo, legi enim Dei nō est subiecta, nec enim potest: velu
si dicamus, iniustitia iusta esse non potest
Mundū quippe ait hoc loco, mundi signi-
ficans dilectores, quæ dilectio nō est à Pa-
tre; & ideò dilectioni huius mundi, de qu
satagimus vt minuatur, & consumatur in
Rom.5.5 nobis, contraria est dilectio Dei, quæ dif-
funditur in CORDIBVS nostris per Spiri-
tum Sanctum. Ita Augustinus. Aliam porr
Lib.5. Moral. ca.19. Tom.2. rationē assignat S. Gregorius: Quia sicu
Spiritus Sanctus inuisibilis est, ita omnen
quem repleuerit, ad desiderāda inuisibili
accendit. Et quoniam mundana CORDA
sola visibilia diligunt, hunc mundus no
accepit, quia ad diligenda inuisibilia no
assurgit. Sæculares enim mentes quantò
foris per desideria dilatant, tantò ad rece-
ptionē illius sinū mentis angustant. Relin-
quenda igitur prudētia Carnis, abiiciend
sapientia mundi; immò totus mundus d
serendus est, vt Spiritus Sancti tabernacul
effici mereamur: sed & ipse Deus inuocan-
dus est (sine cuius numine, nihil est in h
mine) vt Sancti Spiritus nobis adsit grati
quæ CORDA nostra sibi faciat habitacul
expulsis inde cunctis vitiis spiritalibu
VI

Vbi enim sunt, ô Spiritus Sancte, in homine deliciæ tuæ? vbi præparasti in me dignum sanctuarium maiestatis tuæ, ad quod introiens habeas delicias delectationis tuę? Mundum enim cœnaculum decet te mundans virtus, quæ non nisi à mundis CORDIBVS videri potes, multò magis nec haberi. In homine autẽ vbi est templum tam mundũ, vt te suscipiat, qui regis mundum? Quis potest facere mundum, de immundo conceptum semine? Nónne tu qui solus es? Ab immũdo enim quis mundabitur? Nam & secundum legem, quam dedisti patribus nostris in igne comburenti montem, & in nube tegente aquã tenebrosam; quidquid tetigerit immundus, immundum erit. Omnes autem nos quasi pannus menstruatæ, de massa corrupta & immunda venientes, maculam immunditiæ nostræ, quam celare, præsertim tibi, qui omnia vides, nõ possumus, in frontibus portamus. Quare mundi esse non possumus, nisi tu mundaueris, qui solus es mundus. Ergo veni cælitus, veni Sancte Spiritus, Consolator optime, dulcis hospes Animæ; iam CORDIS mei penetralibus potenti illabere virtute, & tenebrosa quæque neglecti laris latibula corusci luminis tui fulgore habitator lætifica; tuique roris abundantiâ, longo ariditatis

August. Soliloq. cap. 28.

August. Medit. cap. 9.

marcentia ſqualore, viſitando fœcunda. Credo enim quòd quemcumque inhabitaueris, Patris ac pariter Filij domicilium condis. Beatus, qui te merebitur hoſpitem quoniam per te, Pater & Filius apud eum facient manſionem!

CONSIDERA TERTIO, Differentem admodum eſſe modum, quo Spiritus Sanctus fidelium CORDA ſubintrat. In quorumdam etenim CORDA (vt Gregorius loquitur) venit, & manſionem non facit: quia per compunctionem quidem Dei reſpectum percipiunt, ſed tentationis tempore hoc ipſum quod compuncti fuerant, obliuiſcuntur: ſicque ad perpetranda peccata redeunt, ac ſi hæc minimè planxiſſent. Qui ergo Deum verè diligit, qui eius mandata cuſtodit, in eius CORDE Dominus & venit, & manſionem facit: quia ſic eum diuinitatis amor penetrat, vt ab hoc amore tentationis tempore non recedat. Magnâ igitur curâ prouidendum nobis eſt, vt Spiritum hunc Sanctum in CORDE recipiamus, & receptum ſedulò retineamus: ne vllo, quod abſit, peccato eum contriſtemus; atque ita à CORDIS noſtri habitaculo expellamus.

Hom. 30. in Euāg.

CONSIDERA QVARTO, Quæ ſint ſigna inhabitantis Spiritus Sancti. Hæc autem

:em optimè explicat Gregorius: Habitare *in Moral.*
n Corpore Animam, probant vitales ſen-
ſus Corporis: habitare in Anima Spiritum,
probat vita ſpiritualis. Illud ex viſu, & au-
litu dignoſcitur; iſtud ex charitate, & hu-
nilitate, ceteriſq; virtutibus, iiſque maxi-
nè, quas tamquam fructus Sancti Spiritus
:numerat S. Paulus, hoc modo: Charitas, *Gal. 5. 22.*
Gaudium, Pax, Patientia, Longanimitas,
Bonitas, Benignitas, Manſuetudo, Fides,
Modeſtia, Continentia, Caſtitas. Commo-
la porrò & vtilitates inhabitantis in COR-
DIBVS noſtris Spiritus Sancti, hoc modo
xponit Bernardus: Quia mandatũ accepi- *Serm. de Pentec.*
nus, vt declinantes à malo faciamus quod
bonum eſt; vide quemadmodum Spiritus
n vtroque adiuuat infirmitatem noſtram.
Ad declinandum enim à malo, tria opera-
ur in nobis: compunctionem, ſupplicatio-
em, remiſſionem. Initium enim reuerten-
li ad Deum, pœnitentia eſt; quam ſine
lubio Spiritus operatur, non noſter; ſe
Dei. Quis enim cùm ad ignem ven
lgens, & fuerit calefactus, dubitau
gne ei veniſſe calorem, quem haber
oterat ſine illo? Sic ergo qui priù
uitate fuerat frigidus, ſi poſtmodum ter-
ore quodam pœnitentiæ accendatur,
lium ſibi Spiritum, qui ſuum arguit, &

 diiu-

diiudicat, non dubitet aduenisse. Secundò, quia non prodest pœnitere de culpa, nisi supplices pro venia; hoc etiã Spiritus operatur, qui postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Tertiò, qui donat vt postulemus, idem quoque quod postulamus ipse donat: & sicut in nobis, interpellat pro nobis; ita in Patre delicta donat cum ipso Patre, Aduocatus noster ad Patrem in CORDIBVS nostris, Dominus noster, in CORDE Patris.

PORRO ad faciendum bonum, quid in nobis Spiritus bonus operatur? Profectò monet, & mouet, & docet. Monet memoriam, rationem docet, mouet voluntatem. Memoriæ suggerit bona in cogitationibus Sanctis, atque ita ignauiam nostram, torporemque repellit. Propterea quoties huiusmodi suggestioné boni senseris in CORDE tuo, da honorem Deo, & age reuerentiam Spiritui Sancto, cuius vox sonat in auribus tuis. Sed cùm multi admoniti vt benè faciant, minimè sciant quid [illegible]ndum sit, nisi adsit denuò gratia Spiri[illegible]ncti; & quam inspirat cogitationem, [illegible]t in opus proferre; vacua in nobis erit gratia Dei. Sed quid? scienti bonum, & non facienti, peccatum est illi gratia. Propterea non solùm moneri, & doceri; verùm

Iacob. 4. 17.

verùm etiam moueri, & affici ad bonum necesse est, ab eo vtique Spiritu, qui adiuuat infirmitatem nostram, & per quem in CORDIBVS nostris diffunditur charitas, quæ est bona voluntas. Orabo igitur Deum, vt Spiritum rectum innouet in visceribus meis, & Spiritum Sanctum suum non auferat à me: sed magis Spiritu principali confirmet me Spirituum Pater, vt Spiritu ambulans, desideria carnis non perficiam.

Rom.8. 26.
Rom.5.5
Psal.50. 12.
Gal.5. 16.

OBSIGNATIO CORDIS.

Pone me, ut ſignaculum, ſuper COR tuum. *Cant. 8. 6.*

Quod gerit inſcriptum, COR Patris Epiſtola, verbum,

Sponſa, tibi dius, molle, ſigillat amor.

33.

LECTIO XIII.

CORDIS Obſignatio.

Pone me vt ſignaculum ſuper COR *tuum.* Cant. 8.6.

Quod gerit inſcriptum, COR, *Patris, Epiſtola, Verbum,*
Sponſa tibi dius, molle ſigillat amor.

ATTENDE, Dilecta Deo Anima, ipſum Sponſum tuum amandi præceptum tibi tradere, atque à te expoſcere, vt iugiter eius recorderis, nec vmquam eius memoriam deponas. Præceptum illud in amoris Cantico his verbis expreſſit: Pone me vt ſignaculum ſuper COR tuum. Quæ multiplici ſenſuum varietate fœcunda, vberem meditationis & inſtructionis materiam tibi ſuggerunt.

Cant. 8. 6.

PRIMO enim CONSIDERA, Signaculum hoc, ſiue ſigillum, accipi pro inſtrumento, quò vtimur ad obſignandum, quod Annulus Signatorius apud antiquos

vocatur. Solebant autem in annulis exprimere effigies eorum, quos chariſſimos habebant, eoſq; in digito manus ſiniſtræ, qui minimo proximus eſt, geſtabant: in hoc enim digito neruulus quidam, qui à CORDE procedit, terminatur; cui dum annulus imponitur, COR quaſi coronâ honeſtatur, ſimulque id ſignificatur, eum nobis maximè CORDI eſſe, cuius imagine pala annuli inſignita eſt; hoc ſenſu loquitur Dominus, cùm Zorobabel ſibi charum fore ſignificans, ait: Aſſumã te Zorobabel ſerue meus, & ponã te quaſi ſignaculũ, quia te elegi. Et apud Ieremiam idem Dominus: Viuo ego, inquit, ſi fuerit Iechonias annulus in manu dextera mea, inde euellã eum. Iuxta hunc igitur ſenſũ, quod Dilectus tuus à te requirit, ô Anima, hoc eſt, ita me charũ & dilectũ habeas, quemadmodũ hominibus chara ſunt propria ſignacula; & ſic me in tuo geſtes CORDE, vt in digito deferri ſolet annulus ſignatorius, quẽ nullus inde eripiat.

Aggei.2. 22. *Ierem. 27.24.* *Giſler. in Cant.c.8*

CONSIDERA SECVNDO, Annulis hiſce obſignari ſolere litteras, vnde in Scriptura ſæpiùs legimus, nomine Achab, vel Aſſueri miſſas litteras, eiuſdẽ Regis annulo obſignatas: vt ſecretũ ac ratum id haberetur, quod in illis continebatur. Proinde hoc ſenſu Sponſus requirit, vt Anima ſit

3.Reg. 21.8. *Eſther.3. 13.*

ſit quaſi viua Epiſtola, in qua Verbum Patris digito Dei, qui eſt Spiritus Sanctus, exaratum ſit; vtque eadem Epiſtola Sponſi ſigillo obſignetur: nimirùm vt CORDI, tamquam emollitæ ceræ, ipſa Dilecti effigies imprimatur, atque ita agnoſcatur à quo litteræ iſtæ ſcriptæ ſint.

ANNVLO quoque obſignantur, quæ diligenter cuſtodiri volumus; ſic Scriptura ait: Regem Darium miſſo Daniele in lacum leonum, poſuiſſe lapidem ſuper os laci, quem obſignauit annulo ſuo, & annulo Optimatum ſuorũ, ne quid fieret contra Danielem. Et Clemens Alexandrinus in hunc vſum ſcribit à viris Annulum aureum dari ſolere Sponſis, non quidem ad ornatum, ſed vt ea obſignent, quæ domi digna ſunt quæ cuſtodiantur, propterea quòd ſeruandæ domus ad eas cura pertineat. Exigit ergo Sponſus hiſce verbis CORDIS cuſtodiam. COR enim receptaculũ eſt cæleſtium theſaurorum, in quo gratia, charitas, ſapientia, & ipſe Spiritus Sanctus diffunditur, ac habitat. Cùm autem CORDE nihil ſit inſtabilius, maximâ indiget cuſtodiâ; ac propterea Sponſus ait: Pone me vt ſignaculum ſuper COR tuum, vt ego ipſe cuſtodiam illud, & cuncta quæ in illo habes; ne hoſtes audeant illud contingere, quod

Dan. 6. 16.

Lib. 3. Pædag. 9. cap. 2.

Cant. 8. 6.

quod tanto vident munitum ſigillo. Idcircò (inquit D. Gregorius) ſignaculum rebus ponitur, ne quâ diripientium præſumptione temerentur. Sponſi ergo in CORDE ſignaculum ponitur, quando fidei eius myſterium in cuſtodiam noſtræ cogitationis imprimitur; vt ille infidelis ſeruus, nimirùm noſter Aduerſarius, cùm ſignata CORDA fide conſiderat, tentando in ea irrumpere non præſumat.

Lib. 1. 2. Mor. c. 4.

CONSIDERA TERTIO, Morem eſſe quarumdam gentium, eorum quos diligunt notas, & ſigna quædam ſibi imprimere, vel ſuper COR, vel ſuper brachia: vt eos licet abſentes, quoquo modo habeant præſentes, nullaque illos ex ipſorum CORDE deleat obliuio. Ita Sponſus nobis portandus in CORDE eſt, & quaſi cælo inſculpendus; vt cum Paulo dicere poſſimus: Ego enim Stigmata Ieſu in Corpore meo porto; id eſt, mancipium Chriſti ſum, miles, & vehemens illius amator ſum: & ideò eius Stigmata inuſta, vel inſculpta in Corpore meo gero, vt omnes ſciant interiùs, & exteriùs; CORDE, & opere, non meum iam eſſe, ſed Chriſti; & illum viuere in me vt Crucifixum, quia Chriſto confixus ſum Cruci, & ſemper mortificationem Chriſti Ieſu in Corpore meo

Galat. 6. 17.
Lud. de Pont. in Cant.
Gal. 2. 19
2. Cor. 4. 10.

neo porto, vt vita illius manifeſtetur in
neipſo. Quemadmodum igitur Antichri-
ti ſerui habituri dicuntur characterem
beſtiæ in dextera manu, aut in frontibus
ſuis: ita Animæ Chriſto deſponſatæ, ſig-
num Dei viui non tantùm in frontibus,
non tantùm in manibus, aut aliis Corporis
membris, ſed intimo CORDE geſtare de-
bent infixum; vt ſicut portauimus imaginẽ
terreni hominis, ita portemus & cæleſtis.
Optimè in hunc ſenſum dixit Ambroſius:
Signaculum Chriſtus in fronte eſt, ſigna-
culum in CORDE. In fronte, vt ſemper
confiteamur; in CORDE, vt ſemper dili-
gamus; ſignaculum in brachio, vt ſemper
operemur. Luceat ergo imago eius in
confeſſione noſtra, luceat in dilectione,
luceat in operibus & factis, vt ſi fieri po-
teſt, tota eius ſpecies exprimatur in nobis.

Apoc. 13. 16.
Apoc. 7. 3.
1. *Cor.* 15. 47.
Lib. de Iſa. c. 8. *Tom.* 1.
Cant. 6.

CONSIDERA QVARTO, Oportere
COR noſtrum eſſe velut numiſma ſummi
Regis, gerens impreſſam illius imaginem.
Vult Saluator noſter (ait Theodoretus) vt
eum pro ſignaculo in contemplationibus,
& in actionibus noſtris habeamus, & no-
tam ipſius tum dictis, tum factis imprima-
mus. Sic enim erunt numiſmata regia,
non adulterina, ſed regiam imaginem
præferentia. Quemadmodum ergo num-

mi,

mi, valorem ſuum habent à Regis effigie ita opera & cogitationes, quæ ex CORDE prodeunt, meritum omne à Chriſto habent;& in quantũ COR eſt conforme CORDI eius, cuius imaginem gerit; in tantum erit Deo acceptum. Agnoſce quoque, Anima, te Dei denarium eſſe, ſignatum lumine vultus eius; atque ideò te non tuiipſius eſſe ſed illius cuius imaginem & ſuperſcriptionem geris. Dominus enim, viſo Cæſaris nummo, dicens: Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo, tantum dicere voluit, vt Auguſtinus exponit: Quemadmodum Cæſar à vobis exigit impreſſionem imaginis ſuæ ſic & Deus: vt quemadmodum illi redditur nummus, ſic Deo Anima lumine vultus eius illuſtrata, atque ſignata. Non immeritò nos monet Ambroſius, vt imaginem hanc nitidam & ſplendentem conſeruare ſtudeamus: Apoſtolus, inquit, in Spiritu nos dicit eſſe ſignatos: quoniam Patris imaginem habemus in Filio, ſigillum Filij habemus in Spiritu. Hac Trinitate ſignati, caueamus diligentiùs, ne quod accepimus pignus in CORDIBVS noſtris aut morũ leuitas, aut vllius adulterij fraus reſignet. Sed quia, niſi Dominus cuſtodierit COR, in vanum laborant qui cuſtodiunt illud:

Pſ.4.7.

Matth. 22.21.

In Pſ. 4.

Lib. 1. de virginib. Tom. 4.

Epheſ. 4. 30.

illud: rogandus eſt Deus CORDIS, vt illius ſplendorem conſeruare dignetur. Illumina Domine vultum tuum ſuper nos. Impreſſiſti nobis vultum tuum, feciſti nos ad imaginem & ſimilitudinem tuam, feciſti nos nummum tuum, ſed non debet imago tua in tenebris remanere. Mitte radium ſapientiæ tuæ, repellat tenebras noſtras, & fulgeat in nobis imago tua.

Aug. in Pſal. 66.

CONSIDERA QVINTO, Praxim & fructum huius exercitij. Praxis enim eius conſiſtit in continuâ memoriâ præſentiæ Dei in CORDE noſtro exiſtentis, & velut Templum ſuum inhabitantis. Templum enim Dei Sanctum eſt, inquit Apoſtolus, quod eſtis vos. Commendat hoc exercitium S. Baſilius: Agendum aſſiduè, vt ex perpetuâ ac puriſſimâ recordatione, impreſſam in CORDE noſtro de Deo cogitationẽ, veluti indelebile aliquod ſignum circumferamus. Idemque rurſus: Eſt verò Dei inhabitatio, inſidentem intùs Deum memoriâ complecti; hacque nos ratione Templũ Dei efficimur, quando nec terrenis curis perpetuus tenor memoriæ interpellatur, nec improuiſis perturbationibus intellectus tumultuatur: ſed hæc omnia effugiens vir amore Dei præditus, ad Deum ipſe ſecedit. Sed de hoc exer-

1. Cor. 3. 17.

In Reg. fuſe diſp.

Epiſt. 1.

exercitio alij fusiùs. Fructus autem vt multiplex est, ita cum primis eminet gaudium in Spiritu Sancto, quo abundè perfunduntur illi, qui Dei memoriam CORDI sui altissimè imprimunt. Expertus id testatur Regius Propheta, dicens: Memor fui Dei & delectatus sum. Et Iudas Machabæus & qui cum eo erant, manu quidem pugnantes, sed Dominum CORDIBVS orantes, scribuntur prostrasse non minus triginta quinque millia, præsentiâ Dei magnificè delectati. Gaudebant hi, & exultabant infestissimorum hostium agmine circumdati, ob solam præsentis Dei memoriam. Nam

Ps. 76. 4.
2. Mach. 15. 26.

Ex Iubilo S. Bern.

Iesu dulcis memoria
Dat vera CORDIS *gaudia;*
Sed super mel, & omnia,
Eius dulcis præsentia.
Nil canitur suauius,
Auditur nil iucundius,
Nil cogitatur dulcius,
Quàm Iesus Dei Filius.

Etenim est ipse benignissimus Dominus
Iesus decus Angelicum,
In aure dulce canticum,
In ore mel mirificum,
In CORDE *nectar cælicum.*

Exem-

Exempla quædam huc ſpectantia.

VISVM eſt hanc Meditationem exemplis quibuſdam illuſtrare, quibus dmirando modo diuina bonitas oſtendit, uàm gratum ſibi ſit, per piam memoriam n humano CORDE commorari. Primum utem ſit, quod Angelicus Doctor in hunc nodum enarrat: Beatus Ignatius in tanum nomen Chriſti dilexit, vt cùm Traianus requireret ab eo, vt nomen Chriſti negaret, reſpondit: Quòd de ore eius remoueri non poſſet; & cùm ille minaretur, pſi caput abſcindere, & Chriſtum de eius re remouere, dixit: Etſi de ore abſtuleris, umquam tamen de CORDE abripere poteris. Hoc enim nomē CORDI inſcriptum abeo, & ideò ab eius inuocatione ceſſare on valeo. Quod audiens Traianus, & robare cupiens, ſerui Dei abſciſſo capite, OR eius extrahi iuſſit, & inuentum eſt abens nomen Chriſti in ſe ſcriptum litteris aureis. Poſuerat enim ſuper COR ſuum oc nomen quaſi ſignaculum.

B. Thom. in opuſc. de expoſ. orat. Domin. ſecutus Adonem Treuir. in Martyrol.

AFFINE huic eſt, quod de Beata Margarita de Caſtello Ludouicus Granatenſis fert: Cùm enim frequentiſſimè in Natiuitatis

Granat. Conc. 3. de Nat. Dom. n. 3

tiuitatis Domini noſtri myſterij contem-platione verſaretur, maximiſque in eo de-liciis frueretur, ac poſt mortem inteſtin- ab eius Corpore extraherentur, vbi COR eius ab eâ, quâ pendebat inteſtinorum parte, abſciſſum fuit, vnio quidam inſign magnitudine & pulchritudine, non ſine ingenti miraculo inde erupit: in qua, velu in tabula quadam, Dominicæ Natiuitati imago ſculpta erat, eademque Virgo geni-bus flexis ibidem ante Dominicum Præ-ſepe collocata. Qui quidem vnio ad hunc vſque diem in Sacrario domus Beati Do-minici (cuius illa tertium Ordinem pro-feſſa erat) ſeruatur. Aliud exemplum Tho-mas Bozius recenſet, & aſſerit ſe vidiſſe Corpus Claræ Virginis de monte Falco & COR eius, in quo inſculptus eſt Chri-ſtus Cruci affixus, ex eadem carne flagra quibus eſt cæſus; columnam cui alligatus omnia denique ſimulachra, quibus eius perpeſſiones referuntur.

Lib. 15. de ſign. Eccl. c. 3. Tom. 2.

CANTIPRATANVS aliud nobis ſup-peditat, & ait: De quodam Martyre, pro-pe noſtra tempora, veridicâ relatione ſuſ-cepi: cùm captus quidam gentili tyranno ſeruiret, & ille eum honeſtiſſimè tractaret Martyr autem gemebundus incederet, mi-ratus Tyrannus cauſam triſtitiæ, quærit &

Lib. 1. Apum cap. 15. part. 8.

: quare cum seruis aliis non gauderet?
ıi Martyr: Cum aliis, inquit, gaudeo; sed
mper tristis incedo, quia mortis Dei
ıei memor, continuè in CORDE meo
assionis eius stigmata porto. Hæc mox
Tyrannus audiuit, grauiter indignatus;
t ego, inquit, experiar quæ dixisti. Nec
ora, exemptore vocato, iubet aperto pe-
ore Martyris, COR eius euelli, & per me-
ium cultro secari. Vbi statim, mirante
yranno cum suis, res miranda conspici-
r; quia pro sigillo, pars vna CORDIS
rucifixi Christi imaginem continens,
peritur. Quo viso, Tyrannus mox cre-
dit, & cum omnibus suis sacrum Baptis-
a suscepit.

CVIDAM personæ Deus reuelare di-
ıatus est, quanto amore S.Gertrudem
iebiensem Ordinis S. P. N. Benedicti
osequeretur: ei enim inter cetera dixit:
usquam optatiori, congruentiorive mo-
o me inuenire potes, quàm aut in Sacra-
ento Altaris; aut in huius meæ Dilectæ
ORDE, ac Anima. Paria de eiusdem so-
re S.Mechtilde referuntur, quæ Chri-
um Dominum in CORDE suo, velut in
ıeâ quadam pulcherrimâ deambulan-
n vidit.

Insinuat. diuin. piet. l. 1. cap. 4.

Mechtil. lib. 1. de gra. vir. cap. 1.

CORDIS VVLNERATIO.

Tetendit arcum ſuum, et poſuit me quaſi ſignum ad ſagittam. *Thren. 3. 12.*

Mille COR hoc validis, mea lux, transfige ſagittis,
Pharmaca ſunt tua quæ vulnera dextra facit.

34.

LECTIO XIV.

CORDIS Vulneratio.

Tetendit arcum ſuum, & poſuit me quaſi ſignum ad ſagittam.
Thren. 3. 12.

ille COR *hoc validis, mea lux, transfige ſagittis,*
Pharmaca ſunt, tua quæ, vulnera, dextra facit.

SPECIOSVS ille formâ præ filiis hominum, in cuius vultum etiam deſiderant Angeli proſpicere, CORDIS noſtri regnum ſibi vendicare electatur; dum amore nos poſſidere, nus nobiſcum fieri, & verus Emmanuël, l eſt, nobiſcum Deus eſſe concupiſcit. A uibus armis hoc regnum ſibi obtinet? roculdubiò, de quibus Dauid ad eur pecie tuâ & pulchritudine tuâ int roſperè procede, & regna. ac ſi di... nſignis illa ſpecies & pulchritudo, inſtruienta ſunt, quibus pacificus Rex intendit, ac pergit in victoriâ, proſperè procedit,

Pſ. 44. 3.
1. *Pet.* 1. 12.
Pſ. 44. 5.

regio & triumphali more equum vel qua-
drigam aſcendit; & glorioſiſſimè regna
Ipſe enim eſt imago Dei inuiſibilis, Pri-
mogenitus omnis creaturæ, in omnibu
primatum tenens; quia in ipſo complacuit
omnem pulchritudinem inhabitare. Qua-
re non immeritò bis ſpecioſus à Dilecta
Sullamite prædicatur, dum ait: Ecce tu
pulcher es, Dilecte mi, & decorus. Diuina
ergo illa pulchritudo eſt, quæ CORDA
noſtra domat, ſibique ſubiicit, vt in iis
regnare delitioſiſſimè poſſit. Quod pul-
cherrimè declarat Magnus Baſilius: Cùm
præceptum nobis ſit, vt charitatem in
Deum habeamus, in ipſo confeſtim ortus
noſtri initio vim quamdam nanciſcimur
per quam noſtrapte ſponte ad ipſum dili-
gendum impellamur; nam rerum pulchra-
rum naturâ appetentes ſumus. Verùm
quid eſt, quæſo, pulchritudine diuinâ ad-
mirabilius? quæ notio Dei maieſtate exco-
gitari gratioſior poteſt? quod eiuſmodi
deſiderium, quis ſecum comminiſci queat
eiuſmodi eſt illud, quod Animæ vitiis
... ibus perpurgatæ diuinitus ingenera-
tur adeò vehemens, adeove intolerandū
quæ verè, ſincereq; dicere illud poſſit: Ego
amore lāgueo. Et: Vulnerata charitate ego
ſum. Inexplicabiles prorſus, nec vlli pr
digni

Coloſſ. 1. 15.

Cant. 1. 15.

In Reg. fuſ. diſp. quæſt. 2.

Cant. 2. 5.

dignitate enarrabiles, quæ è fulgurantissimo fonte illo diuinæ pulchritudinis internicant, ac prosiliunt fulgetræ. Ex hac pulchritudine, velut è pharetrâ quadã, sagittæ illæ procedunt, de quibus Dauid: *Sagittæ tuæ acutæ, in* CORDA *inimicorum Regis.* Exiuit enim Rex noster cum arcu & corona, vt populos sibi subiiceret & vinceret, sed vicit sagittis, quas infixit in CORDA inimicorum Regis. Quos enim inimicos inuenit, iaculis transfixit amoris, & amicos sibi fecit. Hæc sunt *vulnera diligentis;* quæ, Salomone teste, *meliora sunt, quàm oscula odientis.*

Ps.44.7.

Prou.27.6.

CONSIDERA SECVNDO, Sagittam hîc & sagittarium eumdem esse: sagitta enim charitas est, sagittarius Deus: *Deus autem est charitas.* Quisquis diligit Deum, sagitta hæc in CORDE eius hæret, & sagittarius sagittam sequitur, & ambo manent cum amante. *Qui enim manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Sed audi Nyssenum eleganti oratione hoc explicantem: *Sagittarius, ait, eiaculatus hoc telum, est ipsa dilectio; & Deum esse dilectionem, sacris è Litteris didicimus, qui quidem telum electum, Deum illum vnigenam ad eos mittit qui seruãtur, spiritu vitæ triplicem cuspidis aciem inun-*

Ioan.4.16.

Ibid.

Nyssen. orat.4. in Cant.

gens, vt eum in quem immiſſa fuerit, vnà cum telo & ipſo ſagittario in vnum colligat. Itaque videt iam Anima, per diuinos gradus in ſublime deducta, dulcedinem dilectionis, tamquam telum in ſeſe, quo vulnerata eſt. O præclarum vulnus! ô dulcem plagam, per quam vita ad interiora penetrat, quaſi quoddam oſtiũ & ianuam ſibi aperiens ipsâ diuiſione! Quàm pulchrum eſt, inquit Origenes, quàm decorum, vulnus è charitate accipere! Alius iaculum carnei amoris accepit, alius terreno cupidine vulneratus eſt; tu nuda membra tua, & præbe te iaculo formoſo; ſiquidem Deus ſagittarius eſt. Audi Scripturam de hoc eodem iaculo, immò vt ampliùs admireris, audi ipſum iaculum quid loquatur: Poſuit me in ſagittam electam & in pharetra ſua ſeruauit me, & dixit mihi: Magnum eſt tibi hoc vocari puerum meum. Intellige ſagittam, quid dicat, & quomodo à Deo ſit electa. Quàm beatum eſt, hoc iaculo vulnerari!

Hom. 2. in Cant.

Iſa. 49. 2.

CONSIDERA TERTIO, Quàm neceſſarium ſit, vt COR noſtrum hâc ſagittâ transfigatur. Hæc eſt enim ſagitta ſalutis Domini. Hæc ſagitta, cùm adducat ipſum ſagittarium Ieſum, veram quoque adfert ſalutem. Hoc vulnus, inquit Auguſtinus, ad

4. *Reg.* 13. 17.

In Pſ. 37.

ad veram ſalutem rapit; & qui hoc vulnere non fuerit vulneratus, ad veram ſanitatem non poterit peruenire. Magis verò id explicat Gregorius, dum ait: CORDA noſtra malè ſana ſunt, cùm nullo Dei amore ſauciantur, cùm peregrinationis ſuæ ærumnam non ſentiunt, cùm erga infirmitatem proximi nec minimo affectu langueſcunt. Sed vulnerantur, vt ſanentur; quia amoris ſui ſpiculis mentes Deus inſenſibiles percutit, moxque eas ſenſibiles per ardorem charitatis reddit. Vnde & Sponſa dicit: Vulnerata charitate ego ſum. Malè enim ſana Anima, atque in huius exilij ſtatu cæcâ ſecuritate proſtrata, nec videbat Deum, nec videre requirebat: percuſſa autem charitatis eius ſpiculis, vulneratur in intimis affectu pietatis, ardet deſiderio contemplationis, & miro modo viuificatur ex vulnere, quæ priùs mortua iacebat in ſalute. Transfige ergo, ô Diuine ſagittarie, tam ſalutaribus, tamque efficacibus ſagittis COR meum, vt tui amore & deſiderio langueat.

Lib.6. Moral. cap. 14.

Cant. 2. 5.

CONSIDERA QVARTO, Effectus piæ huius ſagittationis. Vt enim penetrante ſagittâ COR noſtrum, cum ſanguine ſimul exit & vita: ita intrante charitate & ſagitta amoris Dei, exit à nobis amor pro-

 prius.

prius. Teſtatur id ſaucia Sponſa, dum non ſemel ait: Amore langueo. ac ſi diceret: Sagitta illa electa, qua me Dilectus meus vulnerauit, ignita eſt, æſtum inducit, & languorem: languorem ſalubrem, languorem vitalem, quo quis ſibi moritur, vt Chriſto viuat. Nam (vt benè Guilielmus Abbas) languor iſte intelligitur etiam defectus ſuimet ad ſe Quantum quis proficit in amore Dei, & quantò quis propiùs accedit ad Deum; tantò plus deficit in amore ſui, & tantò longiùs à ſe diuellitur: ideò quò quis in Deo validior, in ſe eſt languidior; quò quis plus amat Deum, hoc ſeipſum magis contemnit. Alios porrò effectus exponens Gregorius, ait: Mens quæ iam talis eſt, nullam præſentis ſæculi conſolationem recipit; ſed ad illam quam diligit, medullitùs ſuſpirat, feruet, anhelat, anxiatur: vilis ei fit ipſa ſalus ſui Corporis, quia transfixa eſt vulnere amoris. Mala autem eſt ſalus CORDIS, quæ dolorem huius vulneris neſcit. Cùm verò anhelare iam in cæleſti deſiderio, & ſentire vulnus amoris cœperit, fit Anima ſalubrior ex vulnere, quæ priùs ægrotabat ex ſalute.

Cant. 2. 5.

Apud Delrio in cap. 2. Cant.

Hom. 15. ſuper Ezechiel.

CONSIDERA QVINTO, Salutares hos effectus in Sanctis apparere, quorum pectora Dei amor penetrauit, de qui-

bus

bus Basilius: Si quando Sanctorum virorum quempiam Dei pulchritudo circumfulsit, intolerabilem illorum in Animis defixum desiderij aculeum reliquit: quippe qui, cùm vehementer eos vitæ huius tœderet, in voces illas erumpere soliti essent: Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus est! Et: Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Et: Dissolui, & esse cum Christo melius est. Et: Sitiuit Anima mea ad Deum fortem viuum. Et: Nunc dimittis seruum tuum Domine. Vehementer enim vitam hanc, veluti tetrum quemdam carcerem abhorrebant; vsque adeò difficiles ad cohibendũ Animis erant ij, quorum mentes Dei amor perstrinxerat. Ecce hæ sunt sagittæ potentis acutæ. His sagittis, ait Hieronymus, & Cleophas in itinere, cum altero vulneratus aiebat: Nónne COR nostrũ ardens erat in nobis? & in alio loco legimus: Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij excussorum. His sagittis totus mundus vulneratus & captus est. His sagittis vulnerata Magdalena ad Christum in domo Pharisæi accumbentem cucurrit, vt peccatorum veniam obtineret. Quàm verò charitate vulnerata esset, exteriora eius quæ faciebat opera, facilè declarabant, de quibus canit Ecclesia:

Quæst. 2. in Reg. fus. disp.
Ps. 119. 5
Ps. 41. 3.
Ph. 1. 23
Ps. 41. 3.
Luc. 2. 29.
Ps. 119. 4
Ep. 140. ad Princ.
Luc. 24. 32.
Ps. 126. 4.
Luc. 7. 37.

Amore

Breuiar. Rom.

Amore currit ſaucia
Pedes beatos vngere,
Lauare fletu, tergere
Comis, & ore lambere.

Nec ſpe ſuâ fruſtrata eſt; quæ enim venerat ægra, reuerſa eſt ſana. Tactus & hiſce iaculis fuit B. Auguſtinus, cùm de ſe aiebat: Inſaniebam ſalubriter, & moriebar vitaliter; gnarus quid mali eſſem, & ignarus quid boni poſt paululum futurus eſſem. Fremebam ego Spiritu, indignans turbulentiſſimâ indignatione; quòd non irem in placitum & pactum tecum Deus meus, eò quò eundum eſſe omnia oſſa clamabant. Sagittaueras tu COR noſtrum charitate tuâ; & geſtabamus verba tua transfixa viſceribus: & exempla ſeruorum tuorum, quos de nigris lucidos, & de mortuis viuos feceras. Congeſta in ſinum cogitationis noſtræ vrebant, & abſumebant grauem torporem, ne in ima vergeremur, & accendebant nos validè. Sed ſtupendum prorſus eſt, quod hoc in genere Sanctiſſimæ Virgini Thereſæ accidit: Aſtantem quippe ad latus ſiniſtrum ſibi vidit Angelum, formâ corporeâ indutum, quem de Seraphinorum numero fuiſſe ex miro oris ſplendore Sancta Mater credidit. Hic aureum manu iaculum oblongum,

Lib. 8. Confeſſ. cap. 8.

Lib. 9. Confeſſ. cap. 2.

Ribera l. 1. c. 11. eius vitæ.

&

& loco cuſpidis flammulâ obarmatum vibrabat, quod ipſe CORDI illius, vt videbatur, infixum cùm educeret, ipſa ſimul euelli præcordia credebat, & ingenti diuini amoris æſtu COR penitus flammeſcere. Sed & longè antè S. Gertrudis idem charitatis beneficium à diuino amore conſecuta eſt; vt enim ipſa refert, perſonam quamdam obligauerat, vt ſingulis diebus ante ImaginemCrucifixi hæc verba diceret: Per tuum tranſuulneratum COR, transfige amantiſſime Domine, COR eius iaculis amoris tui; in tantum, vt nihil terreni continere poſſit; ſed à ſola efficacia tuæ diuinitatis contineatur. Cuius precibus confidebat ſe aſſecutam, quod poſteà ei euenit. Die enim Dominicâ ſenſit ſe appropinquaſſe diuino CORDI Chriſti Domini, idque tam per interioris gratiæ infuſionem, quàm per euidentis ſigni in Imagine Crucifixi demonſtrationem. Videbatur enim ei de vulnere dextri lateris Crucifixi prodire tamquam radius Solis, in modum ſagittæ acutus, qui affectum eius blandè allexit. Sed non ita ſatisfactũ fuit deſiderio amantis Sponſæ, donec alio quodam die Chriſtus Dominus ei adfuit, velut ex improuiſo infigens vulnus CORDI eius, cum his

Lib. 2. Inſinuat. diuin. piet. c. 5.

his verbis: Hîc confluat tumor omnium affectionum tuarum. Alio quodam tempore dum quidam Frater in Capella prædicans inter cetera dixit: Amor est aurea sagitta, quâ si quid sagittauerit homo, hoc sibi quodammodo vendicat: ergo stultus est, qui amorem suum terrenis occupat, cælestia negligendo. Ad hæc verba eadem Sancta Gertrudis inardescens, dixit ad Dominum: O vtinam ego haberem hanc sagittam! quia absque dilatione te vnicum Dilectum Animæ meæ transfigere vellem, vt te semper retinerem. Quod cùm diceret, vidit Dominum versus eam tenentem auream sagittam, & sic respondentem: Tu proponis me vulnerare, si auream sagittam haberes; ergo, cùm ego hanc habeam, volo te transfigere in tantum, quòd numquam ampliùs ad priorem redibis sanitatem. Iam dicta ergo sagitta videbatur tripliciter reflexa, scilicet in prima parte, in media, & prope finem. Per quod dabatur intelligi triplex vis amoris, quam in Anima effecit eam vulnerando. Prima enim reflexio, cùm pertransierit Animam, eo modo ipsam vulnerat, vt more languentis, omnia transitoria penitus sibi reddat insipida; in tantũ, vt de cetero in nullo talium valeat delectari, aut consolari. Secunda

Lib. 5. Insinuat diuin. piet. cap. 27.

cunda autem pertransiens, facit Animam more febricitantis (qui ex acerbitate doloris cum maxima impatientia expetit medicinam) supra modum impatienti desiderio æstuare, ad hærendum Deo: cùm omninò sibi impossibile videatur, citra ipsum aliquo modo posse respirare. Tertia deinde pertransiens, Animam ad tam inæstimabilia perducit, quòd nulla alia similitudo dici potest, quàm quòd Animam quasi à Corpore separando, nectareis torrentibus diuinitatis facit iucundè ingurgitare.

EIVSDEM gratiæ quoque consors fuit germana S. Gertrudis soror Mechtildis, quæ è medio Crucis aureã sagittam probè acutam exilientem vidit, quæ amantissimè COR eius transfixit. In ipsa verò CORDIS sui vulneratione, Dilectũ Animæ suæ hæc dicentem audiuit: Dilecta mea, tota huius mundi substantia impar est, vt oblectare possit vnicã Animam, cuius suprema gloria & salus in eo consistit, vt pœnas, & tribulationes sustineat. Quis mihi det, Domine Deus, vt cum his Sanctis tuis salubriter vulnerari merear! Saucia, quæso Domine, interioris hominis arcana tui amoris iaculo; & tepentis iecoris medullas sagittis salutaribus penetrando succende, atque amore tuo intima mentis & Corporis vniuersa depasce. Pone me vt signum ad sagittam, &

Lib.2. grat. Spirit. cap.20.

Aug. in Meditat. cap.9.

Thren.3. 12.

& percute obſecro duriſſimam petram CORDIS mei, piâ & validâ cuſpide dilectionis tuæ; & altiùs ad ima potenti virtute penetra, vt lugeam, & langueam deſiderio amoris & pulchritudinis tuæ; quam oſtendes mihi cùm apparuerit gloria tua.

CORDIS INFLAMMATIO.

Concaluit COR meum intra me, et in meditatione meâ exardescet ignis. Psal. 38. 4.

Perge Amor et succende mei penetralia CORDIS;
Viuat ut in patrio, ceu Salamandra, rogo.

35.

LECTIO XV.

CORDIS Inflammatio.

Concaluit COR *meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis.*
Pſal. 38. 4.

erge Amor, & ſuccende mei penetralia CORDIS;
Viuat vt in patrio, ceu Salamandra, rogo.

CONSIDERA PRIMO, CORDIS noſtri amator Deus noſter, ignis deuorans atque conſumens eſt: deuorat enim peccata, & cōſumit veterem tam, innouatq́; totum hominem. Quare iam flagrantia, ardentia, atq; ignita CORA deſiderat; vt his ſe coniungat, ac vniat. niri enim non poſſunt niſi ea, quę aliquo odo ſunt ſimilia. Cùm autem humana ORDA multo gelu conſtricta, & prorſus gida eſſent, adeoq́; à Deo maximè diſtant, miſſus eſt Vnigenitus Dei Patris, vt ORDA hominũ præpararet, quò Auctori o coniungi poſſent. Teſtatur id ipſe Chris, cùm ait: Ignẽ veni mittere in terram,

Deut. 9. 3.

Luc. 12. 49

& quid volo nisi vt accendatur? Hæc terra, COR nostrum est: quemadmodum enim frigidum, & infimum terræ elementum, in media est mundi sede conglobatum; sic COR humanū in medio Corporis est constitutum, terram amans, & terrena sapiens Terra, ait Gregorius, vocata sunt CORDA terrena, quæ dum semper in se infimas cogitationes congerunt, à malignis spiritibu conculcantur. Sed ignem Dominus in terrā mittit, cùm afflatu Sancti Spiritus CORDA carnalium incendit. Et terra ardet, cùm COR carnale, in suis prauis voluptatibu frigidū, relinquit concupiscentias præsentis sæculi, & incenditur ad amorē Dei. De hoc igne præclarè Ambrosius: Dominu ignem Nouo sparsit Testamento, qui secretos mentium diuinæ ardore cognitionis inflammaret affectus; qui vaporem fidei, & deuotionis adoleret; qui cupiditatem virtutis accenderet. Hoc igne calefactus dicit Ieremias: Et erat ignis flammigerans in ossibus meis. Hoc sermonum ign cælestiū vaporati Cleophas, & ille alius qu simul cum Domino ab Ierusalem vsque a castellū confecerant iter, dicebant: Nónn COR nostrum ardens erat in nobis, cùn aperiret nobis Scripturas? Vis etiam accen di diuino hoc igne? inuoca eum qui solu

Hom. 30 in Euang.

In Psal. 118.

Thren. 1. 13.

Luc. 24. 32.

dar

dare poteſt, & cum Eccleſiâ ſupplici voce clama: Veni Sancte Spiritus, reple tuorum CORDA fidelium, & tui amoris in eis ignem accende. *Miſſal. Rom.*

CONSIDERA SECVNDO, Nefas olim fuiſſe ſummo Sacerdoti Aaron, ingredi in Sancta Sanctorum, niſi priùs aſſumpto thuribulo, quod de prunis Altaris impleſſet, compoſitum thymiama in incenſum obtuliſſet. Quid autem hoc ſignificat, niſi quòd CORDA noſtra, tamquam aurea quædam thuribula, igne Spiritus Sancti replenda ſunt, cui thymiama variarum virtutum, & ſuffitus Orationum imponantur, atque ita ad cæleſtium promiſſorum beatitudinem deſideria noſtra extendantur? Quantum verò ſcelus ſit, thuribulum CORDIS noſtri alieno igne implere, ſtupendo exemplo Nadab & Abiu filij Aaron demonſtrarunt. Qui alienum ignem thuribulis ſuis imponentes, vt eum coram Domino offerrent, egreſſus ignis à Domino deuorauit eos, & mortui ſunt. Ignis hic alienus, eſt quæuis cupiditas, quæ igni ſacro, id eſt, charitati eſt contraria. Charitas enim eſt ignis è cælo miſſus, & Animæ à Deo inditus; ignis verò alienus eſt, cùm Anima ardet irâ, auaritiâ, luxuriâ, inquit Radulphus. Hæc enim non Deus, *Leuit. 10 1.* *Radulph. in Leuit.*

 ſed

ſed caro, vel dæmon Animæ ſuggerit & in-dit. Habet enim, vt Bernardus loquitur etiam Aduerſarius noſter (vtpote peruerſus diuinorum operum æmulator) habet inquam, ignem ſuum & ipſe; ignem concupiſcentiæ carnalis; ignem inuidiæ & ambitionis; quem Saluator in nobis non accendere, ſed extinguere venit. Denique ſi quis alienum hunc ignẽ in diuino offerre præſumpſerit ſacrificio, etiamſi Patrem habeat Aaron, morietur in iniquitate ſuâ. Auertat benigniſſimus Deus, ne alienus hic ignis in nobis ſuccendatur, ſed potiùs ignẽ ſui amoris accendat Deus in CORDIBVS noſtris. Dulcis Chriſte, bone Ieſu, charitas, Deus meus, accende me totum igne tuo, amore tui, ſuauitate & dulcedine tuâ, iucunditate & exultatione tua, voluptate & concupiſcentia tuâ; vt totus dulcedine amoris tui plenus, totus flammâ charitatis tuæ ſuccenſus, diligam te Deum meum ex toto CORDE meo, totiſque medullis præcordiorum meorum, habens te in CORDE, in ore, & præ oculis meis ſemper; & vbique: ita vt nullus pateat in me locus adulterinis amoribus.

Serm. 2. in Purif. B. Mariæ.

CONSIDERA TERTIO, Præcepiſſe olim Deum, vt ignis in Altari ſuo ſemper arderet, quem nutriret Sacerdos, ſubiiciens

Leuit. 6. 12.

ciens ligna manè per ſingulos dies. Præceptum hoc accommodatiſſimè ad noſtrum propoſitum ita explicat S. Gregorius: Altare Dei, inquit, Cor noſtrum eſt; in quo iubetur ignis ſemper ardere: quia neceſſe eſt, ex illo ad Dominum charitatis flammam indeſinenter accendere. Sacerdos ligna ſubiiciens, eſt fidelis quiſque, qui, ne in eo charitatis flamma deficiat, debet in excitationem amoris exempla Patrum, vel præcepta Dominica miniſtrare. Debetque hoc fieri manè, quia manè prima diei pars eſt: poſtpoſitis cogitationibus vitæ præſentis, hoc priori loco quiſque fidelium cogitet, vt quibus valeat niſibus, ſtudium charitatis inflammet. De hoc igne ibidem Dominus ait: Ignis iſte perpetuus erit, qui numquam deficiet in Altari. Numquam enim charitas à CORDE noſtro abeſſe debet, quæ, niſi ipſi nos extinguamus, durabit in omnem omninò æternitatem; ſiue enim Prophetiæ euacuabuntur, ſiue linguæ ceſſabunt, ſiue ſcientia deſtruetur, charitas numquam excidit. Caue igitur, Anima mea, perpetuum hunc ignem extinguere; ne in perpetuas detrudaris tenebras. Ignis autem iſte, vt idem Gregorius ait, in CORDE noſtro citiùs extinguitur, niſi adhibitis

Lib.27. Moral. cap.7.

1.Cor. 13.8.

Vbi ſupr.

exemplis Patrum, & Dominicis teſtimoniis reparetur. Amplectere igitur, Anima mea, Sacerdotale hoc miniſterium; & per ſingulos dies manè per aliquod tempus ignem hunc nutrias, & nunc ligna Dominicæ Crucis, nunc diuinorum beneficiorum materiam Altari ſubiicias; vt in eo diuini amoris flamma exardeſcat: nam vir perfectus, vt Radulphus ait, totâ nocte huius ſæculi, & præſentis vitæ, ignis ſui, id eſt, charitatis & feruoris flammam illuſtrem ſeruare debet: vt vero manè (æternæ gloriæ) illuceſcente, ſub Dei præſentiâ in æternum fulgeat. Succende ergo, Domine, COR meum, ſuccende mentem meam igne illo tuo, quem miſiſti in terram, & voluiſti vehementer accendi, vt Sacrificium Spiritus contribulati, & CORDIS contriti obortis lacrymis quotidie offeram tibi. Dulcis Chriſte, bone Ieſu, reple ſemper COR meum inextinguibili dilectione tui, continuâ recordatione, adeò vt ſicut flamma vrens, totus ardeam in tui amoris dulcedine; quem & aquæ multæ in me numquam poſſint extinguere.

In Leuit.

Aug. in Medit. cap. 36.

Ibid. cap. 35.

CONSIDERA QVARTO, Varias ignis proprietates, ex quibus facilè cognoſces, num in thuribulo & Altari CORDIS tui, diuini

diuini amoris ignis impositus sit. Plurimas enumerat S. Dionysius Areopagita, ex quibus paucas hîc adferemus. Primò enim cùm lucidissimus sit, ipse tamen non admotâ materiâ, in qua suam vim, suumque ostendat officium, in seipso occultus atque incognitus manet: ita ignis diuini amoris, non nisi in benè compositâ Animâ relucet, non nisi in moribus cælestis conuersationis apparet, vt videant homines & glorificent Patrem, qui in cælis est, tanti ignis Auctorem. Secundò, ignis omnia superat, & ea quibus insederit, in suum traducit officium. CORDA etiam charitas accendit, eaque lucida atque ardentia efficit. Considera ferrum, quid illo durius? quid frigidius? & tamen si ignem concipiat, nō tantùm in se mollescit, & ardet; verumetiam alia incendere potest. Idipsum in duro & frigido CORDE Dei charitas efficere valet. Tertiò, & ignis, & Amor, omnibus sibi appropinquantibus sui consortium tradit: cùm enim

Lib. de cælesti Hierarc cap. 15.

Matt. 5. 6.

Flammescit igne charitas,
Accendit ardor proximos:

nec tamen propterea mutuati luminis, aut ardoris detrimenta sentit. Quartò, ignis renouat omnia calore vitali, fulgoribus apertis illuminat, teneri miscerique

non poteſt: Diuinus Amor COR renouat, mentem illuminat, nec terrenis miſcetur affectibus. Quintò, ignis ſuperiora ſemper petit, nullaque vi ad inferiora adigi poteſt: ita quos Amor Dei tetigit, quæ ſurſum ſunt ſapiunt, quæ ſurſum ſunt quærunt, & Corpore in terris poſiti, CORDE verſantur in cælis. Sextò, in qualibet ſuſcipiente materia, ſuæ maieſtatis potentiam ignis indicat, efficax, potens, omnibus inuiſibiliter præſens. Quàm aptè verò hæc in charitatem quadrant: charitas enim patiens eſt, benigna eſt, non æmulatur, non agit perperàm, non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, non irritatur, non cogitat malum, ipſiſque operibus oſtendit, quid in hominum CORDIBVS efficiat. Septimò, ignis ſi negligatur, non eſſe videtur; attritu autem veluti irritatione quadam, continuò lucentem excitatur in flammam: quid hoc aliud eſt, quàm quòd diuina beneficia, & fidei noſtræ myſteria, quæ huius ignis ligna & materia ſunt, niſi confricentur, & aſſiduâ meditatione ac vehementi deſiderio atterantur, flamma huius ignis minimè apparet? O igitur, Deus meus, ignis qui ſemper ardes, & numquam extingueris, accende me! ô lux quæ ſemper luces, & numquam ob-

Col. 3.1.

1.*Cor.* 13 4.

Auguſt. Solil. 34.

obfuſcaris, illumina me! ô vtinam arderem ex te! Ignis Sancte, quàm dulciter ardes, quàm ſecretè luces, quàm deſideranter aduris! Væ iis, qui non ardent ex te! væ illis, qui non illuminantur ex te!

CORDIS VIGILIA.

Ego dormio, et COR meum uigilat. *cant. 5. 2.*

Te vigil exquirit COR, *dum sopor occupat artus,*
Nec sine te noctu, nec potis esse die.

36.

LECTIO XVI.

CORDIS Vigilia.

Ego dormio, & COR meum vigilat.
Cant. 5. 2.

Te vigil exquirit COR, dum sopor occupat artus,
Nec sine te noctu, nec potis esse die.

CONSIDERA, ô fidelis Anima, quid diuinus amor in eorum CORDIBVS operetur, quos semel occupauit: id enim efficit, vt etiam dum dormiunt, mens tamen eorum vinculis Corporeis soluta, suique iuris Animus, solitas suas cogitationes voluere non desinat. Nam, vt ait Chrysostomus, consueuit Anima, quæ interdiu cogitat, eadem in somnis per phantasiam cernere. Testatur id Dilecta Deo Sponsa, cùm in sacro Epithalamio ita canit: Ego dormio, & COR meum vigilat. Quod Iusto Orgelitano exponente: Ego à temporalibus delectationibus, consopitis quodammodo sensibus, conquiesco; sed futura desidero, æternaque

Hom. 10 de pœnitent.

Cãt. 5. 2.

Iust. Orgel.

que

que conquiro,ſic dormio, ſic vigilo. Hunc verò Sponſæ ſomnum,& CORDIS vigiliæ non vno modo SS. Patres exponunt, omnes tamen ad CORDIS inſtructionem maximè conducunt. Quare

CONSIDERA PRIMO, Intelligi hîc dormitionem illam, quâ iuſtus dormit vitiis,& concupiſcentiis carnis, vigilet verò virtutibus. Eſt enim ſomnus Sanctorũ, aitAmbroſius,feriatus ab omnibus Corporis voluptatibus, ab omniAnimi perturbatione tranquillitatẽ menti inuehens,& placiditatem Animæ;vt tamquam ſoluta nexu Corporis, ſe ableuet, & Chriſto adhæreat. Quare idem Antiſtes alibi ſic exhortatur: Cùm Chriſtus venerit,vigilantem te inueniat,vt paratus ſis;dormiat caro tua,vigilet fides; dormiant illecebrę Corporis,vigilet CORDIS prudẽtia; membra tua redoleant Crucẽ Chriſti, & ſepulturæ odorẽ,vt nihil iis ſomnus caloris infundat, nullos excitet motus: ipſa eſt Anima, quæ ſe Chriſto aperit, quam nulli vapores carnis exagitant.

Epiſt.21. ad Aniſiũ l.3. Epiſtolarũ.

Tom.3. in exhortat. ad Virg.

CONSIDERA SECVNDO, Quomodo S. Auguſtinus Sponſæ ſomnum intelligat ceſſationem ab operibus externis, bonis etiam & licitis, à quibus abſtineat,vt mens internæ vacet ſapientiæ;quod eleganter ſic explicat: Tutiùs, inquit, veritas auditur, quàm

Tract.57 in Ioan.

quàm prædicatur; vix non ſubrepit cuiuis hominum quantulacumque iactantia, in qua vtique coinquinantur pedes. Et paulò poſt: Proinde in iis qui libenter & humiliter audire nouerunt, & vitam quietam in ſtudiis dulcibus & ſalubribus agunt, ſancta deliciatur Eccleſia, & dicit: Ego dormio, & COR meum vigilat. Quid eſt hoc? niſi ita quieſco, vt audiam; otium meum non impeditur nutriendæ deſidiæ, ſed percipiendæ ſapientiæ. Ego dormio, & COR meum vigilat; vaco, & video quoniã tu es Dominus, quoniam ſapiẽtiam ſcribo tempore otij, & qui minoratur actu, ipſe percipiet eam. Ego dormio, & COR meum vigilat; ego requieſco à negotioſis actibus, & Animus meus diuinis ſe intẽdit affectibus.

Pſal. 45. 11.

Eccl. 38. 25.

CONSIDERA iam TERTIO, Vt affinis ſit huic S. Auguſtini explicationi, ea quæ ſomnũ explicat per quietẽ ab exterioribus Marthæ operibus, CORDIS verò vigiliam meliorem Mariæ partem, ſtudium Orationis intelligit: quo ſenſu S. Petrus monet: Vigilate in Orationibus. Quin & ipſum Petrum, & dormientes cum eo Apoſtolos Chriſtus Dominus hortatur: Sic non potuiſtis vnâ horâ vigilare mecum? Vigilate, & orate; vt non intretis in tentationem. Clarè inſinuans, ſe Apoſtolis

Luc. 10. 42.

1. Pet. 4. 17.

Matt. 26 40.

ſtolis eam vigiliam commendare, quæ ſi
non ſolùm oculis corporeis, ſed mentis
Quare S. Cyprianus ait: Alienari & rap
ineptis cogitationibus inter orandum, eſſ
vigilare oculis, & CORDE dormire: cùm
debeat Chriſtianus, & cùm dormit oculis
CORDE vigilare, ſicut ſcriptum eſt ex per
ſona Eccleſiæ loquentis in Cantico Canti
corum: Ego dormio, & COR meum vigi
lat. Quapropter ſollicitè, & cautè Apoſto
lus admonet, dicens: Inſtate Orationi
vigilantes in eâ; docens ſcilicet & oſten
dens, eos impetrare quod poſtulant de
Deo poſſe, quos Deus videat in Oration
vigilare. Cùm ergo ad orandum te con
tuleris, ô Anima mea, intra in cubiculum
tuum, dicito Corpori & ſenſibus, ac omni
bus terrenis curis & cogitationibus: Ma
nete foris ad oſtium, & requieſcite ibi do
nec ego orem, & COR meum coram Deo
vigilet.

In Orat. Domin. — *Cãt. 5. 2.* — *Col. 4. 2.*

Intenta (enim) ſupplicatio
Dormire COR *mundum vetat.*

Sed & meditatio CORDIS, quæ in con
ſpectu Dei fit, ſomnum ab oculis mentis
& à palpebris CORDIS dormitationem
excludit. Vt enim Climachus aſſeruit
Anima quæ verbum Domini quotidie ſin
intermiſſione meditatur, ſolet per ſopo

Pſ. 131. 4 — *Grad. 19 ad fin.*

rem

rem quoque in eodem immorari. Somni ipsi (inquit Basilius) pietatis exercendæ meditationes quædam sint; quæ enim nobis sopore depressis occursant imaginationes, consueuerunt vt plurimum contingere ceu extremus quidam tenor susurri lenis, aut soni editi, idque ex curis quas tecum agitaueris interdiu. Tantisper enim dum viuitur, cuiusmodi fuerint studia, exercitationesq; nostræ, istiusmodi necesse sit in somnia se dormientibus nobis ingerere. Sanè ad eum modum indiuulsè, & continenter oraueris. Talis somnus fuit Sacratissimæ Virginis Genitricis Dei Mariæ; de qua hæc ait Ambrosius: Dormire non prius cupiditas, quàm necessitas fuit. Et tamen cùm quiesceret Corpus, vigilaret Animus, qui frequenter in somnis aut lecta repetit, aut somno interrupta continuat, aut disposita gerit, aut gerenda prænuntiat.

Hom. ad Iulitt.

Lib. 2. de virgin.

CONSIDERA QVARTO, Sublimiorem CORDIS vigiliam, quæ per contemplationem fit, sopitis Corporis sensibus, SS. Patres hîc agnoscere. Gregorius Papa ait: Sancti viri, dum terrena omnia despiciunt, dum tumultus mundi omninò fugiunt, dum otium in via Dei assumunt, nequaquam vt torpori vacent ea dimittunt: sed interiùs laborantes, quæ sint illa, ad quæ

In Cant.

facti sunt, in CORDE aspicere contendunt. Neque enim vt torpeant dormiunt, sed vt liberiùs æterna contẽplentur, à transitoriis rebus quiescunt. Pulchrè autẽ hunc somnũ & vigiliam contẽplationis explicauit Gregorius Nyssenus: Somnus simulachrũ mortis est; nam per somnum omnis sensuum effectio in Corporibus remittitur, & Corporis ipsius velut omnis intensio laxatur, & curarum in homine velut obliuio inducitur, & metus sopitur, & ira mitigatur, & malorũ omnium sensus adimitur. Hinc discimus, eam quæ se iactat Corpore dormire, ac mẽte vigilare, ipsam seipsâ sublimiorem esse redditam. Reuerà enim in illo, in quo mens sola sibi viuit, à nullo sensu molestata, quasi quodam somno Corporea natura libratur, vereq; visio tranquillitate quâdam sopitur. Nimirùm tunc oculus Animæ liber, ac solutus est; nec patitur se deorsum trahi, intuens dumtaxat ea, quæ celsiora sunt rebus sub aspectũ cadentibus: tunc auditus, velut amissis effectionibus suis, mortuus iacet, occupatâ mente rebus iis quæ rationem omnem longè superant. Reliqui sensus, qui ad brutorum naturam aliquantò propiùs accedunt, ne recenseri quidem hîc debent. Etenim cadauerosi cuiusdam fœtoris instar, longè tum ab Animo

Hom. 10. *in Cant.*

mo

mo remouentur, & odoratus ſagaciter odores perueſtigans, & guſtatus obſequio gulæ deſtinatus, & prẹter hos etiam tactus, organum illud ſentiendi ſeruile & cæcum, quod fortaſsè tantùm cæcorum causâ natura condidit. Atque his omnibus quaſi in quodam ſomno quieſcentibus, effectio CORDIS pura eſt, & ſurſum ſpectat ratio, nullo eam motu ſenſus circumſtrepente. Eam ob cauſam Anima, quotieſcumque ſe ſolâ veri boni contemplatione oblectat, omni rei voluptuariæ dormit: & omni motu Corporeo ſopito, nudâ puraq́; mente, quaſi per diuinam quamdam vigiliam, Dei patefactionem recipit. Hactenus Nyſſenus. Cuius vltima verba de arcanorum reuelatione confirmans Ambroſius, ait: *Secundùm hoc S. Iacob diuina dormiens videbat myſteria, quæ vigilans non viderat: de cælo ad terras aërem peruium Sanctis Angelis, reſpicientem Dominum, & pollicentem terræ eius poſſeſſioné: itaque breui ſomnio dormiens impetrauit, quod magno labore poſteà acquiſiuit.* Felix profectò Anima, quẹ ita in pace, in idipſum dormit & requieſcit! cui nox illuminatio in delitiis eius! quàm meritò hæc dicere poterit: *Conſolabitur me lectulus meus, & releuabor loquens mecum in ſtratu meo.* Felix

Epiſt. 60. ad Aniſium.

Pſal. 4. 9

Pſ. 138. 11.

Iob. 7. 13

Pſ.15. 11 Sponſa, quæ vacat, & videt, quàm ſuauis eſt Dominus; cuius ſanè ſomnū ipſe Sponſus interturbari vetat, dum ait: Adiuro vos filiæ Ieruſalem, per capreas ceruoſque camporum, ne ſuſcitetis, neque euigilare faciatis Dilectam, quoaduſque ipſa velit. Quis mihi det ſuaui hoc ſopore ita obdormire, ita CORDE vigilare, vt cùm venerit Dominus, inueniat vigilantem: & cum ſapientibus Virginibus introducat ad nuptias. Tribue mihi, ô Dilecte votorum meorum

Cāt.2.7.

Luc. 12. 37.

Ambr. in hymn.

Vt cùm, profunda, clauſerit
Diem, caligo noctium;
Fides tenebras neſciat,
Et nox fidei luceat.
Dormire mentem ne ſinas,
Dormire culpa nouerit;
Caſtos fides refrigerans,
Somni vaporem temperet.
Exuta ſenſu lubrico,
Te CORDIS *alta ſomnient:*
Nec hoſtis inuidi dolo
Pauor quietos ſuſcitet.

LE-

CORDIS VOLATVS.

Quæ ſurſum ſunt quærite, quæ ſurſum ſunt ſapite. *Coloſs. 3.1.*

Quis mihi Chaonij geminas dabit alitis alas,
Pertæſum terre queis COR ad aſtra volet.

37.

LECTIO XVII.

CORDIS Volatus.

Quæ sursum sunt quærite, quæ sursum sunt sapite. Coloss. 3. 1.

Quis mihi Chaonij geminas dabit alitis alas,
Pertæsum terræ, queîs COR, *ad astra volet?*

QVAM diu sumus in hoc Corpore, peregrinamur à Domino. Exules, eheu! filij Euæ in hac lacrymarum valle erramus, & vagamur instabiles, longè remoti à patriâ: non enim hîc habemus manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Quænam verò hæc, nisi illa quæ sursum est Ierusalem mater nostra? Ascendit in illam, qui de cælis descendit Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus; vt & nos ad illam suspirare, & ascendere doceret. Quò enim præcessit gloria Capitis, eò spes vocatur & Corporis. Liberos igitur CORDIS oculos ad illam altitudinem, in qua Christus est, erigamus. Sursũ vocatos Animos, desideria terrena non deprimant; ad

2. Cor. 5. 6.
Hebr. 13. 14.
Galat. 4. 26.
Tim. 2. 5
Leo Ser. de Ascẽs.
Idem Serm. 2.

ad æterna præelectos, peritura non occu- pent; viam veritatis ingressos, fallaces il- lecebræ non retardent. Non discorde COR nostrum à facie nostrâ; non habea- mus faciem sursum, & COR deorsum; non stemus recti Corpore, & CORDE repa- mus in terrâ: & si peregrini simus in viâ leuemus CORDA in cælum, vt imitemur eum qui ait: Nostra autem conuersatio in cælis est. Sursum ergò COR, sursum cogita- tionē, sursum amorem, sursum spem ne pu- trescat. Quia laborasti & messuisti, tritu- rasti & ventilasti; quæris locum tritico tuo & non quæris locum CORDI tuo? & non quæris locum thesauro tuo? Ecce Domi- nus Deus dat tibi consilium de CORDI tuo: Vbi enim, inquit, fuerit thesaurus tuus, illic erit & COR tuum. Leua, inquit, COR in cælo, ne putrescat in terra. Consi- lium est eius, qui te vult saluare, non per- dere. Sequere, Anima mea, consilium hoc & stans in terrâ, COR affige cælo. Vis scire quomodo? Deum diligendo. Machina enim CORDIS (vt inquit Gregorius) est vis amoris, quæ dum COR à mundo ex- trahit, in alta sustollit.

Bernard. in Cant. — *Philip. 3. 20.* — *Aug. in Psal. 85. post prin.* — *Idem Serm. 50 de temp.* — *Lib. 6. Moral. cap. 17.*

CONSIDERA verò, hanc CORDIS eleuationem, quæ per amorem fit, ipsâ CORDIS figurâ & qualitatibus nobis insi- nuari.

nuari. Primò enim conſtat, COR eſſe pyramidale, cuius orificium cælum ſpectet, conus verò terram. Quid autem hoc aliud deſignat, niſi nos CORDE, id eſt, amore & affectu cælum reſpicere debere: terram verò, & terrena, puncto tantùm tangi oportere. Heliotropium herba eſt Solaris, ita dicta, quòd ſe circumagat cum Sole, ad illum folia ſua conuertens, eius curſum ſequitur; verùm, radicem numquam mutat, ſemper eam in terrâ defixam habet. Ita multi Solem iuſtitiæ, Chriſtum Deum noſtrum ſequi videntur; ſed foliis tantùm & externâ apparentiâ, cùm radicem, & CORDIS intentionem terræ inhærentem habeant. Contrà verò vapores graues, qui virtute Solis à terra extolluntur, quaſi quærentes ipſum Solem, ſurſum petunt, ſeque condenſantes in nubes lucidas, volitant poſt illum: ita oportet COR noſtrum à terrenis affectibus eleuare, Chriſtũ totâ intentione quærere, vt fulgidæ nubes efficiamur, de quibus aiebat Iſaias: Qui ſunt hi, qui vt nubes volant? *Iſaiæ 60. 8.*

CONSIDERA deinde, COR eſſe valdè calidum, quam quidem qualitatem leuitas conſequitur; quare etiam ſurſum moueri appetit, indeque fit, vt latior & craſſior

eius pars ſuperiorem occupet locum. Quo ſanè innuitur, amorẽ Dei in CORDIBVS noſtris diffuſum, COR ad ſuperna dilatare, & quaſi additis alis ad ſublimia, cælumque euehere. COR igitur, quod Dei amore ardet, rectà cælum petit; quod autem non amat, nec ſapit ea quæ ſurſum ſunt, ad terram vergit, & luto infigitur: idque totum inde accidit, quòd frigidum ſit, & ſuperabundãte iniquitate refrixerit charitas, atq; hinc COR graue efficitur, quod pondere ſuo deorſum tendit. Magna ſanè eſt eius, qui talis eſt, miſeria: COR enim habet inuerſum, & ſuperiori parte acutũ, inferiori dilatatum; cælum vnico puncto vix tangens, ad infima verò latiſſimè diffuſum. Contra naturam igitur facit, qui CORDE in terrâ hæret, quod ad cæleſtia bona natum, & deſtinatum eſt. Quis dabit CORDI meo pennas ſicut columbæ, & volabo, & quieſcã? Volabo ad patriam illam ſupernã, patriam cæleſtẽ, in qua requies & pax ſumma eſt: in terrâ autem hac non eſt CORDI requies, ſed labor, & dolor, & afflictio Spiritus. Da igitur, ô Deus CORDIS mei, da, quæſo, toto deſiderio, & omni ſtudio tendere quò te aſcendiſſe credimus, vt in præſenti quidem miſeriâ ſolo tenear Corpore, tecum autem ſim cogitatione ſemper &

Coloſſ. 3. 2.

Pſ. 54. 7.

Eccli. 1. 17.

Auguſt. in medit. cap. 37.

& auiditate; vt ibi ſit COR meum, vbi tu es theſaurus meus deſiderabilis, & incomparabilis, multumque amabilis. Aſſumat, Domine, aſſumat, rogo, Spiritus meus pennas, & volitet, & non deficiat; volet, & perueniat vſque ad decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Requieſcat in te, Deus meus, COR meum. Præbe mihi, rogo, contemplationis pennas, quibus indutus, ad te volitem ſurſum; & quia omne ſiniſtrum deorſum iacet, tene COR meum, ne ad ima tenebroſæ vallis corruat; ne interueniente vmbrâ terræ, à te vero iuſtitiæ Sole ſeparetur, & obductâ tenebrarum nebulâ, prohibeatur alta reſpicere. Idcircò ſurſum tendo ad pacis gaudia, luciſque delectabilem & ſereniſſimum ſtatum. Tene COR meum manu tuâ, quia ſine te ad altiora non rapitur. Illuc feſtino, vbi ſumma pax regnat, & iugis tranquillitas rutilat. Tene, & rege Spiritum meum, & aſſume illum ſecundùm voluntatem tuam, vt te duce, aſcendat in illam regionem vbertatis, vbi paſcis Iſraël in æternum pabulo veritatis.

Pſ. 25. 8.

CORDIS VNIO.

Dabo eis COR unum. *Ezech. 11. 19.*

Vnanimes animę, concordia viuite CORDA,

Vnum queis velle, et nolle dat vnus amor

LECTIO XVIII.

CORDIVM Vnio.

Dabo eis COR *vnum.*
Ezech. 11. 19.

Vnanimes Animæ, concordia viuite CORDA,
Vnum queîs velle, & nolle, dat vnus Amor.

CONSIDERA PRIMO, Inter præclaros illos, & prorſus eximios fauores, quos Animarum noſtrarum Sponſus Dilectis ſuis exhibet, principem facilè locum inſignis illa prærogatiua obtinet, quòd per amorem CORDI noſtro intimè coniungatur, & quodammodo vniatur. Amor enim ſtrictiſſimo vinculo CORDA connectit; eſt enim, vt Auguſtinus dixit, quaſi iunctura quædam duo aliqua copulans, vel copulare appetens, amantem ſcilicet, & quod amatur. Hoc eſt quod S. Dionyſius refert de Sancto Paulo: Amor, inquit, vim habet vniendi res inter ſe; nec ſinit, vt qui amat, ſit Dominus ſuiipſius, ſed tranſit in rem amatam; idcircò magnus ille Amator dicebat: Viuo, iam

Lib. 8. de Trinit.

Dionyſ.

Gal. 2. 20.

non

non ego, viuit autem in me Christus. V[i]
autem quàm arctum sit hoc vinculum, qu[o]
amantium CORDA inuicem colligantur[,]
Scriptura declaret, assimilat illud vnion[i]
isti, quâ glutinæ res coniungi solent. Ita
explicare volens amorem, quo Sichem Di-
nam filiam Iacob deperibat, ait: Congluti-
nata est Anima eius cum eâ. Et de Deo ipso
Moyses ait: En Domini Dei tui cælũ est, &
cælum cæli, terra, & omnia quæ in eâ sunt:
& tamen patribus tuis conglutinatus est
Dominus, & amauit eos, elegitque semen
eorum. Sic de duobus amantissimis illis le-
gitur: Anima Ionathæ conglutinata est
Animæ Dauid, & dilexit eum Ionathas
quasi Animam suam. Quibus verbis signi-
ficatur, Animas illas, quasi glutino quo-
dã amoris inter se strictissimè coniunctas
fuisse. Hæc enim est natura amoris, quam
pulchrè explicat Hugo de S. Victore: Ve-
rus amor, inquit, siue charitas, nullũ patitur
medium inter se, & obiectum; quòd Deus,
sed vehementer tendit in ipsũ immediatè,
& ideò numquam quiescit, donec omnia
transeat, & ad ipsum Dilectum, & in ipsum
veniat. Vnde subdit ibidem: Dilectio siue
amor, impetum sequens ardentis desiderij
sui, nec dissimulare valens, donec ad ama-
tũ peruenerit, amato appropinquat quan-
tum

Gen. 34. 3.

Deut. 10 15.

1. Reg. 18. 1.

Super Dionys. cap. 7. de Angel. Hierarc.

um poteſt; & eò ampliùs ſitiens intrare pſum, cupit eſſe cum ipſo, & eſſe tam propè, vt ſi fieri poſſet, hoc idem ipſum ſit quod ipſe. Nihil enim velocius, nihil acutius, nihil ſubtilius amore aut penetrabilius: quia naturâ ſuâ non quieſcit, donec naturaliter amabilis totã penetrauerit virtutem, & profunditatem, & totalitatem quantum poteſt. Quantum autem geſtiebat illa Dei amatrix S. Thereſa, amoris funibus Deo intimè connexa, dum ita caneret:

B. Thereſ. in Cant.

Illa die charitatis
Vincla, quæ me implicant,
Deum meæ poteſtatis
Et captiuum indicant.
Indicant captiuum Deum,
Et in libertatem, meum
COR *ligando, vindicant.*
Sed dum video captiuum,
Me tenente, Deum viuum,
Præ dolore morior!
Morior, dum ceſſo mori,
Tacta ſpe ſublimiori
Vitæ de qua glorior.

CONSIDERA SECVNDO, CORDIVM hanc coniunctionem ita ab aliquibus explicari, quaſi duæ Animæ conflarentur in vnam. Ita Auguſtinus dicebat: Amicos, & ſe inuicē diligentes, ſignis illis à CORDE aman-

L. 4. conſ. cap. 8.

amantium & redamantium procedentibus, per os, per linguam, per oculos, & per mille motus gratissimos, quasi fomitibus Animos conflare, & ex pluribus vnum facere. Huc spectat Platonis commentum: Olim Vulcanus, inquit, obuius fuit duobus coniunctissimè amicis, quibus cùm plurima beneuolentiæ signa ostendisset, iussit eos rogare aliquid, præsertim quod in officinâ eis suâ placere posset. Illi cùm præsentem occasionem prehendere vellent, supplices rogarunt, vt (cùm faber Deorum esset, cui non difficile est artis suæ potentiâ, instrumentorumq́ue vsu accommodo quiduis efficere) colliquaret eos, vnumq́ue ex duobus redderet: atque ita consequerentur amoris sui finem, qui est Animæ Corporisq́ue vnitas. Votum hoc amantium homines explere non possunt: at spirituali quodam modo hominum Conditor Sanctis Animabus id largiri solet. Non semel enim legitur Christus COR suum vniuisse CORDI S. Mechtildis: Cùm enim hæc Sancta à communione Deo gratias egisset, multumq́ue cum illo collocuta fuisset, visum ei fuit Christum Dominum COR eius assumere, effundere, liquefacere & in diuinum COR suum illud exprimere ita vt duo illa CORDA in vnum coalescerent.

Christop. Fonseca lib. de amore cap. 7.

Lib. 1. grat. Spirit. c. 1. c. 42. & l. 2. c. 14.

ent. Illique dixit: Dilecta mea, id vnicè olui, & desideraui, vt per flagrantia desi-eria hominum CORDA ita mihi vniren-ur, nihil vt ipsi proprio voto expetant, sed mnia sua desideria secundùm COR meũ isponant: non secus ac duo venti simul pirantes, non nisi vnicum & eumdem aë-em impellunt. Propiùs porrò ad Platonis igmentum accedit, quod reuerà Deus um S. Gertrude egit, de qua Blosius re-ert Dominum de hac sua Sponsa cuidam ixisse: Ego totus sum illius, & iam per morem inseparabiliter mihi vniui, sicut rgentum & aurum per ignem in vnum etallum conflantur. Quàm felix Anima st, quæ taliter Dilecto suo adhæret! quàm ulcis vnio, quâ Sponsum suum Dilecta tricti ssimè tenet, nec dimittit, sed in ip-um quodammodo mutatur! Pulchris ve-ò similitudinibus hanc coniunctionem Nazianzenus explicat: Quomodo, inquit, tilla aquæ modica, multo infusa vino, de-icere à se tota videtur, dum & saporem ini induit, & colorem; & quomodo fer-um ignitum & candens, igni simillimum it, pristinâ propriaque formâ exutum; & uomodo Solis luce perfusus aër, in eam-em transformatur luminis claritatem, deò vt non tam illuminatus, quàm ipsum

Lib. 3. cap. 27.

In appẽd. monil. Spirit.

Orat. 21

 lumen-

lumen esse videatur: sic omnē tunc (id est, eo tempore, quo Anima Deo est intimè vnita) in Sanctis humanam affectionem quodam ineffabili modo necesse erit à seipsâ liquescere, atque in Dei penitùs transfundi voluntatem.

CONSIDERA TERTIO, Amorem non tantùm Amantium CORDA vnire, in vnum conflare; sed vnum quodammodo alterum se efficere: amans enim velut in amatum transformatur. Si terram amaueris, inquit Augustinus, fies terra; si dilexeris cælum, cælum eris; si Deum, audeo dicere, Deus quoque fies. Immò idipsum Propheta insinuauit, dicens: Facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt: quasi hoc vellet, mutari amantem in amoris obiectum. Hanc ob causam Aristoteli, amicus dicitur alter ego. Marsilius Ficinus dicit, amorem esse amici Speculum, in quo sui imaginem atque veram effigiem speculari queat: & si amor reciprocus sit, reciprocum quoque esse eius effectum. Videndum igitur in quem scopum CORDIS nostri desideria tendant; si enim ea in Deum ferantur, Deo coniungemur, & diuinæ efficiemur participes naturæ. Quo sanè nihil dignius, nihil excellentius excogitari potest. Quantæ, quæso, nobilitatis, quantæ dignitatis

In Canonic. Ioan.

Osea. 9. 10.

In comment. ad Platon.

tatis est, Deo vniri? qui enim adhæret Deo, vnus Spiritus est.

1. Cor. 6. 17.

Considera Qvarto, Vnionem, ac transformationem hanc non esse naturalem, sed spiritualem; non enim mutatur natura vnius rei in aliam, sed mutantur Corda, affectus, desideria, & tota vita. Ita mater, quæ impensè filium diligit, sui oblita, id agit quod filio suo vtile nouerit; flet cum flente, arridet ridenti, cum infirmo infirmatur, omnisque eius cura & cogitatio in illo, & pro illo est: adeò quidem, vt quemadmodum vmbra Corporis imitatur omne id quod facit Corpus, & sequitur eius motus atque figuras; sic etiam; si videre possemus duo illa Corda, cerneremus quale vnum est, tale & alterum esse, accidentiaque & motus, quæ in vno mutantur, in illo quoque mutari. Anima igitur, quæ sic Deum amat, transformatur in illum, ita vt quidquid ille vult, & ipsa velit; & quidquid Deo displicet, & Animæ displiceat: quidquid ille vel amat vel odit, idem & illa amet atque oderit; nec rationem habet sui, sed solius Dei, eiusdemque gloriæ. Itaque in omnibus, & per omnia, est ipsi & Deo,

Lud. Gran. de perfect. amoris Dei. c. 1.

Velle duobus idem, nolle duobus idem.

Mutatâ porrò voluntate propriâ in vo-

luntatem Dei, confeſtim mutatur & vita, & omnia opera, quæ ab illa procedunt. Quemadmodum enim cùm reſecatur ab arbore ramus, & ſurculus illi inſeritur, fructus qui in illo ſurculo naſcuntur, non iam ampliùs ſunt naturæ illius reſecati rami, ſed inſerti ſurculi: ſic abſciſsâ voluntate hominis, & inſertâ illâ Dei, fructus verborum, operum, & cogitationum, quæ ab illâ procedunt, non ſapiunt iam ampliùs voluntatem hominis antiquam, ſed Dei nouam. Vis ergo cognoſcere, ô Anima, an COR tuum vnitum ſit CORDI Dilecti tui, vide an amet ea, quæ ille diligit; oderit, quæ illi ſunt aduerſa; & in omnibus cum eius voluntate conſentiat.

Lud. granaten. de perfect. amor. Dei c. 10

CONSIDERA QVINTO, Cùm vnio fieri non poſſit, niſi inter res quodammodò ſimiles (neque enim aqua vniri poteſt igni, nec oleo; neque ferrum cretæ, eò quòd hæc diſſimilia ſint) debet COR Deo vniendum aliquam illius gerere ſimilitudinem, quæ quò maior erit, eò etiam perfectior erit cum Deo coniunctio. Tres autem proprietates in Deo obſeruauit Plotinus Philoſophus, quas homo habere debeat, ſi Deo vniri deſideret: Deus enim eſt vnus, & ſummus, & bonus. Proinde, inquit, qui vniri vult bono, eique

ſim ilis

ſimilis effici, debet abſtinere ab omnibus malis; qui ſummo, ab omnibus inferioribus; qui vni, à multis. Quo loco, paucis verbis tres gradus tradit ad hanc vnionem neceſſarios. Primus, & maximè neceſſarius eſt, abſtinere ab omnibus rebus malis: hoc eſt, ab omnibus peccatis. Secundus, & perfectior eſt, abſtinere ab omnibus rebus inferioribus, vilibus, & abiectis; etiamſi malæ non ſint: vt vacare negotiis ſæcularibus, contractibus, commerciiſque & negotiationibus; etſi enim hæc illicita non ſint, tamen exercitia ſunt vilia, abiecta, & ſeruo Dei indigna: niſi fortè aut obedientia, aut charitas aliud poſtulent. Tertius eſt perfectiſſimus, abſtinere ſcilicet à πολυπραγμοσύνῃ, hoc eſt ab occupationum multitudine: etiamſi nec malæ ſint, nec viles; ſed bonæ, dummodo ſint ſuperfluæ, hoc eſt, quando occupationes plures ſunt & grauiores, quàm vt debilitas Spiritus & Corporis noſtri ferre queat. Víſne igitur, Dilecta Deo Anima, vniri bono? declina à malo, & quaſi à facie Colubri fuge peccatum. Vis coniungi ſummo? quæ ſurſum ſunt quære, quæ ſurſum ſunt ſapias, non quæ ſuper terram. Vis vnico adhærere? noli turbari erga

Pſal. 36. 27.
Ecc. 21. 2
Col. 3. 1.
Luc. 10. 41.

Eccli. 11 erga plurima, neque in multis sint actus
10. tui; sed vnum pete, vnum require, vni intende, qui tibi intendit, vnico Dilecto
Cant. 2. CORDIS tui; vt illi dicere queas: Dile-
16. ctus meus mihi, & ego illi. Et rursus:
Ibid. 7. Ego Dilecto meo, & ad me conuersio
10. eius.

L E-

CORDIS QVIES.

Conuertere anima mea, in requiem tuam. *Psal. 114. 7.*

Mobile COR nullâ potis est requiescere sede,
Vnus ei centrum nam Deus vna quies.

39.

LECTIO XIX.

CORDIS Quies.

Conuertere Anima mea in requiem tuam. Pſal 114. 7.

Mobile COR, *nullâ potis eſt requieſcere ſede,*
Vnus ei centrum nam Deus, vna quies.

CONSIDERA PRIMO, Omnia quæ à Deo Optimo Maximo creata ſunt, certum locum & terminum habere, in quo, tamquam in ſuo centro & fine, permaneant ac requieſcant. Creauit Deus cælum, & Angelis impleuit. Creauit terram, & animantibus, reptilibus, fructibus, ac plantis eam impleuit. Creauit mare, & piſcibus impleuit. Quis homini locus proprius reſtat? aut quid nunc homini Deus dabit, in quo quieſcat? cetera omnia præoccupata ſunt. Nam ignis elementum homini conuenire non poterat facilè, quo ad Corpus corruptibili, & quo ad Animam variis cupiditatibus per peccatum plus ſatis accenſo & inflammato. Cùm nihil ergo donandum

ſupereſſet, Deus homini ſeipſum dedit. ſolus Deus hominis hereditas eſſe voluit Dominus pars hereditatis meæ; & portio mea in terra viuentium. Hinc quàm diu homo peregrinatur à Domino, irrequietum eſt COR eius, vt teſtatur Auguſtinus COR humanum, inquit, in deſiderio æternitatis non fixum, numquam ſtabile poteſt eſſe: ſed omni volubilitate volubilius, de alio in aliud tranſit, quærens requiem vbi non eſt. In his autem caducis & tranſitoriis, in quibus eius affectus captiui tenentur, veram requiem inuenire non valet; quoniam tantæ eſt dignitatis, vt nullum bonum, præter ſummum bonum ei ſufficere poſſit. Ab hoc vero bono dum elongatur, per multa diſpergitur, & prorſus diffluit in varias ineptias. Conqueritur de hoc grauiter S. Bernardus: COR meum, COR vanum, vagum, & inſtabile, dum ſuo ducitur arbitrio, & diuino caret conſilio, in ſeipſo non poteſt conſiſtere; ſed omni mobili mobilius, per infinita diſtrahitur, & hac atque illac per innumera diſcurrit. Et dum per diuerſa requiem quærit, non inuenit; ſed in labore miſerum, à requie vacuum manet. Cauſam verò huius Hipponenſis Præſul aſſignans, ait: Quia feciſti nos Domine ad te; & inquietum

Pſ. 15. 5.
Pſ. 141. 6.
In Manu. cap. 25.
In Medit. cap. 9.
Aug. l. 1. conf. c. 1.

quietum eſt Cor noſtrum, donec requieſcat in te.

Considera Secundo, Omne ſtudium in eo te ponere debere, vt relictis omnibus, Cor tuum redeat ad Deum, in quo ſolo Animæ quies, & tranquillitas inueniri poteſt. Meritò enim monet Propheta: Surgite, & ite, quia non habetis hîc requiem. In vniuerſis enim quæ fiunt ſub Sole, labor, & dolor, & afflictio Spiritus eſt. Hinc Cor impij, qui Deum non quærit, ab Iſaia dicitur, quaſi mare feruens, quod quieſcere non poteſt. Cor enim noſtrum in hoc Corpore, quaſi in carcere compeditum detinetur, vnde in eo minimè quieſcere poteſt. Auicula caueâ incluſa, etſi optimis cibis abundè nutriatur, numquam tamen quieſcit, ſed perpetuò ſaltitat, exitum è caueâ quærens; vt malit foris ſimplici herbâ ſuſtentari, quàm in caueâ delicatiſſimè ali. Sic Anima, ergaſtulo Corporis incluſa, vtcumque falſis cupiditatibus obſequatur, requiem tamen & ſatietatem, niſi in ſolo Deo non inuenit. Feſtinemus igitur appropinquare Deo, feſtinemus ingredi in requiem Domini. Columba emiſſa ex Arcâ Noë, cùm non inueniſſet vbi requieſceret pes eius, reuerſa eſt ad eum in Arcam. Cor noſtrum,

Mich. 2. 10.

Eccleſ. 1. 18.

Iſaiæ. 57 27.

Stapl. in prompt. moral. Dom. 12. *poſt Pent.*

Gen. 8. 9.

noſtrum, in diluuio aquarum multarum, quibus hic mundus vndique inundatur, nullam prorſus inuenire requiem poteſt; reuertatur ergo ad Noë, cuius nomen requiem ſignificat: reuertatur ad Deũ, vnde exiuit; Deus enim refugiũ,& requies Animarum noſtrarum. Audi Chriſtum ad requiem inuitantem: Venite ad me omnes qui laboratis,& onerati eſtis,& ego reficiã vos. Tollite iugum meum ſuper vos, & inuenietis requiem Animabus veſtris. Audi & ſeruum Chriſti increpantem,& tantùm non compellentem: Redite præuaricatores ad COR,& inhęrete illi qui fecit COR. State cum eo, & ſtabitis. Requieſcite in eo,& quieti eritis. Quò itis in aſpera? quò itis? bonum quod amatis, ab illo eſt: ſed quantũ eſt ad illum, bonũ eſt & ſuaue. Sed amarum erit iuſtè, quia iniuſtè amatur deſerto illo, quicquid ab illo eſt. Quò vobis adhuc & adhuc ambulare vias difficiles & laborioſas? non eſt requies, vbi quæritis eam. Quærite quod quæritis, ſed ibi non eſt, vbi quæritis. Beatam vitam quæritis in regione mortis, non eſt illic. Quomodo enim beata vita, vbi nec vita? Sed qui ita vitam & requiem quærendam monet, doceat idem quænam ſit vera CORDIS quies. Reuerà hæc eſt (inquit) vera CORDIS requies,

Matth. 11.28.

Aug. l. 4. conf. cap. 12.

Idem in Manu. cap. 29.

quies, cùm totum in amorem Dei per desiderium figitur, nec quidquam aliud appetit; ſed in eo quod tenet, felici quadam dulcedine delectatur, delectando iucundatur. Si verò vanâ aliquâ cogitatione, vel rerum occupatione inde aliquantulum abſtractum fuerit, ſummâ cum feſtinatione illuc redire feſtinat, exilium reputans, alibi quàm ibi moram facere. Sed hoc ſcio, Domine Deus meus, quia vbicumque ſum ſine te, malè eſt mihi præter te, non ſolùm extra me, ſed etiam in me; quia omnis copia quæ non eſt Deus meus, mihi eſt egeſtas. Satiabor tunc, cùm apparuerit gloria tua.

Idem Solil. c. 13.

Pſal. 16. 15.

CONSIDERA TERTIO: Quanto deſiderio Sancti viri ad hanc CORDIS requiem aſpirarint, quàm grauiter conqueſti fuerint ſe adhuc Corporeo carcere concluſos, ab illâ requie præpediri. Audi Dauidis ſuſpiria: Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt! habitaui cum habitantibus Cedar, multum incola fuit Anima mea. Iterumque: Educ de cuſtodia Animã meam, ad confitendum nomini tuo. Et: Quemadmodũ deſiderat Ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat Anima mea ad te Deus. Ac ſi diceret: O fons vitæ, vena aquarum viuentium, quando veniam ad aquas dulcedinis tuæ, de terrâ deſertâ, inuiâ & inaquosâ,

Pſ. 119. 5.

Pſ. 141. 8

Pſ 41. 2.

Aug. Solil. c. 35.

Pſ. 62. 3

quosâ, vt videam virtutem tuam & gloriam tuam, & ſatiem ex aquis miſericordiæ ſitim meam? Sitio, Domine, fons vitæ es, ſatia me. Sitio, Domine, ſitio te Deum viuũ. Sitiuit in te Anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea. O quando veniam, & apparebo ante faciem Dei! Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ? & volabo, & requieſcã. Nihil, ait Auguſtinus, mihi tam dulce, quàm cum Domino meo eſſe: præbe mihi rogo, pennas, quibus indutus, ad te volitem ſurſum. Non minoribus æſtuabat deſideriis vas illud electionis S. Paulus, qui coarctatũ ſe ſcribit, deſiderium habens diſſolui, & eſſe cum Christo. Quàm grauiter alibi exclamat: Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis huius? Quorſum autem liberari optabat, niſi quia ſuſpirabat ad patriam, & requiem Domini ſui? Quis nõ ſimiliter cum his Sanctiſſimis viris ſuſpiret, & anhelet ad Deum finem ſuum, & centrũ Animæ ſuæ? Si enim aues quærunt aërem, piſces aquam, ignis terræ ignem elementarem (cuius locus eſt ſpatium inter conuexum aëris & concauum lunæ) ſi omnia denique quærunt ſuum locum & centrum, & illuc tendunt; cur nos non quæremus Deum, qui eſt quies noſtra, noſtrũ centrum, & ſummum bonum? Si

Pſal.62. 2.
Pſ.41.3.
In Medit. cap.27.
Philip.1. 25.
Rom.7. 24.
Hector. Pint. in cap.23. Ezech.

Si flumina magno impetu tendunt in mare, quia, vt ait Salomon, exeunt è mari; cur nos non amabimus, non aſpirabimus, non tendemus omni conatu amoris in Deum, in illud immenſum mare bonitatis diuinæ, vnde proceſſimus?

Eccle. 1. 7.

CONSIDERA QVARTO, Quanta ſit lætitia illius CORDIS, quod in ſummo bono quieſcens, inebriatur ab vbertate Domus Dei! quæ voluptas illius Animæ, quæ poſtquam in omnibus requiem quæſiuit, in hereditate Domini moratur. COR humanum (inquit S. Auguſtinus) COR indigens, COR expertū ærumnas & miſerias, immò obrutum miſeriis, quantū gauderes, ſi in his omnibus abundares? Interrogo vltima intima tua, ſi capere poſſent gaudium ſuum, de tantâ beatitudine ſuâ. In hac enim beatitudine inuenit homo quem diligit Anima ſua. Inuenit poſt longam peregrinationem, ciuitatem habitationis; poſt nauigationem, portum; poſt exilium, patriam; poſt diurnum opus, lectulum quietis; poſt laborem, mercedem; poſt pugnam, præmium. Hedera, arborem quâ ſuſtentatur, & in altum ſurrigitur, mille ramis quaſi brachiis ſtringit, eamque amplexatur; quia ſuam ab illâ perfectionem & erectionem accipit. Quis

Pſ. 35. 9.

Eccli. 24. 11.

In Man. cap. 35.

Quis mihi det, ô Dilecte mi, gaudium & felicitas CORDIS mei, vt inueniam te, vt requiescam in te! apprehendam te, & innitar super te, nec dimittam te in æternum: Mihi enim adhærere Deo bonũ est. Quòd si torpida sit Anima mea, & tantæ bonitatis intuitu non moueatur, trahe me post te, ô Magnes CORDIS mei, vt post te expeditè in odorem vnguentorũ tuorum currens, vsque ad tuæ pulchritudinis visionem efficaciter satiandus quantocius, te quoque duce merear peruenire. Factus sum Domine ad videndum te, & nondũ feci propter quod fecisti me. Miserere mei, & exaudi me. Tibi enim dixit COR meum; exquisiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. Eia nunc ergo tu Domine Deus meus, doce COR meum, vbi & quomodo te quærat? vbi & quomodo te inueniat? vbi & quomodo in te requiescat? Tu es enim Animæ meæ centrum, Tu CORDIS mei requies, Tu cupiditatis meæ satietas, Tu votorum summa meorum, Tu desideriorum omnium consummatio.

Psal. 72. 28. — *Aug. in Medit. cap. 35.* — *Cant. 1. 3.* — *Ps. 26. 8.* — *Ansel. in prosolog. cap. 1.*

Tu requies tranquilla piis, te cernere Finis,
Principiũ, Rector, Dux, Semita, Terminus idem.

Boët. l. 3. Metro. 9.

FINIS LIBRI TERTII.

SCHOLÆ CORDIS LIBER QVARTVS.

Exercitatio CORDIS *in Christi Passione.*

PRÆFATIO.

De vtilitate meditandi Passionem Domini nostri Iesu Christi.

Fasciculus Myrrhæ Dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Cant. 1. 12.

CONFECIMVS Diuinâ adiuti gratiâ, trium dierum iter; & auersum olim à Deo COR, per triplicis viæ spiritualis semitas ad felicissimam, cum benignissimo Animarum Sponso, vnio-

nem adduximus : adeò quidem , vt ad confummatam huius Scholæ perfectionem,nihil iam ampliùs fupereffe videri pofset. Verùm , cùm inter omnia pietatis exercitia, nihil fit quod efficaciùs COR à peccatis auertat, ad omnem vehementiùs virtutem impellat , & diuini amoris flammis ardentiùs fuccendat, quàm fedula Meditatio acerbifsimæ Pafsionis Domini noftri IESV Chrifti ; vtile omninò , immò penè neceffarium eft , vt in ea quoque COR noftrum frequentifsimè exerceatur, & maximo ftudio illi incumbat. Certum enim eft (vt Origenes dixit) quia vbi mors Chrifti Animo circumfertur , non poteft regnare peccatum Eft enim tanta vis Crucis Chrifti , vt fi ante oculos ponatur , & in mente fideliter retineatur, nulla concupifcentia , nulla libido , nullus furor , nulla fuperare pofsit inuidia ; fed continuè ad eius præfentiam , totus ille peccati , & carnis

Orig. in c. 6. ad Rom.

carnis fugatur exercitus. Hæc Origenes. Cui consonat mellifluus Bernardus, dicens: Mirabilis Passio tua Domine Iesu, quæ passiones omnium nostrûm propulsauit, propitiata est omnibus iniquitatibus nostris, & nulli vmquam pesti nostræ inuenitur inefficax. Quid enim tam ad mortem, quod non tuâ morte saluetur? Iam verò quis explicet, quot & quàm eximiæ virtutes in sacra Domini Passione resplendent? Quamuis enim in omni vitâ suâ Saluator noster omnium virtutum Magistrum se exhibuerit, multò tamen perfectiùs, ac luculentiùs in morte sua eas toti mundo spectandas proposuit. Non ita elucet candidum Lilium inter spinas, quàm pulcherrimæ Christi virtutes in medio atrocissimarũ pœnarum coruscant. Optimè proinde dixit Apostolus: Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. Tota enim Christi

Be n. ser. in Fer 4. Pe dom. Pen.

1. Pet. 2, 21.

Paſſio nihil aliud fuit, quàm Schola virtutum, in qua (vt Auguſtini verbis vtar) lignum, cui affixa ſunt membra patientis, cathedra fuit Magiſtri docentis. Quid verò de diuino amore dicam, cùm hîc nō tam ſcintillæ quædã, aut flammæ erumpant; ſed maximi incendij fornax ſuccenſa videatur. Quis enim cum Bernardo non obſtupeſcat exceſſũ diuini amoris, quem Chriſtus in Paſſione oſtendit? Propter nimiam charitatē ſuã, quâ dilexit nos Deus, vt ſeruum redimeret, nec Pater Filio, nec ſibi Filius ipſe pepercit. Verè nimiam, quia menſuram excedit, modum ſuperat, planè ſuperemi-nens vniuerſis. Maiorem, inquit, charitatem nemo habet, quàm vt Animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Tu maiorem habuiſti, Domine, ponens eam etiam pro inimicis. Cùm enim adhuc inimici eſſemus, per mortem tuam, & tibi reconciliati ſumus, & Patri. Quænam alia

August. Tract. 119. in Ioan. — *Vbi ſupr.* — *Eph. 2. 4.* — *Ioan. 15. 13.* — *Rom. 5. 10.*

alia videbitur esse, vel fuisse, vel fore huic similis charitati? Vix pro iusto quis moritur, tu pro impiis passus es; moriens propter dilicta nostra, qui venisti iustificare gratis peccatores; seruos facere fratres; captiuos, coheredes; exules, reges. Hæc tanta charitas planè digna est cuius Meditatio sic mentem occupet, sic totam sibi vendicet Animam, vt omninò vitium curiositatis exsufflet. Ita Bernardus. Ob hos tam eximios fructus, Alberto etiam Magno iudice, simplex recordatio, vel Meditatio Passionis Christi, pluris æstimanda, quàm sextâ qualibet Feriâ ieiunare, vel se verberare, vel dietim Psalterium integrũ recitare. Meritò proinde aure CORDIS excipienda est breuis illa quidẽ, sed optima S. Augustini ad Virgines exhortatio: Totus, inquit, vobis figatur in CORDE, qui pro vobis fixus est in Cruce. Fecit id amans & amata cælesti Sponso Anima, quæ dicebat: Fasciculus

Rom. 5. 7

Tract. de Missa.

Lib. de S. Virgin. c. 54.

Cãt. 1. 12

Myrrhæ Dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Id est: Sponſus meus, ob Paſsionis aſperitatem, & mortis amaritudinem, eſt mihi velut Myrrhę faſciculus, quem in medio CORDIS mei geſtabo, vt eius odore recreer. Quàm prudenter verò hîc monet Bernardus: Tu quoque ſi ſapis, imitaberis Sponſæ prudentiam, atque hunc Myrrhę tam charum faſciculum, de Principali tui pectoris (nec ad horam) patieris auelli; amara illa omnia quæ pro te pertulit, ſemper in memoriâ retinens, & aſſiduâ meditatione reuoluens, quò poſſis dicere & tu: Faſciculus Myrrhæ Dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Quod vt omninò perſuadeat, proprium ſubiungit exemplum. Sed & ego, inquit, Fratres, ab ineunte meâ conuerſatione, pro aceruo meritorum, quæ mihi deeſſe ſciebam, hunc mihi faſciculum colligare, & inter vbera mea collocare curaui, collectum

Ser. 43. in Cant.

Ibidem.

ctum ex omnibus anxietatibus, & amaritudinibus Domini mei. Primùm videlicet infantilium illarum necessitatum, deinde laborum quos pertulit in prædicando, fatigationũ in discurrendo, vigiliarum in orando, tentationum in ieiunando, lacrymarum in compatiendo, insidiarum in colloquendo, postremò periculorum in falsis fratribus, conuitiorum, sputorum, colaphorum, subsannationum, exprobrationum, clauorum, horumq́ue similium, quæ in salutem nostri generis sylua Euangelica copiosissimè noscitur protulisse. Hæc meditari dixi Sapientiam, in his iustitiæ mihi perfectionem constitui, in his plenitudinem scientiæ, in his diuitias salutis, in his copias meritorum. Ex his mihi interdum potus salutaris amaritudinis, ex his rursum suauis vnctio consolationis. Propterea hæc mihi in ore frequenter, sicut vos scitis: hæc in CORDE semper, sicut Deus scit: hæc stylo meo ad-

modum familiaria, ſicut apparet: hęc mea ſublimior interim Philoſophia, ſcire Ieſum, & hunc crucifixum. Hunc & vos dilectiſsimi tam dilectum faſciculum colligite vobis; hunc medullis inſerite CORDIS, & hoc munite aditum pectoris, vt & vobis inter vbera commoretur. Hactenus Bernardus, more ſuo ſuauiſsimè. Cuius quidem tam Sancti Patris vt monitis obtemperaremus, extremo hoc Libro præcipua Dominicæ Paſsionis myſteria & inſtrumenta CORDI meditanda proponimus, vt illa in Myrrhæ quemdam faſciculum colligata, in medio vberũ, in meditullio, inquam, CORDIS collocari queant. Vt autem (quod maximè hîc ſpectandum eſt) affectus magis inardeſceret, Soliloquiorum ſtylo vſi ſumus: quòd omninò conſideremus id Lectoribus, huiuſque Scholæ Diſcipulis fore gratius. Venite igitur ad menſam hanc, & comedite, & inebriamini chariſſimi.

1. Cor. 2. 2.

Cãt. 5. 1.

ſimi. Comedite, hîc, coctum in ligno Crucis, panem, qui COR hominis confirmat. Bibite, de calcato à Dilecto votorum veſtrorum torculari, vinum COR hominis lætificans. Quotidie aliquam Libri huius Lectionem diſcite, quotidie huius Lectionis ſumite bolum; hunc non tranſglutiendo, ſed magnâ moroſitate maſticando, hinc inde tranſferte per ora, vt ſentire dulcedinem valeatis. Audite denique quid vnicuique veſtrûm magnus Romanæ Eccleſiæ Præſul dicat Gregorius: Compatere, inquit, Saluatori noſtro Ieſu, memoriam Paſsionis & vulnerum eius, in CORDE tuo, habendo: certiſsimè confidens, quòd eius conſolationis ſocius in futuro efficieris, ſi eius tribulationis in præſenti ſocius inueniris: nec enim pro ipſo piè lugentibus, gloriam ſuam negabit; qui nec Magdalenæ dolenti, & ipſum quærenti, reſurrectionem ſuam occultari voluit.

Pſ. 103. 16.
Ibid. v. 15
Hier. in Epiſt. ad Euſtoch.
Lib. 6. Mor. c. 6.
Ioan. 20. 15.

RHYTHMICA S. BONAVENTVRAE CARDINALIS PARÆNESIS,

Ad Dominicæ Paſsionis meditanda Myſteria.

Recordare, frater pie,
Septem vicibus in die,
Paßionis Domini:
Per quam ſumus liberati,
Et æternæ vitæ dati,
Et ſupremo lumini.
Quando ſedes, ſtas, & iaces,
Quando loqueris, & taces,
Feſſus cùm quieueris:
Chriſtum quæras, in quo ſperas:
Crucifixum CORDE *geras,*
Vbicumque fueris.

Dili-

Diligenter pone mentem,
Super Christum patientem,
Vt ei condoleas.
Christi mortem, Christiane,
Plange serò, plange manè,
Et in planctu gaudeas.
Quàm despectus, quàm deiectus
Rex cælorum est effectus,
Vt saluaret sæculum!
Esuriuit, & sitiuit,
Pauper, & egenus iuit
Vsque ad patibulum.
Recordare paupertatis,
Et extremæ vilitatis,
Et grauis supplicij.
Si es compos rationis,
Esto memor Passionis,
Fellis, & absynthij.
Cogitans hæc ingemisce,
Et in istis planctum misce,
Et CORDIS *mœstitias.*
Corpus ange, CORDE *plange,*
Mentem frange, manu tange,
Christi mortis semitas.

Virum

Virum respice dolorum,
Et nouißimum virorum,
Fortem ad supplicia.
Tibi gratum sit & æquum,
Iam in Cruce mori secum,
Compati conuitia.
Quando vides te afflictum,
Desolatum, ita victum,
Vt quasi deficias;
Christi cogites dolores,
Graues pœnas, & mœrores,
Sputa, contumelias.
Bone frater, quidquid agas,
Crucifixi vide plagas,
Et ei compatere.
Omni tempore sint tibi
Quasi spiritales cibi,
His gaudenter fruere.

SEXTA

SEXTA CLASSIS.

Peregrinatio CORDIS cum Christo patiente.

QVAM ignominiosa Discipulis, tam Christo tristis admodum fuit, fuga illa, quâ Apostoli omnes relicto eo, iam Iudaeorum manibus comprehenso, turpiter fugerunt. Tantum verò haec desertio Saluatori nostro dolorem attulit, vt de eo non semel in Sacra Scriptura conquestus sit. Noti mei, ait apud Iob, quasi alieni recesserunt à me. Iterumq; Fratres mei praterierunt me, sicut torrens, qui raptim transit in conuallibus. Et per Psalmistam: Qui iuxta me erant, de longè steterunt. Contrà verò, eximiam laudem merentur illae Mulieres, quae secutae fuerunt Iesum à Galilaea, & baiulantem sibi Crucem comitabantur, plangentes & lamentantes eum, quarum etiam lacrymae Christo Domino non ingratae fuerunt. Piae hae feminae, SEXTAE huius CLASSIS Hypodidascalae erunt, suoq; exemplo

Luc. 14. 50.

Iob. 19. 13.

Iob. 6. 15

Ps. 37. 13

Matt. 27 55.

emplo fidelem Animam docebunt, vt toto CORDE *sequatur Dilectum suum, non tantùm vsque ad nuptias Cana Galilææ, vbi bonum vinum ex aquâ factũ fuit; vel in desertum, vbi panes multiplicauit; aut ad montem Thabor, in quo bonum videbatur Petro esse; vel hortum tandem Gethsemani, in quo ille dormiebat: sed vsque ad ipsum montem Caluariæ. Maxima enim hominis gloria est, cum Deo ambulare, Christum sequi, & eius vestigia imitari. Cùm Rex Dauid rebellis filij persecutionem declinans, nudis pedibus Oliueti montem ascenderet, suamq; calamitatem, calentibus lacrymis, aspectu lamentabili defleret, plangens & eiulans; vniuersus populus, & ipse colacrymando sequebatur. Sequere & tu, Anima mea, Dilectum tuum, à Discipulo venditum, trans torrentem Cedron hortum Gethsemani subeuntem. Sequere ligatum, per vicos & plateas immaniter protractum, sequere diuersa tribunalia subeuntem, sequere ad Pilati prætorium, in quo durissimè flagellis cæditur, spinis coronatur, & tandem morti adiudicatur. Vade cum illo Cruce onusto vsque in Caluariæ montem; & ibi cum eodem te, &* COR *tuum crucifige, vt cum Apostolo dicere possis: Christo confixus sum Cruci, & mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Hæc est enim salutaris peregrinatio, quam Lectiones huius Classis te docebunt, hæc est digna Christi sponsâ fide-*

Matt. 17. 4.
Idem 26. 40.
2. Reg. 15. 30.
Gal. 2. 19.
Ibid. 6. 14.

fidelitas, vt ſequatur Agnum quocumque ierit. Apoc. 14. 4.
Sequere ergo audacter & generosè, quia vt Sponſus tuus ait: Qui ſequitur me, non ambulat in tenebris, ſed habebit lumen vitæ. Ioan. 8. 12.

LE-

BALNEVM CORDIS, EX
SVDORE SANGVINEO.

Multo labore ſudatum eſt, et non exiuit de eâ nimia rubigo eius. *Ezech. 24. 12.*

Balnea, ſanguinei ſponſi ſudatâ cruore,
COR *ægrum hic tibi quæ dat Paradiſus, adi.*

40.

LECTIO I.

Balneum CORDIS, ex sudore Sanguineo.

Multo labore sudatum est, & non exiuit de ea nimia rubigo eius.
Ezech. 24. 12.

Balnea sanguinei Sponsi sudata cruore
COR *ægrum, hic tibi quæ dat Paradisus, adi.*

AVSCVLTA, ô Anima mea, vocem Dilecti tui, ad Paradisum suum te inuitantis: Veni in hortum meum, soror mea Sponsa, messui myrrham meam cum aromatibus. Non vereatur bona puella introire in Paradisum Dilecti sui, vt honorificetur ante faciem eius. Quia enim primus parens tuus in Paradiso peccauit, vbi & sub arbore malo corrupta est mater tua, vbi violata est genitrix tua: Ingressus est Sponsus tuus alium hortum, vt ibi progenitorum tuorum, tibique congenitum delictum expiaret; vt vnde mors oriebatur, inde vita resur-

Cãt. 5. 1. *Iudith. 12. 12.* *Gen. 3. 7.* *Cãt. 8. 5.* *Missale Rom.*

ſurgeret. In horto, propter vetiti cibi eſum, primus parens in lethalem morbum inciderat: venit ſecundus Adam in hortum, vt peſtiferum humorem, quem in eo prior ſuxerat, per ſudorem foras expelleret;

Breuiar. Rom. ex Fortun.

Et medelam ferret inde,
Hoſtis vnde læſerat.

Ier. 4. 14 Ingredere & tu coinquinata Anima, in hortum Sponſi tui, ſanguineo eius ſudore irriguo, ingredere vt laues à malitia COR tuum. *Dan.* 13. 15. Ingreſſa eſt aliquando Suſanna in pomarium ſuum, vt lauaretur; at deprehenſa ab impuris ſenibus, in anguſtias incidit longè maximas, & graue mortis periculum. Ad Sponſi verò tui hortum ſi lauanda acceſſeris, nullum adibis diſcrimen; ſed magis lauaberis ab iniquitate tua, & *Pſ.* 50. 8. ſuper niuem dealbaberis. Vt enim in vete- *Gen.* 2. 6. ri illo Paradiſo fons aſcendebat de terra, irrigans vniuerſam ſuperficiem terræ: ita & in nouo hoc Dilecti tui Paradiſo, de ſacro eius Corpore fons ſcaturit aquæ vitæ, vt irriget ſuperficiem terræ CORDIS tui. Hic eſt ille fons, qui de domo Domini egreditur, irrigans torrentem ſpinarum. *Ioel.* 3. 18 Sanguineus, inquam, de Domini Corpore *Hier. in Ioel.* profluit fons, vt ſpinas CORDIS noſtri, vitia & peccata, quæ nullam frugem habuêre iuſtitiæ, commutet in Domini noualia; &

& ariditatem noſtram riget aquis largiſſimis; & pro ſpinis ac vepribus, flores multiplices virtutum germinemus, & lilia caſtitatis, & roſæ pudoris ac virginitatis exuberent: vt in terra CORDIS noſtri appareant flores roſarum, fuſi cruoris colore vernantes. Hic eſt, ô Sponſa, fons patens domui Dauid, & habitantibus Ieruſalem, in ablutionem Peccatoris & menſtruatæ. Hîc igitur lauâre, & mundaberis. Benedictus ſis tu Domine Deus meus, qui in ſudore vultus tui præparaſti lauacrum immundo CORDI meo. Temperaſti mihi, ô Sponſe ſanguinum pretioſiſſimum balneum, de cruore tuo calidum, de admixtis lacrymis tuis temperatū. Intermiſerit, cælesti conſilio, Imperator Conſtantinus immane balneum, ex innocentium ſanguine lepræ curandæ causâ præparatum: ego ſanè in innocentiſſimi Sanguinis tui balneo, in horto tuo præparato, COR meum abluam, & dealbabo illud in Sanguine Agni. Languet prorſus ægrum COR meum; at ſanum efficietur, ſi hoc lacrymarum, ſudorum, ſanguiniſque tui balneo innatare poſſit. Verè enim effuſus hic ſanguis Medici, factum eſt medicamentum phrenetici; & infirmitas tua, Domine Ieſu, noſtra facta eſt fortitudo. Fortitudo tua

Zachar. 13.1.

Surius Tom.6. in vita S. Silueſtri c. 9.

Auguſt. Tract. 15 in Ioan.

nos creauit, infirmitas recreauit. Fortitudo fecit, vt quod non erat esset; infirmitas tua fecit, vt quod erat non periret. Cùm enim COR meum sicut aquam bibisset iniquitatem, & inde in hydropisin, paralysin, variosque morbos incidisset, tu, ô cælestis Medice, sanans omnem languorem & omnem infirmitatem, misericordiâ motus, languores nostros ipse tulisti & dolores nostros ipse portasti. In te omnem medicamentorum vim, quâ COR meum egebat, expertus es; atque ita, cùm ego noxios humores desudare deberem, tu pro me Sanguinẽ sudasti, tu apertis vndiq; venis cruorem tuum effluere permisisti, tu expurgantẽ fellis & aceti potionem pro me admisisti, vt mihi sanitatem tribueres. Væ vobis crudelissima peccata mea, quibus parũ visum est molesta fuisse hominibus, nisi molesta fuissetis & Deo meo! Gratiæ verò tibi, Domine Iesu, qui in Sanguine tuo incircumciso CORDI meo præparasti balneum simul, & lauacrum. Complaceat, obsecro, tibi, vt in eodem abluas me, & sanitati restituas infirmum COR meum. Liquescat illud tantæ charitatis ardore. Si enim durissimus Adamas hirci sanguine mollescit, quomodo non duriti CORDIS mei sicut cera liquefiet attact San

Matt. 4. 23.

Isa. 53. 4

Luc. 22. 44.

Isa. 7. 13

Sanguinis Agni immaculati? Repurga Domine, COR hoc lixiuio Sanguinis tui, & emunda ab omni inquinamento, ab omni ſcoria & rubigine. Non contingat mihi, vt de ingrato CORDE meo, nimiumq́ue obdurato, veterem illam querelam iterare cogaris: Multo labore ſudatum eſt, & non exiuit de eo nimia rubigo eius. Immunditia tua execrabilis: quia mundare te volui, & non es mundata à ſordibus tuis. Ampliùs igitur laua me Domine, ab iniquitate mea: & à peccato meo munda me. Iterùm ergo, iterumq́ue rogabo

Ezech. 24.12.13

Pſ. 50.4.

> *Te iuſte Iudex* CORDIVM,
> *Vt auferas piacula,*
> *Sordeſq́;* CORDIS *abluas,*
> *Doneſq́; Chriſte gratiam,*
> *Vt arceantur crimina.*

Breuiar. Rom.

Laua Domine in Sanguine tuo,

> *Laua* COR *hoc ſordidum,*
> *Riga* COR *hoc aridum,*
> *Sana* COR *hoc ſaucium,*
> *Flecte* COR *hoc rigidum,*
> *Foue* COR *hoc frigidum,*
> *Rege* COR *hoc deuium.*

Miſſale Rom.

VINCVLVM CORDIS EX FVNIBVS CHRISTI.

Traham eos in funiculis Adam, et in uinculis charitatis. *Osea. 11.*

Crimina, te, duro, fateor, mea, fune ligarunt,
Dulcior, astringat COR tibi, funis, amor.

41.

LECTIO II.

Vinculum CORDIS, ex Funibus Christi.

Traham eos in funiculis Adam, & in vinculis charitatis.
Oseæ. 11. 4.

Crimina, te duro, fateor, mea, fune ligarunt.
Dulcior astringat COR *tibi funis amor.*

CONCVPIVIT Anima mea frequenter sequi te, ô bone Iesu, quocumque ires; sed eheu! funes peccatorum circumplexi sunt me, & aggrauati sunt compedes mei, vt incedere non valeam. Traxi, proh dolor! iniquitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustri peccatum. Dicere & ego cum Manasse possum: Incuruatus sum multo vinculo ferreo, vt non possim attollere caput meum: & non est respiratio mihi. Ita scilicet, ita iniquitates suæ capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur; ita ergo vinctus, & compeditus, non

Ps. 118. 6
Thren. 3. 7.
Isaiæ 5. 18.
2. Paralip. 36.
Prou. 5. 22.

poſſum currere, immò ne ambulare quidem poſt veſtigia pedum tuorum. Neque verò ignoranti hunc morbum, & languorem meum commemoro: Imperfectum enim meum viderunt oculi tui. An non enim, ô Domine Ieſu, Spiritus oris noſtri, captus es in peccatis noſtris, cui diximus: In vmbrâ tuâ viuemus. Propter manus meas operantes iniquitatem, traditus es in manus peccatorum: & quia nimiâ libertate primus Adam pater meus extendit manus ſuas ad Arborem vetitam, manus tuæ ligatæ fuerunt: & quia à via mala nõ prohibui pedes meos, ideò pedes tui compedibus aggrauati ſunt. Non igitur neſcis, Domine, quàm parum expeditus ſum ad currendam viam tuam. COR meum, quod igneæ naturæ, atque admodum mobile creaſti, multo torpore ſaucium, graui catenâ deuinctum iacet, adeoque per ſe ire non poteſt, quò tantoperè tamen affectat. Quid igitur faciam, ô deſiderium CORDIS mei? obſecro te per funes & vincula, quibus propter me alligari dignatus es, aſtringe COR meum tibi, & trahe illud poſt te; primùm quidem ad Crucem, inde verò vſque ad cælum. Tu enim dixiſti: Cùm exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum. Benedictũ ſit eloquium

Pſ. 138. 16.

Thren. 4. 20.

Pſ. 118. 101.

2. Reg. 3. 34.

Ioan. 12. 32.

1. Reg. 25. 33.

Domini mei! Fiat mihi ſecundùm verbum tuum, ô Verbum æternum. Trahe me ad te, qui exaltatus es in Cruce pro me; trahe me in funiculis Adam, & in vinculis charitatis. Vincula enim dolorum tuorum, vincula charitatis nobis effecta ſunt; quibus nos tibi alligare dignaris. Tenax enim funiculus amor: amor affectuosè trahit, cui eſt idipſum alloqui, quod eſt allicere; nihil amoris tenacius vinculo, nihil trahentius. Dicã ergo cum Sponsâ tuâ: Trahe me, poſt te curremus in odorem vnguentorum tuorum. Feſſa ſum, deficio; noli me deſerere, ſed trahe me poſt te, ne incipiam vagari poſt amatores alios, nec curram quaſi in incertum. Trahe me quodammodo inuitam, vt facias voluntariam: trahe torpentem, vt reddas currentem. Tu quidem, ô Domine, exultaſti vt Gigas ad currendam viam ſalutis noſtræ; ſed quis mihi det, vt ſine timore de manu inimicorum meorum liberatus curram poſt te, & ſequar te: niſi enim ſequar te, numquam datur aſſequi te, numquam conſequi te. Trahe me igitur poſt te, trahe COR meum vinculo perfectionis, vt ſequatur te, & alligetur tibi.

Luc. 1. 38.

Oſeæ 11. 4.

Gilbert. in Cant. hom. 19.

Cãt. 1. 3.

Bern. ſer. 21. in Cant.

Pſ. 18. 6.

Luc. 1. 74

QVAM verò glorioſa ſunt CORDI meo hæc vincula tua, hi funiculi tui, qui diffi- culter

Eccle. 4. 12.

culter rumpuntur. Meritò de iis cum Dauide exultabundus canam: Funes ceciderunt mihi in præclaris. Præclara enim sunt vincula, quæ me tibi, teque mihi deuinciunt. Dicam & de illis, quod de Sapientia scriptum est: Erunt mihi compedes tui in protectionem fortitudinis, & bases virtutis, & torques tui in stolam gloriæ: decor enim vitæ est in illis, & vincula tua alligatura salutaris. Quàm libenter igitur iniiciam pedes meos in compedes tuos, & COR meum dabo ligandum vinculis dulcissimæ charitatis tuæ! Quis mihi hoc tribuat, vt cum Paulo gloriari possim in vinculis meis, & vocari vinctus Iesu Christi: qui ideò gaudio repletus est, quòd vincula eius manifesta fierent in Christo, in omni prætorio, & in ceteris omnibus. Vinctum enim esse propter te, Domine Iesu, illustrius est, quàm siue Apostolum, siue Doctorem, siue Euangelistam esse. Magna dignitas hæc, & Regno quouis ac Consulatu maior; qui diligit & ardet Christum, eligit potiùs vincula ferre propter Christum, quàm cælos inhabitare: non enim caput ita splendidum reddit imposita corona margaritis conspicua, vt catena ferrea quæ propter Christum fertur. Quid autem? si tam gloriosum est pro Christo alli-

Ps. 15. 6.

Eccli. 6. 30.

Phil. 1. 13.

Chrysost. hom. 8. in Epist. ad Ephes.

alligari, quid erit cum Christo colligari, illique astringi? Mihi certè adhærere Deo bonum est, & absolutum à vinculis peccatorum vinculis perpetuæ charitatis alligari Amori meo, pro me alligato, vincto, & crucifixo. Ita quæso mihi contingat, Domine Iesu! Quis enim refugiat vincula tua, quæ soluunt, & non alligant? vincula tua, vincula charitatis; gloriosiùs ab his astringimur, quàm ab aliis absoluimur & relaxamur. Vincula tua voluntaria sunt, & vertuntur in amplexus: quique his fuerit colligatus, dicet: Sinistra eius sub capite meo, & dextera eius complectetur me. Fruar, obsecro, his vinculis tuis Amor meus, & innoda COR meum CORDI tuo, vt vnus tecum efficiar spiritus, vt vnus esse possim de numero eorum, de quibus Propheta tuus dixit: Post te ambulabunt, vincti manicis pergent, & te adorabunt, teque deprecabuntur.

Psal. 72. 28.

Ambros. lib. 3. *Epist.* 25.

Hieron. Ep. 127. *Mans.* 27

Cant. 8. 3.

Isaiæ. 45 14.

FVLCRVM CORDIS,
CHRISTI COLVMNA.

Confirmate CORDA ueſtra. *Jacob. 5. 8.*

Non flores, non poma, meum COR debile poſcit,
Fulcit hęc tua me, christe, columna ſatis.

LECTIO III.

Fulcrum CORDIS, Chriſti columna.

Confirmate CORDA *veſtra.*
Iacob 5. 8.

Non flores, non poma meum COR *debile poſcit,*
Fulciet hæc tua me Chriſte columna ſatis.

QVAM inſtabile, & labile eſt COR noſtrum! Quaſi mare feruens, quieſcere non poteſt, huc atque illuc fluctuat, & numquam in eodem ſtatu permanet. Dignè penſare, & ſufficienter æſtimare non valeo; quæ ſit illa tam multiplex cogitationum CORDIS mei volubilitas, & tam inquieta & infatigabilis velocitas, quæ per tam multa, tam varia, tam infinita diſcurrere me facit. Nullâ enim horâ, & nullo temporis momento quieſcere poſſum; ſed per infinita ſpatia locorum, & volumina temporum, mirâ feſtinatione pertranſeo. Faciliùs atomos mundi poſſem dinumerare, quàm motus COR-

Iſaiæ 57. 20.
Iob 14.2
Bern. de interiori domo c. 64.
Cap. 62.

DIS

DIS mei. Velocitas animalium & volatilium meis motibus æquiparari non poteſt. Deſideriorum meorum non eſt modus, quæ diſcurrunt per innumerabiles formas creaturarum tuarum. Cogitationes CORDIS mei in vnum figere non poſſum, quia valdè diſſipatæ ſunt, torquentes COR meum, & rapientes illud in diuerſa. Quis mihi det, ô deſiderata tranquillitas mea, vt procella mea mutetur in auram, & ſileant omnes fluctus eius? Vtinam, Domine, opponeres mari huic turbido vectem columnam tuam, & diceres: Vſque huc venies, & non procedes ampliùs; & hîc confringes tumentes fluctus tuos. Non poſſum, Domine, conqueri ſatis inſtabilitatem & inconſtantiam CORDIS mei, quod ſubitò mouetur, ſicut mouentur ligna ſyluarum à facie venti. Fluctuat etiam ſicut nauis in medio mari. Eſto tu, Domine, anchora huius nauiculæ, & alliga eam ſolidiſſimæ columnæ tuæ, ad quam pro me alligatus es, vt non ampliùs circumferatur omni vento. Sentio, Domine, quàm debile & infirmum ſit COR meum, quàm crebro timore vacillet, quàm ſæpè deiiciatur à puſillanimitate Spiritus & tempeſtate, quàm frequenter deficiat atque deſperet. Neſcio ſanè, an hoc nō ipſa figura CORDIS mei

Iob 17. 11.
Pſ. 106. 29.
Iob. 38. 11.
Iſaiæ 7. 2.
Epheſ. 4. 14.
Pſ. 54. 9.

nei me admoneat: ſuperius enim latum, nferne in conum deſinit, adeoq́; puncto nſiſtere nequit, niſi ab alio ſuſtentetur, ut eidem fortè alligetur. Quare, ô Domine, firmamentū meum, & refugium meum, pro te, ſuppone labanti CORDI meo co-umnā tuam, quæ ſuffulciat me: niſi enim dhibueris manum tuam, citò ſubuertetur domus CORDIS mei. Creatoris enim omnitenentis omnipotentia cauſa eſt ſubſiſtendi omni creaturæ. Corrobora igitur, Domine, COR meum, & ſuſtenta me; onfirma columnas eius, vt non corruat.

Pſ.17.3.

Eccli.27 4.

Proſper in ſententiis.

DILECTA illa Sponſa tua, ô Rex pacice, defectionē CORDIS patiens, exclamaat: Fulcite me floribus, ſtipate me malis, uia amore langueo. Ego verò præ delitios illis fulcimētis, eligo mihi fortiſſimā coumnā tuā, quam brachia tua circumplexa unt, & cui te alligatum credo, non vt ab ea rmitatem acciperes, ſed vt illam tu foror fulcires. In hac columnâ ego ſperao, per hanc ſuſtentabor, & erit mihi olumna, vt requies. Neque verò marmori nitor, dum hac columnâ fulcio COR meum; ſed tibi ipſi fortitudo mea. Non nim diuido te à columnâ illâ, ad quam moré mei alligari dignatus es, Deus meus, oram quo columnæ cæli contremiſcunt.

Cāt.2.5.

Pſ.26.3.

Eccli.36 26.

Iob.26. 11.

Tu

Pſ.70.3. Tu ergo ipſe es columna mea, & firmamentum meum, qui portas omnia verbo virtutis tuæ. In te ergo recumbet debile COR meum, vt incedens per vias huius vitæ, & ſenſim aſcendens de deſerto, cum Sponſa tua innitar ſuper Dilectum meum. Veniant venti, excitentur tempeſtates, inſurgant fluctus feri maris, firmiter ſtabit COR meum, firmiſſimâ hac columnâ ſuſtentatum. Si conſiſtant aduerſum me caſtra, non timebit COR meum. Si exurgat aduerſum me prælium, in hoc ego ſperabo. Quis mihi det, ô Dilecte mi, vt tecum alliger ad columnam, & ſtringam te, & fortior efficiar alligatus, quàm ſolutus? Nónne enim vitis, dum ſuis flagellis palum cui alligatur amplectitur, ab ipſo ſuſtentatur? Ita & quiſquis tibi innititur, ſtabilis & conſtans permanebit, nec vacillabit vmquam, quia ſcriptum ſcit: Confirmatum eſt COR eius, non commouebitur, donec deſpiciat inimicos ſuos. Stabilire igitur digneris gratiâ tuâ COR meum, tu qui es fragilitatis humanæ ſingulare præſidium; & concede, vt, qui ſine te ſubſiſtere non valeo, columnæ Paſſionis tuæ ſubnixus, inueniar ſemper in fide tua ſtabilis, & in amore tuo conſtans.

Heb.1.3. Cãt.8.5. Iudæ 1.13 Pſ.26.6. Pſ. 111. 7. Hebr.13. 9. Miſſale Roman.

LE-

STIMVLVS CORDIS CHRISTI FLAGELLA.

Virga in dorſo eius, qui indiget CORDE. *prou. 10. 13.*

Ceſſat iners, ceſſant tua cum vigilare flagella:
Coge, Amor, inuitum COR meliora ſequi.

43.

LECTIO IV.

Stimulus Cordis, Christi Flagella.

Virga in dorso eius, qui indiget Corde, Prouerb. 10. 13.

Cessat iners, cessant tua cum vigilare flagella,
Coge Amor inuitum Cor *meliora sequi.*

Contremvit Cor meum intra me, & conturbatum est vehementer; dum considero te, mitissime Agne, planè nudum, & columnæ crudeliter alligatum, flagellis durissimè cædi, ac laniari. Quis credidisset, Domine, eò vsque progressuram iniquitatem filiorum hominum quos creasti, vt supra dorsum Creatoris sui fabricarent peccatores, & prolongarent iniquitatem suam? *Ps. 128. 3.* Obstupescite cæli super hoc, & portæ eius desolamini: *Ier. 2. 12.* Angeli pacis flete, & *Isa. 33. 7* omnes habitatores terræ vlulate; quia *Idẽ 47. 2* ille, de quo scriptum est: Flagellum *Ps. 90. 10* non appropinquabit tabernaculo tuo,

nunc non vno flagello, ſed innumeris cingitur, pectuſque Dei capax, tabernaculum quod ſanctificauit Altiſſimus, impiâ militum manu laceratur. Rabidi illi canes, qui circumdederunt te, manſuetiſſime Ieſu, conciderunt te vulnere ſuper vulnus, & nullâ commiſeratione moti, nullo ſanguine ſatiati, ſupra dolorem vulnerum tuorum addiderunt. Sed mirandum magis eſt, quòd ad hoc ſpectaculum non commoueantur CORDA noſtra, quæ certiſſimâ fide credunt, quòd propter ſcelus populi tui percuſſus ſis, quodque diſciplina pacis noſtræ ſuper te ſit. Digniſſimum quidem eſt, vt ſeruus ſciens voluntatem Domini, & non faciens, plagis vapulet multis; ſed quòd tu Vnigenite Fili Dei, cuius cibus fuit vt faceres voluntatem Patris, flagellatus fueris totâ die, vt quæ non rapuiſt exolueres, indigniſſimum omninò, atque ab omni ſenſu alienum eſt. Verùm hoc conſilium æterni Patris tui fuit, vt liuore tuo ſanaremur. Omnes enim nos quaſi oues errraueramus, vnuſquiſque in viam ſuam declinauerat; at Pater miſericordiarum poſuit in te iniquitatem omnium noſtrûm, atque ideò percuſſus à Deo, & humiliatus, vulneratus es propter iniquitates noſtras, attritus propter ſcelera noſtra.

Ps.45.5.
Ps.21.17
Iob.16.15.
Psal.68.27.
Isa.33.8
Luc.12.47.
Ioan.4.34.
Ps.72.14
Ps.68.5.
Isaia 53.5.

Grati

Gratiæ tibi, Domine Iesu, qui propter flagitia CORDIS nostri, in flagellis paratus fuisti, & irā Patris tui castigatus mitigasti. *Psal. 37. 18.*

SED iam reuertere ad COR tuum, ô Anima mea, & vide quid hîc discere debeas, & facere CORDI tuo. Si enim COR filij habes, non debet respuere flagella, quibus enim Deus tamquam filiis loquitur, dicit: Fili mi noli negligere disciplinam Domini, neq; fatigeris dū ab eo argueris; quem enim diligit Dominus castigat, flagellat autē omnē filium quem recipit. Flagellatio ergo, filij Dei nota est. Ne te ergo sine flagello speres futurum, nisi fortè cogites exheredari: nullus enim filius sine flagello, etiam vnicus Dei Filius licet sine peccato, non tamen sine flagello. Audi porrò, ô Anima mea, loquentem deinceps Apostolum ad COR tuum, & flagella velut filiorum Dei characterem commendantem ausculta: Tamquam filiis vobis offert se Deus. Quis enim filius, quem non corripit Pater? Quòd si extra disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes, ergo adulteri, & nō filij estis. Multiplicentur ergo, Domine, super me flagella, vt hereditatem filiorum tuorum possim accipere, & conformis fieri imaginis Filij tui, pro me flagellati. *Prou. 3. 11.* *Heb. 12. 6.* *Aug. in Psal. 31.* *Heb. 12. 7.* *Rom. 8. 29.*

SED quæ vtilitas CORDI meo, quæ vi
Rom.3.2 necessitas illud flagellandi? multa per om-
nem modum. Primùm quidem vt castiga-
tione voluntariâ, & CORDIS afflictione
peccata per ipsum commissa expientur
atque ita ab æterno damnationis flagello
liberetur. Ideò enim flagella tua peccan-
tibus nobis immittis Domine, vt miseri-
corditer parcas; sic enim de posteris Da-
Psal. 88. 32. uid dixisti: Si iustitias meas profanaue-
rint, & mandata mea non custodierint, vi-
sitabo in virgâ iniquitates eorum, & in
verberibus peccata eorum: misericordiam
autem meam non dispergam ab eo, neque
nocebo in veritate mea. Clementiæ ergo
2.Reg.7. 14. tuæ est, Domine, quòd iniqua gerentes ar-
guas in virgâ virorum, & in plagis filio-
rum hominum. Væ autem iis qui cum ho-
Ps.72.5. minibus non flagellabuntur, cum dæmo-
nibus enim posteà flagellabuntur; tales sunt
Iob.21.9 impij illi, de quibus Iob: Domus eorum
securæ sunt & pacatæ, & non est virga Dei
super illos; sed qualis virga eos maneat
mox aperit, dicens: Ducunt in bonis dies
suos, & in puncto ad inferna descendunt.
Corripe me igitur, Domine, in virgâ filio-
rum hominum, ne in æternum proiicias
me. Deinde COR hoc meum vecors, tar-
dum, ac pigrum stimulo indiget ac scuticâ

quâ

quâ excitetur ad currendam viam manda- *Ps. 118. 32.*
torum tuorum. Flagellum equo, & chamus
asino, (dixit Sapiens) & virga in dorso im- *Prou. 26. 3.*
prudentium. COR meum, velut equus re-
fractarius restitat, vnde flagello & calcari-
bus eget. Pigrum est instar Asini, nec gres-
sum promouet nisi flagelletur. Stultum est,
& viam prudentiæ ignorat, nec ingreditur
eam, nisi virgâ coactum.

ASSIDVA ergo ei, Domine, flagella tua, *Eccli. 30. 1.*
ne in insipientia pereat. Instar trochi est
COR meum, consistere in cono non potest
nec moueri, nisi flagris impellatur: tam pa-
rum scilicet, Domine, amat te, tam pa-
rum currit post te, vt nisi tribulatione &
flagellis adigi non possit ad quærendam
faciem tuam; in eorum nempe numero
est, de quibus Regius Vates dixit: Mul- *Ps. 15. 4.*
tiplicatæ sunt infirmitates eorum, posteà
accelerauerunt. Gratulabor mihi igitur,
Domine, in tuis flagellis, quæ ad me-
liora, immò ad te Optimum COR meum
impellunt.

SED quid vltrà boni latet in his flagel-
lis? erudiunt sanè imprudens COR, & Sa-
pientiam ei tribuunt. Stultitia enim col-
ligata est in CORDE pueri, & virga *Prou. 22. 15.*
disciplinæ fugabit eam, vt inquit Sa-
piens; qui alibi quoque ait: Virga, *Prou. 29. 15.*

 atque

atque correptio tribuit ſapientiam. Et Virga in dorſo eius, qui indiget CORDE. Quàm multi inſipientes, ſocordes, immò ſine CORDE redierunt ad COR, poſtquam flagellis Domini afflicti ſunt, Teſti Ephraim transmigrans, & dicens: Caſtigaſti me, & eruditus ſum, quaſi iuuenculu[s] indomitus. Quis igitur ſuperponet in cogitatu meo flagella, & in CORDE meo doctrinam ſapientiæ, ne increſcant ignorantiæ meæ, & multiplicentur delicta mea, & peccata mea abundent? Domine Pater, & Dominator vitæ meæ, per Vnigenitum Filium tuum pro me flagellatum te humiliter rogo, vt flagella tuæ iracundiæ, quæ pro peccatis meis mereor, auertas: & pro iis flagella aduerſitatis de paternâ tuâ manu patienter ſuſcipiam; vt iis eruditus, diſcam ſicut Filius tuus ambulauit, & ipſe ambulare; & adoptionem filiorum Dei merear recipere.

Prou.23.2.
Ierem. 31.18.
Eccli.23.2.
Eccli.23.1.
Miſſale Roman.

LE-

SEPIMENTVM CORDIS CORONA SPINEA.

Sepiam uiam tuam ſpinis. *Oſeæ. 2. 6.*

Ne careat tua ſpina roſis, COR concolor armet,

Horto arcet ſtygias, ſeps diadema feras.

44.

LECTIO V.

Sepimentum CORDIS, Corona Spinea.

Sepiam viam tuam ſpinis.
Oſeæ. 2. 6.

Ne careat tua ſpina roſis, COR *concolor armet:*
Horto arcet ſtygias, ſeps-Diadema, feras.

BENIGNISSIME Domine; cui deliciæ ſunt eſſe cum filiis hominum, voluiſti COR meum fieri quaſi Paradiſum deliciarum, & hortum voluptatis, quem ipſe cæleſtis Hortulanus plantaſti, & aquis gratiæ tuæ rigaſti, vt vnus eſſem de numero eorum, de quibus Propheta tuus dixit: Eritque Anima eorum quaſi hortus irriguus. Spiritualem autem hunc hortum, ô cæleſtis Sponſe, ſæpè viſitas & ingrederis, ſiue vt deambules in Paradiſo ad auram poſt meridiem, ſiue vt conſideres num quid in culturâ eius deſit, videaſque ſi floruit vinea,

Prou.8. 31.

Ierem. 31.12.

Gen.3.8.

Cant. 7. 12. vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica. Quin & descendis in
Cãt. 6. 1. hortum nucum, ad areolam aromatum, vt pascaris in hortis, & lilia colligas, comedasque
Cãt. 5. 1. fructum pomorum tuorum. Quare, cùm tanta sit tibi horti CORDIS mei cura, tamque frequens ad eum accessus: seriò mihi procurandum est, vt talis omninò sit, qualem desiderat Anima tua. Qui autem inter cetera de horto tuo, vnicam Columbam tuam deprædicans, dixisti:
Cant. 4. 14. Hortus conclusus, soror mea Sponsa, hortus conclusus; iterasti autem verbum istud vt designares duplici munitione CORDIS nostrum egere: vna enim ei satis non est maceria. Omnimodis igitur mihi hoc curandum est, vt sepem horto meo circumducam, ne fortè Aper de sylua exterminet
Psal. 79. 14. eum, aut singularis ferus depascatur eum.
Cant. 2. 15. Timendum quoque ei est à vulpibus paruulis, quæ demoliuntur vineam, quam &
Psal. 79. 13. destructâ maceriâ vindemiant omnes qui prætergrediuntur viam. Tanti igitur refert hortum hunc esse benè conclusum, &
Eccles. 36. 29. sepe circumdatum; vbi enim non est sepes
Isaiæ 58. 12. diripietur possessio. Vt igitur fiam ædificator sepium, vnde mihi earum materiam conquiram? vbi inueniam rubum aut dumum, vepres, & textiles ramos, è quibus han-

anc mihi sepem plectam? Liceat mihi, Rex pacifice, ad hoc vti spineo diademate, quo coronauit te impia mater Synagoga in die lætitiæ CORDIS tui, & desponsationis cum Anima mea. Terra enim nostra, quam sudore vultus tui irrigasti, sentes & spinas protulit tibi. Tu verò, ô Domine, qui factus es velut colonus, agrum hominis pigri, quem totum repleuerant vrticæ & spinæ, expurgasti, atque ideò vineæ tuæ pampinis, & agri tui spinis (vt messis tempore Agricolæ solent) coronari voluisti:

Cant. 3. 11.

Ierem. 14.8.

Prou. 24. 30.

Omnia nostrorum accipiens spineta malorum.

Redimitus es igitur spinis, vt terræ CORDIS nostri spinas extirpares, & peccati aculeos in tui capitis tolerantiâ obtunderes.

Sedul. l.4. car. Tertul. de corona milit.

SERTVM ergo hoc spineum erit sepes CORDIS mei, quæ facilè illud tutabitur ab incursantium bestiarum iniuriâ. Coronent se alij rosis, ego ad honorem spinis coronati pro me Capitis mei, spineam coronam CORDI meo circumplectam; in huiusmodi lætabor, & esse sub sentibus delicias computabo: hîc, velut lilium inter spinas, COR meum à vellicantium manibus liberum permanebit. Armat spina rosas, armabunt hæ spinæ hortum COR-

Iob 30.7. Cãt. 2.2.

CORDIS mei contra omnes aduerſarios. Hoc enim Diadema inimicum iis, qui inſidiantur, eos prohibet: iis autem, qui in Eccleſiâ ſimul verſantur, amicum; eos circumſepit & munit. Hæc corona eſt flos eorum, qui crediderunt in eum, qui fuit glorificatus; cruentat autem & caſtigat eos, qui non crediderunt. Meritò ſanè ſepem CORDIS ex ſpinis tuis contexam. An non enim conſilium tuum illud eſt, ô Sponſe ſuauiſſime? Numquid non per os Eccleſiaſtici dixiſti: Sepi aures tuas ſpinis? Cùm enim aures, oculi, reliquaque ſenſuum organa, portæ velut CORDIS ſint, per quas omnia ſenſibilia in ipſum CORDIS penetrale intrant, optimè omninò iubes, vt ſi COR velimus habere munitum, oſtia illius ſpinis obturemus, atque vndique hortum noſtrum ſpinis ſepiamus. Aliud porrò beneficiũ, dilectiſſime Sponſe CORDIS mei, in ſpinis tuis mihi prouidiſti. Videns enim multiplices fornicationes CORDIS mei, quamque ſæpè currat ad virum alterum, dixiſti per Prophetam tuum: Ecce ego ſepiam viam tuam ſpinis, & ſepiam eam maceriâ, & ſemitas ſuas non inueniet; & dicet: Vadam, & reuertar ad virum meum priorem: quia benè mihi erat tunc, magis quàm nunc. Spinæ

Clem. Alexand. l.2. pæd. c.8.

Eccli. 28 28.

Oſeæ. 2. 6. 7.

enim

enim tribulationum, quas miſericorditer ſæuiens ſæpiùs immittis, CORDA noſtra ita concludunt, vt non liceat eis ire quò deſiderabant, ſed reuertantur ad te virum ſuum priorem: ſicut olim Iſraëlitæ, cùm occideres eos, quærebant te & reuertebantur, & diluculò veniebant ad te. Sed & ſpinea corona tua, Domine, & conſideratio dolorum, quos ea tibi inflixit, ſepiet viam CORDIS mei ſpinis, ne excurrere velit & vagari poſt greges ſodalium ſuorum, ne ſectari velit delectabilia & vanitates ſenſuum; ſed maneat in horto tuo tecum, conſors ſpinarum & tormentorum tuorum. Eligam ergo, cùm Lectiſſima Sponſa tua Catharina Senenſi, ſpineam coronam præ aureâ, illáq; COR meum circumcingam, timens, multumque reformidans, ſub capite ſpinato membrum eſſe delicatum. Muniat, oro Domine, COR meum ſpinea corona capitis tui, vt per medios tribulationum aculeos, ad immarceſſibilem coronam gloriæ tandem pertingere merear. Amen.

Pſal. 77. 34.

Cāt. 1. 6.

LE-

PICTVRA CORDIS EX SINDONE VERONICÆ EXPRESSA.

Signatum eſt ſuper nos lumen uultus tui Domine, dediſti lætitiam in CORDE meo. *Pſal. 4. 7.*

Inſpice prototypon, tenſiq; in ſindone CORDIS
Dilecti faciem ſpinea pingat acus.

45.

LECTIO VI.

Pictura CORDIS, ex Sindone Veronicæ expressa.

Signatum est super nos lumen vultus tui Domine, dedisti lætitiam in CORDE *meo.* Psal. 4. 7.

Inspice prototypon, tensiq; in sindone CORDIS
Dilecti faciem spinea pingat acus.

QVAM felix, Domine, munere tuo, quàm fortunata fuit illa Veronice, siue Veronica; quæ tibi sub trabali Cruce gementi, præque laboris, itinerisque molestiis extremè fatigato, & tantum non fatiscenti sudarium obtendit, quo vultum tuum benedictum, sanguine, sudoreque conspersum abstergeres. Recepit verò Mnemosynon omni veneratione dignissimum; velum siquidem illud venerandæ faciei tuæ applicatum, viuam eiusdem effigiem impressam retinuit, magno piæ illius menti solatio. Desideraui & ego sæpissimè, ô speciose formâ Ps. 44. 3.

præ filiis hominum, faciem illam tuam decoram, & plenam gratiarum, faciem illam, in quam desiderant Angeli respicere, imprimi CORDI meo, tamquam mollissimæ ceræ, vt perpetuam tui retineret imaginē. Quoties optaui, vt celte sculperetur in silice CORDIS mei viua effigies serenissimi vultus tui! Nosti Domine, quàm sæpè concupiui, vt claui illi, qui cæli fabricatrices manus tuas, & beatissimos pedes terebrarunt, efficerentur mihi cælum, quo profundissimè exararem, inciderem que te in lamina CORDIS mei! O quoties tibi dixit COR meum: Exquisiuit te facies mea! faciem tuam Domine requiram. Ne auertas faciem tuam à me! Quoties dixi: Ostende mihi faciem tuam, & decorem vultus tui, quem deprecantur omnes diuites plebis. At hactenus non licuit esse tam beatos.

1.Pet.1.12. *Iob.19.24.* *Ps.26.9.* *Cant. 2.14.* *Psal.44.13.*

QVID igitur faciam, aut quod consilium excogitabit COR meum cupidissimum speciei & pulchritudinis tuæ? Quid agā Domine, vt fruar similitudine & imagine faciei tuæ? Scio quid faciam: ingeniosus amor est, quod ille suggerit, perficere tentabo: tigilla mihi de Crucis tuæ ligno accipiam, quę in quadratos margines compingam, in quibus COR meum, tamquam telam mundissimam, explicabo, illudq; funibus,

nibus, quibus alligatus es, ô libertas mea, in quadrũ ita distendam, vt nullã habeat plicam vel rugã, planumq́; fiat, in quo efformetur pictura faciei tuæ. Quis verò hic Apelles, qui viuis coloribus hanc mihi exprimat? Quis Zeuxis aut Parrhasius, lineamenta hæc, Veronices sindoni impressa, artifice manu imitabitur. Ipse ego hîc, dum alius non est, qualiscumq; pictoris munus obibo, & respiciens in faciem Christi mei sudario impressam, eamdẽ, quâ potero, in CORDE meo phrygio opere adumbrabo. Sed vbi acus? vbi byssus? vbi versicoloria fila? Ignosce Domine, reuerentiam Amor nescit, foras mittit pudorem; à tua hęc omnia desumam Passione. Suspiciendum Angelicis potestatibus caput; sed spinis, eheu! coronatum, omnia mihi hæc suppeditabit. Pro radio enim & acu, mihi erit spina vna diadematis tui, quæ sanguine tuo purpurata, quoties CORDIS mei telam punget, eamdem roseo cruore pinget; nec opus mihi bysso, sed euulsis è sacrâ cæsarie tuâ & honorandâ barbâ capillis texere mihi liceat. Quòd si non satis variegata videatur hæc pictura, lacrymis, ô Christe, tuis, nimium ruborem temperabo; vt pingam scilicet Dilectum meum candidũ & rubicundum. Quis verò exactam adeò hîc pulchritudinem

Psal. 83. 10.

Cant 5. 10.

tudinem requirat, cùm ipſi prototypo non fuerit ſpecies neque decor ; cùm fuerit quaſi abſconditus vultus eius & deſpectus, putatus quaſi leproſus & percuſſus à Deo, vermis & non homo ; opprobrium hominum, & abiectio plebis. Nullus ergo in Nazaræo meo nimium candorem requirat, quem non licuit exprimere, niſi in diademate quo coronauit eum mater ſua. Nemo à manu mea columbinos illos oculos velut lacte lotos expectet, cùm imbres lacrymarum, & defluentem ſtillantes ſanguinem defigurare oportuerit. Qualis qualis tamen hæc pictura eſt, aptiſſima illa & gratiſſima eſt CORDI meo ; & ideò cum gaudio & exultatione dicam : Signatum eſt ſuper me lumen vultus tui Domine: magno vtique fructu; nam idcircò dediſti lætitiam in CORDE meo. Quid enim dulcius ? quid lætius, quàm in CORDE ſuo portare Imaginem filij Dei ? Aptiſſimum porrò eſt, vt hæc phrygia acu CORDI intexetur ; vt ita non in ſuperficie tantùm hæreat, ſed vndique COR penetret & ex vtraque parte ſanguineum Sponſum depictum exhibeat. Delebilis eſt pictura quæ calamo fit aut penicillo : oblitterari poteſt luto laminæ ſculptura: eradi poſſunt altiſſimæ cælatæ litteræ:emollita cera aut

Iſa. 53.2

Pſ. 21.6.

Cant. 3. 11.

Cant. 5. 12.

Pſ. 4.7.

aut nouo impreſſo ſignaculo, perit quæ ei anteà erat impreſſa forma. Mea autem indelebilis eſt pictura; ſtabit quamdiu COR ſtabit; eradi aut ſcindi non poteſt, niſi CORDE ex parte lacerato. Manebit igitur CORDI meo indita amoris mei facies: Faſciculus Myrrhæ Dilectus meus mihi, inter vbera mea, in medio CORDIS mei, commorabitur. Ita fiat, Domine Ieſu! Illuſtra faciem tuam ſuper COR ſerui tui, manſionem tuam in eo fac, nec deſeras donec reuelatâ facie videam te, & adimpleas me lætitiâ cum vultu tuo in æternum benedicto.

Cant. 1. 12.
Pſal. 30. 17.
2. Cor. 3. 18.
Pſ. 15. 11.

COR PHIALA CHRISTO SITIENTI.

Dabo tibi poculum ex Vino condîto. *Cant. 8. 2.*

Respue, quę Iudę genus offert, pocula fellis,

Compuncti CORDIS sed bibe, sponse, merum.

46.

LECTIO VII.

Cor Phiala Christo sitienti.

Dabo tibi poculum ex vino condîto.
Cant. 8. 2.

Respue quæ Iudæ genus offert pocula fellis,
Compuncti Cordis *sed bibe Sponse merum.*

ADmirandvm valdè fuit, Amator hominum Iesu, quòd tu, apud quem est fons vitæ, & aqua saliens in vitam æternam, fatigatus ex itinere, sedensque supra fontem, mulieri Samaritanæ dixeris: Da mihi bibere. Quam petitionem & ipsa non parum admirabatur. Verùm, sitis illa multò grauior, multoque admirabilior fuit, quam Passionis tuæ tempore tolerasti, quam non dubito ipsos quoque Angelos in admirationem rapuisse, de qua sola in Cruce conqueri voluisti, & iam tanto ante tempore apud Prophetam Regium lamentabiliter eam deplorasti: Aruit, dicens, tamquam testa virtus mea, & lingua mea ad-

Psal. 35. 10.
Ioan. 4. 7
Ioan. 19. 28.
Psal. 21. 16.

Cartag. hom.7 de pass.l.11. adhæsit faucibus meis. Quid est hoc, Domine, quòd tu qui das potum omni carni, ipsemet sitias, & non habeas qui refrigeret arentem linguam tuam? Sampsoni sitienti, aquam potabilem ex asini mandibula dedisti. Sitiuit abiectus puer Ismahel in deserto, & matri Agar Angelus puteum aquæ detexit. Sitiuit rebellis populus Iudæorũ, & largissimas aquas petra eis suppeditauit. Ne siti periret Elias, iussus est recedere ad torrentem Carith, vt ex eo biberet. Et Domino vniuersorum, calix aquæ frigidæ negatur. Potus enim ille, quem vitis aliena, Synagoga Iudaica, Plantatori suo offert, non potus est, sed tormentum: De quo audire lubet eloquium tuum, super mel dulce. Sonet vox tua in auribus meis: & explica mihi, ô Dilecte mi, vinum illud, quod tibi sub mortem propinatum est. Dederunt, inquis, in escam meam fel; & in siti mea potauerunt me aceto. Circumdedit me (impia Synagoga) felle, repleuit me amaritudinibus, inebriauit me absynthio. Sed augetur hæc crudelitas, quòd & ego ex amaro CORDE meo propinem tibi quotidie vinum cum felle mixtum, dum bona opera malâ intentione vitio, & corrumpo. Quid reddo tibi è vineâ, quam plantauit dextera tua, nisi vuam fellis,

Iudic.15.19. Gen.21.19. Num.20.11. 3. Reg.17.3. Matth.10.42. Ps.18.11 Cãt.2.14 Ps.68.22 Thr.3.15 Matth.27.34. Deuter.32.32.

lis, & botros amarissimos? Tu stabiliuisti
Cor meum fructu frumenti, vini, & olei; *Ps. 4.8.*
& pro eo, eheu! obtuli tibi fel draconum, *Deuter. 32.33.*
& venenum aspidum insanabile. Doleo,
Domine, super ingratitudine meâ tantâ;
atque opto deinceps, conuerso Corde in
vineam electam, & phialam auream, charitate rutilantem, ex eodem propinare tibi vinum optimum, dignum Dilecto meo *Cāt. 7.9.*
ad potandum, labiisque & dentibus illius
ad ruminandum. Verùm, vt hoc de Cellario Cordis mei proferam, necesse est, vt
priùs cognoscam quidnam sit illud, quod
tantopere sitis. Sitis enim tua, salus nostra,
redemptio nostra, conuersio Animarum
nostrarum est: quæ multò plus, quàm
Corporalis cruciatus te torquet. Quis mihi
det, Domine Deus meus, vt possim restringere hanc sitim tuam, & potare te vino *Ps. 59.5.*
compunctionis, defluentis è torculari contriti Cordis mei! Lego scriptum: Date *Prou. 31. 6.7.*
siceram mœrentibus, & vinum his qui
amaro sunt Animo; bibant, & obliuiscantur ægestatis suæ, & doloris sui non recordentur ampliùs. Quàm congruum esset,
Domine, vt tibi in maximo mœrore &
amaritudine Animæ existenti, hoc, quod
ad mortem damnatis negari non solet, beneficium impenderetur; qui vtique iam

 inde

inde à Natiuitatis tuæ exordio flagrantissimam hanc sitim semper habuisti, eamque in vltima mortis hora maximè aperuisti, vt tuus in nos Amor, planè eximius, nobis apertè pateret. Quis autem, ô amantissime Spōse Animæ meæ, adeò ferus sit, qui, cùm audit te raucâ & intermoriente voce di-

Ioan. 19. 28.

centem, Sitio, non mitescat, & liquefiat, vt totus conuertatur in potum, & leniat sitim amore captæ Animæ tuæ? Quis non os illud, quod verba vitæ æternæ deprompsit, & ignita illa eloquia, penetrantia vsq

Hebr. 4. 12.

ad diuisionem Animæ & Spiritus toties eructauit, refocillare optaret, etiamsi ma-

2. *Reg.* 23. 15.

ximo labore idipsum ei constaret? Concupiuit in siti sua Dauid aquam de Cisterna Bethlehem, & tres viri fortissimi irruperunt castra Philisthinorum, & haustam aquam attulerunt ad Regem: & non curram ego per medios cuneos aduersariorū meorum, per mille pericula Animę meę, vt hauriam aquam ad refocillandum Dilectum meum? Vereor enim, ne mihi dicat ali-

Matt. 26 35.

quando: Sitiui, & non dedisti mihi bibere. Vtinam, Domine, vnicum solatium Animæ meæ, dirumperes penetralia CORDIS mei & scaturire facias fontes & torrentes in

Ps. 109. 7.

medio pectore meo, vt de torrente in via bibas, antequam vitam morte claudas. S

foren

ſorem beneficio gratiæ tuæ inſtar amatæ Sullamitidis tuæ, darem equidem in hac æſtuantiſſima ſiti tua, ori tuo poculum ex vino condîto, & muſtum malorum granatorum meorum. Qualiſcumq; tamen ſum, offero tibi COR meum, vt inde bibas qualemcumque amorem meum, ſatagentem ſedare ſitim tuã. Bibe Domine, obſecro te, bibe COR meum liquefactum, quod cupit infundi CORDI tuo, & miſceri amore liquefcentibus viſceribus tuis. Bibe citò, precor te, & abſorbe vota mea, & innumera libamenta, quæ profero tibi de præcordiis meis: & celebrabo conuiuium Regis mei, conuiuiũ, cui præſidet ſollicitus amor, qui poculis alternis certare ſolet. Verùm quid loquor, ſuauiſſime Deus CORDIS mei? quale refrigerium tibi paro CORDIS vnius eliquatione, quâ velut aquæ guttâ, magis irritabitur inexplebilis ſitis tua? Vtinã liceret mihi, tenerrime Sponſe Animæ meæ, vniuerſa generis humani CORDA liquare, vt hoc potu dulciſſimo ſitis tua ſedaretur! ſed vt video, cùm tantus non ſuppetat potus, præ ſiti moriturus es. O ſitis! ô ſempiterne ardor, vre me, vt ſatier à fonte viuo, qui ſurgit in amœniſſimo Paradiſo deliciarum, & irrigat ciuitatem Dei.

Cãt. 8. 2.

Ioan. à Ieſu Maria in Theolog. myſt.

LE-

COMPVNCTIO CORDIS CLAVO TIMORIS DEI.

Confortauit eum clauis ut non moueretur. *Isaiæ. 41. 7.*

Hoc mihi COR sancti clauo transfige timoris,
Pro me, qui clauis in cruce fixus eras.

47.

LECTIO VIII.

Compunctio CORDIS clauo timoris Dei.

Confortauit eum clauis, vt non moueretur. Isaiæ. 41. 7.

Hoc mihi COR, *sancti, clauo transfige, timoris,*
Pro me qui clauis in Cruce fixus eras.

SITIVIT in te Anima mea, & COR meum multipliciter Deus meus: desiderio enim desideraui sequi te, & coniungi tibi; ideoque rogaui te per viscera misericordiæ tuæ, vt in funiculis Adam, & vinculis charitatis traheres me post te, & alligares me tibi. Verùm, quæ mea infidelitas fuit, confregi iugum, dirupi vincula, & retrò recessit COR meum. Quo nexu igitur me tibi astringes, vt ampliùs non discedam à te? Confringi possunt vincula, computrescere funes; at fortiùs & duriùs figunt claui. Quare, ô Domine, clauis tuis confige me tibi, vt nihil omninò sit quod me possit separare à charitate

Ps. 62. 3.
Luc. 1. 78
Osea 11. 4.
Ier. 5. 5.
Rom. 8. 39.

ritate tua, possitque de me illud dici: Confortauit eum clauis, vt non moueretur. *Isaiæ 41. 7.* Voluisti tu, ô Sponse Animæ meæ, priùs quidem funibus trahi & extendi, deinde verò in Cruce clauis configi, qui sacras illas manus tuas foderunt, & terebrarunt. Quid autem hoc significare dicemus, nisi quòd electos tuos, quos prædestinasti cõformes fieri imagini tuæ, per hos gradus *Rom. 8. 29.* prouehas ad salutem? Primùm enim trahis eos funibus ad te, deinde etiam fortiùs clauis tibi configis. Fune, ô Redemptor, alligatus tibi est, qui dum vehementiore tentatione turbatur, proponit sibi honestatis intuitum, memoriam promissionis, & hoc interim se fune retinet, ne propositum penitus abrumpatur. *Bernard. Serm. de triplici vinculo.* Durum profectò vinculũ & molestũ, sed & periculosum nimis, & quod diu tenere non possit. Siquidem putrescunt funes, & pudoris vinculum nos obliuiscimur, aut abrumpimus citò. Est autẽ qui clauis cõfigitur Domino Maiestatis, quem timor Dei ligat, qui non expauescit ad vultus hominum, sed ad memoriam gehennalium tormentorũ. Et hic quidẽ peccare non metuit, sed ardere. Duriùs tamen & fortiùs primò imprimitur, quia cùm ille vacillet in proposito, iste propositum non amittit. Confige igitur, timore tuo carnes *Ps. 118. 20.* meas

neas; clauum timoris tui adige per COR meum, vt vel sic diligam te. Vt verò expressiùs desiderium CORDIS mei Dilecto meo exponam, opto fiat in me, quod factum est in te propter me, & meam salutem. Quid illud, quæso? Audi Iesu sacerdos magne, tu & amici tui, qui habitant coram te. Nónne Pater cælestis dixit de te: Ecce lapis quem dedi coram Iesu, super lapidem vnum septem oculi sunt: Ecce ego cælabo sculpturam eius, ait Dominus exercituum: & auferam iniquitatem terræ illius in die vna. Lapis hic Tu ipse es, Domine Iesu, lapis summus, angularis, electus, in fundamento fundatus, in quo septem dona Spiritus sancti, vt septem oculi, requieuerunt. Hunc lapidem clauis Crucis Deus Pater per manus Iudæorum cælauit, vt in die vna Passionis tuæ, auferret iniquitatem terræ. Eîa age, Dilecte mi, ad imaginem & similitudinē istius, sculpe etiã in CORDE meo timorē tuum: esto quæso tu Cælator; clauus Crucis tuæ scalprũ & cælũ; malleus verbũ Dei (verba enim tua quasi malleus conterens petrã) lapis verò sit COR meũ. In hoc ergo, ô Diuine sculptor, profundissimè insculpe timorē tuũ, vt ille me à noxiis reuocet, & tibi configat COR meũ. Timor enim

Zachar. 3.8.9.

Hier. & Rupert. in cap. 3. Zachar.

Ier. 23. 29.

Eccli. 1. 27. Ambr. in Ps. 118. enim Domini expellit peccatum. Confige ergo clauis, & destrue fomenta peccati, moriatur in carne mea omnis illecebra delictorum: libertatē vagandi cupiditas voluptatum Cruci affixa non habeat. Est enim quidā clauus spiritalis, qui patibulo Crucis Dominicæ affigat has carnes. Quòd si carnes istæ reiiciunt clauos diuini timoris, *Gen. 6. 3.* haud dubiè dicitur: Non permanebit Spiritus meus in his hominibus, quoniam carnes sunt. Nisi igitur affigantur Cruci, & configantur clauis à timore Domini, non permanebit in his Spiritus Dei. Confige igitur timore tuo COR meum, vt mortificationem tuam, Domine Iesu, in Corpore meo iugiter portem.

SED tam timor Domini, quàm clauus Crucis, qui illum designat, erit mihi pro *Ambros. de obitu Theodos.* præsidio & fræno. Sic enim accepimus, Helenam Constantini matrē, clauos Crucis tuæ, ô Domine, inuenisse, & vnum fręno, alterum Diademati Imperatoris intexuisse. Non insolentia ista, sed pietas est, cùm defertur sacræ Redemptioni. Rectè in capite clauus, vt vbi sensus est, ibi præsidium. In vertice corona, in manibus habena; corona de Cruce, vt fides luceat; habena de Cruce, vt potestas regat. Impletum est in eo Zachariæ vaticinium: In die

die illa erit quod ſuper frænum equi eſt, ſanctũ Domino omnipotenti. Quare ſanctum ſuper frænum, niſi vt Imperatorum inſolentiam refrænaret, & ſancto dicere Spiritu videretur: Nolite fieri ſicut equus & mulus: ſed in fræno & chamo maxillas eorum conſtringe. Sit quoque, Domine, clauus timoris tui Cordi meo galea ſalutis, & frænum reſtringens me à lapſu impietatis, retrahens à noxiis exceſſibus.

Zach. 14 20.
Ita exponũt Greg. Tur. de gl. Mart. c. 8 Niceph. l. 8. c. 29. Cyrill. Ambroſ. Lyran. in Pſal. 31.

Sed & aliud mihi beneficium omni acceptione digniſſimum in clauo Crucis tuæ contuliſti. Ex clauo enim hoc licet mihi fabricare clauem, qua ingrediar penetralia tua. Clauis enim reſerans, clauus penetrans factus eſt mihi, vt videam voluntatem Domini. Quídni videam per foramen? clamat clauus, clamat vulnus, quòd verè Deus ſit in Chriſto, mundum reconcilians ſibi. Ferrum pertranſiit, Domine, Animam tuam, & appropinquauit Cor tuum; vt iam non neſcias compati infirmitatibus meis. Patet arcanum Cordis, per foramina Corporis, patet magnum illud pietatis Sacramentum, patent viſcera miſericordiæ Dei noſtri, in quibus nos viſitauit oriens ex alto. Liceat ergo mihi, Domine, claue hac, de clauo tuo fabricatâ, introire in locum munitum, & in do-

Bernard. Ser. 61. in Cant.
Pſ. 104. 18.
Hebr. 4. 15.
Luc. 1. 78
Pſ. 30. 3.

mum refugij ſácratiſſimorum Vulnerum tuorum: vt ibi abſcondas me à conturbatione hominum, à Spiritu puſillanimitatis, & tempeſtate. Concede hoc, Amor meus, qui calamo clauorum tuorum, atramento Sanguinis tui ſcripſiſti me in manibus tuis, lege ibi ſcripturam tuam, & ſalua me opus manuum tuarum.

Pſ. 30. 31
Pſ. 54. 9.
Iſa. 49. 16.

SE-

SEPTIMA CLASSIS.

CORDIS cum Cruce & Crucifixo conformatio.

CRVX *Christi, Christusq́; Crucifixus, Iudæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitia; Vocatis verò atque electis, Dei virtus & Dei sapientia, iustitia, sanctificatio & edemptio est. Quare redempti à Domino, om*[1.Cor.1.23.] *em suum honorem & gloriam in Cruce, con-mptibili anteà ligno, posuerunt. Hinc Paulus postolus dicebat: Mihi autem absit gloriari, si in Cruce Domini nostri Iesu Christi.* [Gal.6.14.] *Hanc nerabundus Andreas ita salutabat: Salue rux, quæ in Corpore Christi dedicata es, & membris eius tamquam margaritis ornata. bona Crux, quæ decorem & pulchritudinem de embris Domini suscepisti, accipe me ab hominibus, & redde me Magistro meo; vt per te recipiat, qui per te me redemit.* [Breuiar. Rom.] *Hæc est bor illa, de qua Sponsa canit: Sicut malus* [Cāt.2.3.]

 inter

inter ligna ſiluarum, ſic Dilectus meus inter filios: Sub vmbra illius, quem deſideraueram, ſedi; & fructus eius dulcis gutturi meo. Crux eſt lectulus floridus Nazaræi noſtri. *Ferculum Salomonis de lignis Libani, cuius reclinatorium aureum, aſcenſus purpureus, media charitate conſtrata propter filias Ieruſalem.* Crux Chriſti eſt vltima Scholæ noſtræ Claßis, & ſupremus Gymnaſij CORDIS vertex. *Venite ergo filiæ Sion, & ingredimini Claſſem hanc, & videte vbi paſcat, vbi cubet Dilectus veſter in meridie.* Crucis hanc Arborem, è Golgothano colle in agrum CORDIS veſtri transferte, totum COR triumphali titulo Domino conſecrate. Si amore vulnerari iuuat, Lancea illa, quæ Dominicum pectus aperuit, COR veſtrum charitate vulnerabit. Si ſitis torqueat, dabitur hîc *poculum ex vino condîto, & muſtum malorum granatorum* de torculari Crucis profluens. Si Azylum quæritis, ô trepidæ columbæ, nidificare hîc licet *in foraminibus petræ, & in cauerna maceriæ.* Nec deeſt hîc *Speculum, in quo vultum natiuitatis veſtræ conſideretis:* quinque enim illa protioſißima Chriſti Vulnera, totidem Specula ſunt, omni vitro atque argento lucidiora, in quibus CORDIS veſtri næuos facilè aſpicietis. Si vagatæ hactenus *poſt greges ſodalium* requiem quæritis, extra Dilectum ne quæratis; ſed illi COR veſtrum iungite *in monumento nouo, in quo ſepultus fuit*

Cant. 1. 15. — Cãt. 3. 9. — Cãt. 1. 6. — Cãt. 8. 2. — Cant. 2. 14. — Iac. 1. 23. — Cãt. 1. 6. — Ioan. 9. 41.

Ibi

Ibi cum illo dulciter requiescite, vbi vos nullus suscitare neque euigilare faciet, quoadusque ipse velit. Atque hæ sunt Lectiones, quæ in vltima hac Classe explicantur.

CORDIS IN CRVCE EXPANSIO.

In ſimplicitate CORDIS quærite illum. *Sap.1.1.*

Jn cruce, ne rugoſa fores, expanſus obiui:
Sponſa tuum tendas COR, ſit vt abſqꝫ plicâ.

48.

LECTIO IX.

CORDIS in Cruce expansio.

In simplicitate CORDIS *quærite illum.*
Sap. 1. 1.

In Cruce, ne rugosa fores, expansus obiui;
Sponsa tuum tendas COR, *sit vt absq; plicâ.*

IN lectulo meo per noctem quæsiui quem diligit Anima mea. Quæsiui eum, & non inueni. Quomodo enim inueniſſem te in lectulo quietis & ſenſualitatis meæ, qui triduo quæſitus à Sanctiſſima Matre tua & caſtiſſimo Spōſo eius Ioſeph, inter cognatos & notos tuos minimè inuentus es. Surgam ergo, & circuibo ciuitatē: per vicos & plateas quærā quem diligit Anima mea. Tandē autem poſt diligentem inquiſitionē, inueni vbi quieſcas, vbi cubes in meridie charitatis tuæ. Inueni autem te in incommodo admodum lecto duriſſimæ Crucis. In lecto, ſi clauos attendo,

Cāt. 3. 1

Luc. 2. 44.

Cāt. 1. 6.

ferreo; ſi ceruical, ſpineo; ſi Crucem, ligneo. Iaces hîc, ô Rex pacifice, in nobiliſſimo ferculo Salomonis de lignis Libani: ſuper omnia enim ligna cedrorum ſola Crux celſior, in quo mundi vita pependit, cuius aſcenſus purpureus, immò ſacro tuo Sanguine purpuratus, media autem eius charitate conſtrata ſunt, propter filias Ieruſalem: quia tu ipſe ardens charitate, medium Crucis occupas, & fideles Animas ad te attrahis. Durus fuerit hic lectulus, horridum prorſus reclinatorium, cùm tamen tu in eo caput & Corpus reclinas, dicam meritò: Dulce lignum, dulcis lectus, dulce pondus ſuſtinent; fitque fatalis iſta Arbor, olim maledicta, per te,

Cãt. 3. 9.

Arbor decora & fulgida,
Ornata Regis purpura.

Breuiar. Rom.

Optimè dixit Sponſa tua: Lectulus noſter floridus. Quomodo enim non floridus, in quo non requieſcit niſi flos campi, & lilium conuallium; in quo dormit flos de radice Ieſſe, roſeo cruore vernans, & ſpirans odorem ſuauitatis. An non floridus lectulus qui in vertice Titulum inſcriptum præfert: Ieſus Nazarenus, id eſt florens, ac floridus omnium virtutum varietate. Id verò quod maximè in hoc lectulo placere debet, eſt, quòd dicatur NOSTER, id eſt,

Cant. 1. 15.
Cãt. 2. 1.
Iſa. 11. 1.

tibi

tibi mihique communis: id ſcilicet me docens, vt conſortium Crucis tuæ non abhorream. Neceſſe enim eſt vt & crucifigatur vetus homo cum Chriſto, vt reſurgat nouus: neceſſe eſt vt compatiatur, ſi velit congregnare; crucifigendum eſt incircumciſum COR, & rebellis caro: qui enim ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis. Sed quid peccauit vetus homo? quam accuſationem adfertis aduerſus COR illius? quid mali fecit? Irritauit impius Deum; dixit enim in CORDE ſuo, Non requiret. COR eius congregauit iniquitatem ſibi. Dixit denique in CORDE ſuo: Non eſt Deus. Quid vobis videtur? Blaſphemauit: crucifigatur: tolle, tolle crucifige eum. Iuſtum eſt, Domine, iudicium tuũ; crucifigendũ prorſus eſt COR hoc, vt moriatur mundo, & mundus ipſi; vt poſſim cum Paulo dicere: Mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo. Accipe igitur, Domine, COR meum, & crucifige illud tecum, affigens illud clauis amoris tui, vt vniuerſa eius deſideria non ius ſeruiant concupiſcentiæ, ſed mortificationi maneant affixa. Et ſicut qui patibulo Crucis affigitur, non iam præſentia contemplatur, nec de ſuis affectionibus cogitat, non pro die craſtino ſollicitudine

Rom. 6.6 *Rom.* 8. 17. *Galat.* 5. 24. *Ioan.* 18. 29 *Pſ.* 10.13 *Pſ.* 40.7. *Pſ.* 13.1. *Matth.* 26.66. 2. *Math.* 12.41. *Galat.* 6. 14. *Caßian.* *l.* 4.*c.* 35.

curaque distenditur, seque cùm adhuc spirat in Corpore, cunctis elementis credit esse defunctum, illuc præmittens sui CORDIS intuitum, quò se non dubitat illicò transiturum. Ita me quoque timore tuo crucifixum, non solùm carnalibus vitiis, verùm etiam ipsis elementis mortuum fac, Domine; vt illuc habeam oculum CORDIS defixum, quò spero tecum per Crucem peruenire. Aliud prætereà Documentum, Crucifixio tua CORDI suggerit. Simplex enim naturâ, simplicitatem CORDIS exquiris: & ideò cum simplicibus sermocinatio tua. Hinc & admonemur, in simplicitate CORDIS quærere te. Hoc est, non aliud tamquam te, non aliud præter te, non aliud post te. Contrà verò dehortatur nos Scriptura tua à duplicitate CORDIS, dicens: Ne sis incredulus Deo, & ne accedas ad illum duplici CORDE. Vir enim duplex Animo, inconstans est in omnibus viis suis. Quare autem est incōstans? quia nimirùm caret anchorâ spei, quâ COR hominis affigitur, ne huc illucque, instar nauis à vento agitatæ, circumferatur. Quid igitur facto opus est, vt multiplicis CORDIS plicas, latebras, & recessus explicemus? Docuisti nos hoc, Domine, in Cruce extensus. Vt enim exhiberes tibi gloriosam Ecclesiam, non habentem

Prou. 3. 42.
Sap. 1. 1.
Bern. ser. 2. ad Fratres.
Eccli. 1. 36.
Iac. 1. 6.
Ephes. 5. 27.

habentẽ maculam aut rugam, temetipſum tradidiſti pro ea. Vt illam mundares à macula, Sanguinẽ tuum fudiſti illi in lauacrũ: vt expolires à ruga, extenſus & explicatus es in Cruce; atq; ita quidẽ, vt diſperſa ſint omnia oſſa tua, fieretque COR tuum tamquam cera liqueſcens in medio ventris tui. Foderunt, ô Domine, manus tuas, & pedes tuos; & ne vlla plica remaneret in Corpore tuo, illud ita extenderunt, vt dinumerarent omnia oſſa tua. Tanti tibi conſtitit diducere rugas dilectæ Sponſæ tuæ! Quis mihi det, Domine, vt COR meum tibi configatur Cruci, & expandatur vndequaque, vt non remaneat in eo vlla plica aut ruga; vt habeam nimirùm puram & ſimplicem omnibus in rebus intentionem, quâ vni tibi Dilecto CORDIS mei placere deſiderem, dicamque illud: Dilectus meus mihi, & ego illi. Diſplicent tibi qui in CORDE & CORDE loquuntur, ore ſuo benedicentes, mala autem in CORDIBVS eorũ. Oderunt quoq; filij hominũ duplices CORDE. Hinc etiam prudentes huius ſæculi, obſeruantes fructũ Arboris Perſeæ formã CORDIS repræſentare, folia autẽ ſimilitudinẽ linguæ, voluerunt illo deſignari, COR & linguam hominis debere conuenire; nec aliud linguâ, aliud CORDE promendũ. COR enim ingre-

Pſal. 21. 15.

Cãt. 2. 16

Pſ. 11. 3.

Pſ. 61. 5.

Pſ. 27. 3.

Plutarc. de Iſide, & Oſiride.

Eccli. 3. 28. ingrediens duas vias, non habebit ſucceſſus; & prauum COR in illis ſcandalizabitur. Scio autem, Domine Deus meus, quòd CORDA probes, & ſimplicitatem diligas, & ideò in ſimplicitate CORDIS mei offero tibi meipſum totum ad crucifigendum, & ab omni plica explicandum, vt ſimplice CORDE vni Deo & ſimplici placere poſſim. Placet mihi, Domine, Crux tua, quæ me tibi conformē faciat; quare cum B. Andrea Apoſtolo tuo dicam: O bona Crux, quæ decorem ex membris Domini ſuſcepiſti, diu deſiderata, ſollicitè amata, ſine intermiſſione quæſita, & aliquando cupienti Animo præparata: ſecurus & gaudens venio ad te, ita & tu exultans recipias me: accipe me ab hominibus, & redde me Magiſtro meo; vt per te me recipiat, qui per te me redemit.

1. Paral. 29. 17.

Breuiar. Rom.

L E-

CRVCIS IN CORDE PLANTATIO.

Plantatio Domino ad glorificandum. *Isaiæ. 61. 3.*

Dulce, precor tenero CORDI crucis insere lignum.
Fæcundâ crescet nobilis arbor humo.

49.

LECTIO X.

Crucis in CORDE plantatio.

Plantatio Domini ad glorificandum.

Isaiæ. 61. 3.

Dulce, precor, tenero CORDI *Crucis insere lignum;*
Fœcundâ crescet nobilis arbor humo.

VENIAT Dilectus meus in hortum suum, non quidem vt Lilia colligat, aut comedat fructus pomorum suorum: sed vt quasi colonus & Agricola, rursum plantet Paradisum voluptatis, sicut plantauerat ab initio. Repurgaui terram CORDIS mei à vepribus & spinis, lapides selegi ex ea, & sarculo pœnitentiæ suffodi eam. Quid igitur restat, ô cælestis Hortulane, nisi vt venias, & plantes plantationem fidelem? Paratum COR meum Deus, paratum COR meũ! tempus plantationis aduenit: veni, & planta

Cāt.5.1. *Gen.2.8.* *Isa.5.2.* *Isaiæ17.10.* *Ps. 107.2.*

planta hortum tuum, transfer lignum vitæ de monte Caluariæ, & insere illud humo CORDIS mei. Nobiliori sanè plantâ vernare non potest terra nostra, meliore ligno decorari non potest hortus noster. Est siquidem

Crux fidelis, inter omnes,
Arbor vna nobilis;
Nulla silua talem profert
Fronde, flore, germine.

Liuius. lib.1. Fuerit olim infamis stipes, lignum ignominiosissimum, arbor infelix; postquam tamen in eâ salus mundi suspensa fuit, omnis illi ignominia detracta est, atque, vt Sybilla cecinit,

Syb. apud Sozom. lib.2.c.1. *Est lignum felix, in quo Deus ipse pependit.*

Ipse enim Rex regum contactu membrorum suorum decorem & honorem huic ligno attulit,

Sedul.l.4 Carm.

violentaq; robora membris
Illustrans propriis, pœnam vestiuit honore;
Ipsaq; sanctificans in se tormenta beauit.

Hæc est igitur Arbor nobilissima, in nobilissimo Paradisi mei loco collocanda. Arbor mali punici, vnde suauè rubens, hiansque pendet speciosissimus fructus, regiâ coronâ insignitus: hæc est Cedrus Libani, & Palma exaltata in Cades. Arbor hæc quasi oliua pullulans, & Cypressus in altitudi-

Eccli. 24 19.

tudinem ſe extollens; immò, vt quidam cecinit,

Vberior palmâ, platano formoſior Arbor,
Fertilior citro, nobiliorq; cedro:
Durior hæc ebeno, buxiq; perennior vmbra,
Quæ ſibi pomiferum ſola ſit apta nemus.

Balduin. Cabil. in Magdal. l. 5. Epigram. 83

Quàm decora, quàm ſuauis eſt hæc Arbor, quæ nihil lethi habeat, ſed tota lætitiæ ſit. Semper enim lignum Crucis vitam germinat, fructificat iucunditatem, oleum lætitiæ ſtillat, balſamum ſudat ſpiritualium chariſmatum: non eſt ſilueſtris arbor, lignum vitæ eſt apprehendentibus illam. Oliua eſt, vncti Meſſiæ pinguedine & miſericordiæ viſceribus redundans; oleum enim effuſum nomen eius, de cuius plenitudine omnes accipiunt. Crux eſt vinea Engaddi, Botrum Cypri nobis exhibens, è quo vinum compunctionis bibere liceat. Crux Arbor eſt digniſſima, ſemper virens,

Bernard. Ser. de S. Andrea.

Prou. 3. 18.

Cãt. 1. 2.

Ioan. 1. 16.

Cant. 1. 13.

Arbor, cui noſtræ ſtemma ſalutis ineſt.
Ipſa Dei pietas ramorum amplexibus hæret,
Et riguus Chriſti Sanguine vernat apex.
De trunco fidei pendent myſteria noſtræ,
Maieſtate Deus, corpore verus homo.
Radicem cruor innocui puriſſimus Agni,
Qui lauat humanæ vulnera ſortis, alit.

I. Boch. in Carm. ad Lipſij lib. de Cruce.

 O *Crux*

O Crux, ô columen, ſpes vnica, planta ſalutis,
O lignum ætherij fertile depoſiti.

Quid mirum igitur, ſi vnam hanc tam ſpecioſam, tam frugiferam Arborem, præ omnibus CORDI meo eligam inſerendam, cùm omnes fructuum vbertate ſuperet? Deſidero, ô Dilecte mi, vt vſque ad imum CORDIS mei fundum, infigas mihi Arborem Crucis benedictæ, vt in eo radices agat, creſcat, & refloreat; vt viuam iam non ego, ſed viuat in me Chriſtus, & hic Crucifixus. Quòd ſi lignum hoc plantari deſideret ſecus decurſus aquarum, vt proferat fructum in tempore ſuo; affundam radici eius copioſiſſimos lacrymarum riuos, quibus nouellam plantationem rigabo: neque imbres mihi deeſſe poterunt; ſi enim Crux mihi figatur in CORDE, amóre Amòris illius, qui in eâ pro me ſuffixus eſt, CÓR compunctum ſcaturiet fontem lacrymarum, cuius exitus deducant oculi mei die ac nocte. Quídni enim hoc ſperem contactu ſalutaris huius ligni, ſi arida virga Moyſis è duriſſimo ſaxo fontem profluum elicuit?

Galat. 2. 20. — *Pſ. 1. 3.* — *Pſ. 118. 136.* — *Exod. 17. 6.*

SED quo emolumento hanc Arborem ita in horto meo plantari concupiſco? niſi vt cum Sponsâ dicã: Sub vmbrâ illius, quem deſiderauerãm, ſedi; & fructus eius dulcis

Cãt. 2. 3.

dulcis gutturi meo. Refrigerium peto, & refectionem: refrigerium ab vmbrâ, vt scapulis tuis obumbres mihi, tu huius Arboris fructus suauissime, cui diximus: In vmbrâ tuâ viuemus. Nathanael sub arbore ici videtur, Dauid in vmbra alarum tuarum sperat, Zachæus in arborem Sycomori ascendit, vt te, Dilecte mi, videat. Ego verò sub hac Arbore sedeo, in qua expandisti manus tuas, vt totum mundum obumbrares: sedeo, inquam, vt Crucis tuæ velamento à malignitate sæculi, & Corporis ardore protegar atque defendar. Quos enim adussit libido, hos, ô Domine Iesu, Crux tua refrigerat, in quâ te reclinasti, vt nostra delicta susciperes. Confugiat, Domine, Cor meum sub vmbra alarum tuarum, ab æstibus cogitationum huius sæculi, vt in tui refrigerij temperamento absconsum, cantet & dicat: In pace, in idipsum dormiam & requiescam. Refectionē quoque mihi dabit hæc Arbor, cuius fructus dulcis gutturi meo. Cetera quidem siluarum ligna, etsi vmbram solatij habeant; sed non vitæ refectionem, non fructus perpetuos salutis: vnus est enim vitæ auctor, vnus Mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui dicit Sponsæ suæ: Salus tua ego sum. Hic est fructus ligni vitæ

Ps. 90. 4.
Thren. 4. 20.
Ambr. in Ps. 118.
Ps. 16. 8.
Luc. 19. 5.
August. Meditat. cap. 37.
Ps. 4. 9.
Cāt. 2. 3.
Bernard. Serm. 48 in Cant.
1. Timot. 2. 5.
Ps. 34. 3.

Orig. homil. 13. in Cant.

tæ gratus, ſuauis, & immortalitatem præbens. O Domine, da mihi hunc fructum, dulcem fructum CORDI meo; altus eſt; attolle deſiderium; benedictus eſt, ſanctifica obſequium; imputribilis eſt, purifica affectum; ſuauis eſt, lætifica COR; vt in te ſolo delectetur, qui es potiſſimus fructus potens illud in æternum ſatiare.

DEDICATIO CORDIS TITVLO CRVCIS.

Titulus Domini, iuxta terminum altaris erit in ſignum et in teſtimonium Domino exercituum. *Iſaiæ. 19. 19.*

Hoc titulo, tibi, Chriſte, COR hoc, dico, conſecro totum:
Nolo quod eſſe meum, ſi queat eſſe tuum.

50.

LECTIO XI.

Dedicatio Cordis Titulo Crucis.

Titulus Domini iuxta terminum Altaris, erit in ſignum, & in teſtimonium Domino exercituum.
Iſaiæ. 19. 19.

Hoc Titulo, tibi Chriſte Cor *hoc, dico, conſecro totum,*
Nolo quod eſſe meum, ſi queat eſſe tuum.

CONSIDERA, ô Anima mea, Sponſum tuum non vno modo Cor tuum ſibi velle præberi. Vult enim illud ſibi vendi pretio regni cæleſtis; vult ſibi dari in munus gratuitum; vult ſibi offerri in ſacrificium gratiarum actionis, pro eo quòd tradidit ſemetipſum oblationem, & hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis. Templum quoque deſiderat in Corde tuo ſibi conſtrui, in quo habitet; idemque optat eſſe Altare, in quo ſpirituales ei hoſtiæ offerantur. Sequere, Anima mea, votum Sponſi tui, & Templum

Epheſ. 5. 2.

hoc ei conſecra; ſanctificatum hoc Altare illi dedica. Quomodo verò, quibúſve verbis ſolemnem hanc dedicationem perficies? Non aliis ſanè, quàm iis ipſis, quæ Pilatus coronato capiti Amoris tui in Titulum ſuperpoſuit. Si enim Martyrum Baſilicæ, & prima Chriſtianorum Templa dicta ſint Tituli; quídni conueniat Titulo Crucis Dominicæ ſpirituale CORDIS Templum Domino conſecrari. Conſtructurus Iacob Altare Domino, erexit lapidem in Titulum: erige & tu Titulum Dilecti tui ſuper lapidem Altaris CORDIS tui, vt fiat quoque Bethel, id eſt, Domus Dei.

Ioan. 19. 19.

Gen. 29. 8.

SVPERSTITIOSI Athenienſes Aram ſuam inſcripſerant, Ignoto Deo. Ego verò non ſic; ſed dicam: Domini ego ſum, & manu mea ſcribam, Domino. Noto, inquam, in Iudæa Deo, CORDI meo cognito, CORDIS mei Cognitori & Conditori conſecrabo Aram CORDIS mei. Dauid, dum eructaret COR eius verbum bonum, dicauit opera ſua Regi: tibi verò Regi immortali & inuiſibili, Deo CORDIS mei, dico ego non modò opera mea; ſed ipſum operum fontem COR meum, vnde exeunt cogitationes meæ, laudationes tuæ. Tibi Ieſu Nazareno Regi Iudæorũ aram CORDIS mei æternùm dico, conſecroque: tot

Act. 17. 23.

Iſaiæ 44. 5.

Pſ. 75. 2.

Pſ. 44. 1.

1. *Tim.* 1. 17.

Matth. 15. 19.

tot enim titulis COR totum tuum eſt, quot Titulus hic tuus verba præfert. Debetur enim tibi, ô Ieſu Saluator, COR illud, pro quo ſaluando in Cruce mori dignatus es. Tuus igitur ſum ego, ſaluum me fac, quem tanto pretio redemiſti; ſaluum fac à vitiis, & à meipſo, vt non meus, ſed tuus eſſe poſſim. Nazareno florido Sponſo, & flori de radice Ieſſe, in arbore Crucis venuſtiſſimè vernanti, lectulum floridum CORDIS mei ab eo conſitum, ab eo cultum, ſponte offero: vt, ſi quæ ibi ſint de eius munere, lilia colligat, & amore in Cruce languens, floribus meis vtcumque fulciatur. Tu verò, ô Nazarene flos agri, & lilium conuallium, pretioſo Sanguine riga hunc hortum, vt denuò flores appareant in terra noſtra. Regi ſuper Sion montem ſanctum conſtituto, qui glorioſiſſimè regnauit à ligno, in quo ſuſpenſus fuerat, vt acquireret ſibi regnum CORDIS mei, & non regnaret in eo peccatum; Regi, inquam, CORDIS mei, & amori meo crucifixo dedico COR meum; vt in eo adueniat regnum ipſius, ſedeatq; in illo tamquam in præparato ſolio maieſtatis ſuæ. Quare

Pſ. 118. 94. *Cāt. 6. 1.* *Cāt. 2. 5.* *Cāt. 2. 1.* *Pſ. 2. 1.* *Rom. 6. 12.* *Matt. 6. 10.*

Rex Chriſte clementiſſime,
Tu CORDA noſtra poſſide:

Pſ. 118. 133. Tu eſto Rex meus, & Dominus meus; vt non dominetur mei omnis iniuſtitia. Iu-*2. Cor. 3. 6.* dæorũ Regi, regnanti ſuper Iudæos nõ litterâ, ſed Spiritu, quorum CORDA circumciſa ſunt circumciſione ſpirituali, COR meum in perpetuum offero ſacrificium. Rex diceris Iudæorum, id eſt, confitentium, vel peccata ſua, vel laudes tuas. Quare & ego confitebor tibi in directio-*Pſ. 118. 7.* ne CORDIS omnes iniquitates meas, & præuaricationes CORDIS mei; vt *Rom. 10. 10.* fiat mihi confeſſio ad ſalutem. Dignus quoque es tu, Domine Ieſu, vt omne *Philip. 2. 11.* COR, & omnis lingua confiteatur gloriam nominis tui: ſed & ego confitebor tibi in *Pſ. 137. 1* toto CORDE meo, & collaudabo nomen *Eccli. 51. 1.* tuum aſſiduè, nec erubeſcam te coram regibus & principibus terræ; vt cùm confeſ-*Matth. 10. 22.* ſus fuero te coram hominibus, confitearis & me coram Patre tuo, qui in cælis eſt.

ECCE Domine, debitum tibi tot titulis COR meũ, æterno affectu dedico tibi. Agnoſce, quæſo, inſcriptionẽ Altaris huius, Titulo Crucis tuæ exaratam, tibiq́; illud vendica, vt numquam profanetur, aut ad deos alienos transferatur. Scripſi manu meâ, & inſcripſi tibi poſſeſſionem Altaris huius; reclamet licet caro, obganniat mundus, *Ioan. 19. 22.* contradicat diabolus; quod ſcripſi, ſcripſi.

Non

Non refigo Titulum quem posui, non corrumpo Tituli inscriptionem. Quinimmò sit mihi hic Titulus pro fortissimo præsidio, & munitissimâ tutelâ: siquidem Titulus, quasi tutulus à tuendo dictus est. Sit, inquam, mihi turris fortitudinis à facie inimici; vt ex inscriptione Tituli, videns in cuius possessione sit locus cui præponitur, longè fugiat ab eo, sciens, quòd nemo possit tibi resistere.

Festus verb. tit. & Varro lib. 6. de ling. latina.

ITA enim (Augustino teste) ne domum alicuius inuadat aliquis potens, ponit ibi Titulos potentis; vt cùm Titulus lectus fuerit, conterritus quis potentiâ nominis, abstineat se ab inuasione. Et quando potens aliquis inuenerit Titulos suos, iure rem sibi vendicat, & dicit: Titulos meos posui, mea res est. Sic & qui Baptismum tuum, Christe Iesu, habemus, non delemus Titulos; sed agnoscimus Titulos Regis nostri, Titulos Imperatoris nostri. Sed quid dicimus? ô domus misera, ille te possideat, cuius Titulos habes: Christi Titulos habes, noli esse diaboli possessio. Tua sit ergo, Domine Iesu, possessio CORDIS mei, Titulo tuo prænotata; sitque, pro, mihi pro regiis velis (vt vocabat Iustinianus) regiisque cortinis (vt Ambrosius loquebatur) siue, Sauue Guarde, Titulus

In Ps. 21. in Exposit. 2.

L. nequis. C. vt nemo priu.

Amb. Ep. 33. ad Marcell.

Titulus tuus, qui contra aduerſariorum impetus domum CORDIS mei cuſtodiat.

AGNOSCE igitur, Domine, hanc ſcripturam, & tuere tuam creaturam; fiatque ſpirituali quodam modo in me illud, quod apud Iſaiam ſcriptum eſt: Titulus Domini iuxta terminum Altaris erit in ſignum, & in teſtimonium Domino exercituum. Sit, inquam, Titulus Domini mei poſitus iuxta, vel ſupra terminum CORDIS mei, in ſignum & teſtimonium Domino exercituum: quòd nempe Cruce & Paſſione ſuâ me ſibi redemerit; ideoque ex Titulo hoc agnoſcat me ſuum; agnoſcar quoque ab aliis redemptus Ieſu Chriſti, æternumque Regis mei mancipium glorioſo eius Titulo inſignitum.

Iſaiæ 19. 19.

LE-

APERTIO CORDIS,
LANCEÂ LONGINI.

Vulnerata charitate ego ſum. *Cant. 2. 5.*

COR, pia, tranſadigat diuini vulnere amoris.
Lancea, quę Jeſu tincta cruore rubet.

51.

LECTIO XII.

Apertio CORDIS Lancea Longini.

Vulnerata charitate ego sum.
Cant. 2. 5.

COR, *pia transadigat Diuini vulnere amoris*
Lancea, quæ Iesu tincta cruore rubet.

NON timore tantùm, sed & amore tuo, Amator CORDIS mei dulcissime, configi desidero: non enim te in Cruce timor detinuit, sed amor. Magis enim amore mei, quàm ferreis istis clauis Cruci affixus eras. An non igitur meliùs amore tibi coniungi, quàm timore? timor enim habet pœnam, perfecta autem charitas foras mittit timorem. Sed quàm diues es, Domine, in misericordia & miserationibus, qui non passus es in Passione tua quidquam deesse, quod nostræ saluti quoquo modo posset deseruire. Instrumenta enim Passionis tuæ, facta sunt instrumenta perfectionis nostrę. Funes

1. Ioan. 4. 18.
Eph. 2. 4.

Funes enim tui COR noſtrum ad te trahunt, Columna tua COR ſuſtentat, Flagella excitant, Corona munit, Claui timore tuo COR configunt. Quid reſtat, quæſo, niſi vt Lancea tua amore COR ſauciet? Poſtquam enim iam mortuus eras, vnus militum Lanceâ ſacratiſſimum latus tuum aperuit, & quidem Animam tuam non attigit crudelis lancea; ſed Matris vtique tuæ Animam pertranſiuit. Tua, Domine, Anima, iam ibi non erat, ſed Matris tuæ planè inde nequibat auelli. Tuum igitur Corpus, non Animam: Matris verò Animam non Corpus

Ioan. 19. 34.

Bernard. Serm. Signum magnum.

Lucæ 2. 35.

Mucrone diro lanceæ

Breuiar. Rom.

Longinus ille Centurio vulnerauit. O quàm velim, vt integro Corpore, eâdem lanceâ tranſuerberes Animam meam, & COR meum amoris tui cuſpide ſalubriter vulneres: potens eſt enim hæc lancea frigidum COR meum amoris igne ſuccendere. Poſtquam enim feruentiſſimam fornacem æſtuantis amore pectoris tui introiuit, eodem igne candens & feruens regreſſa eſt. Non iam ampliùs riget, aut friget hoc ferrum, calido Sanguinis tui imbre tinctum: ſuauis eſt haſta, quam Dilecti mei purpura veſtit, cruor diluit, amor efficit ignitum. Hac igitur lanceâ transfige

pectu

pectus & COR meum; transfige, dulcissime Domine Iesu, medullas ac viscera Animæ meæ, suauissimo ac saluberrimo amoris tui vulnere, verâ, serenaque, & Apostolicâ sanctissimâ charitate, vt langueat & liquefiat Anima mea solo semper amore & desiderio tui. Meritò mihi reposco vulnera, quia vulneratus es propter iniquitates nostras: amore tuo vulnerari exopto, qui amore mei multò validiùs quàm lanceæ mucrone vulneratus es. Vnde & dixisti: Vulnerasti COR meum, soror mea Sponsa, vulnerasti COR meum in vno oculorum tuorum, & in vno crine colli tui. Vulneratus ergo à me, Amor meus, amoris vulnus repone. COR enim meum malè sanum est, cùm nullo tui amore sauciatur; percussum autem charitatis spiculis, vulneratur in intimis affectu pietatis, ardet desiderio contemplationis: & miro modo viuificatur ex vulnere, quæ priùs mortua iacebat in salute. His me Vulneribus offero, felicem me reputans hac lanceâ sauciari. Hæc sunt enim Vulnera, quæ osculis præferuntur: Vtiliora vulnera amici, quàm voluntaria oscula inimici. Saucia ergo Domine, pectus meum, vt cum Sponsâ dicere queam: Vulnerata charitate ego sum. Heu! heu, Domine mi, quare me fecisti,

Bonauent. in Stim. diuini amoris.

Isa. 53. 5

Cant. 4. 9.

Greg. l. 6. Moral. cap. 14.

Ambr. in Ps. 118.

Prou. 27. 6.

Cant. 2.

Bonauet. in prima part. c. 2. Stim. diuini amoris.

si non debeo tibi esse coniunctus? quare non sum pariter tecum vulneratus? Pro me, Domine, pro me vulneratus es, non pro te; & tu vulnera portas, non ego. Quid est hoc? Ego debeo esse subiectum vulnerum, & non tu: quia ego sum, qui peccaui, ego qui iniquè egi; sed tu, qui es innocens ouis, quid fecisti? Vertantur, obsecro, vulnera hæc in me, & in domum Patris mei. Redde nobis, Domine, redde vulnera nostra, ne tu, qui innocens es, nocens appareas, retinens vulnera aliena: aut saltem tecum vulnera CORDA nostra. En mori volo, nisi vulneres mentem meã. Abhorreo videre COR meum non vulneratum, cùm videam te Saluatorem sic pro me vilissimo Cruci affixum. Aut ergo Domine Iesu, me tecum conuulnera, aut certè da mihi licentiam transuerberandi meipsum materiali gladio. Nolo enim Domine, sine vulnere viuere, quia te video vulneratum. O Domine, quare mihi quod peto non tribuis? Si te offendi, pro iustitia COR meum vulnera. Si tibi seruiui, nunc pro mercede peto vulnera. Et vbi est, Domine, vbi est pietas tua? vbi est immensa clementia tua? quare factus es mihi crudelis, qui semper fuisti benignus? Quare factus es mihi amarus

Cap. 3.

qu

qui ſemper fuiſti dulcis & pius? Quare factus es mihi auarus, qui ſemper fuiſti liberalis & largus? Non peto à te, Domine, Solem, neque ſidera; ſed peto vulnera. Quid eſt hoc, quòd ſic de iſtis vulneribus es auarus. Aut à me, Domine, vitam auferas corporalem, aut COR meum vulnera. Verecundum enim & opprobrioſum eſt mihi, videre Dominum meum Ieſum vulneratum, & me ſeruum viliſſimum pertranſire illæſum. Rogo te per illa ſalutifera vulnera tua, quæ paſſus es in Cruce pro ſalute noſtra, è quibus emanauit ille pretioſus Sanguis, quo ſumus redempti: vulnera hanc Animam meam peccatricem, pro qua etiam mori dignatus es: vulnera eam igneo & potentiſſimo telo tuæ nimiæ charitatis. Viuus eſt enim ſermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. Tu ſagitta electa, & gladius acutiſſimus, qui durum ſcutum humani CORDIS penetrare tuâ potentiâ vales: confige COR meum iaculo tui amoris, vt dicat tibi Anima mea: Charitate tuâ vulnerata ſum: ita vt ex ipſo vulnere amoris tui vberrimæ fluant lacrymæ die ac nocte. Iterùm rogo te, Amor meus, vt

Aug. in Meditat. cap. 37.

Heb. 4. 12

Cãt. 2. 5.

Per medullam CORDIS *mei*
Peccatoris, atque rei,

Ex rythmis S. Bernar.

Tuus Amor transfigatur;
Quo COR *totum rapiatur*
Languens amoris vulnere.
Da COR CORDI *sociari,*
Tecum IESV *vulnerari:*
Nam COR CORDI *similatur,*
Si COR *meum perforatur*
Tuæ mucrone lanceæ,

MVSTVM CORDIS E
TORCVLARI CRVCIS.

Vinum lætificet COR hominis. *Psal. 103. 15.*

En cypri premitur botrus, COR excipe, grata
De torculari, quę cruce vina fluunt.

LECTIO XIII.

Mustum CORDIS è Torculari Crucis.

Vinum lætificet COR *hominis.* Psal. 103. 15.

En Cypri premitur botrus, COR *excipe, grata*
De torculari quæ Cruce vina fluunt.

QVAM bonus Iſraël Deus, his qui recto ſunt CORDE! Quid enim non præſtas Animæ diligenti te, quæ omnia habet in te,& cui tu es omnia? Si à vulnere curari deſiderat,medicus es: ſi febribus æſtuat, fons es: ſi grauatur iniquitate,iuſtitia es: ſi indiget auxilio, virtus es: ſi mortem timet, vita es: ſi tenebras fugit, lux es: ſi dubia fluctuat,veritas es: ſi perire metuit,ſalus es: ſi cælũ appetit,via es: ſi eſuriat,cibus es: ſi ſitiat,potus es. Confiteantur tibi, Domine,miſericordiæ tuæ,quas multiplicaſti ſuper filios hominũ. Dediſti enim eis frumentũ,& vinũ, quod in iucunditatẽ

Pſ.72.1.

Pſ. 106. 8.

Eccli.31. 3. à te creatum eſt: Exultatio enim Animæ & CORDIS, vinum moderatè potatum. At dolendum eſt, quòd optimo dono tuo peſſimè abutantur homines: vſq; adeò, vt fiat illis beneficium tuum in venenum. Vinum enim lætificandis CORDIBVS natũ, *Oſeæ.4. 11.* aufert COR, multoſque exterminauit; vt non immeritò dixerit Apoſtolus tuus: Bonum eſt non bibere vinum. *Rom.14. 21.* Verùm, multò pretioſius vinum ſeruaſti Animæ noſtræ, Domine Deus, vinum ſanè præſtantiſſimum, vinum germinans Virgines, de Virgine *Zachar. 9.17.* carnem profluens, viteque illâ quam plantauit cæleſtis Agricola, Pater tuus. *Ioã.15.1* Botrus Cypri Dilectus meus mihi, in vineis *Cant. 1. 14.* Engaddi. Tu enim, Dilecte mi, inſtar botri vinearum Engaddi, ex vicinis fructibus aromaticis ſuaueolentis, ad Crucis torcular expreſſus, noſtra propitiatio & expiatio factus es, atque vinum hoc quod lætificat COR hominis, *Pſ.103.3* in Euchariſtico Calice nobis propinas. Hoc eſt poculum ex vino condîto, & muſtum malorum granatorum. *Cãt.8.2.* Tu botrus terræ promiſſionis, *Num.13 24.* quem duo exploratores ad filios Iſraël è vecte ſuſpenſum detulerunt. Quis enim eſt racemus ex ligno pendens, niſi Amor meus in Cruce appenſus? *Auguſt. Ser.100. de temp.* Botrus hic ſpiritalis vindemiæ, ſacræ Paſſionis tuæ tempore

pore prælo Crucis expreſſus, vinum lætitiæ fidelibus exhibet. Tunc enim torcular calcaſti ſolus, & aſperſus eſt Sanguis ſuper veſtimenta tua, & omnia indumenta tua inquinaſti. Tanti tibi ſtetit, Domine, vt ſitienti Sponſæ vinum ſacratiſſimi Sanguinis tui exprimeres. Sed & lauiſti in vino ſtolam tuam, & in ſanguine vuæ pallium tuum. Stola autem hæc tua eſt Eccleſia, quam mundaſti tibi Sanguine tuo non habentem maculam aut rugam. Quando verò ſanguis vuæ dicitur, quod aliud vinum, quàm Calicis Domini Sanguis oſtenditur? Hunc porrò Sanguinem vuæ non tantùm effudiſti in remiſſionem peccatorum; ſed etiam in potum longè ſuauiſſimum Eccleſiæ tuæ reliquiſti. An non enim ipſe ore tuo Sancto & benedicto dixiſti: Sanguis meus verè eſt potus. Et qui bibit meum Sanguinem, manet in me, & ego in eo. Nec reliquiſſe tantùm Amori tuo ſatis fuit, ſed ſuauiſſimè etiam nos ad bibendum inuitas. An non hæ tuæ voces? Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat. Omnes ſitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate, emite, & comedite: Venite, emite abſq; argento, & abſq; vlla commutatione vinum & lac. Quàm dulcia verò hæc tua apud Sapientem verba: Venite,

Iſaiæ 63. 3.
Gen. 49. 11.
Orig. in Gen. homil. 17.
Epheſ. 5. 16.
Cypria. Epiſt. 63.
Matt. 26 28.
Ioan. 6. 55.
Ioan. 7. 36.
Iſaiæ 55. 1.
Prou. 9. 5

comedite panem meum, & bibite vinum quod miſcui vobis. Relinquite infantiam, & viuite, & ambulate per vias prudentiæ. Quid dulcius, quid voluptuoſius nobis hac benigniſſimâ tuâ inuitatione, Sponſe chariſſime? Quin & prælibatoris officium ſubire non renuis, ipſe prior prægustans Calicem, ad quem inuitas; agnoſco enim vocem tuam: Comedi fauum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo: Comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi. Quid vltrà addi, aut excogitari poſſet? Eheu Domine, quanto deſiderio deſideras teipſum communicare nobis! quàm ardenter concupiſcis, vt

Cāt. 5. 1.

Læti bibamus ſobriam
Ebrietatem Spiritus.

Breuiar. Roman.

Bona enim ebrietas, quæ ad meliora, atque iucunda, quemdam facit mentis exceſſum: vt immemor ſollicitudinum Animus noſter, vino iucunditatis hilaretur. Inebriatæ fuerunt hoc vino chariſſimę tibi Sponſæ, S. Catharina Senenſis, & S. Lutgardis: quas tu benigniſſime Rex introduxiſti in cellam vinariam, & potaſti vino de Sacratiſſimo Lateris tui vulnere ſcaturiente. Illam enim, cùm poſt inſignem mortificationis actum, quo diabolum, propriamque naturam debellauit, vulneri Lateris tui admouiſti,

Ambroſ. Serm. 13 in Pſal. 118.

Cāt. 2. 4.

Surius. in vita.

mouisti, & ineffabili potu ita refecisti, vt deinceps cibum capere nequiuerit. Huic autem, Cruci affixum, & cruentatum te obuium exhibuisti, depositoque de Cruce brachio eam amplexans, os eius vulneri Lateris tui applicuisti: vnde tantam hausit suauitatem, vt in Dei seruitio semper & robustior & alacrior fieret. Vnde & saliua oris eius mellis dulcedinem superabat: neque id mirum, quando COR illius & diuinitatis tuæ mel, & humanitatis lac ruminabat. Quis mihi det, vt quod illis visibiliter exhibere dignatus es, idem CORDI meo inuisibiliter etiam præstes? Ecce, Domine, prouocatus tuâ inuitatione, prouocatus harum exemplo, venio etiam ad te: introducas me, quæso, in cellaria tua, vt hauriam de fontibus Saluatoris mustum spiritualium deliciarum, bibamque vinum illud magnificentiâ regiâ dignũ, quod fluit de torculari tuo. Eia Domine, dignare vt excipiã illud in mundissimo vasculo CORDIS mei, & refocillem sitientem Animam meam. Quemadmodum enim desiderat Ceruus ad fontes aquarũ, ita desiderat Anima mea ad te Deus. Sitiuit Anima mea ad Deũ fontẽ viuũ: ô quando veniam, quando inueniam potum Animæ meæ, instar testæ præ siti exarescentis! O

Cantipr. lib. 1. vitæ S. Lutgardis.

Isa. 12. 3

Esther. 1. 7.

Ps. 41. 1.

August. soliloq. cap. 35. O fons vitæ! vena aquarum viuentium, quando veniam ad aquas dulcedinis tuæ, de terra deserta, & inuia, & inaquosa;
Ps.62.3. vt satiem ex aquis misericordiæ tuæ sitim meam? Sitio, Domine, Fons vitæ es; satia me. Sitio, Domine, sitio te Deum vi-
Deut.32 14. uum. Sitio Sanguinem vuæ meracissimum. Eia Domine, inebria me, vt dicat tibi Ani-
Ps.22.5. ma mea: Calix tuus inebrians quàm præ-
Cyprian. Epist.63. clarus est! Quia Sanguis tuus bibentes sic inebriat, vt sobrios faciat, & mentes ad spirituale sapientiam redigat; vt à sapore isto sæculari, ad intellectũ Dei vnusquisq; resipiscat. Et, quemadmodum vino isto communi mens soluitur, & Anima relaxatur, & tristitia omnis exponitur: ita & potato Sanguine Domini, & poculo salutari, exponatur memoria veteris hominis, & fiat obliuio conuersationis pristinæ sæcularis, & mœstum pectus ac triste, diuinæ indulgentiæ lætitiâ resoluatur. Lætificet ergo vinum hoc COR meum, vt non recordetur
Prou.31. 9. doloris sui, sicut scriptum est: Date siceram mœrentibus, & vinum his qui amaro sunt Animo; bibant & obliuiscantur ege-
Sap.12.1. statis suæ. Vbi ergo gustauerit COR meum
Luca 1. 47. quàm suauis est Dominus, exultet Spiritus meus in Deo salutari suo.

O quàm

O quàm dulcis sapor iste,
Qui te gustat, Iesu Christe,
Tuo victus à dulcore,
Mori posset præ amore,
Te vnum amans vnice!

Sed & hoc insuper peto, vt salutaris hic potus emundet COR meum ab omni peccato. Si enim sanguis Hircorum, aut Taurorum, inquinatos sanctificat ad emundationem carnis; quantò magis Sanguis tuus, Domine Iesu, emundabit conscientiam meam ab operibus mortuis, ad seruiendum Deo viuenti? Verè beati, qui lauant stolas suas in Sanguine Agni, vt sit potestas eorum in ligno vitæ! Rogo igitur te

Hebr. 9. 13.

Apocal. 22. 14.

Pie Pellicane Iesu Domine,
Me immundum munda tuo Sanguine,
Cuius vna stilla saluum facere
Totum mundum possit omni scelere.

Ex D. Thoma.

AZYLVM CORDIS IN LATERE VVLNERATO.

Esto quasi Columba nidificans in summo ore foraminis. *Jerem. 48. 28.*

Fas lateris thalamo latitare, et amoris azylo.
Et COR cum Domini iungere CORDE mei.

53.

LECTIO XIV.

Azylum CORDIS in Latere Vulneratо.

Esto quasi Columba nidificans in summo ore foraminis. Ierem. 48. 28.

Fas Lateris thalamo latitare, & amoris azylo,
Et COR *cum Domini iungere* CORDE *mei.*

AD te Domine lauaui Animam meam, & clamaui per singulos dies: Esto mihi in Deum protectorem, & in domum refugij, vt saluum me facias. Sed vt video te in Cruce extensum, ibi Domine refugium factus es nobis. In vulnere enim transfixi Lateris tui apertum est ostium, per quod introire possimus in ciuitatem refugij: ibi, ô Domine, passer inuenit sibi domum, & turtur nidum sibi, vbi ponat pullos suos. Nec tantùm ad hoc azylum & propugnaculum Lateris tui nos admittere dignaris; sed suauissimè etiam inuitas, dicens: Surge amica mea, speciosa mea, &

Ps. 24. 1. *Ps. 30. 3.* *Ps. 89. 1.* *Ps. 83. 4.* *Cant. 2. 13.*

& veni: columba mea in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ. Et per Prophetam: Relinquite ciuitates, & habitate in petra, habitatores Moab; & estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis. Quàm dulce hoc faucibus meis eloquium tuum, Domine? Hactenus enim gemens in valle lacrymarum, in loco quem posuisti, ascensiones in CORDE disponebam, & dicebam: Quis dabit mihi pēnas sicut columbæ, & volabo & requiescam? Nunc autem, ô optatissima requies mea, tu dicis: Veni columba mea in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ; & esto quasi columba nidificans in summo ore foraminis. Et quænam hæc foramina petræ, nisi Vulnera manuum & pedum, Domine? Et quænam cauerna maceriæ, nisi Vulnus lateris, quod lanceâ factum est. Quàm tuta firmaque infirmis securitas & requies in vulneribus Saluatoris? Petra refugium herinaciis, petra autem est Christus; in petra se columba tutatur, & circum volitantem intrepida intuetur Accipitrem: fremit mundus, fremit corpus, diabolus insidiatur, non cado, fundatus enim sum supra firmam Petram.

Ier. 48. 28. *Ps. 118. 103.* *Ps. 83 6.* *Ps. 54. 7.* *Cant. 2. 13.* *Ier. 48. 28.* *Gregor. in Cant.* *Bernard. Serm. 61. in Cant.* *Ps. 103. 18.* *1. Cor. 10. 4.* *Matt. 7. 24.*

EIA igitur, Anima mea, si de adolescentularum adhuc numero es, quæ vagæ

sequeri

equeris veſtigia ſodalium tuorum, & peccatorum aculeis inſtar herinacij etiamnũ horres; pone refugium tuum in hac petra. Si incipientium concubinarum conſortiũ adepta es, eſto quaſi lepuſculus, plebs inualida, qui in petra ponit cubile ſuum. Si Reginarum, proficientium ſtatum attigiſti; velut aquila, in arduis pone nidum tuum, mane in petra hac. Si verò iam miſerentis Sponſi dignatione, ad vnicæ columbæ dignitatem euecta es, nidifica in ſummo ore foraminis, occupa cauernam maceriæ. Hîc enim ſuges mel de petra, oleumq́ue de ſaxo duriſsimo. Ingredere, ingredere Anima mea in petram, ibiq́ue abſcondere; nuſquam enim extra eam requiem inuenies, nuſquam tibi meliùs erit.

Cant. 1. 6.

Prouerb. 30. 26.

Iob. 39. 28.

Ierem. 48. 28.

Deuter. 32. 11.

Iſaiæ. 2. 10.

FELIX es tu, ô Sancte Ioannes, cui priuilegio amoris præcipui conceſſum eſt ſupra pectus Domini in cœna recumbere, & fluenta Euangelij de ſacro Dominici pectoris fonte largiùs potare: hinc ſcilicet altiùs ceteris intonas, & Verbum, quod erat in principio apud Deum, mũdo eructas! Felix, ô lancea Longini, cui ſacrũ Latus aperire, & Domini Sanguinem haurire licuit! Inuideo rigido frigidoq́ue huic ferro tanti honoris prærogatiuam.

Breuiar. Roman.

Ioan. 1. 1.

Ioan 19. 34.

VTINAM, vtinam Amor, ingenioſus

Faber, COR hoc in lanceam recudat, Dominicum Latus ſubituram. An non enim natura trigonum COR effecit, & in morem triformis cuſpidis exacuit? Hoc igitur haſtæ impoſitum, currat in pectus Domini, & amoris vulnere Dilectum ſauciet. Liceat tantum, Amor meus crucifixe, non facilè ſemel admiſſum COR meum intra dulciſsima amoris limina, inde egredietur; non vt militis illius lancea facto vulnere redibit, ſed perpetuò immorari, immoríque volet purpureo huic amoris thalamo, roſeoque Sponſi ſui lectulo.

Ioan.20. 27. FORTVNATE nimiùm Thoma, qui inuitatus à Domino, manum in Vulnus hoc ſacrati pectoris immiſiſti. Sed & tibi licet, ô Anima mea! aperuit enim Longinus oſtium, per quod ingredi poſſis. Accede ergo ad Deum CORDIS tui, ad COR Dei tui, in quo tabernaculum tibi figas, domiciliumq; conſtituas. Iunge hîc COR tuum CORDI amoris tui, non digitum, non manum; ſed COR iaculare in patentem hunc Dilecti tui thalamum. En patet feneſtra in *Gen.8.6* latere Arcæ ſalutiferæ, fruſtrà cum coruo vagaris, fruſtrà circa cadauera mundi moraris: Ingredere ad Noë in Arcam, vt ſalueris in diluuio aquarum multarum. Et *Pſalm. 131.14.* dic: Hæc requies mea in ſæculum ſæculi, hî

hîc habitabo, quoniam elegi eam. Habitabat ibi Beatus Elzearius Ariani comes, ad quem diutiùs absentem cùm famulũ vxor misisset; respondit per litteras: Sanus corpore sum & sospes; quòd si verò videre me cupis, quære in vulnere Lateris Christi; ibi habito, ibi poteris me inuenire, frustrà alibi quæsitura. Hoc quoque deinceps erit habitaculum CORDI meo: per hoc ostiũ si introiero, pascua inueniam, panemq́; in fornace amoris mei coctum. Hîc cella vinaria musto malorum granatorum redundant: hîc apotheca medicamentorum salutarium, omnem curans languorem, omnem sanans infirmitatem. Vulnus hoc, mi Domine, est refrigerium & leuamen omnium afflictorum, ciuitas refugij omniũ fugientium à facie iræ Dei, ad misericordiæ tuæ asylum; porta aurea, ante quam sedentes mendici peccatores, expectant eleemosynam multiplicis misericordiæ Dei. Hoc vulnus ostium lateris Templi, & porta orientalis, præter quam non est aditus ad vitam æternam, neque ianua alia, per quam intret quis, vt stare possit coram Deo. Ad hanc Portã, ad hoc Templũ, ad hæc Sancta Sanctorũ, ad hanc Arcã Testamenti adorabo, & nomẽ Domini iugiter laudabo. Quàm bonum & iucundum,

Surius in eius vita 27. Septemb. ca. 30.

Ioan. 10 9.

Cãt. 8. 2

Matth. 9. 35.

Actor. 3. 2.

Ezech. 48. 10.

Rupert. in cap. 16. lib. 3. Reg.

in hoc CORDE habitare? Bonus Thesaurus, bona Margarita, COR tuũ, bone Iesu, quã effosso agro tui Corporis inuenimus. Quis hanc Margaritam abiiciat? Quin potiùs dabo omnia, omnes cogitationes & affectus mentis commutabo, & comparabo illam mihi, iactans omnem cogitatum in COR Domini Iesu, & sine fallacia illud me enutriet. Eia igitur, vt cum mellifluo Bernardo tuo dicam,

Bernard. Ser. 20. de Passione Domini.

Psal. 54. 23.

Bernard. in Rythmis.

Salue Latus Saluatoris,
In quo latet mel decoris,
In quo patet vis amoris,
Ex quo scatet fons cruoris,
Qui CORDA *lauat sordida.*
Ecce tibi appropinquo,
Parce Iesu, si delinquo:
Verecundâ quidem fronte,
Ad te tamen veni sponte,
Scrutari tua Vulnera.
Salue mitis apertura,
De qua manat vena pura;
Porta patens & profunda,
Super rosam rubicunda,
Medela salutifera.
Plaga rubens aperire,
Fac COR *meum te sentire,*
Sine me in te transire,
Vellem totus introire,

Pulsant

Pulſanti pande pauperi.
In hac foſſa me reconde,
Infer COR *meum profundè,*
Vbi latens incaleſcat,
Et in pace conquieſcat,
Nec prorſus quemquam tïmeat.

SPECVLVM CORDIS IN QVINQVE VVLNERIBVS.

Inſpice et fac ſecundum Exemplar quod tibi in monte monſtratum eſt. *Exod. 25. 40.*

Pro ſpeculo CORDIS, COR *aſpice dulcis Jeſu.*
Imprimet hoc CORDI, *vulnera viua, tuo.*

54.

LECTIO XV.

Speculum Cordis in Quinque Vulneribus.

Inſpice, & fac ſecundùm Exemplar, quod tibi in monte monſtratum eſt.
Exod.25.40.

Pro Speculo Cordis Cor *aſpice dulcis* Iesv,
Imprimet hoc Cordi *Vulnera viua tuo.*

QVid Anima mea, quid Dilectus tuus Speciosus formâ præ filiis hominum, à te requirit, niſi vt ad imaginem & ſimilitudinem eius compoſita, ſpecie tuâ & pulchritudine tuâ illi placere quàm maximè ſtudeas? Vt hoc autem aptè facere poſſis, neceſſe eſt, vt frequenter conſideres vultum natiuitatis tuæ in Speculo; vt ex eo agnoſcens næuos tuos, quamque deformis & incompta ſis, teipſam expolias atque exornes, vt illo nō indigna videaris Sponſa, cuius pulchritudinē Sol & Luna mirantur. Verùm, quis tibi arte elaboratū Speculū exhibebit,

Pſ.44.3.

Iacob. 1. 23.

in quo te explores & contempleris? Ipſe qui tibi omnia eſt in omnibus, Sponſus tuus hoc præſtabit: Candor eſt enim lucis æternæ, & Speculum ſine macula Dei maieſtatis, & imago bonitatis illius. Verè enim Chriſtus Dominus Speculum Dei Patris eſt, non tantùm vt Dei Filius, diuinitatis ſplendorem, & Patris Imaginem referens; verùm etiam vt homo, radios diuini illius ſplendoris è mundiſsimo ac nitidiſsimo ſacroſanctæ humanitatis vitro ad nos reflectit, ac reuerberat. Speculum es tu, Domine Ieſu, præclariſsimum, omni carens imperfectionis maculâ, omnique deformitate virtutis: quædam enim Deiformis ſpecies fulget in te. Tu liber vitæ, exemplar verum, perfectionis Speculum, forma rectè viuendi, perlucida via, religionis magiſterium, cunctarumque norma virtutum. Tu, ô Saluator noſter, omnibus quicumque pietatem colere vellent, virtutis Speculum, ac pictura veluti proba, expreſſam effigiem quamdã in te propoſuiſti; vnde cuncti, lineamentis tuis inſpectis, (ſimile pro ſe quiſque) in vitam ſuã exemplum transferrent. Si enim fideliter atque ſapienter creationis meæ conſidero exordium, inuenio ſanè ideò ad imaginẽ Dei hominem conditum, vt imitator

Sap. 7. 26.

Laurent. Iuſtin. in faſcic. amoris cap. 2. Idem lib. de humil. cap. 21. Baſil. cõſtit. Monaſt. c. 5.

Leo Ser. 1. de ieiunio.

ſui

ſui eſſet Auctoris: & hanc eſſe noſtri generis dignitatem, ſi in nobis, quaſi in quodam Speculo, diuinitatis forma reſplendeat, ad quam tuâ gratiâ reparamur. Equidem cognoui, Domine, quia omnis tua actio, noſtra eſt inſtructio; & tota vita tua, vitæ noſtræ Speculum eſt: verumtamen in ſacratiſsimis quinque Vulneribus tuis, ſplendidiſsimum & nobiliſsimũ mihi Speculum exhibitum agnoſco. Speculum, inquam, quintuplex, in Vulnerum tuorum foraminibus excauatum, quod non modò me mihi repræſentat (vt plana Specula efficere ſolent) ſed collectis in vnum punctum radiis, calorem etiam emittit, & in obiectam materiam eiaculatur, eamque non rarò accendit. Ita concauo vſtulantique Speculo, Archimedes Syracuſanus hoſtiles naues incẽdiſſe narratur. Quidni & Vulnerum tuorum concaua Specula ignem illum in CORDE meo accendant, quem veniſti mittere in terram, & vehementer exardeſcere voluiſti? Præſtitiſti id amantiſsimæ Sponſæ tuæ S. Gertrudi; quæ dum ita clementiam tuam exoraret: Scribe, miſericordiſſime Domine, Vulnera tua in CORDE meo pretioſo Sanguine tuo, vt in eis legam tuum dolorem pariter & amorem, & Vulne-

Luc. 12. 49.

Inſinuat. diuin. pietat. lib. 2. c. 4.

Vulnerum tuorum memoria iugiter in ſecreto CORDIS mei permaneat. Cùm enim hiſce occuparetur, ſenſit in CORDE ſuo, quaſi corporalibus locis impreſſa colenda illa & adoranda ſanctiſſimorum Vulnerũ tuorũ ſtigmata, quibus Animæ eius Vulneribus medicaſti, nec non poculum nectarij amoris propinaſti. Quantum verò amoris ignem Vulnerum tuorum radiis in eius CORDE accéderis, quis enarrare ſufficiat? Non eſt abbreuiata manus tua, Domine; fac quoq; & hanc cum ſeruo tuo miſericordiam, vt ſi non Vulnerum tuorum pretioſa monilia, ſaltem eorumdem ſalutarem memoriam & compaſſionis dolorẽ CORDI meo imprimas, vt ardor dilectionis tuæ, à Vulnerum tuorum Speculo radij inſtar euibratus, & à CORDE meo reflexus, luculentiſſimè accendatur.

Iſa. 59. 1

SED vt iam me ipſis Speculis ex aduerſo opponam, & aſpiciam in Auctorẽ fidei & conſummatorem Ieſum, video in iis exactã mihi viuendi normam deſcriptam eſſe. In transfoſſis enim iſtis manibus, pro me in Cruce extenſis, quid manibus operari debeam; in pedibus, quò mihi ſit ambulandum; in CORDE, quid mihi ſit cogitandũ & deſiderandũ, perſpicuè, velut in archetypo, conſpicio. Adeoq; hîc diſco pruden-

Hebr. 12 2.

tiam Sanctorũ, quæ est nosse me, & nosse te. Tornatiles illæ tuæ aureæq́; manus, plenæ hyacinthis, docẽt manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Illæ sunt quæ instruunt præliari prælia Domini, aduersus mundum, carnem, & sanguinem.

Cant. 5. 14.
Ps. 143. 2.
1. Reg. 18. 17.

MERITO mihi Speculũ formo in Vulneribus manuum tuarũ, Domine; ibi enim video descriptum me. Sed quis Scriptor? Amor tuus, bone Iesu. Quis calamus? Claui. Quo atramento? Sanguine tuo pretioso. In qua charta? In palmis manuum tuarũ, quibus Crux mènsæ loco fuit, in qua characteribus æternæ dilectionis, æternumq́; duraturis, scripsisti me. Quid verò hæ litteræ à me requirunt, nisi vt & manus meæ stillent myrrham mortificationis, & digiti mei pleni sint myrrhâ probatissimâ?

Isa. 49. 16.
Cãt. 5. 5

SED & pedibus meis Speculum inueni, in pedibus illis toties pro me præparatis in Euangelizationem pacis. Nitidissimum prorsus Speculũ, pedes Domini mei, Magdalenæ lacrymis loti, capillis tersi, vnguento delibuti. Ad speciosos hos pedes, cum eadem sedebo, vt ibi misericordiam inueniam, & hauriam salutem à Domino. Pedes hi, velut Cynosura, dirigent pedes meos in viam pacis, & salutis æternæ. Sequar hos pedes, Domine,

Ephes. 6. 15.
Lucæ 7. 38.
Lucæ 10 39.
Prouerb. 8. 35.
Luc. 1. 79

mine, & eos ſequens, non errabo; ſed recto itinere gradiar: ipſi enim me deducent in domum Dilecti mei.

NEQVE deeſt Speculum CORDI meo quod in aperto Latere Saluatoris mei apparet. Quid namque cogitare in CORDI meo debeam, in hoc CORDE ſcriptum inuenio. COR enim tuum, eſt regula & amuſſis humanorum CORDIVM, quæ dirigi debent iuxta normam CORDIS tui. Accedam igitur ad COR altum, & ad COR Dei mei, & ſpeculabor perfectiones eius vt eas, opitulante eiuſdem gratiâ, in COR meum transferam. Fuit, ô Deus CORDIS mei, COR tuum mundum ab humana delectatione & temporalium amore, à placendi deſiderio & intentione ſiniſtrâ, ab inutili cogitatione, curis ſuperfluis, anxietate, impatientiâ, & propriâ voluntate. Dignare, Domine, Amator CORDIVM noſtrorum, transfundere hæc in COR ſerui tui; vt ſit COR eius perfectum tecum. Complaces enim tibi in iis, quorum eſt COR ſecundùm COR tuum. An non enim ita de Samuele locutus es: Suſcitabo mihi Sacerdotem fidelem, qui iuxta COR meū & Animam meam faciet? Et de Dauide: Inueni Dauid filium Ieſſe, virum ſecundùm COR meū, qui faciet omnes voluntate

Pſalm. 63. 7.

1. Reg. 2. 35.

Actor. 13. 22.

tate

tates meas? Ergóne etiam, Domine, tam chari tibi ſunt homines iuxta COR tuum, vt è numero filiorum Adam ſollicitè vnũ talem requiras, eoque reperto, quaſi gratulabundus exclames: Inueni hominem ſecundùm COR meum? Quid verò cum inuento hoc concorde tibi homine facis? Illud ſanè arbitror, quod Iehu Regem Iſrael cum Ionadab fortiſsimo viro, quem ad delendam impij Regis Achab progeniẽ in Samariam miſerat, feciſſe legimus. Iehu enim occurrentem ſibi Ionadab interrogauit: Nũquid eſt COR tuum rectum, ſicut COR meum cum CORDE tuo? Cui cùm ille reſpondiſſet: Eſt. Si eſt, inquit, da manum tuam. Qui dedit ei manũ ſuã. At ille leuauit eum ad ſe in currum, & duxit in Samariam. Quid autem hoc ſignificat, niſi quòd tu, Deus CORDIS mei (verus Iehu, id eſt exiſtẽs) noſtræ mortalitatis veſtimẽto indutus veneris in Samariã huius mundi, vt dæmonis familiam (Achab ſtirpe notatam) prorſus exſcinderes, & idololatras Baal internecione deleres. Inueniẽs autem Ionadab (hominem ſpontaneũ, vocoq; tibi aſtrictũ) interrogas eum, an COR eius ſit rectum cum CORDE tuo, intelligenſque ita eſſe, præbes ei manum diuinæ gratiæ tuæ, ſubleuaſque illum in triumphalem

4. Reg. 10.15.

Gabriel Inchino. Concion. De munditia Cordis.

phalem

phalem currum Sanctiſſimæ Crucis tuæ, pergenſq; deinceps cum eo, regnum peccati deſtruis, tandemque victorem vnà tecum in cæleſtem Ieruſalem introducis. Hoc ſcilicet meritum vnanimis, & vnicordis tecum viri. Eia igitur, Domine, pone me iuxta COR tuum; vt inſpiciam illud, & ſecundùm exemplar illius rectificem COR meum. Aſpice & tu in me, & miſerere mei Domine; atque ex hoc vſtulanti Speculo CORDIS tui, immitte ignitos radios in COR meum, qui illud accendant, & conforment ſacratiſſimo CORDI tuo. Fac me, quæſo, reuelatâ facie ita gloriam Dominici CORDIS ſpeculari, vt in eamdē imaginem transformer à claritate in claritatem; vt mortificationem Ieſu in Corpore & CORDE meo circumferens, vita quoque eius manifeſtetur in Corpore meo mortali.

Hebr. 2. 14.
Pſ. 118. 132.
2. *Cor.* 3. 18.
2. *Cor.* 4 10.

LE-

THALAMVS CORDIS
IN CHRISTI SEPVLCHRO.

Consepulti sumus cum christo. *Rom. 6. 4.*

COR CORDIS, vitęq; meę quo vita sepulchro,
Conditur; hoc vitam, et COR quoq; claudo meum.

55.

LECTIO XVI.

Thalamus CORDIS in Christi Sepulchro.

Consepulti sumus cum Christo.
Ad Rom. 6. 4.

COR CORDIS, *vitaq́ mea quæ vita Sepulchro*
Conditur, hoc vitam, & COR quoque claude meum.

ERGONE in tenebrosis collocata est lux mea, sicut mortui sempiterni? Ergóne in Sepulchro mortua vita iacet? Ergóne speluncâ reconditur cæli terræq; Conditor? Ergo in saxeo hoc lectulo Nazarcius ille, floridúsque Animæ meæ Amor, cubat & requiescit? Quid facies Anima mea? Discedes hinc? Amor non patitur. Manebis? Prohibet militaris custodia. En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi: vniuscuiusque ensis super femur suum. Quid facies inermis, tantâ ar-

Thren. 3 6.

Cât. 3. 7.

matorum militum cincta manu? Quî, quæso, audebis ad lectulum hunc terrore consternata, vel eminùs adrepere? Noli tamen expauescere, Anima mea, noli fugam capere, mane hîc etiam cum Magdalenâ, quæ

Breuiar. Roman.

Amore perstans saucia,
Sepulchro inhæret anxia,
Truces nec horret milites,
Pellit timorem charitas.

Túne igitur deseres Dilectum tuum, Vitam vitæ tuæ, Animã tuæ Animæ, & CORDIS tui COR? & quò sine vitâ, sine Animâ, sine CORDE curres? Eia Domine, nõ discedo à te. Vbi est thesaurus meus, ibi & COR meum erit. IdeoqueCOR meum tuo includo Sepulchro, vt maneat coniunctũ & vnitum CORDI tuo. Solebant olim amicorum sepulchris CORDIS figuram insculpere, vt hoc symbolo significarent, se non modò viuum, sed mortuum etiam amore prosequi, & CORDI insculptum retinere. Mihi verò minimè satis erit COR appingere, aut Sepulchro insculpere; sed viuum ipsum COR meum, ô Vita mea, tuo impono Sepulchro. Licet enim mortuus sis, Domine, non es tamẽ mortuus à CORDE meo, in quo viuit mortis tuæ memoria, nec viuere cupit extra tuum Sepulchrum.

Matth. 6.21.

Plutarc. li. de Funeral.

Ps. 30.13

thrum. Maneat, obſecro, COR meũ mundo & peccato mortuum, tibi conſepultum, tibique ſoli viuat: qui pro me mortuus, & ſepultus es. Protegat & muniat me, vt ſit tuum Monumentum CORDIS mei munimentum à facie inimici, & ab aduerſantium hoſtium incurſu. Neque verò gratis omninò glorioſi Sepulchri tui conſortium efflagito; ſed habeo, quem pro eo offeram, Sanguinem tuum pretioſum, pro me in Cruce effuſum. Si enim pretium Sanguinis tui expendi voluiſti in agrum figuli, in Sepulturam peregrinorum, cur peregrino etiamnùm abs te CORDI meo, requies & Sepultura, Sanguinis tui merito, non prouideatur? Sed de ſpirituali noſtra Sepultura lubet audire Sanctum tuũ Ambroſium ſic loquentem: Ideò peregrinis Chriſti Sepultura promittitur, vt qui ſe à carnalibus vitiis, vt peregrinum & alienum cuſtodierit, is Chriſti requiem mereatur. Nos peregrini in hoc mundo ſumus, & nobis Sanguinis Chriſti pretio empta eſt Sepultura: Conſepulti enim ſumus, ſicut ait Apoſtolus, cum illo per Baptiſmum in mortem. Baptiſmus igitur Chriſti nobis eſt Sepultura, in quo peccatis morimur, ac ſepelimur; & veteris hominis conſcientiâ reſolutâ in alteram Natiui-

Matth. 27.7.

Serm. 51

Rom. 6. 4.

tiuitatem, rediuiuâ infantiâ reparamur. Magna huius gratia Sepulturæ, quæ & morte purificat peccatorem, & ſimul viuificat morientem. Ita Domine, iuxta S. huius Viri ſententiam, conſepultus tecum fui per Baptiſmum; ſed quia malâ deinde vitâ ſæpius, prô dolor! reuixi, iterùm tecum mori, iterùm ſepeliri deſidero: atque ideò COR meum tuo impono Sepulchro, vt ibi tecum moriatur, tecum ſepeliatur, tecum maneat.

SED reſurgente te, Domine, nolo remaneat COR meum in Sepulchro; ſed tecum pariter reſurgat, & in nouitate vitæ tecum ambulet. Dabis hoc mihi, Amor meus, qui per Apoſtolum tuum dixiſti: *Si complãtati facti ſumus ſimilitudini mortis eius; ſimul & reſurrectionis erimus.* Tu enim es, Domine, granum frumenti, cum quo, in terram Sepulchri cadente ac moriente, COR meum complantatum, commori, & conſepeliri optat: vt te reſurgente, ſurgat noua ſeges, fructuſque ſeminis tui. Et an non ideò in Horto ſepeliri voluiſti, vt ibi arboris inſtar plantata, reuireſceret ac refloreret Caro tua? Refloruit illa, cùm ſucciſo per Iudæos Corporis flore, rediuiua de Sepulchro Reſurrectionis gloriâ germinauit, & in floris modum,

Rõ. 6.4. *Rom. 6. 5.* *Ioã. 12. 24.* *Ioan. 19 41* *Pſ. 27.7.* *Ambroſ. Ser. 54.*

modum, odorem pariter & nitorem cunctis hominibus immortalitatis afflauit. Ita quoque refloreat COR, & caro mea virore ſanctitatis, & flore iuſtitiæ. Cur enim hoc non ſperem à contactu ſacri Corporis tui, Domine; qui mortificas, & viuificas; deducis ad inferos, & reducis? Si enim Eliſei ſepulti Corpus, mortuum excitare potuerit, quídni reſuſcitet me in nouitatem vitæ Corpus tuum, qui Auctor es omnis vitæ? Concede hoc mihi, qui ſolus potes, benigniſſime Ieſu, per ſanctam Sepulturam, & admirabilem Reſurrectionem tuam. Sed fortaſsè, vt ego COR meum tecum ſepeliri deſidero, ita viciſſim ſpirituale Sepulchrum ex CORDE meo tibi fieri concupiſcis: vt non tantùm requieſcas in CORDE terræ, ſed etiam in terra CORDIS mei. Paratum COR meum Deus, paratum COR meum; ſed à gratia tua præparatum. Veni Domine Ieſu, requieſce molliter in CORDE ſerui tui. Verùm, quale illud eſſe debeat, tuum me inſtruit Monumentum, factum mihi iam monimentum; mentem enim meam monet, mouetque vt ad eius ſimilitudinem præparet tibi CORDIS habitaculum. Sed quia ſcio, Niſi tu, Domine, ædificaueris hanc tibi domum, in vanum laborare omnes qui

Pſ. 27. 7.

1. Reg. 2. 6. Tobiæ 13. 2.

4. Reg. 13. 21.

Pſ. 56. 8.

Pſalm. 126. 1.

ædificant eam: Te humiliter rogo, Spiritum rectum innoua in visceribus meis, pulsisque vetustatis immunditiis, COR nouum pro tua Sepultura mihi concede. Sit illud (velut hortus conclusus) odoriferis virtutum floribus consitum & exornatum; sit excisum in petra, soliditate immutabilis propositi constans. Sit prope montem Caluariæ, vt totus mihi figaris in CORDE, qui totus fixus es pro me in Cruce: sit denique alienum ab omni immunditia carnis & spiritus. In hoc verò Sepulchro, te Myrrhâ mortificationis vnctum, in Sindone mundissimæ conscientiæ inuolutum, spiritualibus desideriorum brachiis componam; vt & mihi cum Sponsa tua dicere liceat: Fasciculus Myrrhæ Dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Morare, Domine, in medio CORDIS mei, quod æternâ charitate dilexisti; ibi cuba, ibi requiesce, donec aspiret dies Resurrectionis tuæ. Sed ne quis hunc thesaurum mihi eripiat aut deprædetur, saxũ magnum aduoluendum video ad ostium monumenti. Occlude ergo, Domine, ianuam CORDIS & sensuum meorum; ne per eam irrepant latrunculi aut fures, qui spolient me Dilecto CORDIS mei. Sed & appone vigiles custodes, Angelos tuos

Psal. 50. 12.
Cant. 4. 12.
Marc. 15. 46.
Cant. 1. 12.
Cãt. 4. 6.
Marc. 15. 46.

Sanctos,

Sanctos, qui omnes insidias inimici ab eo longè repellant, & Sepulchrum tuum in pace custodiant. Eia Domine, iterùm rogo te, fiat hoc modo COR meum Sepulchrum tuum gloriosum; vt tu Rex gloriæ, & Domine virtutum, illud sanctifices, virtutibus exornes, reddasque tui capax, nunc & in æternum.

Breuiar. Rom.

Isaiæ. 11. 10.

FINIS LIBRI QVARTI.

LAETETVR

COR

QVÆRENTIVM

DOMINVM.

Psalmo 104. 3.

INDEX

INDEX RERVM MEMORABILIVM.

A.

Deo

D.

E.

Exa-

Pet-

Tene-

T.

V.

INDEX

INDEX LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ, QVÆ IN HAC SCHOLA EXPLICANTVR.

Psalmi.

Fulci-

Dabo

Ioël.

EX NOVO
TESTAMENTO.

Matthæi.

Discite

Inueni

FINIS INDICIS.

MENDA, QVÆ IRREPSERVNT, SIC EMENDA.

PAg.22.lin.3.à fine.littera.leg.litteris.
23.l.4.vinceretur.leg.vinciretur.
29.l.24.solo.leg.soli
30.l.20 Negotium leg.Vegetium.
36.l.7.præcepta.leg Præceptorem.
72.l.5.dele hoc.
121.l.23.Iachino.leg.Inchino.
155.l.15 qui filij.leg quæ filiæ.
164.l.22.Pontitiani.leg.Potitiani.
242 l.17.mens.leg meus.
250.l.penult.Eum.leg.Cùm.
325.l.3.paterni luminis.leg.paternæ gloriæ.
339.l.4.leg.Ezechielis 36.
346.in margine leg.Exod.23.
Ibid.l.27.qui. leg quæ.
373.l.9.retrorsis.leg retortis.
381.l.12.ianua.leg.ianuam.
410.l.12.*χαμαιγενίαις*.leg.*χαμευνίαις*.
416.l.25.leg.Quanta verò dignitas est.
453.l.13.cui.leg quibus.
462.l.2.vigiliæ.leg.vigiliam.
478.l.5. glutinæ leg.glutino.
479.l.12.die.leg.Diæ.
504.l.22.consideremus.leg.confideremus.
509.l.12.eo.leg ea.
514.l.10.irriguo.leg irriguum.
545.l.11.Veronice.leg Berenice.
546.l.19.beatos.leg.beato.
553.l.20.defluentis.leg.defluente.
592.l.vlt.ignitum leg.ignitam.
600.l.19.carnem.leg carne.
611.l.13.redundant.leg.redundans.

Alia, si quæ occurrant, siue mea, siue Typographi errata, & præsertim in interpunctionibus; excusata suo tempore, LECTOR, *habe.*

CEN.

CENSVRA.

HAec SCHOLA CORDIS, *quam, inspirante* CORDIVM *Scrutatore, instruxit* REVERENDVS *ac* ERVDITISSIMVS D. BENEDICTVS HAEFTENVS, AFFLIGENII PRÆPOSITVS, *vbique publicanda videtur; vt ad eam confluant omnes pusilli & magni: illi, vt elementa exordij Sermonum Dei addiscant; hi, vt sapientiam, non illam huius sæculi, quæ inflat & destruitur; sed supereminentem illam, quam loquebatur Apostolus inter perfectos, quâ illustratur oculus, quo solo videri potest Deus deorum in Sion. Felices proinde censeo eos, qui terunt limen* SCHOLÆ *huius, & qui vigilant ad fores eius quotidie, & obseruant ad postes ostij eius; vt hauriant scientiam & salutem à Domino. Ita censeo, Bruxellis, hac* 25. *Martij*, 1629.

Henricus Calenus, S. Theol. Licentiatus, Archibresbyter Bruxellensis, Librorum Censor.

SVMMA PRIVILEGII REGII.

PHilippus Dei gratia, Hispaniarum, Indiarum, &c. Rex Catholicus, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Serenissimus Belgarum Princeps, diplomate suo sanxit, ne quis Librum, cui Titulus est: SCHOLA CORDIS, *siue, Auersi à* DEO CORDIS *ad eumdem Reductio & Instructio, Auctore* D. BENEDICTO HAEFTENO *Vltraiectino, Reformati Monasterij Affligeniensis Ordinis S. Benedicti* PRÆPOSITO, præter Boëtij à Bolswert voluntatem, vllo modo imprimat, aut alibi impressum in Inferioris Germaniæ ditiones importet, venalémve habeat. Qui secus faxit, confiscatione Librorum, & alia graui pœna mulctabitur, vti latiùs patet in Litteris datis Bruxellæ, VI. Martij, M. DC. XXIX.

Signat

Wouwere.